

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Türkiye'nin İçinden Geçtiği Süreç

24 Ocak kararları ve 1980'li yıllardan itibaren uygulana gelen; planlamayı, yatırımı, üretimi, sanayileşmeyi ve sosyal devlet anlayışını dışlayan özelleştirmeci politikaların yıkıcı sonuçları, son yıllarda ortaya çıkmaya başlamış, yapılmak istenenler de daha bir netlikle görülebilir olmuştur.

1980 sonrasında ekonomik-sosyal planda kalkınmacı yatırım politikalarına son darbe vurulmuş, ihracata dayalı ekonomik model benimsenmiş ve giderek para-finans-rant hareketlerine dayalı bir yönelime girilerek bugünlerin neo-liberal politikalarına kapı aralanmış; sanayileşme politikaları özelleştirme adımlarıyla kesintiye uğratılmıştır.

Küreselleşme sürecine uyum adı altında peş peşe gündeme gelen ve halkın ihtiyaçlarını yok sayan IMF yasaları ile eğitimden sağlığa, sosyal güvenlikten altyapıya, tarımdan yerel hizmetlere, kültürden haberleşmeye, ulaştırmadan enerjiye dek en temel sektör ve hizmetler özelleştirilerek serbest piyasa işleyişine açılmıştır.

Emekçilere ve topluma yönelen bu piyasacı dalga, giderek kamu hizmetleri ve çalışma yaşamının bütününe kapsar hale gelmiştir. Kamu Yönetimi Temel Kanunu, Kamu Personeli Yasası, Sosyal Güvenlik, Sosyal Sigortalar Genel Sağlık Sigortası Yasası vb. IMF buyruk ve yasaları ile stratejik sektörlerdeki özelleştirmelere dek toplum ciddi bir saldırı ile karşı karşıyadır.

Sosyal devletin kazanımları yok edilip ülkemizin yüz akı kamu işletmeleri SÜMERBANK, TÜGSAŞ, PETKİM, TÜPRAŞ, TEKEL, LİMANLAR, TELEKOM, THY, ERDEMİR, Karayolları araç muayene istasyonları vd. ile gündeme gelen bütün özelleştirmeler ve Köy Hizmetleri, SEKA ve SSK'ların devri ile Türkiye toplumu, kıskaç altına alındığı zor bir dönemden geçmektedir.

Aşırı dış ve iç borçlanma, yatırım ve istihdamı gözetmeyen ekonomi politikaları, kayıt dışı ekonomi ve özelleştirmeler ve öte yandan mühendisler dahil kamu emekçilerini esnek çalışma koşullarına uyumlaştıracak, sosyal güvencenin dışına atacak düzenlemelerin toplumsal tahribatı geliştirdiği, toplumda gelecek kaygı ve belirsizliğini yaygınlaştırdığı açıktır.

Tarihe Düşülen Notlar

Bu durumun uluslararası süreç ve gelişmelerle birebir bağı bulunmaktadır. Türkiye, sözü edilen bu gelişmelerle birlikte uluslararası sermayenin egemenliğindeki küreselleşme süreçlerine entegre edilmiştir. Türkiye'nin emperyalizme bağımlılık süreçlerinin bütün sonuçları özelleştirme uygulamalarıyla iç içe geçmiştir. Dünyada 1970 sonrasında neo-liberal politikalarla uygulanmaya başlayan özelleştirmeler, Türkiye'de 1980 sonrasında ve yıllarca "kamu işletmelerinin siyasi arpalık olduğu, zarar ettiği" vb. demagogik söylemler eşliğinde meşrulaştırılarak gerçekleştirilmiştir.

Son yıllarda ise özelleştirme sürecini daha önceki gibi "kâr-zarar" muhasebesi üzerinden meşrulaştırma yoluna başvurmadan, doğrudan neo-liberal politikalar kapsamında, "devlet işletmeci olmaz", "devletin elindeki işletmeleri kâr da etse, zarar da etse parayı verene satacağız" mantığı ile hareket edilmekte ve "Türkiye'yi pazarlamakla mükellefiz" denilmektedir.

Bu yaklaşım ve uygulamaların arkasında uluslararası sermaye çevrelerinin çıkarları; IMF, Dünya Bankası, OECD, AB vb. kuruluş, birlik ve örgütlerin direktifleri bulunmaktadır.

Öte yandan sermaye ve siyasal iktidar güçleri, özelleştirmelere karşı yürütülen mücadeleyi her fırsatta "ideolojik" olarak değerlendirmiştir. Oysa özelleştirmelerin altındaki "ekonomik rasyonalite" kazındığında ve hatta o "rasyonalite"nin ve özelleştirmeci dalganın bizatihi kendisinin ideolojik bir boyut ve konumdan hareketle gündeme geldiği görülmektedir.

2. KÜRESELLEŞME, EKLEMLENME SÜREÇLERİ VE ÖZELLEŞTİRME

1929 dünya ekonomik bunalımı sonrasında Keynesçi iktisadın kapitalizmin gereksinimleri doğrultusunda dile getirdiği, “liberalizm devlet müdahaleciliği ile uyumsuz değildir” şeklindeki yaklaşımı 1970’li yıllardan sonra daha fazla uygulama alanı bulmuştur.

Bu yaklaşım uyarınca, İkinci Paylaşım Savaşı sonrası dünyanın özgün sosyo-politik dengeleri ve kapitalist birikim modelleri kapsamında uygulanmaya gelen kamu üretim ve işletmeciliğine 1980’lerle birlikte artık bir son verilmek istenmiştir. 1970’li yılların ekonomik bunalımlarının da etkisiyle, 1980’lerden itibaren neo-liberal ekonomiye böylece tam boy geçiş yapılmıştır.

İçinde yaşadığımız tarihsel sürecin başlıca hedefleri; kâr oranlarını dünya çapında yükseltmek, sömürü mekanizmalarını yetkinleştirmek ve uluslararası dolaşım sistemini denetim altına almaktır. Sermaye sınıfı açısından başarının temel şartı, artı değer sömürüsünün topyekûn bir saldırıyla yoğunlaştırılıp, yaygınlaştırılmasıdır.

Bugün dünya ölçeğinde küreselleşme sürecinin temel aktörleri olan emperyalist ülkelerin uluslararası sermayeye yeni sömürü alanları açmak üzere, gelişmekte olan ülkelere kendi programlarını dayattıkları bir dönem yaşanmaktadır. Bu programlar ile az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere ulus devlet yapılanması geriletilmekte, kamusal varlıklar özelleştirme, küçültme, kapatma vb. yollarla işlevsizleştirilmektedir. Borç yükü altındaki gelişmekte olan ülkelere, Dünya Bankası, IMF, AB, OECD vb. tarafından dayatılan politikalarla, ulusal düzenlemeler küresel piyasa kurallarına bağımlı kılınmaktadır. Egemen güçler, uluslararası sermayenin önündeki engelleri kaldırmak amacıyla neo-liberal politikalar doğrultusunda devleti yeniden yapılandırmakta ve özelleştirme politikalarıyla süreç yeniden biçimlendirilmektedir.

Uluslararası sermayenin bir aracı olan Dünya Ticaret Örgütü bünyesinde gerçekleştirilmekte olan ve ülkemizin de imzaladığı Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS), enerji de dâhil olmak üzere birçok kamusal alanın özelleştirilmesi, ticarileştirilmesi ve piyasa ilişkilerine açılmasını öngörmektedir. Kapitalizmin derin ekonomik krizi sonucu, ürün fazlası oluşumu ve kâr getiren alanların küçülmesi, sermayeyi insanların en çok gereksinim duydukları enerji (su, petrol, doğal gaz vb.), eğitim ve sağlık gibi kamusal hizmetleri yeni yatırım alanları olarak ticarileştirmeye yöneltmektedir.

Tarihe Düşülen Notlar

Uluslararası Tahkim, Çok Taraflı Yatırım Garantisi Ajansı (MIGA) ve Çok Taraflı Yatırım Anlaşması (MAI) yoluyla emperyalist ülkelere çeşitli ayrıcalıkların sağlanması ile diğer birçok alan uluslararası sermayenin denetimine açılarak, piyasa gerekleri doğrultusunda şekillendirilmeye çalışılmaktadır.

1979'da İngiltere'de başlayan özelleştirmeler de tamamen neo liberal ekonomi politikaları kapsamında gündeme gelmiştir.

Kapitalizmin başından beri yaşanan küreselleşme süreçlerinin 1980 sonrası yeni aşamasında birbirleriyle iç içe iki evre yaşanmıştır. Her iki evrede gerçekleştirilen uygulamalar, kapitalizmin ve kapitalist merkezlerin gereksinimlerine göre şekillenmiş ve kamuoyunu hazırlama süreçlerini de içermiştir.

Birinci evrede ekonomik süreçler ön plana çıkmakta ve ticaretin serbestleştirilmesi, sermayenin önündeki kısıtların tamamen kaldırılarak tek tek ülkelerin uluslararası finans ağ ve organizasyonlarına eklenmesi ve bu hedeflerle uyumlu kuralsızlaştırma (de-regülasyon) yani serbest piyasa işleyişi ve özelleştirme politikaları egemen kılınmıştır. Bu evrede devlete tanınan işlev "ekonomik rasyonelite" adına küçümsenmiş ve küçültülmüştür.

İkinci evrede ise piyasayı düzenleyici bir devlet (re-regülasyon) yaklaşımı benimsenmiştir. Ancak devlete tanınan bu etkin rol, "sosyal devlet" ya da "refah devleti" dönemindeki devletin etkinliğinden farklı olarak, piyasanın kuralsız mutlak egemenliğini sağlayıcı ve uluslararası eklenme sürecini tamamlayıcı hukuksal, yasal ve kurumsal düzenlemelerle sınırlı bir düzenleyiciliğe ilişkindir. Böylece az gelişmiş ve gelişmekte olan ulusal devletlerin küresel ölçekli sermayenin "tek hukuk" sistemine dâhil edilmesinde mesafe kat edilmiştir.

İşte böylece uluslararası ekonomik-politik merkezlerin güdümündeki neo liberal ekonomik politikalar ön plana çıkmakta; ticaretin serbestleştirilmesi, sermayenin önündeki kısıtların tamamen kaldırılarak tek tek ülkelerin uluslararası finans ağ ve organizasyonlarına eklenmesi ve bu hedeflerle uyumlu kuralsızlaştırma (de-regülasyon) yani serbest piyasa işleyişi ve özelleştirme politikaları egemen kılınmaktadır.

23 yıldır ülkemizde uygulanan özelleştirmelerin arka planında bu ekonomik-politik gerçekler yatmaktadır.

3. TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME MEVZUAT VE UYGULAMALARI

3.1. Özelleştirme ile İlgili Yasa, Anayasa, Mevzuat Değişiklikleri

Ülkemizde 1983 yılından sonra gündeme gelen özelleştirme programı için gerekli hukuksal yapı, düşe kalka ilerleyen onlarca düzenleme ile oluşturulmaya çalışılmıştır. 1923 sonrası kuruluş ve yeni rejimin oturma yılları hariç tutulursa, Türkiye ekonomisinin 1947-50'lerden sonraki ikinci büyük dönemeci, neo liberal politikalar ve bu kapsamdaki özelleştirmeler ile birlikte yaşanmıştır.

Bütün Cumhuriyet dönemi iktisadi kazanımlarının neredeyse sorgulanarak güçten düşürüldüğü bu politikalar, birçok anayasal ve hukuksal dirençle karşılaşmıştır. Bu nedenle özelleştirmeye ilişkin Anayasa, yasa, mevzuat ve uygulamalar bir yap-boz tahtasına dönüştürülmüştür.

Bu süreçte yapılan bütün düzenlemelere aşağıda yer verilmiştir:

- Özelleştirmelere yönelik ilk hukuksal düzenleme, 29.02.1984 tarihinde çıkarılan 2983 sayılı Yasa ile yapılmıştır.
- Yine 1984 yılında, 04.12.1984 tarih ve 3092 sayılı Çay Yasası ile çay tarımı, üretimi, işlenmesi ve satışı serbest bırakılmıştır.
- Aynı tarih ve 3096 sayılı Yasa ile de Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) dışında özel sektörün elektrik üretim, iletim ve dağıtım faaliyetleri yapabilmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır.
- İkinci ana düzenleme, 08.06.1984 tarihli 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile yapılmıştır.
- 1986 yılında çıkarılan 25.05.1986 tarih ve 3291 sayılı Yasa'da somutlanan üçüncü düzenleme ile KİT'lerin özelleştirme kapsamına alınması ve uygulamaların yürütülmesine ilişkin esaslar belirlenmiştir.

Özelleştirmeye ilişkin yetkili kuruluşlarla ilgili hükümler önceki yasal düzenlemeler yanı sıra sürekli olarak değiştirilip geliştirilmiştir.

- 28.12.1987 tarih ve 304 sayılı KHK çıkarılmış;
- Dördüncü ana düzenleme olan 09.04.1990 tarihli 412 sayılı KHK çıkarılmış;

Tarihe Düşülen Notlar

- 06.03.1991 tarih ve 3701 sayılı Yasa ile yapılan beşinci düzenleme yapılmış;
- 17.07.1991 tarih ve 437 sayılı KHK, 20.12.1991 tarih ve 470 sayılı KHK ile aynı tarihli 473 sayılı KHK ile özelleştirmeye ilişkin yasal mevzuat sürekli olarak yeniden düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeler dışında, doğrudan özelleştirme ile ilgili olmamakla beraber birçok kanun ve kanun hükmünde kararnamede özelleştirmeye ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

- 05.05.1994 tarihli 3987 sayılı Yasa ile de hükümete 3 ay süre ile özelleştirmeye ilişkin KHK çıkarma yetkisi verilmiştir.
- Yapılan bu beşinci düzenlemeyle verilen yetki ile hükümet, 30.05.1994 tarihli 530, 531 ve 532 sayılı KHK'ler ve 13.06.1994 tarih ve 546 sayılı KHK ile yeni düzenlemeler gerçekleştirmiştir.
- Ancak Anayasa Mahkemesi'nin bu KHK'leri iptal etmesi üzerine, 24.11.1994 tarih ve 4046 sayılı "Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile altıncı ana düzenleme yapılmıştır.

Bu, özelleştirmeye ilişkin en kapsamlı düzenleme olarak anılmaktadır.

Bu Yasa ile getirilen yeni düzenlemeler sonucunda,

- "Özelleştirme Yüksek Kurulu", "Özelleştirme İdaresi Başkanlığı" ve bir "Özelleştirme Fonu" oluşturulmuş,
- Söz konusu Yasa ile özelleştirmenin kapsamı genişletilmiş, KİT'ler ile bunlara ait kurum ve payların yanı sıra diğer kamu kurum ve kuruluşlarının da özelleştirilebilmesine ve yerel yönetimlerce yapılacak özelleştirmelere yönelik düzenlemeler yapılmıştır.

Ancak yasal mevzuata ilişkin düzenlemeler bitmemiş, Anayasa Mahkemesi'nin 4046 sayılı Yasa'nın bazı maddelerini 31.01.1997 ve 09.04.1997 tarihli kararları ile iptali üzerine,

- İlgili Yasa'da 4105, 4108 ve 4232 sayılı Yasalar ile bazı değişiklikler yapılmıştır.

Bu arada, bazı sektörlerle ilişkin mevzuatlarda sürekli özelleştirmeye ilişkin özel düzenlemeler yapılmış;

- 20.08.1993 tarih ve 509 sayılı KHK ile PTT'nin haberleşme hizmetlerinin ayrılmasına ilişkin düzenleme, 21.10.1993 tarihli Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı ile karşılanmış, ancak 10.06.1994 tarih ve 4000 sayılı Yasa ile ilgili Karar'a karşı düzenlemeler getirilmiştir.
- Anayasa Mahkemesi'nin 22.12.1994 tarihli yeni iptal kararı ise 03.05.1997 tarih ve 4107 sayılı Yasa ile karşılanmıştır.
- 4000 ve 4107 sayılı Yasaların bazı hükümlerinin Anayasa Mahkemesi'nce 22.12.1994 tarih ve 28.12.1996 tarihli kararları ayrıca iptal edilmiş; buna karşı da yeni düzenlemelere başvurulmuştur.
- Aynı şekilde TEK'in özelleştirilmesine ilişkin 13.08.1993 tarih ve 513 sayılı KHK ile 3921 sayılı yasaya ekler yapılmış, TEK KİT statüsünde iki ayrı şirket olarak örgütlenmiş, bu hükümler daha sonra 22.02.1994 tarih ve 3974 sayılı Yasa ile kabul edilerek 3291 sayılı Yasaya eklenmiş; Anayasa Mahkemesi'nin 09.12.1994 tarihli Kararı iptali üzerine ise 3921 sayılı Yasa ile özelleştirme yapma olanağı ortadan kalkmıştır.

Buna karşı ise;

- “Yap-İşlet-devret” modeline ilişkin 08.06.1994 tarih ve 3996 sayılı Yasa ve
- Daha sonra 16.07.1997 tarih ve 4283 sayılı “Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun” ile yerli ve yabancı sermayeye mülkiyetleri kendilerine ait olmak üzere termik santral kurma ve işletme izni verilmesi ile enerji satışına dair esas ve usuller belirlenmiştir.

Ayrıca 4046 sayılı Yasa'nın 10. madde ve geçici 8. maddesi gereğince “Kamu Ortaklığı Fonu'na yapılan aktarmalar hariç Özelleştirme Fonu'ndan genel bütçeye kaynak aktarılmaz” ibaresi,

- 4046 sayılı Yasa'nın 10. maddesi, 4568 sayılı Yasa ile 01.01.2001 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, “Özelleştirme Fonu'nun nakit fazlası, Hazine'nin iç ve dış ödemelerinde kullanılmak üzere Hazine hesaplarına intikal ettirilir” şeklinde değiştirilmiş, geçici 8. maddesi ise yürürlükten kaldırılmıştır.

24.11.1994 tarih ve 4046 sayılı “Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde

Tarihe Düşülen Notlar

Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, üzerinde yapılan birçok değişiklik ve eklerle bugünkü özelleştirmelere temel oluşturmaktadır.

Özelleştirmenin ivmelendirilmesi amacıyla hazırlanan,

- 4971 sayılı “Bazı Kanunlarda ve Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” 15.05.2003 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece özelleştirme yönetsel ve hukuksal kolaylaştırıcılıklara kavuşturulmuştur.

Ayrıca;

- 31.07.2004 tarih ve 5228 sayılı “Bazı Kanunlarda ve 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile de T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü mülkiyetinde bulunan gayrimenkuller ve iştirak paylarının satışının ÖİB tarafından yapılması sağlanmıştır.

Ancak özelleştirme uygulamalarında yasal düzenlemelerin yetersiz kaldığı ortaya çıkınca, Anayasal düzenlemelere de gidilmiştir.

1924 Anayasası’ndan beri bulunan “Devletleştirme”ye ilişkin Anayasal hüküm, 1982 Anayasası’nın 47. maddesinde şöyleydi:

“Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilir.

Devletleştirme gerçek karşılığı üzerinden yapılır. Gerçek karşılığın hesaplanma tarzı ve usulleri kanunla düzenlenir.”

47. maddenin yukarıdaki hükümleri aynen kalmak üzere, 13.08.1999 tarih ve 4446 sayılı Yasa’nın 1. maddesiyle eklenen hükümler ise şöyledir:

“Devletin, kamu iktisadi teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirilmesine ilişkin esas ve usuller kanunla gösterilir.

Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırabileceği ve devredebileceği kanunla belirlenir.”

Anayasa'nın "Devletleştirme"ye ilişkin 47. maddesinin "Devletleştirme ve özelleştirme" şeklinde değiştirilmesiyle, "özelleştirme" kavramı Anayasa'ya taşınmış ve 4046 sayılı Yasa daha etkin kılınmıştır.

Yine 13.08.1999 tarih ve 4446 sayılı Yasa ile Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasının sonuna;

"Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir", hükmü eklenmiş,

Anayasa'nın 155. maddesinin ikinci fıkrası ise;

"Danıştay, davaları görmek, Başbakan ve Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarıları, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında iki ay içinde düşüncesini bildirmek, tüzük tasarılarını incelemek, idari uyuşmazlıkları çözmek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmakla görevlidir" şeklinde değiştirilmiştir.

Söz konusu düzenlemeler ile Anayasa'ya ilk kez özelleştirme kavramı girerken,

- Kamu hizmetlerinin "özel sözleşmeler"le yaptırılabilmesine ve kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden kaynaklanabilecek uyuşmazlıkların, uluslararası tahkim yoluyla çözülmesine olanak sağlanmış,
- Danıştay'ın görevleri arasında bulunan imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerindeki "inceleme" yetkisi, "görüş bildirme"ye dönüştürülmüştür.

Bu kapsamda;

- 22.12.1999 tarih ve 23914 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4493 sayılı Yasa ile "Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında"ki 3996 sayılı Yasa'da değişiklik yapılarak, Yasa kapsamı "enerji, iletim, iletim, dağıtım ve ticareti" faaliyetleri de dâhil edilmek suretiyle genişletilmiş,
- Ayrıca "YPK'ca belirlenen İdare ile sermaye şirketi veya yabancı şirket arasında yapılacak sözleşme, özel hukuk hükümlerine tabidir" hükmü getirilerek, Yasa kapsamındaki yatırım ve hizmetlerin, özel hukuk sözleşmeleri çerçevesinde yaptırılacağı belirtilmiştir.

Tarihe Düşülen Notlar

- 21.12.1999 tarih ve 23913 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4492 sayılı Yasa ile “Danıştay Kanunu ve İdari Yargılama Usulü Kanunu”nun bazı maddelerinde değişikliğe gidilerek, Danıştay’ın kamu hizmeti, imtiyaz sözleşmelerindeki inceleme yetkisi, tahkim yolu öngörülme yen sözleşmelerle sınırlanmıştır.

Ayrıca 22.01.2000 tarihinde 4501 sayılı “Kamu Hizmetleri ile ilgili İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim Yoluna Başvurulması Halinde Uyulması Gereken İkelere Dair Kanun” yürürlüğe konularak,

- Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz sözleşmelerinde, bu sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözülmesi durumunda, taraflarca sözleşme yapılırken uyulması gereken usul ve esaslar belirlenmiştir.
- Bu Yasa ayrıca, mevcut imtiyaz sözleşmelerinden özel hukuk statüsüne geçmek isteyenlerin veya imtiyaz statüsü ile devam edip uyuşmazlıkların çözümü için tahkim yolunu kabul etmek isteyenlerin bu taleplerinin Bakanlar Kurulunca değerlendirileceğini hükme bağlanmıştır.

Özelleştirme uygulamaları, halen mevcut mevzuat çerçevesinde, Özelleştirme İdaresi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Ulaştırma Bakanlığı olmak üzere üç ana kurum ve ayrıca su kullanım hakları itibarıyla da DSİ tarafından yürütülmektedir.

- Özelleştirme İdaresi, 4046 sayılı Kanun çerçevesinde, KİT, KİT statüsünde olmayan ve hisselerinin çoğunluğu devlete ait iştirakler, Hazine’ye ait paylar, genel ve katma bütçeli idarelerin doğrudan hizmeti ile ilgili olmayan varlıkların özelleştirilmesi uygulamalarını gerçekleştirmektedir.
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 3096 sayılı Kanun çerçevesinde, elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı ile ilgili olan özelleştirme uygulamalarını gerçekleştirmektedir.
- Ulaştırma Bakanlığı, 406 sayılı Telefon ve Telgraf Kanunu’na ek olarak çıkarılan 4161 sayılı Kanun çerçevesinde, TÜRK TELEKOM ve GSM hatlarının özelleştirme işlemlerini gerçekleştirmektedir. Bu özelleştirme işlemleri “bağımsız” olduğu iddia edilen bir komisyon tarafından yürütülmektedir. Ulaştırma Bakanlığı ve ÖİB ise mali işlerden

sorumludur. Komisyonların giderleri de Özelleştirme Fonu'ndan karşılanmaktadır.

- DSİ ise “yap-işlet-devret” modeline ilişkin 08.06.1994 tarih ve 3996 sayılı Yasa'ya bir madde eklenmesiyle su kullanım haklarını verme itibarıyla özelleştirmede bir rol üstlenmiştir.

Bu değişikliklerden sonraki özelleştirme uygulamalarını, yapılan yasal değişikliklerle işlevi yasaların özüne girmeden hukuksal eğretiliklerinden arındırma olan Anayasa Mahkemesi'nin kararlarından daha çok, Kamu İşletmeciliğini Geliştirme Merkezi/KİGEM'in değerli hukuki çabalarını burada ayrıca anıyoruz.

Ancak bütün bu değişiklikler de yetmemiş ve özelleştirmelerin karşılaştığı hukuksal engelleri aşmak amacıyla;

- 4046 sayılı Yasa'da yeni değişiklikler yapılmıştır. 5398 sayılı “Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, 21.07.2005 tarih ve 25882 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.
- Bu Yasa ile mevcut özelleştirme uygulamalarında (TELEKOM, Araç Muayene İstasyonları/Hizmeti, elektrik dağıtım vb.), yaşanan hukuksal sıkıntıları aşmak için 30 maddelik kapsamlı bir değişiklik yapılmıştır.

Böylece Cumhuriyetten bugüne kadar ülke ekonomisine çok önemli katkıları olan kamu kurum ve kuruluşları ile KİT'ler ve kamu hizmetleri birer birer yerli ve yabancı tekellere açılmıştır. Siyasal iktidarların madencilikten enerjiye, iletişimden ulaşım, eğitimden, sağlığa yerel yönetimlerden hizmet sektörüne dek birçok alanın talan edilmesi yönünde uluslararası tekeller ve yerli temsilcilerinin isteklerini karşıladığı bu süreçte aynı zamanda sanayileşme ve bağımsızlıktan bir kez daha vazgeçilmiştir.

3.2. Özelleştirmelerde Hukuki Süreçlere Uyulmaması

Ancak şu hususlar açıktır ki, özelleştirmelerde özelleştirmeye ilişkin kanun kapsamı dışına da çıkılmakta, onlarca yasa değişikliğine karşın yargı kararları uygulanmamakta ve yasalar sürekli bozulmaktadır.

Tarihe Düşülen Notlar

Oysa ilgili basın açıklamalarımızda dile getirdiğimiz gibi özelleştirmeler; birden fazla idarenin, birden fazla idari işlemiyle gerçekleşen bir süreci gerektirmektedir. Özelleştirme sürecinde tesis edilen idari işlemlere karşı açılan davalarda, bu süreçte yürütülen idari işlemlerin hukuksal yerindeligi kamu adına denetlenmektedir. Kamu idarelerinin tesis ettikleri işlemlerin dava konusu yapılarak idari yargı denetimine tabi tutulması halinde, bu denetimin sonuçlandırılmasının beklenmesi “Sorumlu İdare İlkesi”nin bir gereğidir. Kamu idaresinin yargı sonucunu beklemesi, aynı zamanda tesis ettiği işlemlerin yerindeligiine duyduğu güvenin bir göstergesi olacaktır.

İdari yargı denetimi, idarenin yürütme fonksiyonunu gereği gibi yerine getirmesi önünde bir engel değil, aksine yürütme fonksiyonunun gereği gibi yerine getirilmesinin sağlanmasına hizmet etmektedir. Oysaki özelleştirmelere karşı açılan davalarda; kamu adına yapılan yargı denetiminin sonucu beklenmeden, tesis edilen işlemlerin yerindeligi yargı kararıyla saptanmadan, yangından mal kaçırıcısına devir işlemleri gerçekleştirilmektedir. Sorumlu İdare İlkesine aykırı olan bu tutum; işlemin yerinde olmadığına ilişkin yargı kararları verilmesiyle, hukuksal sorunları da beraberinde getirmektedir.

TÜPRAŞ, ERDEMİR, TELEKOM, Araç Muayene istasyonları Hizmeti vd. özelleştirilmelerde açılan davaların sonucu beklenmeden devir işleminin gerçekleştirildiği, ancak yargıdan yürütmenin durdurulmasına ilişkin birçok karar çıktığı herkesçe bilinmektedir. Üstelik “devir işleminin yapılmış olmasının, yargı kararının uygulanmasını imâansız kıldığı” yönünde hukuk dışı yanıltıcı bilgiler de kamuoyuna verilmiştir. Ancak bilinmelidir ki bir hukuk devletinde; yargı kararlarının idarenin işlemleriyle hükümsüz kılınması mümkün olmayıp, idarenin işlemleri yargı kararlarıyla hükümsüz kılınabilir.

4. ÖZELLEŞTİRMEYE EŞLİK EDEN SÖYLEM VE GEREKÇELER

4.1. Özelleştirme Söylem ve Demagojilerinin Gelişimi

Söz konusu özelleştirmeler, “*ekonomide verimlilik artışı ve kamu giderlerinde azalma sağlamak*” gerekçeleri eşliğinde duyurulmuştur.

Bütün siyasal iktidarlarca “*kamu kaynaklarının yetersizliği vb.*” gerekçelerle, Dünya Bankası, IMF ve bugün AB politikaları doğrultusunda “yatırımların kamu tarafından değil, özel sektör aracılığıyla yapılması” yaklaşımı egemen olmuştur.

Bugüne kadar ülke kaynaklarını bir avuç çıkar çevresine pazarlayan siyasal anlayışlar, yapılan özelleştirmelerle kamusal hizmet alanlarının yok olduğunu ısrarla örtmeye çalışmaktadırlar. Yabancı sermayenin gelmesinin koşulunun kamunun etki ve hacminin küçültmesinden geçtiğini savunanlar Türkiye’nin ulusal ve toplumsal kılcal damarlarını kesmektedirler. Çünkü özelleştirme tamamen ekonominin liberalleşmesine dayalı ekonomik ve ideolojik bir karşı saldırıdır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’nın 1998 yılında yayımladığı bir yayında, özelleştirme şöyle çerçeveslendirilmektedir: “*Özelleştirmenin ana felsefesi, devletin, asli görevleri olan adalet ve güvenliğin sağlanması yolundaki harcamalar ile özel sektör tarafından yüklenilemeyecek altyapı yatırımlarına yönelmesi, ekonominin ise pazar mekanizmaları tarafından yönlendirilmesidir.*” Burada yalnızca adalet ve güvenlik mekanizmaları devlete bırakılmakta, yararcı bir yaklaşımla “*özel sektör tarafından yüklenilemeyecek altyapı yatırımları*” yani özel sektör için başlangıçta “*rantabl*” olmayan temel yatırımlar devlete bırakılmakta, ancak altyapısı tamamlanmış kuruluşlar da dâhil olmak üzere ekonominin tamamının özel sektöre bırakılması amaçlanmaktadır.

Yine aynı ÖİB yayınında özelleştirmeye ilişkin oldukça geniş gerekçelendirmeler bulunmaktadır. Biz burada en geniş gerekçelendirme üzerine yorumda bulunmanın daha yararlı olacağını düşünüyoruz. Önce gerekçeleri aynen aktaralım:

1. “*Pazar güçlerinin ekonomiyi harekete geçirmesine imkân verilmesi,*
2. *Verimliliğin ve randumanın artırılması,*
3. *Malların ve hizmetlerin kalite, miktar ve çeşitliliğinin artırılması,*

Tarihe Düşülen Notlar

4. *Halka açık şirketlerin teşvik edilmesi,*
5. *Sermaye piyasalarının geliştirilmesinin hızlandırılması,*
6. *Hazinenin KİT'lere sağladığı mali desteğin asgariye indirilmesi,*
7. *KİT'ler tarafından uygulanan tekelci fiyatlandırma ve dolaylı vergilendirmenin azaltılması,*
8. *Kamu görevlilerinin politika ve yönetmelik konularında çalışmalarına izin verilmesi,*
9. *Modern teknoloji ve yönetim tekniklerinin cezbedilmesi,*
10. *Çalışanlara hisse senedi vermek suretiyle iş verimliliğinin artırılması,*
11. *Kamu ve özel sektör kuruluşları arasındaki dengenin değiştirilmesi,*
12. *Yabancı yatırımlarla uluslararası ekonomik ve politik bağların kuvvetlendirilmesi,*
13. *Mevcut sermaye yatırımlarındaki iç kârlılığın artırılması ve*
14. *Devlete gelir sağlanması.”*

Bu gerekçelerin ardından şöyle denmektedir:

“(...) Bu amaç dizininde de gerçekçi bir yaklaşımla, ekonomik etkinliğin artırılması amacının ön sıralarda, bütçeye gelir sağlanması amacının ise son sırada yer aldığı görülmektedir.”

Ön sıralardaki gerekçeler şimdilik bir yana, kamuoyundaki aktüel gerekçelerin başında gelen, “devlete gelir sağlanması”nın “gerçekçi bir yaklaşımla” son sıralarda dile getirilmesi gerçekten anlamlıdır. Zira bu husus bir amaç olarak değil, demagojik olarak kamuoyuna karşı anlamlandırılmış, uygulama ve sonuçları itibarıyla gerçekten de son sırada yer almıştır.

Yukarıdaki 14 maddenin kısa bir çözümlemesini yapmak gerekirse;

- 1, 5, 6, 7, 11 ve 12. maddelerin her birinin ayrıca çözümlenebilir doğrudan sınıfsal amaç taşıdığı,
- 2, 13 ve 14. maddelerin tamamen birer demagoji olduğu,
- 3. maddenin yine demagojik bir “hizmet ve kalite” artırımı söylemi eşliğinde tüketim ve ticareti hızlandırıcı bir içerik taşıdığı,

- 4. maddenin sermayenin etkinlik olarak yayılması ve küçük tasarrufları toplayarak yutmasını,
- 10. maddenin de benzer bir içerik yanı sıra çalışanların “*kârlılık*” ve “*kazanç*” motifleri altında işinin kölesi kılınmasını,
- 8. maddenin bürokrasinin piyasanın gereksindiği politika ve yönetmeliklerin hazırlanmasında daha etkin konuma getirilerek “*özel düzenleyici kurul ve kurumlar*” ve “*yönetişim*” gereklerince özel sektörün hizmet ve mantalitesine esir edilen yeni tip kamu örgütlenmesi kanalıyla doğrudan piyasa ve sermayenin emrine verilmesine,
- 9. maddenin KİT’lere karşı bir demagoji olması yanı sıra teknoloji ve yönetim tekniklerinin özel ellerde toplanması cazip kılınarak kamu kesimi üstünde bir otorite haline gelmesi amaçlanmaktadır.

Kısacası planlı, karma ve sosyal ekonomik modellere karşı piyasanın düzenleyiciliğine yönelik özsel amaçlar güdülmekte ve bu yönde ideolojik bir tuzak örülmeye çalışılmaktadır.

ÖİB yayını son zamanlarda yenilenip güncellenmiş ve özelleştirmenin nihai amacına ilişkin artık tam bir açıklık sergilenmiştir. İzleyelim:

“Özelleştirmenin temel amacı nihai olarak, devletin ekonomide işletmecilik alanından tümüyle çekilmesini sağlamaktır.”

Burada sermayenin devleti tamamen dışlayan yeni bir politikaya, daha açık bir şekilde yöneldiği gözlenmektedir.

Söz konusu politikanın kamu kesimini dışlamanın ardından oluşturduğu diğer ayaklar ise “*borsa ve sermaye piyasalarını geliştirmek*” olarak öngörülmektedir. Bunun içinse,

“Şirketlerin yalnızca bankacılık sektörüne bağlı olmadan hisse senedi, tahvil veya bono ihracı yoluyla kaynak temin edebilmeleri” ve “tasarrufların daha büyük bir kısmının mali piyasalara yönlendirilmesi ve bu suretle oluşan fonların sermaye piyasasına akışına imkan verecek bir ekonomik yapının oluşturulması”

amaçlanmaktadır.

Kısacası birikim yöntemi olarak yalnızca sermaye hareketlerinin özgürlüğü içindeki kaynak temini ile spekülatif dolaşımına dayanılmaktadır.

Tarihe Düşülen Notlar

Böylece “*özelleştirme uygulamaları ile bir yandan mali piyasalara ve dolayısıyla sermaye piyasalarına yönelmeyen yerli ve yabancı tasarrufları bu piyasalara yönlendirerek yeni kaynaklar yaratılması*” amaçlanmakta; diğer yandan da “*kamu kesiminin fonlar üzerindeki talebi nedeniyle sıkışan mali piyasa üzerindeki olumsuz baskının engellenmesi hedeflenmektedir*”.

Özet şudur: Kamusal ve toplumsal yaşamın kaynak gereksinimi ve kamu kesiminin kamusal fonlar üzerindeki talepleri sermayeyi ilgilendirmez, her şey özel sektör içindir.

Son olarak bir demagojiye daha değinmek gerekmektedir. Verimli ve kârlı kuruluşların özelleştirilmesinin, özelleştirme amacına ve mevzuatına uygun olmadığı bilincinde olanların önüne; “kamunun, ekonomide en fazla pay sahibi olduğu ülkenin Türkiye olduğu, bunun da ekonomiyi olumsuz etkilediği” iddiasıyla gelinmektedir.

Oysa bu iddia da gerçeği yansıtmamaktadır. Ekonomik hayat içinde devletin payı;

- Amerika’da % 32,3,
- Almanya’da % 49,0,
- Avustralya’da % 51,7,
- Belçika’da % 54,3,
- Fransa’da % 54,25,
- Hollanda’da % 49,9,
- İngiltere’de % 41,
- İspanya’da % 42,2,
- İsveç’te % 62,3,
- İsviçre’de % 48,8,
- İtalya’da % 50,2,
- Japonya’da % 35,
- Kanada’da % 42,3,
- Norveç’te % 43,6 oranında olduğu,
- Devletin ekonomik hayat içindeki payının gelişmiş ülkelere göre çok fazla olduğu iddia edilen ülkemizde ise bu oranın % 26,6 olduğu

tespit edilmiştir.* Üstelik özelleştirmelerle birlikte Türkiye’de bu oranda düşme de yaşanmıştır. Diğer yandan son yıllarda yukarıdaki bazı ülkelerin ekonomisindeki kamu paylarının arttığı da bilinen bir durumdur. Dolayısıyla ülkelerin ekonomik gelişmelerinin, kamunun ekonomik hayattaki payının azaltılmasına bağlı olmadığı açıktır. Eğer öyle olsa idi ABD, İngiltere, Fransa, Almanya vb. gelişmiş ülkelerde devletin ekonomik hayattaki kamu payının oldukça az olması gerekirdi.

4.2. Özelleştirme Yöntemleri ve Kamu Tesisleri Üzerinde Oynanan Oyunlar

Özelleştirmelerde en çok “blok satış” yöntemine başvurulmuştur. Hasıla potansiyeli fazla olan özelleştirmelerde “imtiyaz devri”ne de yönelinmiştir. “Uluslararası arz”, “İMKB’de satış”, “varlık satışı” veya “bedelli devir”, başvuru olan diğer yollardır. Bu arada “halka arz” satışlarında, TÜPRAŞ örneğinde olduğu gibi gizlice ve ilgili Yasaya aykırı olarak, yabancı sermayeye hisse devri yapıldığı da görülmüştür.

Bu arada 1990’ların ortasından itibaren, özelleştirme programına uygun olarak KİT’lerin nihai tasfiyesi amacıyla başka yöntemlere de başvurulduğunu belirtmek gerekir. Bunlar:

- Teknik ve fiziksel yıpranmanın net varlık yapılarını aşındırarak çökerttiği girişimlerin sembolik fiyatlarla satılması;
- Bazı KİT’lerin en üretken kesim veya varlıklarının satışı geri kalan kesimlerinin ise çürümeye terk edilmesi,
- İşletmelerin kötürüm kılınması,
- Yabancı sermaye kuruluşlarıyla rekabette ince oyunlara başvurulması,
- Kuralsızlaştırma politikaları,
- Toplum nezdinde KİT’lerin gözden düşürülmesi, vb.

yöntemlerdir.

* Kaynak: IMF-Economic Outlook-June 1998. 2. OECD-Analytical Databank

5. ÖZELLEŞTİRMENİN İKİ EVRESİ

5.1. 1980–2000 Arası

Türkiye’deki özelleştirme sürecini genel hatlarıyla iki evreye ayırmak olanaklıdır. İlki 1980’lerden başlamakta, ikincisi ise stratejik sektörlerle yönelinen bugünkü evredir.

1980’lerin başlarında Türkiye’deki iş çevrelerinin özelleştirmeye ilişkin tutumları ilginçtir. 1982 Anayasası’nın hazırlanmasında aktif rol üstlenen bu çevrelerin gündeminde henüz özelleştirme bulunmuyordu. Dönemin TÜSİAD Başkanı Ali Koçman, “*Bizim KİT’lerin mülkiyeti üzerinde bir talebimiz yoktur*” diyordu.

1982 Anayasası’nın 47. maddesi ise daha önce değindiğimiz üzere “Devletleştirme”ye ilişkindi ve konu ancak 1980’lerin ortalarından itibaren Türkiye’nin gündemine bütün sıcaklığıyla girmesi üzerine, 47. madde 13.09.1999 tarihinde “Devletleştirme ve özelleştirme” olarak değiştirilmişti.

1980’li yıllardaki özelleştirme satışları bu açıdan bir yekûn oluşturmayıp, 0,3 milyar dolar çevresinde kalmıştır. Bu yılların egemen söylemi, “*etkinlik amacı ile özelleştirme*” idi.

1990’lı yıllar ise oldukça etkin ve yoğun ideolojik koşullandırma kampanyaları eşliğinde geçti. Önce “*etkinlik amacı ile özelleştirme*”, sonra “*özelleştirme artı yeniden yapılandırma*” söylemi ve nihayet “*kamu açıklarını kapatma amaçlı özelleştirme*” demagojisi devreye sokuldu.

Medyanın aktif desteğiyle koşullandırma öylesine etkin oldu ki, konu hakkında hiçbir fikri olmayan sokaktaki insanlar da “*devletin hantallığından*”, “*KİT’lerin özelleştirilmesinin yararları*”ndan söz eder oldular.

1994 yılında, dönemin Başbakanı Tansu Çiller’in şu sözleri sözü edilen demagojik propagandalara bir örnek oluşturmaktadır:

“Önümüzdeki altı yıl içinde özelleştirmeden elde edilecek 40 milyar dolar sayesinde, bir milyon iki yüz bin kişiye yeni iş kapısı açılacak; 511.800 kadın müteşebbise kişi başına 80 milyon TL’lik risk sermayesi verilecek; kamununun

borçlanma gereği her yıl yüzde 1,5 azalacak; 2001'e kadar tarımda kişi başına sübvansiyon 48,5 dolardan 117 dolara çıkacak..."

Oysa bırakalım Çiller'in "altı yılı"nı ve vaatlerini, 1986'dan Şubat 2008 başına kadar 22 yılda özelleştirmenin toplam geliri 30,38 milyar dolar olmuştur. Oysa Türkiye'nin dış borç stoku bugün 283 milyar dolara ulaşmış durumdadır. Uluslararası danışman firmalara ödenen yüksek hizmet bedelleriyle, özelleştirmenin gelir ve giderlerinin başa baş olduğu da kamuoyunca bilinmektedir. 2004 yılı sonrasında ÖİB'in web sitesinde özelleştirme giderlerinin belirtilmemesi bu nedenle anlamlıdır. Dolayısıyla özelleştirmeci medyanın övdüğü özelleştirme gelir rakamları, Türkiye'nin içinde bulunduğu gerçekleri örtememektedir.

5.2. 2000 Sonrası

Ülkemizdeki özelleştirmelerin ikinci evresi 2000'li yıllarda başlamış, 2004-2005'te ise uygulamada belirli bir hız ve yoğunlaşma görülmüştür. Bu durum son Hükümet Programında da görülmektedir. Programın temel belirlemeleri, *"mal ve hizmet sektörlerinde rekabet ortamını iyileştirmek", "devletin ekonomiden çekilmesi", "özelleştirme", "ekonominin dışa açılıp uluslararası piyasayla entegre olması", "uluslararası doğrudan yatırımları daha hızlı cezbetmek" ve "döviz kurunun piyasa şartlarında oluşması"*dır.

Halkın ödediği vergilerle kurulan ve her biri ülkemizin en önemli kurumları olan Denizcilik İşletmeleri ve Limanlar, TEKEL, ETİ ALÜMİNYUM, PETKİM, TÜPRAŞ, TCDD, THY ve TELEKOM başta olmak üzere birçok stratejik kurum ve KİT, özelleştirme saldırılarıyla yüz yüze kalmıştır. Bu kurumların yaptığı hizmetler halkın tamamını ilgilendirirken, yarattıkları istihdamın önemi ve oluşan katma değer bütçeye katkısı herkesçe bilinmesine karşın, ülke ekonomisine büyük katkısı olan bu kurumlar özel sermayeye kâr üstüne kâr sağlamak için haraç-mezat satılmıştır, satılmaktadır.

Stratejik kuruluşların özelleştirilmesi ile artan dışa bağımlılık süreçleri, Türkiye'nin ulusal ekonomisini yönlendirme ve sosyo-ekonomik gereksinimlerine göre düzenleme yapılabilmesi, kendi öncelik ve özlemlerini dile getirme ve gerçekleştirme olanaklarının giderek ortadan kaldırılması sonucunu getirecektir.

Tarihe Düşülen Notlar

Hükümet Programında 2002’de kamu açıklarının GSMH’ye oranı % 12,6 iken, 2006’da % 3 fazlalıktan söz edilmektedir. Oysa bu fazlalığın nedeni, 2006 yılı özelleştirme gelirleridir. Ancak özelleştirme gelirlerinden arındırılmış bütçe açıkları ele alındığında bu değer % 5 fazla değil, % 10,5 açık oranını vermektedir. Hükümet Programında 2007 yılı kamu açıklarının kapatılması yine aynı anlayışa dayandırılmaktadır. Bu anlayışla Türkiye’nin stratejik kamu işletmeleri yok pahasına satılmaktadır. Anlaşılan o ki, stratejik kuruluşlardan sonra sıra akarsuların, göllerin, ormanların, özelleştirilip yabancılara satışına gelmiştir. Böylece kamu açıkları kapatılacak, denk veya fazlalığı olan bütçe ortaya çıkarılacaktır!

BÖLÜM II

6. ÖZELLEŞTİRMELER VE TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI'NIN MESLEK ALANLARIYLA BAĞLANTILI ÖZELLEŞTİRMELERE İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÇALIŞMALARI

Odamız kamu mülkiyetinin her düzeyde korunmasının toplum ve ülke yararına olduğunu düşünmektedir.

Yatırımların azalması, özelleştirme uygulamaları, mevcut tesislerin teknolojilerini yenileyememesi, AR-GE çalışmalarının yetersizliği nedeniyle meslektaşlarımızın istihdamı beklenen düzeyde gerçekleşmemektedir.

Bu genel durum, meslektaşlarımızın, eğitimle elde edilmiş bilgilerini ve mesleki becerilerini kullanma olanaklarının sınırlanmasına ve üretim süreçlerinden kopmalarına yol açmakta; işsizliğe, düşük ücretlere, mesleki tatminsizliğe, meslek alanı dışında çalışmaya ve beyin göçüne yol açmaktadır.

Bu gerçeklerle birlikte Odamız, daha önce de belirttiğimiz üzere, uluslararası tekellerin isteklerine cevap vermeye yönelik olarak gündeme gelen madencilikten enerjiye, iletişimden ulaşıma, eğitimden sağlığa, yerel yönetimlerden hizmet sektörü ve mühendisliğe dek birçok alanın sermayeye açılarak talan edilmesini, sanayileşmeden ve bağımsızlıktan tamamen vazgeçilmesi olarak saptamaktadır.

Özelleştirmeye yönelik bazı zayıf ‘karşı çıkışlar’ ise ‘özelleştirme sürecinin teknik yönleri’ öne çıkarılarak ya da yabancı sermayeye satışların sorunlaştırılması eşliğinde yapılıyor.

Tarihe Düşülen Notlar

Odamız ise özelleştirmeler konusunda, ‘yerliye mi gitsin-yabancıya mı’ vb. aldaticı ikilemlerin ötesinde, hatta ‘ucuza gitti-gitmesin’ tartışmalarının da ötesinde, bu sürece yön veren küreselleşme, neo-liberal politikalar ve ülke çıkarlarımızı dikkate alarak tutum belirlemektedir.

Özelleştirmeler konusunda asıl sorunlaştırılması gereken konu, sermayenin kendisi ve dizginsiz kâr güdüleridir. Buna karşı biz, gerçekleşen özelleştirmelerin yöntem ve zamanlamasına değil, özelleştirmenin bizatihi kendisine karşı olduğumuzu ifade ediyoruz.

Özelleştirmeler bir yandan kamu mülkiyetinin sermayeye devri ile gerçekleşirken, diğer yandan da kamu hizmetlerinin ticarileşmesi ve paralı hale getirilmesini içermektedir. Biz, kamusal alanın sermayeye devrini içeren bu uygulamalara karşı kamusal yararı ön plana alan kamu mülkiyetini ve kamusal hizmeti savunuyoruz.

Makina Mühendisleri Odası dün olduğu gibi bugün de kamusal kaynaklarımızın talanına açılması anlamına gelen tüm özelleştirmelerin karşısında yer almaktadır.

Özelleştirme uygulamaları başladığı günlerden itibaren yaşanan süreç, Odamızca TMMOB örgütlülüğü çerçevesinde yakın izlemeye alınmış olup, özellikle meslek disiplinlerini ilgilendiren alanları kapsayan ve TMMOB adına Odamızın düzenlediği “TMMOB Sanayi Kongresi” ve benzeri ortamlarda konu sürekli olarak gündemde tutulmuş, oluşturulan görüş ve öneriler kamuoyuna sunulmuştur.

Bu kapsamda Odamız başlıca şu etkinliklerde bulunmuştur:

- 2003 yılında, “KİT’lerin Özelleştirilmesi Kapsamında SEKA’nın Özelleştirilmesi Üzerine Değerlendirme” başlıklı bir Oda Görüşü (Rapor) oluşturulmuş ve kitapçık olarak da basılmıştır.
- 2005 yılında, TELEKOM özelleştirilmesine karşı HABER-SEN ve EMO ile birlikte TELEKOM Raporu hazırlanmış ve HABER-SEN’in açtığı TELEKOM davasına müdahil olunmuştur.
- Özelleştirmeye karşı mücadele, aynı zamanda kapitalist küreselleşmeye karşı mevzileri savunma ve başka bir dünya kurma mücadelesidir. Bu mücadeleyi tüm emek güçleri yan yana omuz omuza sürdürecektir. Özelleştirmelere karşı SEKA’da, Seydişehir’de gerçekleşen topyekûn karşı duruş, TELEKOM’un özelleştirilmesine karşı kurumda örgütlü olan

HABER-SEN'in direnişi, TÜPRAŞ ve PETKİM'in özelleştirilmesine karşı PETROL-İŞ'in sürdürdüğü ve ERDEMİR çalışanları ile halkının ve ETİ ALÜMİNYUM'un özelleştirilmesine karşı da Seydişehir halkının yürüttüğü mücadele hepimizin mücadelesi olarak görülüp, bu özelleştirmelere karşı eylemlere aktif katılım sağlanmıştır.

- Doğrudan meslek alanlarımızla ilgili olan Araç Muayene İstasyonları/Hizmeti ve ERDEMİR özelleştirmesine ilişkin çok sayıda davalar açılmıştır.
- Yine doğrudan meslek alanlarımızla ilgili kongre, kurultay ve sempozyumlar ve sonuç bildirgelerinde, özelleştirmelere karşı çıkmıştır.
- TMMOB yürütücülüğünde, TMMOB, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, TTB ve KİGEM tarafından düzenlenen "20. Yılında Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu" ile 2007 yılında TMMOB tarafından düzenlenen "Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu"na katılarak Oda görüşleri aktarılmıştır.

Odamızın meslek alanlarımızla doğrudan ilgili konulardaki özelleştirmelere ilişkin görüş ve hukuki mücadelesi aşağıda yer almaktadır.

6.1. SEKA Özelleştirmesi

Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 06.12.1997 tarih ve 1997/54 sayılı Kararı ile özelleştirme kapsamına alınan SEKA, 15.07.1998 tarih ve 1998/51 sayılı Karar ile Özelleştirme Programı'na alınmıştır. Yöntem olarak "varlık satışı"nın benimsenmesi nedeniyle 24 Kasım 1998 tarihinde Ana Sözleşme'de değişiklik yapılarak müesseseler işletmeye, KİT statüsü de anonim şirket statüsüne dönüştürülmüştür.

Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 14.09.1998 tarih ve 1998/71 sayılı Kkararı ile SEKA İzmit İşletmesi'nin kapatılması ve arsalarının yeşil alan, spor alanı, otel alanı ve lüks konut olarak İzmit Büyükşehir Belediyesi'nce yapılan İmar Planı doğrultusunda düzenlenmesi; bu düzenleme içinde yer alan yeşil alanların ve spor alanlarının İzmit Büyükşehir Belediyesi'ne devri, kaydı ile uygun görülmüştür. Ancak bu Karar Kocaeli halkının, SEKA çalışanlarının ve demokratik kitle örgütlerinin yoğun tepkisi ile karşılandığından, özelleştirme işlemi 28.10.1998 tarih ve 1998/84 sayılı Karar ile bir ay sonra iptal edilmiştir.

SEKA İzmit İşletmeleri 10 Mart 2005 tarihinde AKP Hükümeti ile Türk-İş arasında yapılan protokol sonucunda çalışanları ve tüm varlıklarıyla beraber İzmit Büyükşehir Belediyesi'ne devredilmiştir.

Makina Mühendisleri Odası, SEKA'nın özelleştirilmesine karşı, SEKA işçileri ve Selüloz-İş Sendikası'nın yürüttüğü mücadelede her zaman yanlarında olmuş, eylem ve etkinliklerinde destek vermiştir. SEKA özelinde çıkarılan Oda Raporu ile konunun önemi canlı tutulmaya çalışılmış, görüşlerimiz ilgili tüm kesimlerle paylaşılmıştır. Yine ulusal düzeyde 1993 yılından sonra düzenlenen Kağıt Sempozyumlarında konunun tarafları bir araya getirilmiş, çözüm önerileri üretilmiş ve çıkan sonuçların hayata geçirilmesi için ilgili kurumlara baskı yapılmıştır.

Bu etkinliklerde özel girişimciliğin kağıt sektörüne girdiği 1970'li yıllara kadar ülkenin gereksinim duyduğu selüloz, kağıt ve karbon ürünlerinin yanı sıra kağıt sanayiinin gereksinim duyduğu kalifiye eleman ve bilgi birikimini yaratan SEKA'nın özelleştirme gerekçesiyle atıl duruma getirilmesinin, gerekli yatırımlarından yoksun bırakılmasının akılcı olmadığı, dünyada birçok örneğinin olduğu gibi kamu girişimciliğinin özellikle sektörde katma değer yaratarak varlığını sürdürebileceği, bunun için teknolojik ve yönetsel anlamda yapısal değişikliklere gereksinim olduğu vurgulanmıştır.

6.2. Karayolları Araç Muayene İstasyonları/Hizmeti Özelleştirmesi

Bilindiği üzere araç muayeneleri, araçların sahip olması gereken donanım ve aksamaların işlevsel yeterliliğinin periyodik olarak kontrol edilmesini sağlayan, trafik ve insan güvenliğinin yanında trafikteki araçların taşıt tekniğine, ilgili mevzuata ve standartlara uygunluğunun denetlenebildiği, yarattıkları çevresel etkilerin kontrol edildiği tek araçtır. Bu nedenle, araç muayene hizmetinin kamu yararına yürütülmesi gereken bir kamu hizmeti olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir.

Odamız bu gerçekten hareketle ülkemizde araç muayenelerinin kapsamlı yapılmadığını, personel, araç-gereç ve yer sorunundan kaynaklı örgütlenmenin yetersiz olduğunu, muayene istasyonlarının teknik altyapı, teknik teçhizat, donanım ve personel açısından yetersiz bırakıldığını, hizmetin bir makina mühendisliği hizmeti olduğunu ve bu nedenle makina mühendislerince görülmesi gerektiğini; buna karşılık teknik personele, trafikteki araçlara ve bunların muayenelerine ilişkin mevzuat ve standartların hizmetin gereği gibi yürütülmesini sağlayıcı nitelikte olmadığını, toplumsal sorumluluğu ve bilinci gereği her türlü platformda dile getirmiştir.

Odamızın konuya ilişkin tüm çabalarına karşılık; yıllar yılı bu hizmetten elde edilen gelir, yine bu hizmetin iyileştirilmesinde kullanılmayarak ve yukarıda belirtilen olumsuzluklar giderilmeyerek, hizmetin özelleştirilmesine gerekçe hazırlanmaya çalışılmıştır.

Özelleştirme sürecinin başlatılmasıyla, Odamızca yıllardır dile getirilen hizmetin iyileştirilmesine ilişkin mevzuat ve standart düzenlemelerine gidilmiş, esasen bu düzenlemelerin getireceği iyileştirmelerin, ancak hizmetin özelleştirilmesiyle sağlanacağı gibi bir yanılgı, kamuoyu nezdinde bilinçli olarak yaratılmaya çalışılmıştır. Hizmetin iyileştirilmesi için gerekli mevzuat ve standart düzenlemelerinin yapılabilmesi, hizmetin özelleştirilmesini gerektirmemesine karşın, söz konusu hizmete ilişkin özelleştirme yoluna gidilerek, özelleştirmenin getireceği sakıncalar görmezden gelinmiştir.

Odamızın yürüttüğü hukuksal süreçte hizmetin özelleştirilmesinin getireceği sakıncalar ortaya konulmuş ve hizmetin kamusal niteliği vurgulanmıştır. Hizmetin niteliği gereği, 4046 sayılı Yasa kapsamında özelleştirilebilecek hizmetlerden olmadığı ve özelleştirmenin Yasa'nın genel amacı olan "*kamu yararı*" ve özel amacı olan "*ekonomide verimlilik artışı ve kamu giderlerinde azalma sağlama*" amaçlarına uygun olmadığı; Anayasa'nın özelleştirmeyi düzenleyen maddesinde de bu nitelikteki bir hizmetin özelleştirilecek hizmetler arasında gösterilmediği, Anayasa gereği bu nitelikte bir hizmetin kamu idaresi ve kamu görevlilerince yerine getirilmesinin gerektiği dile getirilmiştir.

Odamızca araç muayene istasyonları/hizmetinin Anayasal bir kamu hizmeti ve bu nitelikteki bir hizmetin kamu idaresi ve kamu görevlilerince yürütülmesinin Anayasal bir zorunluluk olduğu, hizmetin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinin yolunun mutlaka özelleştirilmesi olmadığı, yıllar yılı bu hizmetten elde edilen gelirin, yine bu hizmetin iyileştirilmesinde kullanılmayarak hizmetin özelleştirilmesine gerekçe oluşturulmaya çalışıldığı, ülke insanının can ve mal güvenliğini doğrudan ilgilendiren böylesine önemli bir hizmetin yürütülmesinin, özel sektörün inisiyatifine bırakılamayacağı gibi temel gerekçelerle hizmetin özelleştirilmesine karşı hukuksal mücadele süreci başlatılmış ve özelleştirilme sürecinde tesis edilen işlemlere karşı toplam 6 dava açılmıştır.

Bunlar:

- “Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik” in İptali İstemiyle açmış olduğumuz dava,
- Araç Muayene İstasyonlarının Özelleştirilmesine İlişkin İhale İlanı ve Bu İlana Dayanak Karar’ın İptali İstemiyle açmış olduğumuz dava,
- Özelleştirme İhalesinin Onaylanmasına İlişkin Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı’na karşı açmış olduğumuz dava,

Tarihe Düşülen Notlar

- Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin Özelleştirme Yoluyla Devrine İzin Veren Rekabet Kurulu Kararı'na karşı açmış olduğumuz dava,
- Özelleştirme Yüksek Kurulu'nca Alınan 2. Onay Kararı'na karşı açmış olduğumuz dava,
- Rekabet Kurulu'nun Devir İşlemine İkinci Kez İzin Verme Kararı'nın İptali İstemiyle açmış olduğumuz davadır.

Araç muayene istasyonları/hizmetinin özelleştirilmesine karşı yıllardır yürütmekte olduğumuz hukuksal mücadelemizin her aşamasında, özelleştirmeye karşı temel gerekçelerimizin yanında; Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın kamuoyuna sunduğu özelleştirme gerekçelerinin kamu yararına uygun olmadığı, bunun yanında ekonomik açıdan da kamu zararına neden olacağı, hizmetin kamu denetiminin ortadan kalkacağı, idarenin yürüttüğü kamusal hizmetlerin özel sektörde denetlenmesinin yolunun açılacağı, ülke ve toplum güvenliğine ilişkin verilerin yerli ve yabancı sermayenin bilgisine sunulacağı, hizmetin yürütülmesinin özel sektörün inisiyatifine bırakılmasıyla hizmetin ticari bir iş haline dönüşerek ticari kâr elde etmenin kamu yararının önüne geçeceği serbest piyasa koşulları içinde bir tekelin yaratılacağı, haksız rekabetin ortaya çıkacağı, otomotiv sektöründe faaliyet göstermekte olan bir şirketin özelleştirme ihalesini kazanan ortak girişim grubu içerisinde yer aldığı ve bu durumun da AB Standardı olan “tarafsızlık” kriterine uygun olmadığı vb. gerekçeler de dile getirilmiştir.

Kamuoyunun bilmesi gerekmektedir ki, araç muayene istasyonları/hizmetinin özelleştirilmesine karşı Odamızca açılmış olan davalar halen devam etmekte ve kesinleşmiş herhangi bir yargı kararı da bulunmamaktadır.

Özelleştirme sürecinde tesis edilen tüm işlemler yargı aşamasındayken ve henüz kesinleşmiş herhangi bir yargı kararı da mevcut değilken, yangından mal kaçırmaya devir sözleşmesi 15 Ağustos 2007 tarihinde imzalanarak hizmet devredilmiştir.

Artık ülkenin ve kamunun genelini ilgilendiren özelleştirmelerde, devir yapılmadan bu özelleştirmelere karşı yürütülen yargı sürecinin beklenmesi, Kanuni İdare İlkesinin bir gereği olarak kabul edilmelidir. Hukuk devleti ilkesine bağlı ve hukuka saygılı bir kamu idaresinden beklenen, dava konusu edilmiş her türlü tasarrufta yargı sürecinin sonlanmasını beklemektir. Yargı süreçleri sonlanmadan yapılacak bir devir, ileride çok önemli hukuksal sorunların ortaya çıkması ve kamunun daha büyük zararlara uğraması ihtimallerini de taşımaktadır.

Anayasa ve Yasa'ya uygun olmayan bu özelleştirmede,

- Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın kamuoyuna sunduğu gerekçelerin yerinde olmadığı,
- Yapılan özelleştirmenin kamu yararına olmamasının yanında, ekonomik açıdan da kamu zararına neden olacağı,
- Hizmetin kamu denetiminin ortadan kalkacağı,
- Araç muayenesi ile yol üzeri denetim ve tescil işlemlerinin karayolları ve araçlara ilişkin bir bütünlük oluşturduğu, araç muayenesinin kamu elinden çıkarılmasıyla kamu hizmetlerinin yara alması yanı sıra bizzat kamu organizasyonunu tek ayaklı ve malul duruma düşüreceği,
- İdarenin yürüttüğü kamusal hizmetlerin özel sektöre denetlenmesinin yolunun açılacağı,
- Ülke ve toplum güvenliğine ilişkin verilerin yerli ve yabancı sermayenin bilgisine sunulacağı,
- Hizmetin özel sektörün inisiyatifine bırakılmasıyla, kamu hizmeti niteliğinden çıkarak ticari bir iş niteliğine bürüneceği ve ticari kâr elde etmenin kamu yararının önüne geçeceği,
- Hizmetin görülmesinin yargısal denetiminde, uygulanacak yargı türünün değişeceği,
- Otomotiv sektöründe bir tekelin yaratılacağı ve haksız rekabetin ortaya çıkacağı,
- Özelleştirme şartnamesinde AB standartlarında yer alan "tarafsızlık" kriterini sağlayıcı herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı ve benzeri gerekçeler yargı sürecinde Odamız tarafından ortaya konulmuştur.

Herkes tarafından dikkat edilmelidir ki, araç muayene istasyonlarından elde edilen gelir, hizmete ilişkin yatırım ile hizmetin yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesinde kullanılmamış, bu suretle özelleştirmeye gerekçe yaratılmaya çalışılmıştır. Basit mantık kuralları işletildiğinde bile ilk 3 yılda % 30'u, takip eden 7 yılda % 40'ı, sonraki 10 yılda % 50'sinin devlete aktarılmasıyla büyük gelir sağlayacağı varsayılan bir hizmete ilişkin gelirin, 20 yıl boyunca % 100'ünün kamuya kalması durumunda kamu lehine daha büyük bir gelir olacağı açıktır. 20 yıllık ihale bedeli olan 613,5 milyon dolar olan hizmetin kamu eliyle yürütülmesiyle; ihale bedeli, yapılacak yatırım ve kamuya 20 yıl boyunca yapılacak aktarımların tamamı ile birlikte özel sektöre

kalacak kâr da kamuya kalmış olacaktır. Araç muayene istasyonlarının modernizasyonu için gerekli olan 100 milyon dolarlık yatırımın (bu rakam anılan hizmetin 2003 yılı gelirine karşılık düşmektedir) kamu tarafından yapılması ve hizmetin belirlenen ücretler üzerinden kamu eliyle yürütülmesi durumunda yılda asgari 300 milyon dolar tutarında kamu lehine çok ciddi bir gelir söz konusu olacaktır. Ancak araç muayene istasyonlarının altyapısının tamamlanması için gereken kaynağın ayrılmamasıyla söz konusu gelir çok daha fazlasıyla yerli ve yabancı sermayeye aktararak kamu zarara uğratılmakta, kamu kaynakları özel çıkarlara peşkeş çekilmektedir.

Bu gerçeklere karşın, yine de “Karayolları Genel Müdürlüğü bu hizmeti yürütemez” gerekçesi öne sürülüyorsa, hizmetin bir makina mühendisliği hizmeti olması ve bu nedenle makina mühendislerince görülmesi gerekliliğinden hareketle Odamız, Anayasa ve ilgili KHK uyarınca kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olarak ve gereken modernizasyonu yaparak bu hizmeti kamu idaresi olarak vermeye hazırdır ve taliptir.

Öte yandan, ihaleyi kazanan Konsorsiyumdaki firmalardan birinin otomotiv firması olması itibarıyla “haksız rekabete yol açılacağı”; bir diğ erinin de yabancı bir kuruluş olması itibarıyla “Devletin görevlendirme ve yedekleme planlarında yer alan araçlar ile tüm araçlara ilişkin adli tatbikat bilgilerinin yerli ve yabancı sermayeye açılarak ülke ve toplum güvenliğinin tehdit altına sokulacağı” şeklindeki, özelleştirme sürecinin en başında ileri sürdüğümüz savlarımız doğrulanmaktadır.

Sonuç itibarıyla, Odamızın yürüttüğü hukuksal süreç hizmetin iyileştirilmesine yönelik mevzuat ve standart düzenlemelerine karşı değil, Anayasa ve Yasaya uygun olmayan, birçok sakıncaları beraberinde getirecek olan özelleştirmeye karşıdır. Hizmetin görülmesinde makina mühendisi istihdam edilecek olması, hizmetin özelleştirilmesinin değil, zaten hizmetin iyileştirilmesine yönelik mevzuat ve standart düzenlemelerinin bir gereğidir. Hizmetin özelleştirilmesiyle, mevzuat ve ilgili standartlar gereği istihdamı zorunlu olan makina mühendislerinin seçimi, özel sektörün tercih ve inisiyatifine bırakılmış olacaktır.

Makina mühendisliği meslek alanını ilgilendirmesi nedeniyle, yıllardır bu hizmetin görülmesinde makina mühendisi istihdamının gerekliliğini dile getiren Odamızın, hizmetin özelleştirilmesinin getireceği sakıncaları göz önüne alarak yürütmekte olduğu hukuksal süreç sürerken, kamuoyunda makina mühendisi istihdam edilmesinin ancak özelleştirmeye mümkün

olduğu yanlışlığının yaratılması, yargı sürecini olumsuz etkileyecek yanlış bir bilgilendirme. Bu yanlış bilgilendirmenin, özelleştirmenin sakıncalarını kamuoyundan gizlemeye yönelik bir amaç taşıdığı da ortadadır. Bu konuda açılan davalarda dile getirilen hususlara bakacak olursak;

- Bilindiği üzere, araç muayene istasyonları/hizmetinin özelleştirilmesine karşı Odamızca yürütülen yargı sürecinde, araç muayene hizmetinin kamu hizmeti olduğu, asıl olarak da kamu idaresince yürütülmesi gerektiği, Yasa maddesinde hizmetin asıl olarak kamu idaresince yürütülmesine ilişkin bir düzenleme bulunmadığı, ayrıca alt işleticilere devir konusunun da tamamen ihaleyi kazanan işletmeciye bırakıldığı, bu nedenlerle kamu idaresiyle hizmet arasındaki bağın koparılmış olduğu gerekçeleriyle, hizmetin özelleştirmenin dayanağı olan 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 35.maddesi Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmiştir. Ancak Yasa maddesi Anayasa Mahkemesi önündeyken, söz konusu madde üzerinde yapılan değişikliklerle, hizmeti yürütme konusunda Ulaştırma Bakanlığı'na da yetki tanınmış, alt işleticilere devir hususu da yine aynı Bakanlığın onayına tabi kılınmıştır. Bu değişikliklerle ortaya çıkan yeni durum, hizmetin görülmesi ve gördürülmesi biçimine ilişkin esasen oldukça önemli bir farklılık yaratmıştır. Yasa maddesinde yapılan değişikliklerle, hizmetin salt özelleştirme yoluyla yetki verilenlerce yürütülebileceğine ilişkin zorunluluk ortadan kalkmış, hizmeti görmekle asıl yetkili olarak Ulaştırma Bakanlığı işaret edilerek, hizmetin özelleştirilmesi mutlak bir zorunluluk olmaktan çıkarılmıştır. Ancak, Yasa değişikliğiyle ortaya çıkan bu esaslı durum, siyasi iktidarca değerlendirmeye bile gerek duyulmaksızın gözardı edilmiş, Yasa maddesinin öngördüğü ikincil durum tercih edilerek, özelleştirme sürecine devam edilmiştir.
- Araç muayene istasyonları/hizmetinin özelleştirilmesinin dayanaklarından olan 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 35. maddesinde "Egzoz Emisyon Ölçümü" ve "LPG Sızdırmazlık Kontrolü" hizmetlerinin de araç muayene istasyonlarınca yapılabilmesine ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Zaten bu ölçüm ve kontrol hizmetlerinin, Yasa gereği araç muayene konusunda yetkili ve görevli kılınan Ulaştırma Bakanlığı'nın yetki ve görev alanında olmaması da bu hizmetlerin araç muayene hizmetinin kapsamında olmadığını, tamamen ayrı ölçüm ve kontroller olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, araç muayene konusunda çıkarılan yönetmeliklerde ve Özelleştirme İhalesi Şartnamesi'nde, bu kontrol ve ölçüm hizmetlerinin araç muayene istasyonlarında da yapılabilmesini çağrıştıran düzenlemelere yer

verilmiştir. İlk başta masumane bir ayrıntı gibi duran bu düzenlemelere, bu hizmetler konusunda asıl yetkili ve görevli olan Bakanlıklarca çıkarılan Yönetmelik düzenlemeleriyle işlev kazandırılmaya başlanmıştır. En son egzoz emisyon ölçümleri konusunda yetkili ve görevli olan Çevre ve Orman Bakanlığı'nca yapılan düzenlemelerle, bu hizmet özelleştirilen araç muayene istasyonlarına özgülenmiştir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın yetki ve görev alanında olan LPG sızdırmazlık kontrollerinin de akıbeti belirsizlik taşımaktadır. Bir başka ifadeyle, araç muayene istasyonlarının özelleştirilmesinin yanında, yapılan mevzuat düzenlemeleriyle, özelleştirme kapsamında olmayan hizmetler de özelleştirilen muayene istasyonlarının faaliyetleri arasına katılarak, ayrıca bir rant alanı yaratılmaktadır.

- Yasal düzenlemelerle, araç muayene istasyonları özelleştirme ihalesini kazananların, her bir istasyonun işletme yetkisini alt işleticilere devretmesi mümkün kılınmıştır. Özelleştirme yoluyla yetki alan ortak girişim grubunun kurduğu şirketin, her bir istasyon için araç muayene istasyonu işletme yetkisini, farklı farklı şirketlere, yüksek bedellerle devredecektir. Alt işleticilere devir yoluyla, özelleştirme ihalesi bedelinin çok çok üzerinde bir gelir elde etmesi de ihtimal dahilindedir. Araç muayene istasyonları/hizmetinin özelleştirilmesi kamu yararına aykırı olduğu gibi ihaleyi kazananlara alt işleticilere devir yetkisi vererek, ihale bedelinin üzerinde bir gelir elde edilmesi ihtimali yaratılması da kamu yararına aykırıdır. Zira özelleştirme ihalesini kazananlarca alt işleticilere devir yoluyla elde edilecek gelir, kanımızca bu işin gerçek ihale bedelini ortaya çıkarmaktadır.

Konu özgünlündeki kamu yararını gözeten hukuk mücadelemiz sürecektir.

6.3. ERDEMİR Özelleştirmesi

ERDEMİR özelleştirmesi uzun zamandan bu yana ülke gündemine oturmuş, konu değişik platformlarda tartışılmış, özelleştirilmesi ile ilgili çok şeyler söylenmiştir. Odamızı doğrudan ilgilendiren ERDEMİR özelleştirmesine karşı Odamız üzerine düşen görev ve sorumluluğu yerine getirmiştir.

1980'li yıllardan itibaren uygulana gelen, planlamayı, yatırımı, üretimi, sanayileşmeyi ve sosyal devlet anlayışını dışlayan özelleştirmeci küresel politikaların yıkıcı sonuçları demir çelik sektöründe de yaşanmaktadır.

Bu süreçte kamu işletmeciliğini bitirmek adına, entegre demir çelik tesislerimize bakım, yenileme ve kapasite artırma yatırımları yapılmayarak bu tesisler bilinçli bir şekilde zarar ettirilmiştir. Kalkınmada sürekliliğin

sağlanması ve dışa bağımlılığın azaltılması için demir cevheri ihtiyacının öncelikle ülke kaynaklarından karşılanması gerekliliği göz ardı edilmiş, demir cevheri arama faaliyetlerinden vazgeçilmiştir. Türkiye demir cevheri rezervleri 10 yıl içinde tükenebilecek konuma getirilmiştir.

Özellikle Divriği, Hekimhan ve Attepe'de 20 yıllık ihtiyacımızı karşılayabilecek demir rezervimiz bulunmasına rağmen yurt dışından demir cevheri ithal edilmektedir. 1980 sonrası Devlet Planlama Teşkilatı'nın plan hedeflerine uymayan yatırım teşvikleriyle, uzun ürünlerde iç tüketimin üstünde bir kapasite yaratılırken, yassı ürünlerde ise planlamanın ve dünya ölçeklerinin çok gerisinde kalınmıştır. Yassı çelik mamul üretiminin toplam üretime oranı dünyada % 47 iken, Türkiye'de % 18'dir. Plansız yatırım ve teşvik politikaları sonucu ülkemizin uzun ürün üretimi iç tüketimin iki katına ulaşmıştır.

Demir çelik sektörü; bir taraftan ülkenin iç tüketim açığını yassı ürün ithal ederek karşılarken, diğer taraftan uzun ürünü üretebilmek için hurda demir ithal edilmektedir. Her iki durumda da sektör dışa bağımlı hale getirilmiştir. Türkiye ithal ettiği hurda demir ile dünya sıralamasında birinci sıradadır. Sektörde uzun ürün fazlalığına rağmen yurt dışından dumpingli fiyatlarla uzun ürün ve kütük ithalatına izin verilmektedir.

Bu yapısal çarpıklığın en önemli nedeni IMF ve Dünya Bankası'nın direktifleriyle uygulanan özelleştirme ve serbestleştirme politikalarıdır.

Bu politikalarla ülkemizin en büyük KİT'lerinden olan TDCİ işlevsiz kılınmış, KARDEMİR, İSDEMİR ve DİVHAN gibi kuruluşlar gözden çıkarılmıştır. 1995 yılında KARDEMİR özelleştirilmiş, İSDEMİR üretimin yassı ürüne dönüştürülmesi kaydıyla ERDEMİR'e devredilmiş, DİVHAN ise özelleştirme kapsamında ERDEMİR'e satılmıştır.

Karabük, İskenderun, Divriği ve Hekimhan'da yerleşimin ve sanayinin tamamı demir çelik sanayiine endekslili iken, bu yerleşkelerimiz zaman içinde kendi kaderlerine terk edilmiştir.

ERDEMİR, ülke sanayisinin temel ham maddelerinden olan demir-çelik ihtiyacının karşılanmasında dışa bağımlılığı ortadan kaldırarak, kendi kendine yeter hale gelebilmek amacıyla kurulmuştur. Bu nedenle, ERDEMİR'in kuruluş amacını herhangi bir üretim ve herhangi bir ticari kazanç elde etmek gibi dar bir çerçeveye sınırlamak mümkün değildir.

Tarihe Düşülen Notlar

15 Mayıs 1965 tarihinde üretime başlamasıyla birlikte ERDEMİR, her geçen gün kapasitesini daha da artırmış, bugün itibariyle çelik üreticisi 15 AB üyesi ülke arasında 8. sırada, dünyada 48. sırada yer alan, 2004 yılını rekor üretimle kapatan, köklü üretim kültürü, ileri teknolojik yapısı, dünya çapında ürün kalitesiyle, kârlılığı ve verimiyle göz kamaştıran, önümüzdeki 3–5 yıl içindeki yatırım hedefleriyle Avrupa'nın en üst sırasında yer almaya aday hale gelmiştir. ERDEMİR, ülke sanayisinin bütünü üzerinde belirleyici konumu bulunan stratejik bir kuruluştur.

9 yan kuruluşu, 15.000 çalışanı, 2003'te kâr artış oranı % 90, 2004'te 3,2 milyar dolar satış geliri ve 463 milyon dolar kârı bulunan ERDEMİR'in piyasadaki gerçek değerinin altındaki bir bedelle satılması, dile getirdiğimiz temel savları doğrulayıcı niteliktedir.

ERDEMİR'deki kamu payının blok olarak satış suretiyle özelleştirilmesine ilişkin 4 Ekim 2005 tarihinde yapılan ihaleyi; 2.770.000.000 ABD doları bedelle en yüksek teklifi veren Ordu Yardımlaşma Kurumu-OYAK'ın kazandığı açıklanmış, bu ihale ÖYK Kararı ile de onaylanmıştır. Öncelikle belirtmek gerekir ki; söz konusu ihalenin OYAK tarafından kazanılmış olması, ERDEMİR'deki kamu payının özelleştirilerek ortadan kaldırılması gerçeğini değiştirmemektedir. Zira özelleştirme uygulamalarının değerlendirilmesinde, yerli-yabancı sermaye ikileminden çok, öncelikle ülke ve kamu çıkarlarının göz önüne alınması gerekmektedir.

Türkiye'nin yassı çeliğe olan ihtiyacı yaklaşık 7 milyon ton civarında olup, ERDEMİR bu ihtiyacın yaklaşık 3 milyon tonunu karşılamakta; 4 milyon ton ise ithal edilmekte ve bunun için her yıl 3 milyar dolar ödenmektedir. ERDEMİR'in üretim kapasitesinin daha da artırılarak yıllık 3 milyar dolar ithalat giderinin tasarrufu mümkünken, kamuya ait hisselerin 2.77 milyar dolara elden çıkarılması yolu tercih edilmiştir. Yassı çelik açığı için ikinci bir ERDEMİR dahi gerekteyken ve özel sektörün yatırım yaparak yeni bir işletme kurmasının önünde hiçbir engel yokken, stratejik bir kuruluşun tamamen özel sektöre devredilmesi, çok dile getirilen "ekonomik rasyonalite" açısından da anlaşılır değildir.

ERDEMİR özelleştirmesinin kamu yararına aykırılığının bir göstergesi de; yeniden oluşturulmasının, ihale bedelinin kat kat üzerinde (7–8 milyar dolarlık) bir yatırım gerektirmesidir.

ERDEMİR özelleştirmesi, devletin demir-çelik sektöründen tamamen elini çekmesinin dönüm noktasıdır. Oysa demir-çelik sektörü tamamen özel

sektörün inisiyatifine bırakılabilecek bir sektör değildir. Demir-çelik sektörü, bir ülke sanayisinin tüm sektörlerini doğrudan ilgilendiren, bu stratejik özelliği nedeniyle de ülke sanayisi ve ekonomisine yön verebilme, ülke sanayisi ve ekonomisini kontrol edebilme gücü olan bir sektördür. Bu nedendir ki; ERDEMİR'deki kamu payının özelleştirilerek ortadan kaldırılması, devletin ülke sanayi ve ekonomisi üzerindeki kontrol, düzenleme ve yön vermesinden de vazgeçilmesi anlamına gelmektedir. Bu durum, kamu yararıyla hiçbir yönden bağdaşmamaktadır.

Bilindiği gibi ülkemizde özelleştirme uygulamaları 4046 sayılı Yasa kapsamında yürütülmektedir. 4046 sayılı Yasa'nın amacı; "ekonomide verimlilik artışı" ve "kamu giderlerinde azalma sağlamak" olarak ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu Yasa'ya dayanılarak yapılan özelleştirmelerin ve özelleştirmeyi oluşturan tüm idari işlemlerin 'amaç' yönünden hukuka uygun olması, genel kamu yararı amacının özel görünümü halini alan bu iki amacın varlığının ortaya konulması ile sağlanabilecektir. ERDEMİR'deki kamu payının özelleştirilmesi işlemi, genel amaç olan kamu yararına aykırı olduğu gibi; 4046 sayılı Yasa'da öngörülen özel amaca da uygun değildir.

Zira ERDEMİR'deki mevcut kamu payı, ne ekonomideki verimlilik artışını olumsuz açıdan etkilemekte ne de kamu gideri yaratmaktadır. Aksine bu özelleştirme yeni kamu giderlerinin ortaya çıkmasına neden olacaktır. Ülkenin demir-çeliğe olan ihtiyacının hiç bitmeyeceği düşünüldüğünde; ihale bedelinin bu ihtiyaç bedelini sürekli karşılayacak boyutta olmadığı da ortadadır.

T.C Anayasası'nın "*Ekonomik Hükümler*" bölümünü düzenleyen, "*Piyasaların Denetimi ve Dış Ticaretin Düzenlenmesi*" başlıklı 167. maddesinin 1. fıkrası, piyasalarda tekelleşme ve kartelleşmenin olamayacağı, bunu önlemenin de devletin görevi olduğuna hükmetmektedir. Bu hükümde aynı zamanda; piyasaların sağlıklı ve düzenli işlemelerinin sağlanması da devletin görevleri arasında gösterilmiştir. Kamu payının özelleştirilerek ortadan kaldırılmasıyla ERDEMİR, fiilen özel sektör TEKEL'i haline dönüşecektir. Bunun da ötesinde; OYAK'ın uluslararası tekel konumunda olan ARCELOR ile veya bir başka uluslararası tekel ile ortaklık anlaşması imzalamasıyla, uluslararası tekel olan bir şirket de ERDEMİR'de söz sahibi olacaktır. Oysa Anayasa'nın 167. maddesi, piyasalarda tekelleşme ve kartelleşmenin önlenmesi gerektiğini hükmetmektedir.

OYAK ihaleden çok kısa bir süre sonra ERDEMİR hisselerini satın almak amacıyla kurduğu ATAER Holding AŞ'nin % 41 oranındaki hissesini,

ERDEMİR için ihaleye çıkılmasından çok önce ERDEMİR'i istediği bilinen ve ERDEMİR ihalesine katılan, sonradan çekilen ARCELOR'a devretmiş, ancak özelleştirmeyi riske atmamak için bu ortaklık askıya alınmış ise de, gelecekte bu tür ortaklıklar kurulabileceği basına yansımıştır.

Yukarıda sıraladığımız nedenlerin bütünselliği içinde Odamız; kamu, ülke ve toplum yararını açık bir şekilde göz ardı eden Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş. sermayesindeki kamu hissesinin, 4 Ekim 2005 tarihinde yapılan ihaleyle blok satışına onay veren 01.12.2005 tarih ve 2005/140 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) Kararı, özelleştirme yoluyla devrine izin veren Rekabet Kurulu Kararı, bir aralar gündeme gelen Erdemir'i devralan ATAER Holding A.Ş.'nin % 41 hissesinin uluslararası çelik devlerinden ARCELOR S.A'ya devrinin uygunluğuna ilişkin Özelleştirme İdaresi Başkanlığı işlemlerinin iptali istemleriyle, Danıştay nezdinde çeşitli davalar açmıştır. Bu davalarda, ERDEMİR özelleştirmesinde Rekabet Kurulu'nca verilen izin kararının, yasal mevzuatta öngörülen usullere uygun olmadığı tespit edilerek, iptaline karar verilmiş, bunun paralelinde bu işleme dayanarak tesis edilen diğer işlemlere karşı açtığımız davalarda da yürütmenin durdurulması kararları verilmiştir. Bu yargı sürecinde, özelleştirme sürecinde yetkili olan kurum ve kuruluşlar, mevcut yasal düzenlemelerde belirlenen usullere uygun yeni kararlar alarak, özelleştirme sürecini tamamlamışlardır. Odamızca ikinci kez alınan bu kararların iptali istemiyle de davalar açılmış olup, söz konusu davalar devam etmektedir. Ancak yürütmekte olduğumuz yargı süreci şu gerçeği gözler önüne sermiştir: Özelleştirmelerde mevcut yasal düzenlemelerde öngörülen usullere dahi dikkat edilmeden, anlaşılabilir bir acelelikle hareket edilmekteyken, yapılan özelleştirmelerin kamu yararı değerlendirmesinin yapılıp-yapılmadığı, nasıl yapıldığı hususları kuşku yaratmaktadır.

ERDEMİR özelleştirmesi sürecinde TMMOB Makina Mühendisleri Odası tarafından 4 dava açılmıştır. Bu davalar ve gelişim seyirleri şöyledir:

- ERDEMİR sermayesindeki % 46.12 oranındaki kamu hissesinin, 4 Ekim 2005 tarihinde yapılan ihale ile blok satışına izin veren Rekabet Kurulu Kararı'nın iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle açılan davada Danıştay 13. Dairesi'nce, Yasa'da öngörülen usule aykırı olarak 7 kişi yerine 8 kişinin katılımıyla alındığı gerekçesiyle, Rekabet Kurulu'nun devir işlemine izin verdiği dava konusu Kararı'nın önce yürütmesinin durdurulmasına daha sonra da iptaline karar verilmiştir.

- ERDEMİR sermayesinin % 46,12 oranındaki kamu hissesinin, 4 Ekim 2005 tarihinde yapılan ihale ile blok satışına onay veren, 06.12.2005 tarih ve 26015 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, 01.12.2005 tarih ve 2005/140 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı’nın iptali istemiyle açılan davada; bu onay Kararı’nın dayanağı olan Rekabet Kurulu izin Kararı’nın yürütmesinin durdurulmuş olduğu gerekçesiyle, ihale yoluyla satışa onay veren Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı’nın da yürütmesi durdurulmuştur. Bu Karara karşı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’nca yapılan itiraz da reddedilmiş olup, dava halen devam etmektedir.
- ERDEMİR hisselerini devralan Ataer Holding A.Ş.’nin % 46,12 oranındaki hissesinin Arcelor S.A’ya devrinin uygunluğuna ilişkin Özelleştirme Yüksek Kurulu’nca verilen Karar’ın iptali istemiyle Danıştay nezdinde açılan davada Danıştay 13. Dairesi’nce, söz konusu hisselerin Arcelor S.A.’ya devrinden vazgeçilmesi ve Erdemir’in sermayesindeki % 46,12 oranındaki kamu hissesinin Ataer Holding A.Ş ile davalı İdare arasında imzalanan Hisse Devir Sözleşmesi ile devredilmesi nedeniyle dava konusu işlemin yürütülmesinin durdurulması konusunda bu aşamada karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiş olup, dava halen devam etmektedir.
- Erdemir sermayesindeki % 46,12 oranındaki kamu hissesinin ve Kalkınma Bankası’nın yüzde 3,81 oranındaki hissesinin özelleştirme yoluyla satışına izin veren Rekabet Kurulu Kararı’nın, Yasa’da öngörülen usule aykırı olarak 7 kişi yerine 8 kişinin katılımıyla alındığı gerekçesiyle, Danıştay 13. Dairesi tarafından verilen yürütmenin durdurulması kararı üzerine, Rekabet Kurulu tarafından yeniden yapılan değerlendirme sonucunda; “...ERDEMİR’in Oyak tarafından devralınması işleminin, ilgili ürün pazarında 4054 sayılı Kanunun 7. maddesi kapsamında hâkim durum yaratılması veya mevcut hâkim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin olumsuz yönde etkilenmesi sonucunu doğurmayacağına ve devir işlemine izin verilmesinde sakınca bulunmadığına...” ilişkin olarak, 15.09.2006 tarih ve 06-64/882-254 sayılı toplantısında aldığı ikinci izin Kararı’nın, yapılacak yargılama sonucunda iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle dava açılan davada, Danıştay 13. Dairesi tarafından yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verilmiştir. Bu karar üzerine Oda tarafından itiraz yoluna gidilmesine karşın, bu itiraz da Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu’nca reddedilmiştir.

Anayasa ve Yasaya uygun olmayan bu özelleştirmede,

- “*Ekonomide verimlilik artışı*” ve “*kamu giderlerinde azalma*” sağlama koşulları mevcut olmadığından, ERDEMİR’deki kamu payının 4046 sayılı Kanun kapsamında özelleştirilmesi mümkün olmayıp, kamu yararına aykırıdır.
- ERDEMİR’deki kamu payının özelleştirilmesi Anayasa’nın 167. maddesine aykırıdır.
- İhaleyi kazanan OYAK ile ARCELOR firmasının ortaklığı hukuka aykırıdır.
- Özelleştirme sürecinde yürütülen işlemler usul yönünden de hukuka aykırılıklar taşımaktadır.

Yine bu yaklaşımlar çerçevesinde Odamız, “ERDEMİR Gerçeği” Raporunu hazırlamıştır. Bu raporda gündemdeki ERDEMİR özelleştirmesi ile ilgili olarak dünyada ve ülkemizdeki demir-çelik sektörü, sektörün ana girdi ham maddeleri olan demir ve kömür madenciliği, demir-çelik sektörünün dünya ve ülkemizdeki konumu ile ülkemizdeki demir-çelik sektörünün gelişimi topluca irdelenmiş; ERDEMİR’in ekonomik ve stratejik konumu somutlanmış; özelleştirmesi ile karşılaşılabilecek sorunlara dikkat çekilmiş, Odamızın konuyla ilgili çalışmaları bu raporda bütünleştirilmiştir.

Yıllardır Zonguldak, Kdz. Ereğli ve Karabük’te ERDEMİR’de “Demir Çelik Kongresi” düzenleyen ve tesislerde çalışan çok sayıda üyesiyle birlikte, “ERDEMİR satılamaz” diyen ve ERDEMİR özelleştirmesini Danıştay’da açtığı davalar ile yargıya taşıyan Odamız, ERDEMİR’in stratejik konumu ve ülkemizin dışa bağımlılığına karşı taşıdığı ulusal ekonomik değeri itibarıyla kamuoyunun dikkatini çekmeye çalışmıştır.

Önümüzdeki dönem içinde çıkaracağımız Demir Çelik Raporu ile konu gündemde tutulacak ve konu özgülündeki kamu yararını gözeten hukuk mücadelemiz sürecektir.

6.4. TELEKOM Özelleştirmesi

1990’lı yılların başında ABD Başkan Yardımcısı Al Gore, “*Eskiden bir ülkenin limanlarına sahip olunarak ona hükmedilebildiğini, şimdi ise iletişim altyapısına sahip olunarak hükmedilebileceğini*” söylemişti. Bu sözler, özel olarak TÜRK TELEKOM’un (TT) özelleştirilmesi, genel olarak da telekomünikasyon sektöründe yabancı egemenliğinin oluşmasıyla birlikte

düşünüldüğünde, Türkiye aleyhine olağanüstü ağır sonuçların oluşacağını şimdiden öngörmek mümkündür.

Telekomünikasyon alanı günümüzde üç ana bölüme ayrılarak incelenmektedir; telekomünikasyon cihazları üretimi, katma değerli hizmetler ve temel telekomünikasyon hizmetleri. Bu bölümlenmeyi özelleştirme açısından incelediğimizde, öncelikle telekomünikasyon cihazları üretimi alanının özelleştirildiğini görüyoruz. Katma değerli hizmetler alanında en önemli parçalar olan GSM hizmetleri ve internet alanları ise serbestleştirilmiştir. Bugün özelleştirme çerçevesinde tartışılanlar, temel hizmetler ve bunların altyapısının özelleştirilmesidir.

PTT'nin parçalanmasından doğan TT'nin en önemli özelliklerinden biri, ilk yatırım maliyetlerinin yüksek oluşu ve bir bölgede birden fazla hizmet ağı kurmanın ekonomik olmayışındır. TT'nin yeniden kuruluş maliyeti 200 milyar dolara ulaşmaktadır. Aynı TT, şu anki konumuyla sektörün tam liberalleşmesine ve fiyat düşmesine engel olmaktadır.

850 iş yeri, 3.000 bayisi, 3,5 milyon km'yi bulan bakır kablo şebekesi, 100 bin km F/O kablo, Haziran 2004 itibarıyla 19 milyon sabit hat abonesi ve 21 milyon sabit hat kapasitesi, ADSL ağı (network) 500.000, sayısallaşma oranı % 100, sabit hat penetrasyonu % 26 gibi yüksek bir değerde olan TT'nin, mobil telefon pazarında % 15 piyasa payına karşılık gelen yaklaşık 5 milyon aboneye sahip AVEA'da da % 40 hissesi bulunmaktadır.

TT'nin de içinde yer aldığı kamu işletmeciliği, kamu maliyesine 2003'te 18 katrilyon, 2004'te 20,4 katrilyon net faktör geliri aktardı. TT, yılda 2,3 katrilyonluk kâr transferi ile bu toplamın % 10'undan fazlasını aktarıyordu. TÜPRAŞ ise 1 yıl içindeki vergi ve fonların % 20'sini, TEKEL ile birlikte %42'sini karşılamaktaydı.

TT fiyatları içinde en önemli kalemlerden biri, % 34 ile vergilerdi. TT, 2004 yılı Kurumlar Vergisi rekortmenidir. Kurumlar Vergisinde ilk 20 içinde kamu şirketleri 10, ilk 100'de ise 24 ile önemli bir yer tutmaktadırlar. Kamu işletmesi sayısı çok az olmasına rağmen Kurumlar Vergisinin % 53'ünü bu kuruluşlar ödemekteydiler. Ancak özelleştirmelerin gerçekleşmesi ile birlikte kamu maliyesine aktarımdaki gerilemenin bütçe dengesini olumsuz yönde etkilediği ve önümüzdeki yıllarda çok daha bariz bir şekilde etkileyeceği açıktır.

Özelleştirme sonucunda malzeme ve teçhizatı yurt dışına yönelineceğinden yaşanacak olan Kurumlar Vergisi kaybı; TT'ye yerli teçhizat satan yerli sanayi

Tarihe Düşülen Notlar

ve kablo firmalarının en hafif deyimle etkilenmesi; personel nakilleriyle Hazine'ye 1 milyar dolara yakın külfet yüklenmesi; özelleştirmeyi kazanan tarafın özelleştirme fonlarından yararlanması yoluyla oluşacak kayıp toplamı, yılda 3,5 milyar dolara ulaşacaktır.

Türk Telekom'un özelleştirmesinin üzerinden birkaç yıl geçmeden hileli zam gibi kamu zararına uygulamalar ortaya saçılmıştır. Kamu hizmetini yok sayan özel bir tekel yaratılmıştır. Ne kablolu TV ne de Telekom'un altyapısını kullanan diğer işletmecilerin Türk Telekom karşısında seçenek oluşturmadığı bugün açıkça ortadadır.

Yargı çeşitli hukuka aykırılık noktalarında kararlar vermesine rağmen; kılıfına uydurulmuş işlemler yapılmakta, yargının yetkisi daraltılmakta, kimi zaman yargı hedef tahtası haline getirilmektedir. Hukuk devleti yalnızca yasaların uygulanmasıyla sağlanamaz. Hukuk devletinin gereği yürütmenin icraatında meşruiyetin sağlanmasından geçmektedir.

Bizler, özelleştirmenin kamusal kaynakların sermayeye peşkeş çekilmesi olduğunu ve asli amacı kamu yararını gözeterek topluma hizmet vermek olan kurumları kâr peşinde koşan şirketlere dönüştüreceğini defalarca söyledik. Bu doğrultuda her türlü eylem, etkinlik ve hukuk mücadelemize rağmen Türk Telekom, devletin kendi koyduğu yasalar bile göz ardı edilerek AKP Hükümeti döneminde "babalar gibi" satıldı. Ancak mücadelemizi sürdürdük ve özelleştirme kararına karşı açılan davalardan biri de Türk Telekom'un yüzde 55 oranındaki hissesinin blok satışına ilişkin 1 Temmuz 2005 tarihli Karar'ın iptali istemiyle Danıştay'da açılan davadır. Ancak 9 Temmuz 2007 tarihinde davayı esastan sonuçlandıran Danıştay 13. Dairesi, Türk Telekom'un özelleştirilmesi kararının iptal istemini oy birliğiyle reddetmiştir. Danıştay'ın verdiği ret kararı hukuki sürecin sonlandığını göstermemektedir. Bu kararın temyiz aşaması bulunmaktadır.

Türk Telekom'un OGER firmasına devrinin üzerinden geçen süreçte kamunun zararına uygulamaları belgelenmiştir.

Özelleştirme her yurttaşın ulaşabilmesi gereken ve kamusal bir hak olan haberleşme hakkına indirilmiş bir darbe olmuştur. Nitekim Türk Telekom, ev abonelerinin yoğun kullandığı hatlarda ve şehir içi görüşmelerde yüksek oranda zam yapmış, yargıya yapılan başvuru sonucunda bu zam şimdilik engellenmiştir.

Türk Telekom'un özel tekele devredilmesiyle birlikte Türkiye, telekomünikasyon alanındaki tüm iddiasını kaybetmiştir. Kurumu işleten firma, kuruma tek kuruluşluk yatırım yapmamıştır.

Özelleştirme ile sabit telefon ve internet hizmetlerinde özel bir tekel yaratılmıştır.

Devlet milyarlarca dolarlık gelirden mahrum bırakılmıştır. Bu kaynak OGER firmasına aktarılmıştır.

Kamu çalışanları adeta özel tekele kiraya verilmiştir. Nitelikli birçok eleman kurumdan ayrılmak zorunda bırakılmış, birçok insanın işine son verilmiştir.

Türk Telekom'un devrinden ülkenin stratejik çıkarları, halkımız ve çalışanlar hiçbir şekilde kazanmamıştır. Bu devirden tek kazanan OGER firması olmuştur. Türk Telekom'un özelleştirilmesi usule uygun olabilir, ancak açıkça kamu yararına aykırıdır.

Türk Telekom gibi dünyanın 13. büyük şebekesine sahip Türkiye'nin en önemli kurumlarından birisinin halkın malı olduğu yönündeki mücadelemizi ısrarla sürdüreceğiz. HABER-SEN ve EMO'nun açtığı davaya müdahil olan Odamız, Türk Telekom' da yaşanan her türlü gelişmeyi halkımızla paylaşmaya ve doğru biçimde bilgilendirmeye devam edecektir.

6.5. Enerji Özelleştirmeleri ve EGO

Diğer kamusal alanlarda olduğu gibi enerji sektörü de yerli ve yabancı sermaye için yeni bir ticari alan olarak örgütlenmiştir.

Enerji sektörünün özelleştirilmesinin yolu sektörün idari olarak yeniden yapılandırılmasından, bir diğer deyimle TEK'in bölünüp, küçültülerek işlevsizleştirilmesinden geçiyordu. Bu operasyon 1993 yılında TEK'in TEAŞ ve TEDAŞ olarak ikiye bölünmesiyle başlatılmış ve böylece dağıtım şirketlerine bölünen TEDAŞ'ın satışının önü açılmaya çalışılmıştır. Bununla da yetinilmemiş; 2001'de Dünya Bankası'nın verdiği kredilerin ön şartı olarak Bakanlar Kurulu Kararı ile TEAŞ; Türkiye Elektrik İletim A.Ş (TEİAŞ), Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) ve Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt Şirketi (TETAŞ) olarak üçe ayrılmıştır. Böylece sektörün merkezi planlamayı gerektiren bütünlüklü yapısı bozularak, sonuçları bugün karşımıza yolsuzluk ve kaos olarak çıkan dönemin kapısı aralanmıştır.

Tarihe Düşülen Notlar

Yine 2001 yılında, AB Elektrik Mevzuatı ile uyum sürecinde 4628 sayılı Elektrik Piyasası Yasası ile özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterecek bir elektrik piyasası oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanması için yeni bir yapı olarak Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumu ve Kurulu oluşturulmuştur. Bu Yasa, özet olarak elektrik üretim, iletim, dağıtım, satış, ithalat ve ihracatı ve elektrik alanındaki özelleştirmelerde izlenecek usulleri kapsamaktadır.

18.04.2001 tarihli Doğal Gaz Piyasası Kanunu ile doğal gaz sektörü de Enerji Piyasası Üst Kurulu'na bağlanmıştır. Bu Yasa ile üst kurulun adı Elektrik Piyasası iken, Enerji Piyasası olarak değiştirilmiştir.

Yıllardır uygulanan ithal doğalgaza dayalı dışa bağımlı enerji politikaları sonucu ülkemiz elektrik enerjisi üretiminde % 50 oranında doğal gaza bağımlı kılınmıştır. Dolaylı özelleştirmelerden olan, üretimde “Yap İşlet Devret” ve “Yap İşlet” modelleri ve yüksek fiyatlı yüzde yüz alım garantili sözleşmelerle enerji maliyetleri sürekli artmaktadır. Türkiye elektriği en pahalıya tüketen ülkelerden biri haline gelmiştir. Yap-İşlet ve Yap-İşlet-Devret anlaşmalarındaki usulsüzlükler, özel şirketlere sağlanan milyarlarca dolarlık haksız kazançlar TBMM'ye sunulan Sayıştay Raporu'na konu olmuştur. Yap-İşlet ve Yap-İşlet-Devret uygulamalarının sakıncaları açık seçik bir şekilde ortaya çıkmışken, şimdi elektrik üretim ve dağıtım tesislerinin de özel sektöre devredilmesi öngörülmektedir.

Gündemdeki özelleştirmeler de bu politikaların bir gereği olarak gündeme gelmektedir. Son 22 yıldır uygulanan söz konusu özelleştirmeci, IMF yanlısı politikalarla ülkemize dayatılan dışa bağımlı enerji politikaları, enerjinin her şeyden önce bir kamu hizmeti/toplumsal bir hizmet ve enerjiye ucuz ve güvenilir bir şekilde erişimin temel bir insan hakkı olduğu anlayışı yıpratılmaya, yok edilmeye çalışılmış, kamunun bu hizmeti herkese gereksinimi ölçüsünde sağlaması gerektiği fikri reddedilmiştir.

Avrupa piyasalarının dış rekabete açılmasının, serbestleştirme ve özelleştirmenin mucidi ve hamisi Avrupa Birliği tarafından Rusya vb. ülkeler gerekçe gösterilerek engellendiği bir dönemde, Türkiye'nin yakın dönemde başarısızlığa uğramış serbestleştirme ve piyasacı rekabet politikasında ısrar etmesi anlamsızdır. Bugün elektrik enerjisi sıkıntısının temelinde, ısrarla sürdürülen enerji sektörünün serbestleştirme ve özelleştirilmesi politikası vardır. Özel sektör ve özellikle dış sermaye Türkiye'ye yeni tesisler kazandırmaktan çok, mevcutları ekonomik değerinin altında satın almaya

yönelmiştir. İzlenen bu politikalar sonucunda enerji arzı güvenilir şekilde yönetilemez hale gelmiştir.

4646 sayılı Yasa'dan önce, şehir içi doğal gaz dağıtımını 397 sayılı KHK kapsamında belediye veya belediye şirketleri ile BOTASŞ tarafından yürütülmüş, 4646 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girip EPDK'nın doğal gazla ilgili yönetmelikleri hazırladığı Yasa'nın hazırlık döneminin sona ermesinden itibaren 2003 yılından başlayarak şehir içi dağıtımını yapacak şirketler EPDK tarafından yapılan ihaleler ile belirlenmeye başlanmıştır.

4646 sayılı Yasa'nın Geçici 3 üncü maddesi ile Yasa'dan önce 397 sayılı KHK kapsamında BOTASŞ veya belediye veya belediye şirketlerince sürdürülen şehir içi dağıtımlarının özelleştirilmesi öngörülmüştür.

Geçici 3'üncü maddenin (a) fıkrası BOTASŞ'ın dağıtım faaliyetleri ile ilgilidir. Bu hüküm ile şehir içi doğal gaz dağıtım faaliyetlerinin BOTASŞ tarafından yapıldığı Bursa ve Eskişehir'deki, BURSAGAZ ve ESGAZ olarak anılan şehir içi doğal gaz dağıtım işletmelerinin özelleştirilmesi düzenlenmiştir. Bu özelleştirmeler, anılan Yasa Hükmü ve 4046 sayılı Yasa kapsamında Özelleştirme İdaresi tarafından yapılan ihaleler sonucu gerçekleştirilmiştir.

Geçici 3'üncü maddenin (b) fıkrası ise şehir içi doğal gaz dağıtımının belediye veya belediye şirketlerince yapıldığı, İSTANBUL, ANKARA ve İZMİT şehirlerindeki doğal gaz dağıtımlarının özelleştirilmesini düzenlemektedir. Buna göre, belediye veya şirketlerince işletilen dağıtım şebekeleri, hazine garantili yurt dışı kredi borçlarının peşin veya vadesinde ödenmesinden itibaren üç yıl içerisinde, kamu hisselerinin en fazla % 20 kalacağı şekilde hisse devri yoluyla özelleştirilecektir. Bu konuda en son 25.05.2007 tarih ve 5669 sayılı Yasa ile konu 3'üncü maddeye (e) fıkrası eklenmiş, bununla özel olarak ANKARA şehir içi doğal gaz dağıtımının özelleştirilmesi amaçlanmıştır.

TBMM erken seçim kararı aldıktan sonra, yeterince görüşülmeden hızla yasalaşan bir düzenleme ile EGO Genel Müdürlüğü'ne ait doğal gaz işletmesinin ayrıcalıklı bir biçimde özelleştirilmesi öngörülmüştür. Buna ilişkin 25.05.2007 tarih ve 5669 sayılı Yasa ile EGO Genel Müdürlüğü'ne ait doğal gaz işletmesine doğal gazla ilgili bölümlerinin ayrı bir şirkete dönüştürülmesi, bu şirketin kısa bir süre içinde özelleştirilmesi ve özelleştirme gelirleri ile BOTASŞ'a olan EGO borçlarının faizleri silinerek yalnızca anaparanın ödenmesi amacıyla Doğal Gaz Piyasası Yasası'nda değişiklik yapılmıştır. Yasa ile özelleştirilecek şirketi satın alacak şirkete de Türkiye'deki en yüksek birim hizmet ve amortisman bedeli olan 5.555 USD cent/m³ tahsil etme imkânı

Tarihe Düşülen Notlar

tanınmıştır. 5.555 USD cent/m³ birim hizmet ve amortisman bedeli uygulamasıyla, bugüne değin EPDK lisans ihalelerinde verilen en yüksek 3.16 USD cent/m³ birim hizmet ve amortisman bedelinin % 76 fazlası Ankara'da uygulanacak ve Ankara Türkiye'de doğal gazı en pahalı alan kent olacaktır. Bir yandan serbest piyasanın erdemlerinden söz edenlerin, konu Melih Gökçek ve EGO olunca kişiye özel yasal düzenlemelerle borç silme operasyonları yapmaları ve ayrıcalıklı, özel yüksek birim hizmet ve amortisman bedelleri uygulamaları belli kesimlere özel çıkar sağlamaktan başka bir şey değildir. Lisans sürelerinin ilk sekiz yılında ihalede verdikleri birim hizmet ve amortisman bedelini uygulayacak olan ve sekiz yılın bitiminde EPDK'dan yeni birim hizmet ve amortisman bedeli tarifesi alacak olan diğer kentsel gaz şirketleri de kendileri için emsal oluşturacağı için bu ayrıcalıklı uygulamaya sessiz kalmışlardır.

Yerel yönetimlere bağlı kamu kurumu niteliğindeki Kentsel Gaz Dağıtım Kuruluşlarının özelleştirilmesi, tüm kentsel kamu hizmetlerinin özelleştirilmesini ve piyasa faaliyeti haline dönüştürülmesini öngören Dünya Bankası ve IMF politikalarının bir parçasıdır. Nitekim bu husus Doğal Gaz Piyasası Yasası'nda hükme bağlanmış ve bugüne dek ESGAZ ile BURSAGAZ özelleştirilmiştir.

Bu çerçevede 4646 Sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun geçici 3. maddesine eklenen bir hükümlerle kentsel gaz dağıtım kuruluşu olan EGO'nun, bağlı olduğu yerel yönetime bu konuda daha önce uygulanmamış ayrıcalıklı yetkiler verilerek özelleştirilmesi gündeme gelmiştir. Yerel yönetimin iştirakiyle kurulan ve kamusal yönü olan İGDAŞ'ın ve diğerlerinin de bu kapsamda tamamen özelleştirilmesi söz konusudur. Odamız bu alanlarda bir siyasi parti tarafından dava açılmasına katkıda bulunmuş, EGO ve İGDAŞ özelleştirmelerine ilişkin basın açıklamaları yapmıştır.

Odamız, Doğal Gaz Piyasası Yasası'nı, "Türkiye'nin Doğal Gaz Temin ve Tüketim Politikalarının Değerlendirilmesi" başlıklı rapor ve çeşitli çalışmalarında ayrıntılı bir şekilde irdeleyerek eleştirmiş, Yasa'nın amacının piyasanın serbestleştirilmesine yönelik olduğu belirtilerek sektördeki özelleştirmelere esastan karşı çıkmıştır. Yine aynı yasa yoluyla belediyelerin etkinliğinin azaltılması da tarafımızdan eleştirilmiştir.

Odamız, ulaşım ve toplu taşıma ile ilgili uzun yıllardır çalışmalar yapmaktadır. Doğal gazla ilgili olarak da 1989'dan yana Türkiye'nin dört bir yanında binlerce üyesinin katıldığı eğitimler, seminerler, kongre ve sempozyumlar

düzenlemiş, binlerce sayfa yayın yapmıştır. Üyelerinin mesleki bilgi birikimini kurumsal bilgi birikimiyle bütünleyen Odamız, metro, ulaşım, toplu taşıma ve doğal gaz uygulamaları konularına, kamu ve toplum yararı açısından bakarak Ankara Büyükşehir Belediyesi ve EGO, ASKİ, BUGSAŞ vb. bağlı kuruluşların çalışmalarını irdelemekte ve aşağıdaki soruları sormaktadır.

- Süren metro projelerinin başlangıçta öngörülen keşif bedelleri ve bitiş tarihleri nelerdir? Şimdi ise hedeflenen keşif tutarları ve bitiş tarihleri nedir? Gecikmelerin ve keşif artışlarının nedenleri nedir? Bu projeler ne zaman sonuçlanacak ve Ankara halkının hizmetine ne zaman sunulacaktır?
- Metro gibi temel kentsel altyapı yatırımlarının sağlam finansal kaynaklar bulunmadan, siyasi çıkar gözetilerek plansız-programsız başlatılması, sonra “para kalmadı” denilerek yıllarca sürüncemede bırakılması ve halkın hizmetten yararlanmasının gecikmesi, halk yararına bir uygulama mıdır?
- Büyükşehir Belediyesi, Hazine’ye en çok borcu bulunan ikinci belediyedir. Doğal gazı aldığı BOTAŞ’a 1 milyar YTL gibi büyük borçları vardır. Metro için asıl giderin yapılan kaba inşaat değil, mekanik ve elektronik sistemlere yönelik olacağı düşünüldüğünde bu proje nasıl bitirilecektir?
- Borçlarını ödemeyerek BOTAŞ’ı zor duruma düşüren EGO’nun bağlı bulunduğu Ankara Belediyesi, EGO’nun vatandaştan topladığı gaz bedellerini, ilk yağmurda göle dönen ve kaza oranlarını artıran alt geçitlerde, yayalara değil araçlara öncelik ve ağırlık veren ve kent içi ulaşım arterlerini birer yarış pistine alanına çeviren lüks yol projelerinde ve bu projeleri süslemek için yurt dışından ithal edilen ağaçlarda harcamaya devam etmesi ne anlama gelmektedir?
- İlgili mevzuata göre doğal gaz abonelerinden bağlantı bedeli olarak 150 USD+KDV alınması gerekirken, EGO Genel Müdürlüğü 1 Ocak 2005’e kadar neden haksız bir biçimde abonelerden 300 USD tahsil etmiştir?
- Ankara’da son yıllarda büyük doğal gaz yapım ihalelerini hep aynı firmanın alması basit bir rastlantı mıdır?

Odamız başta EGO olmak üzere şehir içi doğal gaz kuruluşlarının özelleştirilmelerini yakından takip etmeye devam edecektir.

6.6. Havacılık ve THY Özelleştirmesi

Özelleştirme ve serbestleştirme uygulamalarıyla, küresel sermayenin tüm dünya havacılığını ele geçirme çabaları da söz konusudur. Ulusal birikimimiz olan THY tüm dünya sivil havacılığını sarsan 11 Eylül saldırıları sonrasında derinleşerek yaşanan krizde bile zarar etmeyen az sayıdaki hava yolu kuruluşlarından biridir. Ancak IMF ile yapılmış borç anlaşmalarında bu ulusal değer in özelleştirileceği taahhüt edilmiştir.

Bu kapsamda 26 Nisan 2001 tarihinde uygulamaya konulan Açık Gökler Anlaşması ile Türkiye, ABD'nin hava yollarına ve ABD havayollarının küresel ittifaklarında yer alan Avrupalı ve diğer büyük hava yollarına sınırsız uçuş hakları vermiştir. 2000'den 2003'e kadar uçuş haklarını kademeli olarak serbestleştiren bu anlaşmanın sonuçları bugün açığa çıkmakta ve yabancı havayollarının Türkiye havacılığındaki ağırlığı artmaktadır.

Havacılık alanında Türkiye'nin nasıl kuşatıldığını Avrupa Birliği'nin Türkiye'den havacılıktaki taleplerinden bir kez daha anlayabiliriz. AB 2004 Yılı İlerleme Raporu'nda, Türkiye'den, sivil havacılık alanında önemli taleplerde bulunmaktadır. AB, dış hatlarını ABD ile yaptığı anlaşma ile serbestleştirmiş olan Türkiye'den, iç hatlarını da Avrupa hava yollarına açmasını, kabotaj haklarının kaldırılmasını talep etmektedir. Yani Avrupa hava yollarının iç hatlarımızda uçabilmeleri, Avrupa sermayesinin de Türkiye'deki hava yollarını satın alabilmesi istenmekte ve bu konularda hiçbir ilerleme kaydedilmemiş olması eleştirilmektedir.

Bu ve benzeri yaklaşımlara gerekli ulusal direnç gösterilmezse, Türkiye'de zaten cılız bir yapıya sahip olan Türkiye sivil havacılığı tamamen küçülecek ve uluslararası tekellerin eline geçecektir.

THY'nin % 23'ü "halka arz" yoluyla satılmış, % 75,18'i ise ÖİB'nin satış portföyünde bulunmaktadır.

Odamız bu konuyu Ulusal Uçak, Havacılık ve Uzay Mühendisliği Kurultayları ve sonuç bildirgeleri dolayısıyla gündemde tutmaya çalışmakta ve HAVA-İŞ'in özelleştirme karşıtı çalışmalarını desteklemektedir.

6.7. Demiryolları, DDY ve Bağlı Limanların Özelleştirilmeleri

Mevcut demir yollarımızın % 42'si Cumhuriyetin ilanından önce yapılmıştır. 1923–1950 yılları arasında yılda ortalama 172 km demir yolu olmak üzere; toplam 4.465 km demir yolu inşa edilirken, 1950 yılından sonra yılda ortalama

34,5 km demir yolu inşa edilebilmiş, son yıllarda bu konuda da gerileme yaşanmıştır. Kara yollarına ağırlık verilerek ve TCDD bilinçli olarak zayıflatılarak otomotiv ve petrol endüstrilerine bağımlı kılınmıştır. 1923–1950 yılları arasındaki Türkiye'nin olanakları ve teknolojisi ile günümüz Türkiye'sinin olanakları ve teknolojisi karşılaştırıldığında demir yolu inşası konusunda yaklaşık yarım asırdır neredeyse doğru düzgün ray döşenmediği görülmektedir.

Demir yollarının yeniden yapılandırılması adı altında TCDD'de 1995 yılından beri kamu işletmeciliğini yok eden politikalarla personel azaltılmasına gidilmiş, nitelikli personel kurumdan uzaklaştırılmıştır. Bu yaklaşım çerçevesinde TCDD'ye yönelik yatırımlar azaltılmış, bakım atölyelerinin büyük bir kısmı kapatılmış, TCDD'ye eğitilmiş iş gücü yetiştiren demir yolu meslek okulları lağvedilmiştir.

Oysa demir yolu işletmeciliği yatırımdan bakıma, yenilenmeye, eğitime ve yeni hatların kurgulanmasına dek merkezi bir planlamayı gerektirir. Fakat yapılmak istenen, kuruluşundan bu yana entegre bir işletme olan TCDD'nin parçalanarak işlevsizleştirilmesi ve böylece özelleştirilmesinin önünün açılmasıdır.

ABD ve özelleştirmeleri ilk başlatan ülke olan İngiltere'deki özelleştirme uygulamalarının başarısızlığı, bu hizmetlerin yeniden kamu eliyle verilmesine yol açmış, ancak ne yazık ki bu örneklerden ders alınmamıştır.

TCDD'nin yapmakla yükümlü olduğu başlıca işler ile bugün içine sokulduğu süreçte yapılanlar birbirine taban tabana zıttır. Alanında tek ve tekel olan TCDD'nin, demir yollarını, kendisine bağlı liman, rıhtım ve iskeleleri işletmek, genişletmek, yenilemek; tamamlayıcı işler olarak gerektiğinde demir yolları taşımacılığını tamamlayıcı nitelikteki feribot dahil, her türlü deniz ve kara taşımacılığı yapmak; çeken ve çekilen araç ve gereçler ile benzerlerini yapmak ve yaptırmak; görevlerinin gerektirdiği ambar, antrepo, depo ve benzeri tesisler ile yolcu ihtiyaçları için gerekli tesisleri kurup işletmek; yurt içinde ve dışında yapılmakta ve yapılacak olan demir yolu inşaatlarını üstlenmek yükümlülükleri bulunmaktadır. Bugün yapılan ise bu kamucu yaklaşımın tasfiyesidir.

İlk etapta TCDD'ye bağlı 6 limanın özelleştirme portföyüne alınmış olması, söz konusu tasfiyenin ilk adımlarıdır. TCDD İzmir Limanı ile Derince Limanı'nın ihalesi tamamlanmış, ancak Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, Liman-İş Sendikası ve Kamu İşletmeciliğini Geliştirme Merkezi Vakfı'nın açtığı dava ve yaptıkları itirazlar üzerine, TCDD Genel Müdürlüğü'ne ait İzmir

Tarihe Düşülen Notlar

Limanı'nın özelleştirilmesi amacıyla yapılan ihale ile ihaleyi sonuçlandıran Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) Kararı'nın yürütmesini durdurmuştur.

TCDD taşınmazlarının satışına ilişkin ise Liman-İş ve TMMOB tarafından davalar açılmış ve Danıştay tarafından, TCDD taşınmaz satışı ihalesinin iptali ve ihalenin dayanağını oluşturan, dava konusu işlemde uygulanan Yönetmelik'in iptali için açılan davada yürütmeyi durdurma kararı vermiştir. TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne Ait Taşınmazların Satışı ve Değerlendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in yürütmesi de yasal dayanağını oluşturan 5335 sayılı Yasa'nın 32. maddesiyle ilgili Anayasa'ya aykırılık itirazının Anayasa Mahkemesi'nce karara bağlanmasına kadar durdurulmuştur. Söz konusu ihale ve yönetmelikle ilgili Liman-İş Sendikası tarafından açılan davada daha önce yürütmeyi durdurma kararı verilmesi nedeniyle, Danıştay 13. Daire, TMMOB'nin açtığı davada ayrıca karar vermeye gerek görmemiştir.

Odamız bu süreci Birleşik Taşımacılık Sendikası ile birlikte izlemekte, BTS ve Liman-İş'i desteklemekte ve basın açıklamaları yoluyla tepkilerini dile getirmektedir.

Odamız gerek ulaşım politikaları ve demir yollarına ilişkin, gerekse yakın dönemde düzenlediği Ulaşım-Trafik Kongreleri ve son olarak çıkardığı, "Ulaşım ve Trafik Politikalarında Planlama Gerekliliği" ve "Ulaşımın Demiryolu Gerçeği Oda Raporu" ile konuya ilişkin kapsamlı görüşler ve çözüm önerileri üretmiştir. Odamızın özelleştirmelere ilişkin duyarlılığı bu alanda da yoğunlaşacaktır.

BÖLÜM III

7. ÖZELLEŞTİRMELER DOLAYISIYLA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Ülke kaynaklarının talan edildiği özelleştirmenin sonuçları açıktır. İşsizlik, taşeronlaştırma, sendikasızlaştırma, ulusal/toplumsal kaynak ve birikimlerin liberalizmin kan içiciliğinde pazar unsuru haline dönüştürülmesi söz konusudur.

Yüksek Denetleme Kurulu'nun bir raporuna da ayrıca değinmek gerekir. Bu rapora göre, 1995–2003 yılları arasında ÖİB'nin giderleri için yaptığı borçlar her yıl katlanarak büyümektedir. Kısacası özelleştirme, yalnızca gelir gider muhasebesiyle bile kamu ve Türkiye toplumunun aleyhine sonuçlar vermektedir.

Özelleştirmeler yeni kamu giderlerinin ortaya çıkmasına neden olacaktır. İhale bedellerinin, özelleştirilen kuruluşlara ilişkin ülke ihtiyaç bedelini sürekli karşılayacak boyutta olmadığı da ortadadır.

Kamu mülkiyetindeki başka varlıklar ile Hazine arazileri ve diğer taşınmazlarının satışı veya kiralanması ile doğal ve tarihsel sit alanlarının bile kullanımı gündeme getirilmiştir. Ancak bütün bunlar, bunun özelleştirmenin yıkıcı sonuçlarını pekiştirecektir.

Dikkat edilmesi gereken önemli bir gerçek daha bulunmaktadır. Ülkemize “yol, yön, harita, ev ödevi” vs. sunanların kendilerinin yüksek gümrük duvarları oluşturmaları, gerçek niyetlerini açıkça gözler önüne sermektedir. Küreselleşme, özelleştirme ve neo-liberal iktisadın ülkemizdeki savunucuları sürekli olarak ulus devlet çıkarlarına yüklenirken, gelişmiş ülkelerin esasen ulus devlet eksenli emperyalist politikalarını nedense görmezden gelmektedirler.

Küreselleşme süreçleri eşliğinde ve bizatihi yabancı sermayeye de açılan uygulamalarla birlikte düşünüldüğünde, özelleştirme, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomiyi ulusallıktan, ulusal nitelik ve çıkarlardan arındırma ile eşanlı olmaktadır.

Bu noktada özelleştirmenin, Türkiye'nin ulusal ekonomisini yönlendirme ve sosyo-ekonomik gereksinimlere göre düzenleme yapabilmesi, kendi öncelik ve özelemlerini dile getirme ve gerçekleştirme olanaklarının kısıtlanması ve giderek ortadan kaldırılması sonucunu üreteceğini söyleyebiliriz.

Özelleştirme, devlete ait kamusal, nihai anlamıyla ise toplumsal mülkiyete ilişkin varlık ve hizmetlerin özel şahıslara satışını, bir mal veya hizmetin üretim veya dağıtımını için imtiyaz verilmesini, mal/hizmet üretim veya dağıtımının kuralsızlaştırılmasını ve nihayet kuralları belirleme ve uygulama yetkilerinin özerk düzenleyici kurul, kurum ve kuruluşlara devri gibi geniş bir alanı kapsamakta ve farklı uygulamaları bulunabilmektedir.

Ekonominin 1980 sonrası yeniden yapılandırılması sürecinin başlarında, madencilik ve enerjide toplam üretimin büyük bir kesimini, imalat sanayiinde ise sınıai katma değerin yaklaşık % 30'unu üreten bir KİT sistemi mevcuttu. Bugün ise imalat sanayii üretiminin yaklaşık üçte biri yabancı sermayenin denetimindeki kuruluşlarca gerçekleştirilmektedir.

Ödamız, uluslararası tekellerin isteklerine cevap vermeye yönelik olarak gündeme gelen, madencilikten enerjiye, iletişimden ulaşım, eğitimden sağlığa, yerel yönetimlerden hizmet sektörüne dek birçok alanın sermayeye açılarak talan edilmesini, sanayileşme ve bağımsızlıktan bir kez daha vazgeçilmesi olarak saptamaktadır. Zira küreselleşme süreçleri eşliğinde bizatihi yabancı sermayeye de açılan uygulamalarla birlikte düşünüldüğünde özelleştirme, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomiyi ulusal nitelik ve çıkarlardan arındırma ile eş anlamlıdır.

Öte yandan, özelleştirme uygulamalarında yeri bulunan ve önce “*yap-işlet-devret*”, sonra da “*yap-işlet*”e çevrilen uygulamaların yenilikmiş gibi sunulmasına da işaret etmek gerekir. Zira bunlar, Osmanlı imtiyaz hukukunda bulunan ve Cumhuriyet ile birlikte aşılımış uygulamalar olduğunu belirtmek gerekir.

Özelleştirmenin yeni evresinin, stratejik sektörlerle yönelim olduğunu daha önce belirtmiştik. Ancak örneğin enerji ve telekomünikasyon alanındaki özelleştirmelerin yalnızca kârlılık açısından değil, çevre ülke ekonomilerindeki mal ve bilgi üretiminin temel girdilerini kontrol etme açısından da önem taşıdığı; dolayısıyla uluslararası eklemlenmeyi yaşayan yerli sermaye dolayısıyla olsun doğrudan yabancı sermaye dolayısıyla olsun Türkiye üzerinden çevre ülkelerin ekonomik-politik bağımlılıklarını artırıcı bir fonksiyon üstlenileceği açıktır. Türkiye açısından ise, söz konusu sektörlerdeki özelleştirme ve bağımlılık süreçleri ile daha pahalı ve kalitesiz haberleşme ve elektrik enerjisi, elektrik alanında kurumların parçalanması, küçültülmesi, işlevsizleştirilmesi ve özelleştirilmesi, elektrik enerjisi üretiminin doğal gazla bağımlı kılınması; gelecekteki talepleri aşan kapasiteler, “*al ya da öde*”

hükümleri ile kamunun başına bela olan firmalar ve yolsuzluklar ayrıca sıralanabilir.

“Özerk Düzenleyici Kurullar”ın ülkemiz ekonomik yaşamı ve özelleştirme uygulamalarındaki yeri de ayrıca kayda değer bir konudur. Üretici ve müdahaleci refah devleti/sosyal devlet anlayışından piyasa ekonomisinin akışına uygun bir şekilde işleyen kamu yönetimine geçiş ve ekonomiyi düzenleyen kurul ve kurumların egemenliği bu noktada önem taşımaktadır. Kamu yönetimi ile işletme yönetimini, özel sektör mantalitesi içinde güdümlenen “yönetişim” modelinin, kamu mülkiyetini özel sektör mülkiyetine dönüştürürken özelleştirme dolayısıyla üstlendiği rol ayrıca ilgi alanımızda bulunmalıdır. Ekonominin bu yeni tarzda yürütülüşü, böylece kamu politikalarını ve daha öteye giderek genel olarak siyaseti belirlemekte, etkisiz kılmakta; siyaset ve kamu yönetimi politikalarını klasik anlamlarıyla ortadan kaldırmaktadır.

Bu noktada, ekonomik ve siyasal düzeylerdeki vesayet, önceki düzeylerini aşan bir dışa bağımlılık, siyasal alan ve parlamenter demokrasinin işlevsel olmaktan uzaklaşması ve toplumun yoksullaşması iç içe geçen olgular olarak kaydedilmelidir.

“Küreselleşme sürecinin kaçınılmazlığı” şeklinde neo liberal ideologlarca ve ülkemizdeki temsilcilerince dayatılan gerçekte bir kaçınılmazlık değil, sermayenin sınıfsal ve siyasal tercihi olarak belirlenmektedir.

Sonuçta küreselleşme süreci ve izdüşümü olan politikalar kamu yönetimi, kamu işletmeciliği ve üretici KİT modelini büyük ölçüde tahrip etmekte ve bugünkü koşullarda yeniden yapılandırmayı güçleştirmektedir.

Bu nedenle TMMOB Makina Mühendisleri Odası olarak,

- Küreselleşme süreçlerinin nedensellik ve sonuçlarına dikkat çekmenin,
- Türkiye'nin dışa bağımlılığına son verilmesinin,
- Ekonomik ve sosyal tahribatlara yol açan özelleştirmelere son verilmesinin,
- Kamu eliyle yaratılan ve toplumsal değerlerimiz olan KİT'lerin birer mevzi olarak savunulmasının,
- Ulusal bağımsızlık, planlama ve ulusal ekonomi paydalarının geliştirilmesinin,

Tarihe Düşülen Notlar

- Sanayileşme, demokratikleşme ve başka bir Türkiye'nin mümkün olduğuna

dikkat çekmek istiyoruz.

Bu kapsamda ve toplumsal yarar doğrultusunda;

- Özelleştirmeler durdurulmalı; kamu hizmetleri eşit, yaygın, nitelikli ve parasız olarak devlet bütçesinden karşılanmalıdır.
- IMF, Dünya Bankası, DTÖ gibi finans kuruluşlarının yönlendiriciliği ile ardı ardına çıkarılan yasalarla ve özelleştirme uygulamalarıyla, sanayi tesislerimizin, kamusal varlıklarımızın ormanlarımızın, tarım alanlarımızın, madenlerimizin, kültürel mirasımızın yağmalanmasına son verilmelidir.
- Özelleştirme ve onun doğal sonuçlarından olan taşeronlaştırma, sendikasızlaştırma, işsizleştirme ve yanlış istihdam uygulamalarına son verilmelidir.

Türkiye neo-liberal uygulamalar dışında seçenek üretmek ile yükümlüdür.

Odamız bu konuda üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeye kararlılıkla devam edecektir.

BÖLÜM IV

8. EKLER: TMMOB Makina Mühendisleri Odası'nın Özelleştirmelerle İlgili Basın Açıklamaları

8.1. Seka'yı Özelleştirme ve Kapatma İnadını AKP de Sürdürmektedir (Eylül 2002)

Küreselleşme sürecinde sömürgeleştirilecek ülkeler için ilk adım "KİT'lerin özelleştirilmeleri"dir. Bu ilk adımı "başarı" ile uygulayan ülkeler için ikinci adım ise "Yönetişim" kavramını yaşama geçirmek, yani devletin örgütlenme ve yönetim biçimini değiştirerek, küreselleşen sermayeye, rahat hareket edebileceği yerel mekânları yaratmaktır.

Ülkemizdeki KİT'leri talan edilerek yok edilmesini küreselleşme sürecine bağlayan anlayışlar kamu yatırımlarını kısıyor ve KİT'lerin özelleştirilmesi için gerekli yasal düzenlemeleri IMF/ DB istekleri doğrultusunda yerine getiriyor. Ülkemiz kâğıt sektörünün ihtiyaçlarını 1970'li yıllara kadar karşılayan SEKA son yirmi yıldır yatırımsızlık nedeniyle yok edilmeye çalışılıyor.

SEKA İzmit Tesisleri, özelleştirme kapsamında gözden çıkarılan KİT'ler arasında ilk sırayı almaktadır. SEKA'nın özelleştirilmesine karşı duran İzmit halkına karşı geri adım atan siyasal iktidar bu kez SEKA arazisini ERDEMİR A.Ş.'ye devretmeye çalışıyor.

AKP iktidarının bu icraatı İzmit Körfezi'ni gözden çıkarmak demektir. Kentin yeni bir demir çelik tesisine ihtiyacı yokken gerçekleştirilmeye çalışılan bu devir kamusal yarar ilkesinin bir kez daha çiğnenmesi anlamına gelmektedir.

Odamız SEKA'nın özelleştirilmesi veya arazilerinin devredilmesi çabalarının durdurularak gerekli yatırımların yapılarak iyileştirilmesini talep ediyor.

SEKA'nın kapatılması binlerce kent halkının işsiz kalması ve yoksullaşması anlamına gelmektedir.

SEKA HALKINDIR SATILAMAZ!

Saygılarımızla

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI

Oda Sekreteri

Ali Ekber ÇAKAR

8.2. AKP İktidarı Devleti Küçültme Bahanesi ile Tüm Kamu Hizmetlerini Özelleştiriyor ve Geleceğimizi Karartmaya Çalışıyor

(08.05.2003)

Ülkemiz uzun bir dönemdir yeniden şekillendirildiği önemli bir süreçten geçiyor. Bu süreçte AKP iktidarı geçmiş hükümetler gibi; Türkiye'nin küreselleşme sürecine entegrasyonuna yönelik yasal düzenleme hazırlıklarını İMF, Dünya Bankası gibi küresel kuruluşlarla kapalı kapılar ardında sürdürüyor. Sermayenin küreselleşmesi ile birlikte eşitsizliklerin, yoksulluğun ve işsizliğin giderek arttığı bir dünyada yaşıyoruz. Kapitalist sistem yapısal krizden çıkışını kamu hizmetlerin, emek maliyetlerin ve sosyal devlet politikalarını daraltmakta görmektedir. Küreselleşme, özelleştirme, yerelleştirme ve esnek çalıştırma kavramları arasında doğrudan bir bağ yokmuş gibi sunulsa da birbirini besleyen yeni liberal politikaların görünümüleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Küreselleşen sermayenin ihtiyaçları devletin sosyal nitelikli görevlerden arındırılmasını, emek piyasalarının kural dışılaştırılmasını (esnekleştirilmesini) ve sermayenin önündeki ulusal engellerin kaldırılmasını beraberinde getirirken aynı zamanda ulus devletlerin yeniden yapılandırılmasını da tercihten öte zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk aynı zamanda yerel yönetimlerin de yeniden yapılandırılmasını gündeme getirmektedir. Bu yönde hazırlanan "Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı, Yerel Yönetim Reform Taslağı , Personel Rejimi Yasa Tasarısı , İş Kanunu Tasarısı vb." kanun tasarıları bu bütünlük içinde ele alınması durumunda yapılmak istenenlerin daha net ortaya çıktığı görülmektedir. Bu düzenlemeler uluslararası anlaşmalar yolu ile hükümetlere dikte ettirilmektedir.

Küreselleşme sürecinin temel motorlarından biri olan Dünya Ticaret Örgütü bünyesinde imzalanan Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) ile hizmet sektörü tümüyle uluslararası sermayeye açılmaktadır. Türkiye bu anlaşmaya kamunun küçültülmesi, kamu hizmetlerinin ticarileştirilmesi, özelleştirme ve emek piyasasının esnekleştirilmesi açısından en çok taahhütte bulunan ülkelerden biri konumdadır. Kamu hizmetlerinin kâr güdüsüne teslim edilmesi (piyasaya açılması) noktasında Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı önemli bir rol oynamaktadır. Tasarı ile devletin asli ve sürekli görevleri; adalet, iç ve dış güvenlik, maliye, dış ticaret, uluslar arası ilişkiler ve din hizmetleri olarak sınırlandırılarak kamunun mal ve hizmet üretimindeki etkinliği daraltılmakta, kamu hizmetlerinin büyük bir kısmı toplumsal yarar yerine kar güdüsünü esas alan sermayeye teslim edilmek istenmektedir. Açıktır ki bütün bu düzenlemeler yeni liberal küresel modelin bir dayatmasıdır.

AKP Hükümeti tarafından hazırlanan Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı'na baktığımızda;

- Yerel nitelikteki hizmetlerin kamu yararı gözetilmeksizin piyasa koşullarına göre ücretlendirilmesi ve bu ücretin de o hizmetlerden yararlananlara ödetilmesi anlayışı benimsenmektedir.
- Kamu hizmeti niteliğindeki birçok hizmet ya parçalanarak ya da toptan piyasa hizmetlerine dönüştürülmektedir.
- Tasarı özellikle altyapı yatırımlarında finansman sorununun çözümü olarak borçlanma yolunu sonuna kadar açarak, kamusal planlama ve kamu hizmetlerinin kamu kaynaklarından karşılanması anlayışını terk etmekte, yerel kamu hizmetlerin piyasaya açılmasının iktisadi temellerini atmaktadır. Yerel hizmetlerin piyasaya açılması ve altyapı yatırımlarının bütünüyle borçlanmaya dayandırılmasının faturası da her zaman olduğu gibi yoksul halka ödetilmeye çalışılmaktadır.
- Tasarı; kamu mülkiyetindeki arazileri yerel yönetimlere devrederek, yerel yönetimler eliyle de bu arazilerin özel mülkiyet havuzuna aktarılmasını kolaylaştırmaktadır.
- Tasarı kamuda istihdam politikasında da önemli değişiklikler içermektedir. Tasarı ile birlikte yerel yönetimlerde istihdam edilecek memur ve daimi işçilerin sayısı en aza indirilerek sözleşmeli personel istihdamı ve geçici işçilik yaygınlaştırılmaktadır. Böylelikle istihdam esnekleştirilmekte ve iş güvencesi ortadan kaldırılmaktadır. Bunun sonucunda sendikal yaşamın da etkilenmemesi kaçınılmazdır.
- Aynı zamanda merkezi idareden yerel yönetimlere aktarılan hizmetlerde çalışan memur ve işçiler de tümüyle belirsizliğe sürüklenmektedir. Belediye kurulmasına yönelik nüfus kriterinin 2000'den 5000'e çıkarılması ile belediye özelliğini kaybedecek olan mevcut belediyelerde işçi ve memur statüsünde çalışanlar da bu belirsizlikten nasibini alacaklardır.
- Bazı Bakanlık ve Genel Müdürlüklerinin taşra teşkilatlarının görev ve yetkilerinin il özel idarelerine devri sonucunda, büyük altyapı hizmetlerinin yerine getirilememesi ve sorunların yaşanması kaçınılmazdır. Özellikle de birden fazla il sınırları içinde yer alan göl, orman ve su havzalarını bakım ve yönetiminin sağlanmasında güçlükler yaşanacak, çevre ve ekolojik sorunların ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Saygılarımızla.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Oda Sekreteri
Ali Ekber ÇAKAR

8.3. ETİBANK'ın Parçalanarak Özelleştirilmesi Üzerine

(16 Haziran 2003)

AKP iktidarı geçmiş siyasi iktidarlardan geri kalmayarak IMF/DB politikaları ve verilen niyet mektupları çerçevesinde özelleştirmelere hız vermiş, bu konudaki çalışmalarını tüm muhalefetlere rağmen kararlı bir şekilde sürdürmeye devam etmektedir.

“Kamu Kurumları devletin üstünde bir yük, devleti hantallaştırıyor” bahanesi ile tek tek elden çıkarılmaya çalışılıyor. Hazine arazileri sermayeye peşkeş çekilmeye çalışılıyor, Kamu yatırımları uluslararası sermayeye yok pahasına peşkeş çekiliyor, çalışanlar ve emekçi halka yoksulluk üstüne yoksulluk getirilmeye çalışılıyor.

Bu amaçla 59. Hükümet Eti Alüminyum A.Ş Seydişehir Alüminyum Tesislerini 14 Ağustos 2003 tarih de 25199 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak özelleştirme kapsamına almıştır.

1986 yılında dönemin iktidarı tarafından Morgan Bank'a hazırlatılan Özelleştirme Ana Planı'nda diğer kuruluşların yanında ETİBANK da özelleştirilecek kuruluşlar arasında yer almış, bu çerçevede ETİBANK'ın parçalanarak satışına başlanmıştır.

- Bankacılık kısmı 10 Temmuz 1993 tarihinde bağlı ortaklık statüsüne kavuşturulmuş ve 2 Mart 1998 tarihinde satılmıştır. Özelleştirilen bu banka 2001 yılında içi boşaltılarak kapanmıştır.
- Karadeniz Bakır İşletmeleri 1993 yılında özelleştirme kapsamına alınmış,
- Çinko ve Kurşun İşletmesi (ÇİNKUR) 1993 Kayseri Metal Madencilik firmasına 14 milyon dolar bedelle satılmıştır. Türkiye'nin tek çinko üretim tesisleri çürümeye terk edilmiştir.
- 1994 ve 1995 yılında Ergani Bakır, Keçiborlu Kükürt, Halıköy Antimuan, Uludağ Volfram tesisleri kapatılmıştır.
- 26.01.1998 tarih, 98/10552 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ETİBANK (Madencilik) Genel Müdürlüğü, Eti Holding A.Ş olarak, özelleştirmenin altyapısını oluşturacak şekilde yeniden yapılandırılmıştır. Daha önce işletme ve müessese olan birimler Eti Bor A.Ş, Eti Krom A.Ş, Eti Bakır A.Ş, Eti Gümüş A.Ş, Eti Alüminyum A.Ş, Eti Elektrometalurji A.Ş, Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. olarak bağlı ortaklığa dönüştürülmüştür. Eti Pazarlama 2001 yılında kapatılmıştır.

Bu uygulamalarla ETİBANK, bu gün sadece bor işletmesi bırakılan bir şirket niteliğine büründürülmüştür.

Bugün AKP İktidarı 1960'lı yıllarda ülkenin alüminyum ve alüminyum ürünlerini karşılamak üzere kurulan Seydişehir ETİ Alüminyum AŞ, uluslararası tekelere peşkeş çekilmeye çalışılıyor. Bu özelleştirme ile alüminyum ihtiyacımız ithalat yolu ile karşılanmaya çalışılacak ve Seydişehir halkı ile birlikte çalışanlarda yoksulluğa mahkûm edilecektir.

Bu tesis özelleştirilirse; 7 adet ruhsatlı maden sahasında 36 milyon ton civarında boksit rezervinin uluslararası tekelere geçmesi ve dolayısıyla yılda yaklaşık 400.000 ton boksit üretimi de bu tekelere bırakılacaktır. Bunun yanında 200.000 ton/yıl alümina üretim kapasitesi de bu tekelere terk edilecektir. Alüminyum metalinin stratejik özelliği nedeniyle (uçak sanayi, roket sanayi, silah sanayi vb. sahalarda vazgeçilmez metal) bizim gibi ülkelerde birincil alüminyum üretiminin mutlaka devlet elinde olması gerekmektedir.

Eti Alüminyum A.Ş Seydişehir Alüminyum Tesisleri özelleştirme kapsam ve programından çıkartılmalıdır.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI

Oda Sekreteri

Ali Ekber ÇAKAR

8.4. AKP İktidarı IMF/DTÖ ve DB Programları Çerçevesinde Sosyal Devleti Yok Ediyor

(04.11.2003)

Emperyalizm ülkemizde 1980'li yıllardan beri uyguladığı küreselleşme ve neo liberal politikalarla sermayenin serbest dolaşımının önündeki engelleri kaldırmaya dönük bir dizi uygulamayı hayata geçirmektedir. Tüm dünyayı tek bir pazara dönüştürmek, az gelişmiş ülkeleri uluslararası tekellerin pazar ve kâr alanı haline getirmek çabası içerisindeki politikalarını IMF/DTÖ ve Dünya Bankası aracılığı ile yürütmektedir.

Türkiye de bu hedef ülkelerin başında yer almakta ve bu kalkınma modellerinin dayatıldığı bir dönemden geçmektedir. Bu süreç, 24 Ocak kararlarıyla (1980) başlamakla birlikte, esas olarak Türkiye'nin altına imza attığı uluslararası anlaşmalar ve verdiği taahhütler 1995 yılında GATS Anlaşması ile birlikte başlamaktadır. GATS (Hizmet Ticareti Genel Anlaşması), küreselleşme hamlesi içinde, hizmet ticaretini uluslararası tekellere açan ilk çok taraflı anlaşmadır. Esas olarak 1985'lerde imzalanan MAI (Çok Taraflı Yatırım Anlaşması) ve MIGA (Çok Taraflı Yatırımları Garantileme Ajansı), bu sömürü politikalarını OECD üzerinden yürütüyordu. Çok gizli yürütülen bu anlaşmalara Türkiye 1988'de imza atmış, ancak basına yansıyor gizliliği kalmayınca, görüşmelerin durdurulduğu açıklanmıştı. Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) kurulmasıyla, bu politikaların yürütücülüğü OECD'den alınıp, DTÖ'ye verildi. DTÖ, hiç zaman yitirmeden malların ve hizmetlerin dünya çapındaki dolaşımına ilişkin tüm ülkeler için geçerli olacak bütünsel bir düzenleme yapmaya hazırlandığını, uluslararası ticarete serbest piyasa normlarını geçerli kılmayı amaçladığını ilan etti. GATS da DTÖ içinde yürütülen ve 1995 yılında imzalanan bir anlaşmadır. Türkiye bu anlaşmaya üye olarak imza koyduğu DTÖ üyeliği ile birlikte, 26 Mart 1995'te resmen bu yükümlülüğün altına girmiş oldu.

DTÖ/IMF/Dünya Bankası eliyle yürütülen bu anlaşmalara imza koyan siyasal iktidarlar ve 59. Hükümet, Aralık 2003 tarihinde iç hukuk düzenlemelerinin tümünün yapılacağı ve uygulamanın önündeki bütün engellerin ortadan kaldırılacağı taahhüdünü vermiştir. Ülkemiz 2005 yılında ise bu anlaşmaları uygulamakla yükümlüdür. Bu nedenle bundan önceki siyasal iktidarlar gibi 59. Hükümet de kendinden önceki hükümetlerden daha istekli bir şekilde kamunun tasfiyesini, küçültülmesini ve özelleştirilmesini gerçekleştirme yönünde çaba sarf etmektedir.

Kamunun yeniden yapılandırılması çerçevesinde ülkemizi uluslararası piyasaların denetimine açan siyasal iktidar, Kamu Yönetimi Temel Reformu olarak tanımlanan yasal düzenlemeleri üç temel bölümde sınıflandırmaktadır.

- Birincisi devletin asli ve sürekli işlerini belirleyen, devredilecek hizmet alanlarını ve istihdam edilecek personeli belirleyen “Kamu Yönetimi Temel Kanunu”dur.
- İkincisi “Yerel Yönetim Reformu”dur. Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ile Mahalli İdareler Yasası’ndan oluşan paket düzenleme piyasa koşullarına göre hizmet ticaretinin belediyelerce yapılması veya belediyelerce şirketlere yaptırılması yasasıdır.
- Üçüncüsü de çalışma yaşamını düzenleyen yasalar: “Personel Rejimi Reformu”dur.

AKP İktidarı IMF / DTÖ ve Dünya Bankası’nın istekleri doğrultusunda yukarıda sıraladığımız yasa tasarılarından Kamu Yönetimi Temel Kanun’unu TBMM’nin gündemine getirmektedir.

Tasarı ile;

- Kamu hizmetlerini yerleşme adı altında tasfiye ederek, doğal olarak bu işleri yapan çalışanları da devlet memurluğundan çıkarmayı hedefliyor. Devletin yeniden tanımladığı asli ve sürekli işleri yapacak olan yaklaşık 300 bin çalışan memur olarak kalacak ki bunlar da kilit kadrolar olup polis devletinin memurları olacak.
- Kamuda çalışanların çok olduğu ve devletin çok hantal olduğunu savunan siyasal iktidar, OECD ülkelerindeki memur sayısının toplan nüfusa oranını kamuoyundan gizlemektedir. Avusturya, Yeni Zelanda, Almanya ve Hollanda da bu oran % 5’in üzerinde, ABD’de % 7,5, Fransa’da % 8,2 Finlandiya’da % 10,4 iken ülkemizde memurların nüfusa oranı % 3,2’dir. Ülkemizde bu oranın, boş kadroları çıkardığımızda % 2,2 olduğu görülmektedir.
- Yerel nitelikteki hizmetlerin kamu yararı gözetilmeksizin piyasa koşullarına göre ücretlendirilmesi ve bu ücretin de o hizmetlerden yararlananlara ödetilmesi anlayışı benimsenmektedir.
- Kamu hizmeti niteliğindeki birçok hizmetler ya parçalanarak ya da toptan piyasa hizmetlerine dönüştürülmektedir.
- Tasarı özellikle altyapı yatırımlarında finansman sorununun çözümü olarak borçlanma yolunu sonuna kadar açarak, kamusal planlama ve

Tarihe Düşülen Notlar

kamu hizmetlerinin kamu kaynaklarından karşılanması anlayışını terk etmekte, yerel kamu hizmetlerin piyasaya açılmasının iktisadi temellerini atmaktadır. Yerel hizmetlerin piyasaya açılması ve altyapı yatırımlarının bütünüyle borçlanmaya dayandırılmasının faturasını da her zaman olduğu gibi yoksul halka ödettirilmeye çalışılmaktadır.

- Tasarı; kamu mülkiyetindeki arazileri yerel yönetimlere devrederek, yerel yönetimler eliyle de bu arazilerin özel mülkiyet havuzuna aktarılmasını kolaylaştırmaktadır.
- Tasarı kamuda istihdam politikasında da önemli değişiklikler içermektedir. Tasarı ile birlikte yerel yönetimlerde istihdam edilecek memur ve daimi işçilerin sayısı en aza indirilerek sözleşmeli personel istihdamı ve geçici işçilik yaygınlaştırılmaktadır. Böylelikle istihdam esnekleştirilmekte ve iş güvencesi ortadan kaldırılmaktadır. Bunun sonucunda sendikal yaşamın da etkilenmemesi kaçınılmazdır.
- Aynı zamanda merkezi idareden yerel yönetimlere aktarılan hizmetlerde çalışan memur ve işçiler de tümüyle belirsizliğe sürüklenmektedir. Belediye kurulmasına yönelik nüfus kriterinin 2000'den 5000'e çıkarılması ile belediye özelliğini kaybedecek olan mevcut belediyelerde işçi ve memur statüsünde çalışanlar da bu belirsizlikten nasibini alacaklardır.
- Bazı Bakanlık ve Genel Müdürlüklerinin taşra teşkilatlarının görev ve yetkilerinin il özel idarelerine devri sonucunda, büyük altyapı hizmetlerinin yerine getirilememesi ve sorunların yaşanması kaçınılmazdır. Özellikle de birden fazla il sınırları içinde yer alan göl, orman ve su havzalarının bakım ve yönetiminin sağlanmasında güçlükler yaşanacak, çevre ve ekolojik sorunların ortaya çıkmasına neden olacaktır.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Oda Sekreteri
Ali Ekber ÇAKAR

8.5. CARGİLL Emperyalist Talanın Yeni Bir Adıdır

(06.02.2004)

Uluslararası finans kuruluşlarının dayattığı yapısal uyum programları çerçevesinde ülkemizde yürütülmekte olan özelleştirme politikaları kamu kaynaklarımızı talana açmakta, çiftçimizi, köylümüzü, çalışanları, kısacası emeği ile geçinen tüm halkımızı mağdur etmeye devam etmektedir.

Uluslararası emperyalist tekellerin ve onların kurumlarının istemleriyle ülkemizde yabancı sermaye girişinin kolaylaştırılması, kamusal ve yaşamsal hizmet alanlarının imzalanan anlaşmalarla uluslararası ticarete açılması gibi benzeri uygulamalar ülkemizin dışa bağımlılığını güçlendirmektedir.

Ülkemizde yaşanan bir örnek de Amerikan kökenli uluslararası bir tarım tekeli olan ve özellikle tohum, tarım ürünleri, genetik gıda prosesi alanında olmak üzere toplam 65 ülkede, 130 değişik alanda, 1000 ayrı yerde faaliyet göstermekte olan CARGİLL'dir.

CARGİLL Orhangazi Mısır İşleme Tesisi'nin yapımı çevre koruma kurallarına uymadığı gerekçesiyle Danıştay kararı ile durdurulmasına rağmen; 1999 yılında çıkartılan uluslararası tahkimi de arkasına alarak faaliyetine başlamıştır. CARGİLL şirketinin ülkemizde yapmakta olduğu üretimler ve uygulamalar yasa dışı olup Danıştay kararlarını yok sayarak faaliyetlerini sürdüren şirketin faaliyetlerine son verilmelidir.

Ülkemiz, şekerin doğal ham maddesi olan şeker pancarı üretiminde Fransa, Almanya ve ABD'nin ardından dünya dördüncüsü, Avrupa Birliği ülkeleri arasında ise üçüncü sırada yer almaktadır. CARGİLL gibi uluslararası tekellerin pazarını genişletmek kaygısıyla IMF/DTÖ ve Dünya Bankası politikalarını hayata geçiren siyasal iktidar nişasta bazlı şekerin kotasını %15'lere yükseltmektedir. Bu rakamın Avrupa Birliği ülkelerinde % 2 civarında olduğu düşünülürse, uluslararası tekeller ve dolayısıyla CARGİLL için yapılmak istenenin açıkça görüldüğü bir gerçektir.

Yapılan uygulamalar ülkemizdeki 27 şeker fabrikasını özelleştirmesi, milyonlarca çiftçinin geçim kaynağı olan şeker pancarının kotasının kaldırmaması anlamına gelmektedir. Bu yolla, Türkiye'nin öz kaynağı olan şeker pancarı bir kenara itilmektedir. Türkiye'de üçte biri dış alımla sağlanan mısıra dayalı üretim yapan CARGİLL gibi şirketlerin önü sınırsız bir şekilde açılmaktadır. Ülkemizde uygulanan tüm bu politikalar yetmiyormuş gibi 59. Hükümet'in Başbakanı ABD Başkanı ile görüşmesinde CARGİLL 'in yasal

Tarihe Düşülen Notlar

statüye alınmasını ve nişasta bazlı şekere uygulanan kotaların artırılmasını görüşebilmektedir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası;

- Emperyalist devletler ve onların yerli ortaklarının, gelişmekte olan ülkelere yönelttiği ve her alana yayılmış olan sömürünün beklenen bir sonucu olan bu uygulamaların durdurulmasını,
- CARGİLL ve benzeri şirketlerin faaliyetlerinin durdurulmasını,
- Öz kaynaklarımızın kullanımının önündeki engellerin kaldırılmasını,
- Milyonlarca çiftçimizin mağduriyetinin giderilmesini,
- Özelleştirme yolu ile kamusal alanların talanına son verilmesini,

talep etmektedir.

Saygılarımızla.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Oda Sekreteri
Ali Ekber ÇAKAR

8.6. Özelleştirme Talanına Son Verilsin! TÜPRAŞ'ın Özelleştirilmesi Durdurulsun!

(06.02.2004)

AKP İktidarı mecliste elde ettiği sayısal çoğunlukla birlikte hükümet olduğu tarihten bugüne kadar geçmiş siyasal iktidarlardan daha istekli bir biçimde IMF/DTÖ ve Dünya Bankası güdümlü politikaları ve özelleştirmeleri bire bir uygulamaktadır.

Hayata geçirilen bu politikalarla özelleştirmelere hız verilerek ülkemizin yer altı yer üstü kaynakları uluslararası sermayeye peşkeş çekilmektedir. Bu peşkeşin son örneğini ise TÜPRAŞ'ta (Türkiye Petrol Rafineri A.Ş.)'a yaşamaktayız.

İhalesi tamamlanarak, devir işlemlerinin başlaması için Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı'nın Bakanlar Kurulunda imzaya açılan TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesi kabul edilemez.

TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesi (uluslararası emperyalist tekellere peşkeş çekilmesi) demek;

- 2003 yılı cirosu 13 milyar dolar, net kârı 300 milyon dolar olan kuruluşu cirosunun onda birine uluslar arası emperyalist tekellere peşkeş çekmek,
- Yeniden kurulmak istense 6–7 milyar dolar yatırım isteyen ve 4700 yetişmiş personelinin eğitimi yıllar alacak bir kuruluşu talana açmak ve binlerce çalışanı işsiz bırakmak,
- Dünyayla rekabet edebilen ileri teknolojiye sahip Orta Avrupa ve Orta doğu'nun en büyük, Avrupa'nın 7. büyük rafine şirketini yok etmek,
- Bugünkü hisse senedi fiyatı üzerinden hesaplandığında borsa değeri 2,3 milyar dolar olan, 2001 yılında %31'i halka arz edildiğinde 1,2 milyar dolar gelir getiren bir kuruluşu bugün 1,3 milyar dolara talana açmak,

kısacası, halkımıza ihanet etmek demektir.

Akaryakıt ve petrol satışında %87'lik bir paya sahip olan TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesi demek ülkemizin petrol bağımlılığını artırmak demektir. Böyle stratejik bir kuruluşun satılması ülke ekonomisini zarara sokmak demektir,

TÜPRAŞ kendinden daha düşük kapasitede çalışan ve uluslar arası finans kuruluşları tarafından belirlenen kredi notu daha düşük olan Tafnet Şirketinin oluşturduğu konsorsiyuma 13 Ocak'taki ihale ile satılmak istenmektedir.

Tarihe Düşülen Notlar

Tafnet Şirketi ise Tataristan Mal Mülk Bakanlığının % 31 ortak olduğu şirkettir.

Kuruluş bedeli 7 milyar dolar, yıllık kârı 300 milyon dolar, ulusal savunma ve doğal afetlere karşı hazırlıklı olmak amacıyla stoklarındaki 750 milyon dolarlık petrol ve ürünleri olan TÜPRAŞ'ın 1,3 milyar dolara özelleştirilmesi gerçekleştirilecek olan talanın açık bir göstergesidir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası;

- 10 milyar dolar değerindeki TÜPRAŞ'ın uluslararası tekelere peşkeş çekilmesine,
- Kamu kaynaklarını IMF/DTÖ ve Dünya Bankası güdümünde uygulanan Yapısal Uyum Politikaları ile yok edilmesine,
- TPAO'ya bağlı Batman ve Adıyaman Bölge Müdürlüklerinde çalışan bin geçici ve daimi işçinin işten çıkarılmalarına,

Sessiz kalmayacak Kamu Kaynaklarından halkımızın eşit ve sağlıklı yararlanabilmesi için çaba harcayacaktır. Batman TPAO'dan çıkarılan çalışanların işlerine geri çağırılmasına, ulusal değerimiz olan TÜPRAŞ'ın peşkeş çekilmesine son verilmesini talep ediyoruz.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası olarak; IMF güdümlü bütçe açığını kapatmak için kamu kaynaklarını yok pahasına satan siyasal iktidarları bu kaynaklarımızın halkın refahı için planlı bir şekilde kullanılmasına davet ediyoruz.

Çözüm IMF/DTÖ/Dünya Bankası'nın Yapısal Uyum Programlarında değil; üreten, sanayileşen, demokratik bir politikanın izlenmesinde, ulusal sanayi ve kalkınma modelindedir.

Saygılarımızla.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI

Oda Sekreteri

Ali Ekber ÇAKAR

8.7 IMF/DTÖ/DB Temsilcisi Gibi Davranan AKP Hükümeti, Kamusal Alanın Talan Edilmesiyle Birlikte Yer Altı/Yer Üstü Doğal Kaynaklarımızı Emperyalist Tekellere Peşkeş Çekmek İçin Çalışmalarını Hızlı Bir Şekilde Sürdürüyor.

(03.05.2004)

Uzun bir süredir çalışmaları süren “3213 Sayılı Maden Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı” TBMM Genel Kurulu’na sevk edilmiştir. Yapılan yasal düzenlemeler madencilik sektörünün gelişmesine yönelik katkı yapmayacak aksine halkımızın önemli değerleri olan yer altı kaynaklarımızın kamu eliyle işletilmesinden vazgeçilerek uluslar arası tekellere peşkeş çekilmesi sağlanacaktır. Yapılmaya çalışılan düzenlemelerle madenlerimiz özelleştirilecektir. Tüm halkın malı olan madenlerimiz birkaç çıkarıcının tekeline geçecek, yüz binlerce çalışanın işsiz aşsız kalmasına neden olacaktır. Siyasal iktidarlar gerçekleştirmeye çalıştıkları politikalara kılıflarını da hazırlamışlar: “Kamu işletmeleri rasyonel çalışmıyor zarar ediyoruz.” Ancak bu sözde gerekçelerin hepsi yanlış ve kamuoyu bu yanlışla birlikte yönlendirilmeye çalışılıyor. Siyasal iktidarların 1980 yıllardan bu güne izledikleri politikalar sonucu madenlerimizin işletildiği ve geçmişte sanayimizin, kalkınmamızın öncüsü olan kamu kurumları yok edilmeye çalışılmıştır. Yapılan düzenlemelerle ülke madencilik sektörünün tamamen bitme noktasına geleceği açıkça görülmektedir.

Yapılmaya çalışılan değişikliklerle;

- 1) Ülkemizin en değerli yer altı zenginliklerinden olan bor madenleri üzerindeki koruma kaldırılmakta, bor rezervleri uluslararası tekellerin ellerine terk edilmektedir.
- 2) Maden aramaları için verilen ruhsat süreleri, olması gerekenden çok daha fazla tutularak, yer altı zenginliklerimizin değerlendirilmeden atıl bırakılmasının yolu açılmış olmaktadır. Bu durum, özellikle çok uluslu madencilik şirketleri tarafından, uluslararası pazarlardaki fiyat hareketlerini kontrol altında tutmak amacıyla, ülkemizdeki maden sahalarının üretim yapılmadan kapatılmasına izin verme anlamına gelmektedir.
- 3) Madencilik sektörünün ülke kalkınmasındaki kritik önemi, fazla miktarlarda üretilip yurt dışına satılarak döviz elde edilmesinde değil;

Tarihe Düşülen Notlar

ancak, yerli sanayiye düşük maliyette ve kaliteli girdi sağlamasındadır. Bu çerçevede, madencilik sektörünün planlanmasında ülke sanayi sektörleri ile entegrasyon ön planda tutulmalıdır. Bu husus, hazırlanan tasarıda tamamen ihmal edilmektedir.

- 4) Verimlilik ve etkinlik bakımından, Maden Kanunu kapsamına alınmasının getireceği önemli bir şey olmadığı bilinmesine karşın, Zonguldak Taşkömürü Havzası Kanun kapsamına alınarak, TTK Kurumu'na yeni mali ve hukuki külfetler getirilmektedir. Bu durum, zaten darboğaz içindeki kurumu kapanma noktasına getirecektir.
- 5) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın madencilik sektörünün gereksinimleri göz önüne alınarak yeniden yapılandırılmasına ve yetişmiş teknik elemanlarca güçlendirilmesine ilişkin hiç bir düzenleme değişiklik tasarısında mevcut değildir. Yasal mevzuatın uygulanması ve uygulamaların denetlenmesi bakımından, mevcut yönetsel yapıların yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunların çözülmemesi, etkin kamu denetiminin sağlanmasındaki zafiyetin devam etmesine neden olacaktır.
- 6) Gelişmiş ülkelerde uygulanmakta olan, meslek odalarının, üyelerinin mesleki yeterliliklerini saptaması ve belgelendirmesi yetkisi kamusal denetim bakımından önemlidir. Yasada bu yönde yapılacak düzenlemeler madencilik sektörünün gelişimine katkı yapacaktır. Ancak, değişiklik tasarısında bu husus tamamen ihmal edilmektedir.
- 7) Madencilik faaliyetlerinin kaynak kaybına yol açmadan, çevreyle barışık, akılcı ve ekonomik kurallara göre ve iş güvenliği ve işçi sağlığı esasları çerçevesinde yürütülmesi, bilimsel ve teknik bilginin kullanımı ile mümkündür. Bu durum, sektörde bilim ve teknolojinin uygulayıcısı olan teknik elemanların istihdamını gerekli kılmaktadır. Tasarıya ilişkin tüm görüşmelerde bu hususun yasada yer almasına yönelik çabalar gösterilmiş, ancak yukarıda bahsedilen irili ufaklı sermaye örgütlerinin önemli bir kısmı tarafından söz konusu çabalar engelleme ile karşılaşmıştır.
- 8) Sektörde yapılan her tür faaliyete ilişkin bilgi ve belgenin üretimi ve söz konusu üretimlerin saklanması son derece önemlidir. Teknik elemanlarca üretilecek maden arama projesi, maden işletme projesi, arama faaliyet raporu ve işletme faaliyet raporları, gerek sürdürülecek madencilik faaliyetlerinin etkinliği ve verimliliği gerekse gelecekte yararlanılabilecek belge niteliğinde olmaları bakımından özel önem taşımaktadır. Ancak,

bürokrasiyi azaltma gerekçesiyle söz konusu belgelerden önemli oranda vazgeçilmekte, bu suretle geleceğe ışık tutacak bilgi birikiminin oluşması engellenmektedir.

- 9) Çevresel etkiler göz ardı edilerek herhangi bir ekonomik faaliyetin yürütülmesi kabul edilebilir değildir. Bu yöndeki yaklaşımlar uzun dönemde madencilik sektörünün gelişimi bakımından engelleyici olacaktır. Madencilik süreçlerinde ya da sonrasında çevrenin korunmasına ya da yenilenmesine yönelik önlemlerin alınması sağlanmalıdır. Ancak, tasarıda bu konuda yapılan düzenlemeler net, açık, anlaşılabilir ve uygulanabilir değildir. Bu şekilde yeni sorunlara neden olacağı son derece açıktır.

Sonuç olarak, yasa değişikliği tasarısının bu şekilde kanunlaşması madencilik sektörüne ve ülke sanayisine büyük zararlar verecektir. Bu tasarı en kısa sürede geri çekilmeli ve tüm tarafların katılımıyla; insanı ve insan emeğini merkeze koyan, bir yandan madencilik faaliyetlerinde kamunun etkin gözetim ve denetimini sağlarken, diğer taraftan söz konusu faaliyetlerin çevre ve ekosistemlerin korunmasını da gözeten, temel olarak ekonomik kalkınmaya ve yoksulluğun azaltılarak gelir dağılımının düzeltilmesi hedeflerine yönlendirilen bir "ulusal madencilik politikası" temelinde yeni bir Maden Kanunu zaman kaybedilmeden oluşturulmalıdır. Bu husus, gerek toplumun yararı gerekse madencilik sektörünün gelişimi bakımından son derece büyük önem taşımaktadır.

Saygılarımızla.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Oda Sekreteri
Ali Ekber ÇAKAR

8.8. AKP İktidarı Kamusal Alanlarımızı Hızlı Bir Biçimde Talan Etmeye Devam Ediyor

(21.05.2004)

IMF karşıtı söylemlerle iktidara gelen AKP Hükümeti, kendinden önceki hükümetleri aratmayacak bir biçimde çalışmalarını sürdürüyor. Uluslararası tekellerin ve onların kurumlarının çıkarlarını korumakta ise daha da fazla kararlı. Bunun en son örneğini Türk Telekom'un özelleştirilmesine yönelik yürütülen yasal hazırlık çalışmalarında görmekteyiz.

TBMM'ye gönderilen tasarı yasallaşırsa stratejik önemi olan Türk Telekom uluslararası piyasalara peşkeş çekilecek, çalışanların hakları gasp edilecek, taşeronlaştırılacak ve kamusal hizmet olan iletişim hizmeti özel sektöre açılarak halkımızın uzun vadede daha pahalıya bu hizmetin satın alınması söz konusu olacaktır.

Makine Mühendisleri Odası dün olduğu gibi bu günde kamusal kaynaklarımızın talanına açılması anlamına gelen tüm özelleştirmelerin karşısında yer almaktadır.

Türk Telekom'un özelleştirilmesi durdurulmalı halkımızın daha ekonomik, sağlıklı ve güvenli bir işletimden yararlanabilmesi için kamusal yatırımlar arttırılmalıdır.

Saygılarımızla.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Oda Sekreteri
Ali Ekber ÇAKAR

8.9. Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin Özelleştirilmesi Kamu ve Toplum Güvenliğini Tehdit Ediyor

(26.11.2004)

Basınımızın sıklıkla değindiği bir konu olan Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin Özelleştirme İdaresi'nce ihaleye açılmış olması, Anayasal bir hüküm olan kamu hizmetlerinin kamu tarafından verilmesi gerekliliğini dışlamaktadır. Bu itibarla özelleştirmeye ilişkin kanun kapsamı dışına çıkmaktadır. Bunun yanında bir kamu hizmetinin ticarileştirilerek özel ellerde tekele dönüştürülmesi ile toplumun can ve mal güvenliği tehdit edilmektedir. 300.000.000 dolar gelir getirebilen araç muayene istasyonlarının altyapısının tamamlanması için gereken 100.000.000 dolar kaynak ayrılmamakta, bu gelir yerli ve yabancı sermayeye aktarılarak kamu zarara uğratılmaktadır. İhale üzerlerinde kaldığı takdirde araç imal eden ve servis hizmeti veren firmaların kendi imalatlarına onay vermelerine imkan tanınarak otomotiv sektöründe tekel yaratılmakta, tüketiciler otomobillerinin bakımını bu firmalara yaptırmak zorunda bırakılmaktadır. Türkiye iki bölgeye ayrılarak muayene olanakları kısıtlanmakta, denetimsiz/muayenesiz araçların neden olacağı yeni trafik kazalarına davetiye çıkarılmaktadır. Ayrılmaz bir bütün olan araç, yol bakım ve trafik denetim süreçleri parçalanarak ulaşım güvenliği ortadan kaldırılmaktadır. Devletin görevlendirme ve yedekleme planlarında yer alan araçlar ile tüm araçlara ilişkin adli tatbikat bilgileri özel muayene kuruluşlarına iletilerek ülke ve toplum güvenliği tehdit altına sokulmaktadır. Bu nedenlerle ve aşağıdaki gerekçelerle Odamız özelleştirme ihalesinin ve ilgili yönetmeliğin iptali için İdari Yargı yoluna başvurmuştur.

Araç muayenesi Özelleştirme Kanunu kapsamı dışındadır

Araç muayene hizmeti, ülkemizdeki trafik sorunsalı da düşünüldüğünde, kamu/toplum yararı niteliğindeki hizmetler arasındadır. Bu niteliğiyle söz konusu hizmet, özelleştirmelerin yasal dayanağı olan, 4046 sayılı "Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine Dair Kanun" kapsamına girmemektedir. Buna karşın özelleştirme kapsam ve programına alınan araç muayene hizmetinin özelleştirme sürecinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB) yasal çerçeveye uygun davranmamış ve ayrıca Özelleştirme Yüksek Kurulu "sürecin 12 ayda tamamlanması" koşulunda öngörülen sınırlayıcı süreye uymayarak, 25 Eylül 2004 tarihinde sona eren bu süreyi aşmıştır. Dolayısıyla bu tarihten sonra ÖİB'in yaptığı her türlü işlem yok hükmünde sayılmalıdır.

Araç muayenesinin özelleştirilmesi kamu alanında yeni tekel yaratacaktır

ÖİB'in ihale ilanında ve yapılan yasal düzenlemelerde; ihaleye katılacaklara ilişkin herhangi bir kriter ya da ihaleye katılacakların yalnızca araç muayene işiyle iştigal edebileceklerine ilişkin bir koşul öngörülmemektedir. Bu belirsizlik nedeniyle araç imal eden firmalar da ihaleye katılabilecektir. Böylece araç imal eden firmaların kendi imalatlarına onay vermelerine imkân

tanınacaktır. Bu durum; AB standartlarında bir muayene kuruluşunda olması gereken ve TS-EN 45004 standartlarında öngörülen tarafsızlık ve bağımsızlık kriterine aykırı bulunmaktadır.

Piyasaya girecek yeni tekel haksız rekabetin yanı sıra mutlak piyasa egemenliği kuracaktır

Özelleştirme, araç imal eden bir firmanın ihaleyi kazanması halinde; araç muayenelerinde sorun yaşamak istemeyen araç sahiplerini, firmanın imal ettiği araçları almaya, araçlarının bakımını bu firmalara yaptırmaya yöneltecek; bu firmalara otomotiv sanayiine ilişkin araştırma ve geliştirme çalışmalarını yerinde ve birebir yürütme ayrıcalığı tanınarak, gerekli veriler sunulacak, dolayısıyla ihaleyi alan firma diğer araç imal eden firmalardan üstün konuma gelerek, üretim piyasasında mutlak tekel oluşturacaktır.

Kamu alanının sermayeye devredilmesi ülke güvenliği ile ilgili sakıncalı sonuçlar doğuracaktır

Araç muayene hizmetinin özelleştirilmesi ile devletin görevlendirme ve yedekleme planlarında yer alan araçlara ait bilgiler ile tüm araçlara ilişkin adli takibat bilgileri de özel muayene kuruluşlarına iletilecektir. Bu durum ülke/toplum güvenliğine ilişkin verilerin yerli-yabancı sermayenin bilgisine sunulması ve yurt dışına çıkarılması gibi sakıncaları da beraberinde getirecektir.

Türkiye iki bölgeye ayrılarak, araç muayenesi daha da etkisiz kılınacaktır

Ayrıca yapılacak özelleştirmeyle, araç muayene istasyonları iki bölgeye ayrılacak, araç sahipleri yalnızca tescilli oldukları bölgede muayene yaptırmak zorunda bırakılarak zaten mevcut araç sayısının üçte bir oranında seyreden araç muayenesinin daha da azalması sonucunu doğuracaktır.

Özelleştirmelere ilişkin “ekonomik verimlilik artışı ve kamu giderlerinde azalma” demagojisi sürüyor

Araç muayene istasyonları/hizmetinin özelleştirilmesi, özelleştirmelere ilişkin yaygın bir demagojiyi yineliyor. Söz konusu özelleştirme: “Ekonomide verimlilik artışı ve kamu giderlerinde azalma sağlamak” gerekçeleri eşliğinde duyurulmuştur. Bu gerekçelerde sözü edilen 100 milyon dolarlık yatırımın devlet eliyle yapılması halinde, ülkedeki motorlu taşıtların yarısının muayeneye geldiği varsayılsa bile, belirlenen ücretler üzerinden söz konusu yatırımın 2 yıl 20 günde amorti edileceği tespit edilmiş durumdadır. Dolayısıyla bu demagoji, “ekonomik verim” açısından olsun “kamu giderlerini azaltma” açısından olsun kendi kendini deşifre edici bir düzeydedir. Şöyle ki: Bugüne kadar araç muayene istasyonlarından elde edilen gelir, hizmete ilişkin yatırım ile hizmetin

yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesinde kullanılmamış; bu suretle hizmetin özelleştirilmesine gerekçe yaratılmaya çalışılmıştır. Yalnızca 2003 yılında araç muayene hizmetinden elde edilen gelirin bugün itibarıyla özelleştirme gerekçelerinde belirtilen 100.000.000 dolara tekabül ettiği bilinmektedir. Ayrıca mevcut araç muayenesindeki kaçak oranının üzerine gidilmesiyle bu gelirin 300.000.000 doların üstüne çıkacağı da aşikârdır.

Araç muayenesi ile yol üzeri denetim ve tesciller bir bütün oluşturur

Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yapılan araç muayenesi ile Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan yol üzeri denetim ve tescil işlemleri, karayolları ve araçlara ilişkin bir bütünlük oluşturmaktadır. Bu bütünlüğün bir kısmının kamu elinden çıkarılması, kamu hizmetlerinin yara alması yanı sıra bizzat kamu organizasyonunu da tek ayaklı ve malul duruma düşürecektir.

Kamu hizmetlerinin denetimi, bu hizmetlerin bütünlüğü; kamu, ülke ve toplum çıkarları, ulaşım ve trafik politikalarının bütünlüklü olması gerekliliği halkın can ve mal güvenliği açısından mevcut özelleştirme sürecinin durdurulmaması acı sonuçlar yaratacaktır. Gerek Odamız gerekse kamu kurumlarınca organize edilen Ulaşım ve Trafik Kongrelerinde araç muayenesinin kamu hizmeti olduğu birçok kez tescillenmiştir. Bu hizmete ilişkin aksaklık ve kaçaklar, ilgili kuruluşların ve yöneticilerin yasalarla kendilerine verilmiş görevleri tam anlamıyla yerine getirmemeleri ve araç muayenesinden elde edilen gelirlerin siyasal iktidarlarca bu alanda yatırıma dönüştürülmeyip başka alanlara kaydırılması ile büyümektedir. Bu politikanın terk edilmesi ve ciddi bir kamu politikası oluşturulmasıyla sorunun toplum lehine çözümü gerçekleşebilecektir.

Özelleştirme İdaresi bir kez daha yargıda

Kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olan Odamız yasalarca belirlenen görevleri çerçevesinde, kamunun ve ülkenin çıkarları ile toplumun can ve mal güvenliğini ilgilendiren her konuda olduğu gibi bu konuda da toplumsal sorumluluğunun bilincinde davranmış, Anayasaya ve kamu yararına aykırı bulunan ihale ilanının iptali istemiyle İdare Mahkemesi'nde, Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik'in iptali istemiyle de Danıştay'da idari yargı yoluna başvurmuştur. Bağımsız yargının bu konuda doğru karar vereceğine inanıyor ve kamuoyunun dikkatini işaret ettiğimiz can alıcı sorunlara çekmek istiyoruz.

TMMOB
MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.10. 50. Yılında Odamız, Özelleştirmeler ve Sanayileşme Üzerine*

(12.12.2004)

(...)

Soru: Son yılların önemli bir konusu özelleştirme. Özelleştirilmelere karşı Makina Mühendisleri Odası'nın tutumu nedir?

Yanıt: Odamız geçmişten beri mühendis ve mimarların halkın hizmetinde olduğunu vurgulamaktadır. Odamız kamu mülkiyetinin her düzeyde korunmasının toplum ve ülke yararına olduğunu düşünmektedir. Özelleştirmelere şurasından burasından değil; esasından ve kategorik olarak karşıyız. Ülke kaynaklarının talan edildiği özelleştirmenin sonuçları açıktır. İşsizlik, taşeronlaştırma, sendikasıylaştırma, ulusal/toplumsal kaynak ve birikimlerin liberalizmin kan içiciliğinde pazar unsuru haline dönüştürülmesi vb. bir dizi toplumsal sonuç yanı sıra özelleştirmenin geliri de gideri de 4,5 milyar dolardır. İşte özelleştirme demagojisindeki “ekonomik rasyonalite” budur. Bugüne kadar ülke kaynaklarını bir avuç çıkar çevresine pazarlayan siyasal anlayışlar yapılan özelleştirmelerle kamusal hizmet alanlarının yok olduğunu ısrarla ötmeye çalışmaktadırlar. Yabancı sermayenin gelmesinin koşulunun kamunun etki ve hacminin küçültmesinden geçtiğini savunanlar ulusal ve toplumsal kılcal damarlarını kesmektedirler. Çünkü özelleştirme tamamen ekonominin liberalleşmesine dayalı ekonomik ve ideolojik bir karşı saldırıdır.

Soru: Birkaç gün önce yaptığınız bir açıklamayla Odamızın Araç Muayene İstasyonlarının özelleştirilmesine ilişkin yargıya başvurduğunu öğrendik. Bu konu nedir, neden yargıya başvurduunuz?

Yanıt: Biz bu konuda şu noktalara dikkat çekiyoruz: Araç Muayene İstasyonlarının Özelleştirme İdaresi'nce ihaleye çıkarılmış olması, aynı zamanda anayasal bir hüküm olan kamu hizmetlerinin kamu tarafından verilmesi gerekliliğini dışlamaktadır. Bu itibarla özelleştirmeye ilişkin yasa kapsamı dışına çıkılmaktadır. Bunun yanında bir kamu hizmetinin ticarileştirilerek özel ellerde tekele dönüştürülmesi ile konunun yol ve trafik ile ilgili olması itibarıyla toplumun can ve mal güvenliği tehdit edilmektedir. 300 bin dolar gelir getirebilen araç muayene istasyonlarının altyapısının tamamlanması için gereken 100 bin dolar kaynak ayrılmamakta, bu gelir yerli ve yabancı sermayeye aktarılarak kamu zarara uğratılmaktadır. İhale üzerlerinde kaldığı takdirde araç imal eden ve servis hizmeti

* **Birgün Gazetesi** Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ ile Odamızın 50. yılı nedeniyle bir söyleşi yapmıştır. Söyleşinin yalnızca ilgili bölümleri buraya alınmıştır.

veren firmaların kendi imalatlarına onay vermelerine imkân tanınarak otomotiv sektöründe tekel yaratılmakta, tüketiciler otomobillerinin bakımını bu firmalara yaptırmak zorunda bırakılmaktadır. Türkiye iki bölgeye ayrılarak muayene olanakları kısıtlanmakta, denetimsiz/muayenesiz araçların neden olacağı yeni trafik kazalarına davetiye çıkarılmaktadır. Ayrılmaz bir bütün olan araç, yol bakım ve trafik denetim süreçleri parçalanarak ulaşım güvenliği ortadan kaldırılmaktadır. Devletin görevlendirme ve yedekleme planlarında yer alan araçlar ile tüm araçlara ilişkin adli tatbikat bilgileri özel muayene kuruluşlarına iletilerek ülke ve toplum güvenliği tehdit altına sokulmaktadır. Esasen bu nedenlerle Odamız özelleştirme ihalesinin ve ilgili yönetmeliğin iptali için İdari Yargı yoluna başvurmuştur.

Soru: Son olarak Odanızın hep vurguladığınız sanayileşmeye ilişkin yürütmüş olduğu çalışmalar hakkında bilgi verir misiniz?

Yanıt: Odamızın ana hedefi üreten sanayileşen demokratikleşen bir Türkiye'dir. Gelişmiş kapitalist ülkeler katma değeri yüksek, ileri teknoloji isteyen yatırımlara, teknik eğitime, AR-GE çalışmalarına dolayısıyla ulusal sanayilerine ve ihracata verdikleri desteği sürekli artırmaktadırlar. Buna karşın dış borç ve krizler sarmal altında kuşatılan bizim gibi ülkelere ise yeni borçlar vermek için tüm kamu desteklerinin kaldırılması önkoşul olarak ileri sürülmektedir. Uluslararası para ve finans kuruluşlarının denetiminde hazırlanan yapısal uyum programları ile bu ülke devletleri kendi kaynaklarını kullanma, geleceklerini planlama ve ekonomilerini yönlendirme işlevlerinden arındırılmaya çalışılmaktadır. Bu ülkelerin ulusal bilim, teknoloji, yenilenme ve sanayileşme politikalarını kendi çıkarları doğrultusunda oluşturup, uygulamaya geçirmelerine engel olunmaktadır. Ülkemizde de yıllardır bu bağımlılık sözleşmeleri yaşama geçirilmektedir. Ülke kaynakları üretken, verimli ve istihdam yaratan reel sektörler yerine, hizmet ve rant alanlarına aktarılmaktadır. Sanayileşme sürecinden ve üretimden uzaklaşmıştır. Bunun sonucunda ithalat, ihracat (dış ticaret) açığı her yıl artarak büyümekte, ülkemiz birbiri ardına krizler yaşamakta, iç ve dış borç stoku, işsizlik, gelir dağılımındaki adaletsizlik her geçen gün artmaktadır. Oysaki, ülkemizin kalkınması ve gelişmesi, kalkınmada sürekliliğin sağlanması ve istikrarı için sanayi altyapısının güçlendirilmesi, üretim yeteneğimizin artırılması şarttır ve bu mümkündür de. Fakat öte yandan plansızlık ve doğru bir politikasızlıktan en fazla mağdur olan kesimlerden birisi de mühendisler ve sanayi sektörlerimizdir. Sektörlerimizin teknolojik düzeyi düşüktür. Yüksek katma değerli malların ihracat içindeki oranı % 5'i bulmaktadır. AR-GE harcamaları şirket cirolarının % 0,5'ini aşmamaktadır. Sanayi girdilerinin ortalama % 60'ı yurt dışından gelmektedir. Sektörlerde ihracatın ithalatı karşılama oranı ise ortalama % 30'lar civarındadır. İhracatın dünya içindeki payı oldukça düşüktür. Bunun da önemli bir kısmını fason üretim

Tarihe Düşülen Notlar

oluşturmaktadır. Ülkemiz sanayi işletmelerinin % 99'unu oluşturan KOBİ'lerin verimli olanları tek tek çok uluslu şirketlerin eline geçmektedir. Satın alınan bu işletmelerin çoğunluğunda teknik altyapı yenilenmemekte, AR-GE çalışmalarına yeterli kaynak aktarılmamakta, çoğu zaman üretim tesisleri kapatılarak ithalatçı konumuna getirilmektedir. Bu durum ülkemizde sanayileşme politikası olmadığını, sanayisizleştirme sürecinin yaşandığını açık olarak göstermektedir.

Sonuç olarak şunu ifade etmek istiyorum: Bir ülkenin sağlık, eğitim ve hukuk alanında tamamen ya da büyük ölçüde dışardan hizmet satın almak ya çok zordur hatta mümkün değildir. Ancak bir ülkenin mühendislik mimarlık hizmetleri ile birlikte sanayisini kötürüm edecek denli dışa bağımlı kılmak mümkündür. Özellikle 24 Ocak kararlarıyla birlikte yaşanan süreç ve son olarak ülkemizin imza koyduğu GATS (Hizmet Ticareti Genel Anlaşmaları) bunu açıkça göstermektedir. Ülkemizin DTÖ kapsamında imzaladığı GATS bir sorun yumağı olarak karşımızda durmaktadır. Ülkemiz hizmet ticareti alanına giren 155 sektörden 72'sinde taahhütte bulunmuştur. Bu sektörlerden birisi de mühendislik ve mimarlık hizmetleridir. Avrupa ülkelerinin birçoğu mühendislik hizmetlerinin serbest dolaşımına çekinceler koymuş ve kısıtlama getirmiştir. Türkiye'nin ise anlaşmayı koşulsuz imzalaması, içinde bulunulan teslimiyeti açıkça gözler önüne sermektedir. Yabancı yatırımcılar engelsiz bir şekilde kendi teknik kadrolarını ülkemizde çalıştırabilmektedirler. Hazine ve Çalışma Bakanlığı'nın uygulamaları ile izin ve onay sistemi neredeyse bildirim sistemine dönüştürülmüştür.

Odamız bu sürece karşı ülkemizin geleceğini sanayileşme ve demokratikleşmede görmektedir. Bu bağlamda Odamızın sanayileşme, ulusal kalkınma ve merkezi planlamayı bir bütün olarak gördüğünü önemle belirtmek istiyorum.

İfade ettiğim bu çerçeveyi TMMOB adına iki yılda bir düzenlediğimiz ve 16/17 Aralık 2005 tarihinde Ankara'da gerçekleştireceğimiz Sanayi Kongresi'nde detaylandıracağımızı ve sanayileşmenin ana eksenlerini yeniden belirleyeceğimizi burada söyleyebilirim.

8.11. Araç Muayenesinde Haksız Rekabet ve Tekelleşme Gündemde. Makina Mühendisleri Odası Yargıya Başvurdu.

(21.12.2004)

Odamız Kamu ve Toplum Çıkarları Lehine Yargıya Başvurmuştur.

Araç Muayene İstasyonlarının Özelleştirme İdaresi'nce iki bölge halinde ihaleye açılmasının ilk sonuçları dün açıklanmış bulunuyor. Buna göre Doğu-Akfen-TüvSüd ortaklığı iki bölge için 613,5 milyon dolarlık teklif ile ilk sırada yer alıyor. Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun onayı ile yürürlüğe girecek bu özelleştirmenin henüz tam anlamıyla yasal geçerlilik taşımadığını kamuoyuna duyurmak istiyoruz. Zira Odamız 19 Kasım 2004 tarihinde, ihale ilanının ve yürütmenin iptali istemiyle İdare Mahkemesi'nde, Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik'in iptali istemiyle de Danıştay'da idari yargı yoluna başvurmuştur. Ankara 11. İdare Mahkemesi'nin, ihale ilanı ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin başvurumuza, "idarenin savunmasının alınmasından sonra incelenmesine" ilişkin bir ara kararı bulunmakta ve yargı süreci devam etmektedir. Bağımsız yargının bu konuda kamu çıkarları doğrultusunda karar vereceğine inanıyor ve kamuoyunun dikkatini aşağıda dile getireceğimiz sorunlara çekmek istiyoruz.

Kamu zarara uğratılıyor

Yıllık geliri şu anda 100 milyon dolar olan kaynağın yatırıma ayrılmasıyla iyileştirilip, eksik ve kaçakları giderilebilecek ve böylece yılda 300 milyon doların üstünde gelir getirebilecek olan araç muayene istasyonları hizmeti 20 yıllığına ve taksitli ödemelerle 613,5 milyon dolara özelleştiriliyor. Böylece anayasal bir hüküm olan kamu hizmetlerinin kamu tarafından verilmesi gerekliliği dışlanmakta, kamu ciddi bir gelir kaybından mahrum bırakılarak zarara uğratılmakta ve daha önce dikkat çektiğimiz üzere özelleştirmeye ilişkin kanun kapsamı dışına çıkılmaktadır. Ayrıca Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yapılan araç muayenesi ile Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan yol üzeri denetim ve tescil işlemlerinin kamu hizmetleri açısından oluşturduğu bütünlük parçalanacaktır. Böylece kamu hizmetlerinin yara alması gerçekleşecek ve kamu organizasyonu tek ayaklı ve malul duruma düşürülecektir.

Piyasaya girecek yeni tekel haksız rekabetin yanı sıra mutlak piyasa egemenliği kuracaktır

Bunun yanında, söz konusu kamu hizmetinin, otomotiv sektöründe faaliyetleri bulunan bir ortaklığa verilecek olmasıyla haksız rekabete ve otomotiv sektörü içinde tekelleşmeye yol açılacaktır. İhaleyi otomotiv sektöründe yer alan bir firmanın almasıyla, araç muayenelerinde sorun yaşamak istemeyen araç sahipleri ilgili firmanın imal ettiği araçları almaya, araçlarının bakımını bu firmaya yaptırmaya yönelecektir. Bununla kalınmayacak, firmaya otomotiv sanayiine ilişkin araştırma ve geliştirme çalışmalarını yerinde ve birebir yürütme ayrıcalığı yanı sıra araç imal ve servis hizmeti veren bu firmanın kendi imalatlarına onay vermesine imkan tanınacak, dolayısıyla ihaleyi alan firma diğer araç imal eden firmalardan üstün konuma gelerek, üretim piyasasında mutlak tekel oluşturacaktır. Bunun rekabetin korunması ilkesinin ihlali olduğu açıktır.

Yukarıda dile getirdiğimiz gerçeklere kamuoyunun dikkatini çeker, saygılar sunarız.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.12. Türkiye'nin Doğal Gaz Temin ve Tüketim Politikaları Üzerine*

(09.01.2005)

(...)

Enerji planlaması ve kamu yatırımı yapılmamaktadır

Değerli Basın Mensupları,

Enerji sektöründe kamu yatırımlarının gecikmesi ve yetersizliğinin hep “kamu kaynaklarının sınırlılığı” gerekçesine bağlandığını hatırlayalım. Oysa bu gerekçe geçersizdir. Sorun kısa ve uzun vadeli doğru bir enerji planlamasının ve bu planlamaya uygun yatırımların zamanında yapılmamasından, mevcut enerji üretim tesislerinin yönetim ve denetiminde yeterli eşgüdüm olmamasından kaynaklanmaktadır.

Bütün siyasal iktidarlarca “kamu kaynaklarının yetersizliği vb.” gerekçelerle, Dünya Bankası, IMF ve bugün AB politikaları doğrultusunda “yatırımların kamu tarafından değil, özel sektör aracılığıyla yapılması” yaklaşımı egemen olmuştur. Enerji üretiminde kamusal planlama, kamusal üretim ve yerli kaynak kullanımını reddeden özelleştirme politikaları ülkemizi enerji alanında da darboğaza sokmuştur. Elektrik enerjisi üretimi amaçlı kamu yatırımlarının aksama, gerileme ve gecikmesinin temel nedeni budur.

Değerli Basın Mensupları,

Bugüne değin ithal doğal gaza dayalı elektrik enerjisi üretim tesislerinin hızla teşvik edildiğine dikkatinizi çekmek istiyorum. Yurt içi hidrolik (suya dayalı) kaynaklardan daha yüksek bir verimle yararlanılmasına yönelik kamusal politika ve uygulamalar ise yetersiz kalmıştır. Bugün kamu bu alandan tümüyle çekilmekte, hidrolik esaslı enerji üretim tesisleri artık yabancı şirketler tarafından kurulmaktadır.

Doğal gazdaki “al ya da öde” cezası, kömürün elektrik enerjisi üretimindeki payını düşürüyor

Değerli Basın Mensupları,

Şimdi dikkatinizi çekmek istediğim nokta, ulusal bir kaynak olan kömür üretiminin düşmekte oluşu ile bağlantılıdır. Elektrik üreten santrallerin

* Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ'ın, “Türkiye'nin Doğal Gaz Temin ve Tüketim Politikalarının Değerlendirilmesi” Oda Raporunu açıkladığı basın toplantısında yaptığı açıklama metninin yalnızca ilgili bölümleri buraya alınmıştır.

Tarihe Düşülen Notlar

üretimleri azalmaya zorlanmakta, dolayısıyla kömür alımlarını kısımları nedeniyle kömür üretimi düşmektedir. Bu durumun nedeni, doğal gazla dayalı santrallere verilen gaz alım garantileri ve doğal gaz alım sözleşmelerindeki “al ya da öde” cezalarıdır. Böylelikle ulusal enerji kaynağı olan kömüre yönelik arama ve yatırım çalışmaları sürekli olarak gerilemekte; TKİ ve MTA'nın kömür arama sondaj çalışmaları gereken ödenek ve desteğin verilmemesi nedeniyle zayıflatılmaktadır.

İthal doğal gazla dayalı yeni enerji santralleri ulusal kaynakları devre dışı bırakıp enerjide ülke ve tüketici aleyhine ekonomik sonuçlar yaratıyor

Değerli Basın Mensupları,

Makina Mühendisleri Odası olarak, elektrik üretiminde doğal gazla ve ithal kömüre dayalı yeni enerji santrallerine ihtiyaç olmadığını vurguluyoruz. Aynı şekilde, termik santraller için yapılacak yeni yatırımların ulusal enerji kaynağı olan yerli kömüre dayandırılması, ülke ve toplum çıkarları gereğidir. Önerdiğimiz bu politikanın yerli kaynakları mevcuttur. Böylece yurt içi kömür üretimi katma değer ve istihdam yaratacak ve elektrik üretim maliyeti alternatif yakıtlara göre daha düşük olacaktır. Bilinmelidir ki, linyitle çalışan santrallerin maliyetleri doğal gazdan düşüktür. Ancak bu santraller doğal gaz santralleri lehine çok düşük kapasitede çalıştırılmaktadır. Oysa bu santrallerin tam kapasite çalıştırılmaları durumunda üretim maliyetlerinin daha da düşeceği kesindir.

“Yap-işlet” politikası usulsüzlüklere davetiye çıkarıyor

Bu noktada, yerli linyite dayalı santraller için gerekli kaynaklar ayrılmaz iken, yüksek elektrik alım fiyatlarıyla alım garantisi verilen ve “yap-işlet” esasıyla kurulan doğal gaz yakıtlı bazı santrallerin kuruluş ve işleyişlerindeki usulsüzlük iddialarının, basına da yansıyan Devlet Denetleme Kurulu Raporunda ayrıntılı bir şekilde yer aldığını hatırlatmak istiyoruz.

Enerji antlaşmaları ülke çıkarları lehine düzenlenirse, elektrik fiyatları düşürülebilecektir

Değerli Basın Mensupları,

Dünyanın en pahalı elektrik kullanan ülkelerinden biri olan ülkemizde, “elektrik fiyatlarını düşürme” iddiasında olan hükümetlerin bunu gerçekleştirmemeleri dikkat çekicidir. Oysa doğal gazla çalışan, gaz temini ve üretilen elektriğe alım garantisi verilen doğal gaz santralleri ile ilgili

Türkiye'nin yaptığı anlaşmalar yeniden görüşme konusu yapılabilir ve bu anlaşmalardaki ülke çıkarlarına aykırı hükümler ile alım garantileri iptal edilebilir ise doğal gazın elektrik üretimi içindeki son derece çarpık yüksek payı düşecek, yerli kaynak olan linyite dayalı elektrik üretim yatırımları atıl durumdan kurtarılacak, elektrik fiyatları düşürülebilecek, istihdam ve katma değer artacak, elektrik enerjisinde "Enerji Güvenliği" tesis edilebilecektir.

Yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim durdurulmuştur

Sorun enerji üretiminde ulusal çıkarların korunmasını öngören planlı kamusal politikaların izlenmemesinden kaynaklanıyor. Ülkemizde bulunan yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarının (rüzgâr, jeotermal, su, gel-git, hidrojen, güneş, biogaz enerjisi) kullanımının yaygınlaştırılması ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Ancak bu amaçla hazırlanan bir yasal düzenleme TBMM Genel Kurul gündemine gelmişken, son dakikada hükümetçe yabancı petrol ve doğal gaz tekellerinin çıkarları lehine geri çekilmiştir.

Alınmayan doğal gaza ödeme yapılması Türkiye'nin çıkarlarına aykırıdır

Değerli Basın Mensupları,

Türkiye'nin Rusya'dan 30 milyar, İran'dan 10 milyar, Cezayir'den 4 milyar, Nijerya'dan 1,2 milyar, toplam 45,2 milyar m³ doğal gazı mevcut yatırımlarla alabileceği tesbit edilmiştir. Talep ve tüketimin öngörülen alım miktarları kadar artmaması durumunda, Türkiye almadığı gaz için "al veya öde" anlaşmaları uyarınca para ödemek zorunda kalabilecektir.

Değerli Basın Mensupları,

Buraya kadar aktardığım gerçeklerin yasa bazındaki köklerinin Enerji Piyasası Yasası ve Doğalgaz Piyasası Yasası'nda bulunduğunu ayrıca belirtmemiz gerekiyor.

(...)

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.13. Sosyal Devlete Bir Darbe Daha! Köy Hizmetleri'nin Kapatılmasıyla Türkiye'nin Kılcal Damarlarından Biri Daha Kesiliyor!

(19.01.2005)

IMF ve Dünya Bankası direktifleri uyarınca, gelişmiş ülkelerde uygulanan kırsal kalkınma politikalarına karşıt bir yönelimle Köy Hizmetleri ortadan kaldırılıyor.

“Küreselleşme süreçleri” ve “yapısal reformlar” olarak adlandırılan, tarımdan enerjiye, ticaretten sosyal hizmetlere ve sosyal güvenliğe kadar uzanan çok geniş bir alanda ülkemizin üretim yapısı ve bölüşüm politikalarını uluslararası sermaye lehine kökten değiştiren; kamunun ulusal politika üretme ve uygulama kapasitesini tahrip eden düzenlemeler bütün hızıyla sürüyor.

Bu amaçla ilk adım, kamu iktisadi işletmelerinin özelleştirilmesiyle atılmıştı. Şimdi ikinci adım olarak, doğrudan iktisadi faaliyet yürütmeyen ancak kamusal hizmet veren kamu kuruluşlarının parçalanarak özel sermayeye devredileceğini öngören bir geçiş süreci yaşanmaktadır.

Bu düzenlemelerden biri olan, “Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması”na ilişkin tasarı, TBMM Genel Kurulundan geçmiş ve konu Cumhurbaşkanı'nın onayına sunulmuştur.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1984 yılında, “kamu yönetiminde etkinliğin artırılması ve kırsal alana hizmetlerin bir bütün olarak götürülmesi” gerekçesiyle, Toprak Su, Yol Su Elektrik (YSE) ve Toprak İskan Genel Müdürlükleri'nin lağvedilerek birleştirilmeleri sonucu kurulmuştur.

Köy Hizmetleri'nin İstanbul ve Kocaeli illerinde büyükşehir belediyelerine, diğer illerde il özel idarelerine, iskan konularına ilişkin hizmetlerinse Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na bağlanmasını ve bunun bir yıl içinde tamamlanmasını öngören yasa tasarısı, Anayasanın 44, 45 ve 166. maddeleri ile devlet tüzel kişiliğine yüklenen görevleri kamu görevleri olmaktan çıkararak, yerelleştirme adı altında ticarileştirmekte ve özelleştirmektedir. Belediyelerle il özel idarelerinin gerek organizasyonel durum ve yetenekleri, gerekse söz konusu hizmetlerin ticarileştirilmesinin bu kurumlarda yol açacağı yozlaşma gözetildiğinde, üstlenecekleri bu yükün altından kalkamayacaklarını daha şimdiden söyleyebiliriz.

Bunu Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün geniş faaliyet sahalarından görebiliriz.

Köy Hizmetleri, köy ve bunlara bağlı yerleşim birimlerinin yollarını yapmak, bu yerleşim birimlerini yeterli ve sağlıklı içme suyuna kavuşturmak, toprak ve su kaynaklarını geliştirmek, bu amaçla çiftçilere kredi vermek, teknik yardım projeleri hazırlamak, köy içi sosyal tesisleri yapmak, evini yapan vatandaşa konut kredisi vermek, yurtdışından göç edenlere iskan sağlamak, sulama ve hayvan içme suyu temini amacıyla gölet, bent, kanal gibi tesisler yapmak, toprak muhafaza tedbirleri vermek, arazi toplulaştırma, tarla içi geliştirme hizmetleri ve çeşitli drenaj tesisleri yapmak, toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ile ilgili araştırma çalışmaları yapmak görevlerini başarıyla yerine getirmiştir.

YSE Genel Müdürlüğü'nün kurulduğu 1965 yılından bu yana ülkemizde yolu olmayan köy kalmamıştır ve toplam yol ağı bugün 294.000 km'ye çıkmıştır. Türkiye'de şehirlerarası hizmet veren Karayolları yol ağının 60.000 km olduğu göz önüne alınırsa yapılan iş ve kat edilen mesafenin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Aynı şekilde Köy Hizmetlerinin, DSİ'nin yarısı kadar sulama hizmeti sunduğu ve Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün yaptığı arazi toplulaştırmasının birkaç katını yaptığı da bir gerçektir.

Köy Hizmetleri kırsal kesimde yaşayan ülke nüfusunun 25 milyonu; yani %35'lik bölümüne birçok yaşamsal hizmet götüren önemli bir sosyal hizmet alanıdır ve şimdi bu alan yok edilerek kırsal yaşamımız önemli sarsıntılara maruz bırakılmaktadır.

Öte yandan basın ve kamuoyunun dikkatini, bilinçli ve ulusal düzeyde bir su politikası izlenmediği takdirde ülkemizin çölleşme tehlikesiyle karşı karşıya kalabileceği, toprak ve su kaynaklarının titizlikle korunması gerektiği noktalarına çekmek istiyoruz. Köy Hizmetleri konusu böylesi ulusal ölçeklerden hareketle de değerlendirilmelidir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Sekreteri
Ali Ekber ÇAKAR

8.14. Makina Mühendisleri Odası, IMF Yasalarına Karşı KESK ve YAPI-YOL SEN'in Yanındadır.

(26.04.2005)

Son yıllarda küreselleşme sürecine uyum adı altında peş peşe gündeme gelen ve halkın ihtiyaçlarını yok sayan IMF yasaları ile eğitimden sağlığa, sosyal güvenlikden altyapıya, tarımdan yerel hizmetlere, kültürden haberleşmeye, ulaştırmadan enerjiye dek en temel sektör ve hizmetler özelleştirilerek serbest piyasa işleyişine açılmıştır. Emekçilere ve topluma yönelen bu piyasacı dalga, giderek kamu hizmetleri ve çalışma yaşamının bütününe kapsar hale gelmiştir.

Kamu Yönetimi Temel Kanunu, Kamu Personeli Kanunu, Sosyal Güvenlik, Genel Sağlık Sigortası, Gelir İdaresi ve diğer IMF buyruk ve yasaları ile SSK'ların devrine, SEKA'ların kapatılmasına, stratejik sektörlerdeki özelleştirmelere dek toplum ciddi bir saldırı ile karşı karşıyadır.

Toplumsal muhalefetin diri örgütü KESK'in bu karşı dalgaya yönelik duyarlılığı, toplumsal yararları gözeten yerinde bir karşı çıkıştır. Çok sayıda makina mühendisinin üyesi bulunduğu KESK'e bağlı YAPI-YOL SEN'in, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü, Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, İller Bankası Genel Müdürlüğü, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ile Köye Yönelik Hizmetler Müdürlüğü'nde her düzey veya pozisyonda çalışanlara (mühendise, doktora, teknisyene, teknikere, hemşireye, APK uzmanına, il müdürüne, şube müdürüne vd.) yoksulluk sınırının 1/3 ile yarısı arasında ücret verilmektedir.

Bu, yukarda atıfta bulunulan IMF yasalarının bizleri düşürdüğü durumlardan yalnızca birine işaret etmektedir. İşte bu hazin tabloya karşı YAPI-YOL SEN'in "Sefalet Ücretine Hayır-Adil Ücret "İstiyoruz" istemli açlık grevi eylemi, mühendisin, doktorun, hemşirenin, müdürlerin, bütün kamu çalışanlarının dirençli bir feryadıdır.

KESK'in yarınki ve YAPI-YOL SEN'in dün başlayan eylemleri, "sosyal devlet", "sosyal Türkiye" gerekliliğini bir kez daha toplum bilincine kazıyacaktır. Bu kapsamda ve toplumsal yarar doğrultusunda özelleştirmeler durdurulmalı; kamu hizmetleri eşit, yaygın, nitelikli ve parasız olarak devlet bütçesinden karşılanmalıdır. Başta eğitim ve sağlık olmak üzere temel kamu hizmetlerine ayrılan bütçe payları artırılmalıdır. Faiz, silahlanma ve yolsuzluk ekonomisi terk edilmeli; ekonomiye IMF değil, emekten ve halktan yana politikalar yön vermelidir. Kamu hizmetlerinin finansmanında adaletli vergi politikası benimsenmelidir. Kamu hizmetlerinin örgütlenmesinde, demokratik katılımçılık ve

toplumsal denetim esas alınmalıdır. Kamu emekçilerinin iş güvenceleri korunmalı, taşeronlaştırma uygulamalarına son verilmelidir. Kamu emekçilerinin ücretleri ve diğer tüm çalışma koşulları toplu sözleşmeler yoluyla belirlenmeli; toplu sözleşmeli, grevli sendikal hak ve özgürlükler ile çalışanların ortak örgütlenmesi önündeki yasal engeller kaldırılmalıdır.

Ülke, kamu ve halk çıkarları doğrultusunda faaliyet yürüten Odamız, yarın TMMOB öncülüğünde KESK'in "Sosyal Güvenlik ve Personel Rejiminde 'Reform' aldatmacasına hayır!" diyen "Hizmet Üretmeme" eylemine katılacak ve ücret adaletsizliğine karşı açlık grevi başlatan YAPI-YOL SEN'e kitlesel ziyaret yapacaktır. Ülkesini ve halkını seven herkes KESK ve YAPI-YOL SEN'in yanında yer alarak, yapay gündemlere karşı ülkemizin gerçek gündemini haykırmalıdır.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Sekreteri
Ali Ekber ÇAKAR

8.15. Çağrımızdır! Özelleştirme Saldırılarını Durdurabiliriz!

(28.04.2005)

Küresel sermayenin uluslararası örgütleri olan IMF ve Dünya Bankası talimatlarına tam anlamıyla teslim olan AKP İktidarı, kendisinden önceki hükümetleri kat kat aşan bir saldırı politikasıyla kamusal alanı talan etmek istiyor. Arkasına aldığı medyanın da desteğiyle tüm kamusal hizmetlerin piyasa koşullarına açılmasını ve devletin elindeki Kurumların satılmasının zorunlu olduğunu halkımıza her türlü yöntemi kullanarak anlatıyor.

AKP İktidarı; Eğitim, Sağlık ve Sosyal Güvenlik, Enerji, İletişim, Ulaşım ve Kültür gibi en temel insani hakları sadece parası olanların kullanabileceği imtiyazlar haline getirmek için ardı ardına düzenlemeler yapmaya çalışıyor. Sosyal Güvenlik Sisteminin Yeniden Yapılandırılması adıyla sürdürülen yasal hazırlıkların gerçek amacının toplam büyüklüğü trilyonlarca doları bulan sağlık ve sosyal güvenlik gibi en temel kamusal hizmetleri özel sermayeye açarak halkımızı özel sermayenin insafına terk etmek olduğu biliniyor.

Halkın ödediği vergilerle kurulan ve her biri ülkemizin en önemli kurumları olan TEKEL, PETKİM, TÜPRAŞ, TEDAŞ, TCDD, THY ve TELEKOM başta olmak üzere birçok kurum özelleştirme saldırılarıyla karşı karşıya. Bu kurumların yaptığı hizmetler halkın tamamını ilgilendirirken, yarattığı istihdamın önemi ve oluşan katma değer bütçeye katkısı herkesçe biliniyor. Altın yumurtlayan tavuk olan bu kurumlar, özel sermayeye kâr üstüne kâr sağlamak için haraç-mezat satılmak isteniyor.

Öncelikle bilinmesi gereken, bu uygulamaların sonucunda halkın tamamını ilgilendiren kamusal hizmetlerin parası olmayanlar tarafından satın alınamayacak olmasıdır. Ayrıca, bu kurumlarda çalışmakta olan yüz binlerce emekçinin iş güvencesi de yok edilmektedir.

Bu sürece DUR diyebilmek için;

- Özelleştirme kapsamına alınan kurumlardaki emekçiler tarafından bir karşı duruşun acilen başlatılması,
- Halkımızın zaten zorlukla ulaşabildiği kamusal hizmetlerin, bu kurumların özelleştirilmesi sonucunda yalnızca olanağı olanların kullanabileceği bir imtiyaz haline geleceğinin bilinciyle kurumlara sahip çıkan emekçilere destek vermesi, gerekmektedir.

Bizler; bu kurumlarda örgütlü işçi sendikaları, memur sendikaları ve meslek odaları olarak;

Ülkemize ve halkımıza dayatılan özelleştirme ve talan sürecine karşı sürdürülecek mücadelede 2005 yılı 1 Mayıs'ının ciddi bir başlangıç olması gerektiğine inanıyoruz.

Bu inançla kurumlarımıza sahip çıkacağımızı, halkımızın emeği ve ödediği vergilerle yaratılan kurumlarımızı özel sermayeye peşkeş çektirmeyeceğimizi, işimizi, ülkemizin ve çocuklarımızın geleceğini korumak için demokratik ve yasal her türlü hakkımızı kullanacağımızı kamuoyuna ilan ediyoruz.

Yaşasın Örgütlü Mücadelemiz!

DİSK Türkiye Devrimci Banka ve Sigorta İşçileri Sendikası (BANK-SEN)

DİSK Türkiye Genel Hizmet İşçileri Sendikası (GENEL-İŞ)

KESK Basın, Yayın ve İletişim Emekçileri Sendikası (HABER-SEN)

KESK Birleşik Taşımacılık Sendikası (BTS)

KESK Büro Emekçileri Sendikası (BES)

KESK Enerji, Sanayi ve Maden Emekçileri Sendikası (ESM)

KESK Kültür ve Sanat Emekçileri Sendikası (KÜLTÜR SANAT-SEN)

KESK Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES)

KESK Tarım, Ormanlık ve Hayvancılık İşkolu Emekçileri Sendikası

(TARIM ORKAM-SEN)

KESK Tüm Belediye ve Yerel Yönetim Hizmet. Emekçileri Sendikası (TÜM

BEL-SEN)

KESK Yol, Yapı, Altyapı, Tapu ve Kadastro Emekçileri Sendikası (YAPI

YOL-SEN)

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası

TMMOB Kimya Mühendisleri Odası

TMMOB Maden Mühendisleri Odası

TMMOB Makina Mühendisleri Odası

TMMOB Metalurji Mühendisleri Odası

8.16. Sosyal Yıkım Yasaları ve “Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasa Tasarısı”na Hayır.

(31.05.2005)

Ülkemiz küreselleşme sürecine uyum politikalarının sonuçlarını bütün ağırlığı ile yaşıyor. IMF yasaları yoluyla kamu hizmetlerini ticarileştirme girişimleri, parça yasalarla devam ediyor. SSK ve SEKA'nın devredilmesi, Kamu Yönetimi, Kamu Personeli, Sosyal Güvenlik, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası, Gelir İdaresi yasaları ve özelleştirmeler sonucunda, işsizlik ve yoksulluk derinleşmekte, toplum sosyal güvencelerden yoksun kılınmaktadır.

Aşırı dış ve iç borçlanma, yatırım ve istihdamı gözetmeyen ekonomi politikaları, kayıt dışı ekonomi ve istihdam, özelleştirmeler ve öte yandan kamu emekçilerini esnek çalışma koşullarına uyumlaştıracak, sosyal güvencenin dışına atacak düzenlemelerin toplumsal tahribatı artıracığı, toplumda gelecek kaygı ve belirsizliğini yaygınlaştıracığı açıktır.

Bu nedenle KESK Sağlık Emekçileri Sendikası/SES'in Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) Yasa Tasarı'sına karşı yürüttüğü etkinlikler oldukça önem taşımaktadır.

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) Yasa Tasarısı ile sağlık hizmetlerinin tamamının piyasa koşullarında verilmesi, prime ve katkıya dayalı olarak paralı hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Sağlığın temel bir insan hakkı olmaktan çıkarılarak, “yardım” olarak tariflendiği bu tasarıyla, sağlıkta özel sektörü fonlamak ve kamu sağlık hizmetleri özelleştirilmek istenmektedir. SSGSS ile insanların sağlık sorunları toplumsal bağlamından koparılıp ticarileştirme eşliğinde kişiselleştirilmekte, emeklilik ise artık hayal olmaktadır.

Söz konusu tasarı düşük gelirlileri, yarı zamanlı çalışanları kapsamıyor. Devlet teşvikiyle özel emeklilik ve özel sağlık şirketleri ihya oluyor! Sağlık hizmetlerinden yararlanmak için ayrıca prim ödemeyen emekçiler, yüzde 12,5 prim ödeyecekler! Bu prim kesintisiyle ücretler de düşecek. Prim ödeme yanı sıra katılım payı ödeme şartı getiriliyor. Emeklilik yaşı kademeli olarak 68'e yükseltiliyor. Kadınların emeklilik yaşının daha düşük olması uygulaması kaldırılıyor! Emekli aylığı bağlama oranları düşürülüyor, emeklilik çilesi büyüyor! Emekli olmak için prim ödeme süresini 9.000 güne çıkarmanın yanında, bu süreyi artırma yetki ve insafı Bakanlar Kurulu'na bırakılıyor. Emeklilerin aylıklarının resmi enflasyon oranına göre artırılacağı ve büyümeden hiçbir pay verilmeyeceği açıkça öngörülüyor. Emekçilerin iş

güvenceleri kaldırılıyor, düşük ücretlerle güvencesiz bir ortamda çalıştırılmak isteniyorlar!

Başta Yunanistan, Portekiz, İtalya olmak üzere bazı Avrupa ülkeleri ise GSS'den vazgeçip, sağlık giderlerini genel bütçeden karşılama yoluna gitmektedirler. Türkiye gibi kayıt dışı ekonominin kayıt içindeki ekonomiden büyük olduğu ülkelerde GSS'yi yaşatma şansı bulunmamaktadır. BAĞ-KUR'lular ve tarım sigortalıların primlerini ödeyememeleri söz konusu olacak ve işveren ihmallerinde görüldüğü gibi primler ödenmeyecektir. Yine sıkça yaşanan prim aflarında görüldüğü gibi af beklentisi yaygınlaştırılacaktır. Sosyal güvenlik kuruluşları sağlık hizmetinin çoğunu kamuya bağlı olsa bile özerk hastaneler ile özel sağlık kurumlarından alacaklarından çok ciddi bir kaynak transferi ile karşılaşacaklardır. Bu durum sosyal güvenlik kuruluşlarının açık vermesini sağlayacak, sonuçta bu açıklar genel bütçeye yansıtılacaktır.

İşte bu sosyal yıkım tablosuna karşı Odamız hepimiz adına davranan SES'in yanındadır. Odamız SES'in 30 Mayıs'ta İzmir'den başlattığı ve 3 Haziran'da Ankara'da sürecek yürüyüşü aktif bir şekilde desteklemektedir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.17. Danıştay 8. Dairesi, Odamızın Açtığı Dava Üzerine “Araç Muayene İstasyonları/Hizmeti”nin Devir Yoluyla Özelleştirilmesini Anayasa’ya Aykırı Bularak, “Karayolları Trafik Kanunu’nun” İlgili 35. Maddesinin İptali İçin Anayasa Mahkemesi’ne Başvurulmasını Kararlaştırdı.

(02.06.2005)

Danıştay 8. Dairesi, 23.09.2004 gün ve 25592 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik”in iptali, yürütmenin durdurulması ve bu Yönetmeliğin dayanağı olan 2918 sayılı “Karayolları Trafik Kanunu”nun değişik 35. maddesinin Anayasa’ya aykırılık taşıdığı için iptali istemiyle Odamızın açtığı davaya ilişkin kararında; “Karayolları Trafik Kanunu”nun 35. maddesinin Anayasa’nın 2, 47, 125 ve 155. maddelerine aykırılık taşımasından ötürü iptali için Anayasa Mahkemesi’ne başvurulması ve Anayasa Mahkemesi’nin vereceği karar göz önünde tutulmak üzere davanın geri bırakılmasına karar verdi.

Danıştay kararı, araç muayene istasyonları hizmetinin kamu hizmeti olması itibarıyla idareden tamamen koparılmasının olanaksızlığına ve buna ilişkin Anayasal hükümlere dayanıyor.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Anayasa Mahkemesi’nin vereceği kararı beklemeyerek, ihaleyi kazanan Konsorsiyum ile sözleşme imzalaması halinde, devlet ciddi bir zarara uğrayacak, konu uluslararası tahkime dek gidebilecektir.

İhaleyi kazanmış olan Konsorsiyum, özelleştirme geçerli olsa bile Danıştay kararındaki hukuk devleti yorumuna göre, alt bayilikler zinciri oluşturamayacak.

Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin özelleştirilmesine ilişkin 26 Kasım 2004 ve 21 Aralık 2004 tarihli basın açıklamalarımızda, kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olan Odamızın, yasalarca belirlenen görevleri çerçevesinde, kamu ve ülke çıkarları ile toplumun can ve mal güvenliğini ilgilendiren her konuda olduğu gibi bu konuda da toplumsal sorumluluk bilinciyle; Anayasa’ya ve kamu yararına aykırı bulunan Yönetmelik ve Kanun maddesinin iptali için Danıştay’da idari yargı yoluna başvurulduğu kamuoyuna duyurulmuş, bağımsız yargının bu konuda doğru karar vereceğine inancımızı belirtmiş ve konu yargıda olduğu için, Özelleştirme Yüksek Kurulu’nun imzasını bekleyen bu özelleştirmenin henüz tam anlamıyla yasal geçerlilik

taşımadığını dile getirmiştik. Bu açıdan Danıştay kararı, Odamızın kamu lehine yaklaşımlarını doğrulamıştır.

Odamız, söz konusu özelleştirmeye şu gerekçelerle karşı çıkmıştır:

1. Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin Özelleştirme İdaresi'nce ihaleye açılmış olması, Anayasal bir hüküm olan kamu hizmetlerinin kamu tarafından verilmesi gerekliliğini dışlamakta, bu itibarla özelleştirmeye ilişkin 4046 sayılı “Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine Dair Kanun” kapsamı dışına çıkmaktadır.
2. Araç muayene hizmeti, ülkemizdeki trafik sorunsalı da düşünüldüğünde, tartışmasız bir biçimde kamu/toplum yararı niteliğindeki hizmetler arasındadır. Gerek Odamız gerekse kamu kurumlarınca organize edilen Ulaşım ve Trafik Kongrelerinde araç muayenesinin kamu hizmeti olduğu birçok kez tescillenmiştir.
3. Bir kamu hizmetinin ticarileştirilerek özel ellerde tekele dönüştürülmesi genel olarak kamuyu, özel olarak da kamusal hizmetleri zayıflatıp malul bırakacaktır. Bu özelleştirme sonucunda, ayrılmaz bir bütün olan araç, yol bakım ve trafik denetim süreçleri parçalanmaktadır. Oysa araç muayenesi ile yol üzeri denetim ve tesciller bir bütün oluşturmaktadır. Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yapılan araç muayenesi ile Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan yol üzeri denetim ve tescil işlemleri, karayolları ve araçlara ilişkin kamusal bir bütünlük oluşturmaktadır. Kamu hizmetlerinin yürütülüşü ile denetimi, bu hizmetlerin kamu, ülke ve toplum çıkarları ile ulaşım ve trafik politikalarının bütünlüklü olması gerekliliği açıktır. Bu kapsamın bir kısmının kamu elinden çıkarılmasıyla kamu organizasyonu tek ayaklı ve malul duruma düşecektir.
4. Bu özelleştirme, ülke/toplum güvenliğine ilişkin verilerin yerli-yabancı sermayenin bilgisine sunulması ve yurt dışına çıkarılması gibi sakıncaları da beraberinde getirecektir. Çünkü devletin görevlendirme ve yedekleme planlarında yer alan araçlar ile tüm araçlara ilişkin adli tatbikat bilgileri özel muayene kuruluşlarına iletilerek kamusal, toplumsal ve bireysel güvenlik zedelenecektir.
5. Bu özelleştirme ile araç imal eden ve servis hizmeti veren firmaların kendi imalatlarına onay vermelerine imkan tanınarak otomotiv sektöründe tekel yaratılması söz konusu olacak ve haksız rekabet koşullarında mutlak piyasa egemenliği gündeme gelecektir. Zira ihalenin

Tarihe Düşülen Notlar

bir otomotiv firmasının da içinde bulunduğu bir Konsorsiyuma verilmesiyle, diğer araç imal eden firmalardan üstün konuma gelinmesi, üretim piyasasında mutlak tekel oluşması sonucunu verebilecektir.

6. Yukarıda belirtilen hususlar, AB standartlarında bir muayene kuruluşunda olması gereken ve TS-EN 45004 standartlarında öngörülen tarafsızlık ve bağımsızlık kriterine de aykırıdır.
7. Söz konusu özelleştirme, “Ekonomide verimlilik artışı ve kamu giderlerinde azalma sağlamak” gerekçeleriyle gündeme getirilmişti. Gerçekte ise bugüne kadar araç muayene istasyonlarından elde edilen gelir, hizmete ilişkin yatırım ile hizmetin yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesinde kullanılmamış, bu suretle özelleştirmeye gerekçe yaratılmaya çalışılmıştır. Bu gerekçelerde sözü edilen 100 milyon dolarlık yatırımın (bu rakam anılan hizmetin 2003 yılı gelirine karşılık düşmektedir) devlet eliyle yapılması halinde, ülkedeki motorlu taşıtların yarısının muayeneye geldiği varsayılsa bile, belirlenen ücretler üzerinden söz konusu yatırımın 2 yıl 20 günde amorti edileceği tesbit edilmiş durumdadır. Kamu elinde yılda asgari 300 milyon dolar gelir getirebilecek olan araç muayene istasyonlarının altyapısının tamamlanması için gereken kaynağın ayrılmamasıyla söz konusu gelir çok daha fazlasıyla yerli ve yabancı sermayeye aktarılarak (ihalenin 613,5 milyon dolara kazanıldığı da gözetilmelidir) kamu zarara uğratılmaktadır.
8. Özelleştirme mantığı uyarınca söz konusu hizmetin aşırı ölçüde pahalanaacağı açıktır. “En yüksek bayilik bedeli 165 milyon dolarla İstanbul’da, en düşük bedel de 600 bin dolarla Bayburt’ta” bilgisinin de içinde geçtiği Ekonomist dergisinin özel ve kapsamlı bir haberinden bu öngörümüzün doğrulanacağı daha şimdiden anlaşılmaktadır.

Danıştay kararı yukarıda değindiğimiz bu hususlar nedeniyle oldukça önem taşımaktadır.

Danıştay kararının dayandığı gerekçelerde, önce, Anayasa’nın 47. maddesinde “özel bir kural” yer aldığı belirtilmekte ve ilgili 4. fıkrada, “Devlet kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzel kişilere yaptırılacağı veya devredilebileceği kanunla” belirlendiği belirtilmekte; 47. maddenin 3. fıkrasının ise “Devletin kamu iktisadi teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirilmesine ilişkin esas ve usuller kanunla gösterilir” şeklinde olduğuna

atf yapılmakta ve “ortaya çıkan görünüm”ün, “kamu hizmetinin özel kişilere gördürülmesi amacı yanında, özelleştirme uygulamasının da birlikte yansıtıldığı bir idari yaklaşım sergilenmiş” olduğu saptanmaktadır. 2918 sayılı Karayolları Yasası’nın 35. maddesinde sözü geçen tüzel kişiliğin ise “kamu tüzel kişisi ve kamu kurumu olmadığı belirtilmektedir. 35. madde içinde “idari para cezası uygulamasının yer alması, ‘işletmeci’, ‘vergi yükümlüsü’ gibi kavramlara değinilmesi ve özelleştirmeye ilinti kurulması karşısında kuşkuya yer bırakmadığı” “oysa kamu hizmeti olarak nitelenen görevlerin idareden tamamen koparılmasının olanaksız” olduğu, “kamu hizmeti”nin, “öncelikle kamu idaresi veya bir kamu kurumunca yürütülecek bir görev” olması gerektiği, “bu bakımdan kamu hizmetinin idareden bağımlı kopararak, yetki verme ve işletme belgesiyle devredilmesinin olanağı”nın bulunmadığı belirtilmekte ve şu kayıt düşülmektedir: “Başka bir anlatımla, kamu hizmetini yürütmede öncelikle kamu idaresi veya kurumu görevli olacak daha sonra hizmet devri söz konusu edilecektir.”

Yine Danıştay kararında, “İdari kolluk görevleri arasında yer alan araç tescil belgeleriyle yakından bağlantılı araç muayenelerinin, temelde kamu yararına yönelik bir kamusal hizmet ve yürütme organının içinde yer alan idare tarafından idari işlemlerle gerçekleştirilecek bir uğraş olduğunda duraksama yoktur” denilmekte ve “İdari işlemlere karşı açık olan yargı yolu da, hukuk devletinin vazgeçilmez koşulu olduğu” olduğu belirtilmekte, hemen ardından, “İdareyi, kolluk göreviyle doğrudan ilgili bir alanda idari işlemler yapmaktan uzaklaştırmak ve dolayısıyla da olağan yargı yolu dışına çıkartmak hukuk devleti ilkesiyle çelişecektir” belirlenmesi yapılmakta ve “Kamu tüzel kişilerinin görmekte oldukları kamu hizmetlerini devrederken de hukuk devleti ilkesi ve onu oluşturan öğelerden ayıramayacakları, kamusal hizmetlerle olan ilgilerinin doğal bağımlı kesemeyecekleri” belirtilmektedir

Buna karşın, Odamızın iptalini istediği 2918 sayılı Yasa’nın değişik 35. maddesinin ise “yetki verilen gerçek ve tüzelkişilere, bu yetkilerin asıl sahibi olan idarenin iznine bağlamadan, alt işleticilere devir olanağı vermekle, temelde idari olan bir uğraşın, yönetimle olan bağımlı bu açıdan da keserek, devirle ilgili idari işlemler gereğinden ve dolayısıyla hizmetin devrine ilişkin işlemlerin idari yargıda denetlenmesi ilkesinden ayrılınmaktadır” saptaması yapılmakta ve “hukuk devletinin ölçütlerinden olan idarenin yargısal denetimi ve denetimin idari yargı yerlerinde yapılması gerekliliği ile çelişki oluşturmak yanında, idarenin idari işlemlerle yürütme erkini gerçekleştirme işlevini ve yetkisini bırakması, böylece Anayasal konumundan uzaklaşması” sonucuna dikkat çekilmektedir.

Danıştay kararı, yukarda adını andığımız dergide haberi geçen bayilikler vb. uygulamaları da ilgilendirecek bir yasal çerçeveyi de sunmaktadır. Şöyle ki, “Devirle ilgili bir diğer çelişki ise, kamu hizmetinin ve ilgili Anayasal ilkenin özünden kaynaklanmaktadır. Bir görevin kamu birimince yerine getirilmesinden vazgeçilip, gerçek veya tüzelkişiye bırakılmasıyla, artık hizmetin yürütümü belirlenmiş olmaktadır. Görevi devralıp yürüten de kamu yararından vazgeçemeyeceği gibi, yerine getirdiği de yine bir kamu hizmetidir. Bu konumu nedeniyle yetki alan kişi, kamu idaresi veya kamu kurumu olmadığından, kamu hizmetini bir başkasına devredemez. (...) Araç muayene istasyonu açma ve işletme yetkisi verilen gerçek veya tüzel kişinin, Anayasanın öngörüsü nedeniyle bir başka kişiye kamu hizmetini devretmesi olanağı bulunmamaktadır. Dahası, yetki verilen kişilerin bu yetkilerini alt işleticilere devretmesi, görevin kamusal niteliği nedeniyle, kaynağını Anayasa’dan almayan bir devlet yetkisi kullanımı olacaktır.”

Sonuçta, Danıştay kararı kamu hizmeti ile özelleştirme arasındaki bağları kopartmakta, mülkiyet satışı dışındaki hizmet devir işlemlerine idarenin kamusal rolü kapsamında bir çerçeve oluşturmakta ve konu özgülünde hukuk devleti gerekliliklerine dikkat çekmektedir.

Anayasa Mahkemesi’ne yansıyan bu konuda ülke, kamu ve toplum lehine bir karar çıkacağına ve bağımsız yargıya olan inancımızı bir kez daha dile getirmek istiyoruz.

Araç muayene istasyonlarının özelleştirilmesine dayanak yapılmak istenen, bu hizmete ilişkin hantallık, aksaklık, yanlış ve kaçakların, ilgili kuruluşlar ve yöneticilerin yasalarla kendilerine verilmiş görevleri tam anlamıyla yerine getirmemeleri ve araç muayenesinden elde edilen gelirlerin bu alanda yatırıma dönüştürülmeyip başka alanlara kaydırılması ile büyüdüğünü görmek durumundayız. Bu duruma karşı ciddi bir kamu politikası oluşturulmasıyla sorunun kamu çıkarları ve toplum lehine çözümü gerçekleşebilecektir.

Odamız bu konunun kamuoyunda önyargısız ve toplum yararları lehine ele alınabilmesi için kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olma konumuyla gereken katkıları sunmaya devam edecektir. Ayrıca ciddi kamu politikalarının oluşturulması ve uygulanmasına ilişkin gereken katkıyı her zaman sunacağımızı burada yinelemek istiyoruz.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.18. Makina Mühendisleri Odası, Seydişehir Alüminyum Tesislerinin Özelleştirilmesine Karşı Eti/Seydişehir Alüminyum İşçilerinin Yanındadır.

(09.06.2005)

Özelleştirme uygulamaları artık stratejik sektörler yönelmeye başlamıştır. İçlerinde ERDEMİR, PETKİM, TÜPRAŞ, TEKEL, TELEKOM, THY'nin de bulunduğu çok sayıda ulusal ekonomik birikim tamamen neo-liberal ideolojik gerekçelerle özelleştirme programına alınmıştır.

ETİ/Seydişehir Alüminyum'un özelleştirilmesi de söz konusu stratejik bağlama oturmaktadır. Zira alüminyum, mevcut değerinin, yani uzay ve savaş sanayi yanı sıra tekstil, kimya, otomotiv, inşaat gibi çok önemli sektörlerdeki mevcut kullanımının ötesinde bor madeni ile bulunduğu stratejik bir yeni alışımın, "milyenüm metili"nin bileşeni olacaktır. Bor rezervimizin dünya rezervinin %70'ini oluşturduğu düşünülünce, alüminyum özelleştirmesinin sözünü ettiğimiz stratejik konumu daha iyi anlaşılacaktır.

Bugüne kadar özelleştirme programı kapsamında, madencilik sektöründen Eti Gümüş, Eti Krom, Eti Elektrometalurji, Eti Bakır ve Div-Han "blok satış" yöntemiyle özelleştirildi. Eti Alüminyum, Karadeniz Bakır İşletmeleri, Yeni Çeltek Kömür ve Madencilik ve Kömür İşletmeleri ise özelleştirme programında bulunmaktadır. Ancak maden sektöründe bugüne değin yapılan özelleştirme ve özelleştirmeye altyapı oluşturan ticarileştirme, şirketleştirme ve sektörel bölme yöntemleri sonucunda sektörün küçülme yönünde eğri çizdiği görülmektedir.

Türkiye'de birincil alüminyum üreten tek kuruluş olan ETİ/Seydişehir Alüminyum A.Ş., 1999 yılında özelleştirme kapsamına alınmış, 2000 yılında kapsamdan çıkarılmış, 2003 Eylül ayında ise yeniden özelleştirme kapsamına alınmıştır. Oymapınar Elektrik Santralinin 2003 Ağustos'unda ETİ Alüminyum A.Ş.'ye bağlanmasıyla maliyet sorunu önemli ölçüde ortadan kalkan, ürün kalitesi ve pazar yönünden en verimli dönemini yaşayan ve tam kapasitenin üzerinde çalışan Seydişehir Alüminyum Tesisleri 2004 yılında 26,5 milyon dolar kâr ettiği halde Oymapınar Barajı ile birlikte özelleştirilmek üzere satışa çıkarılmıştır. Oysa yapılacak yatırımlarla Seydişehir Alüminyum'un ülkemiz sanayisinin en yüksek katma değer yaratan kuruluşlarından biri olması pekala mümkündür.

Odamız, kamusal planlama, ülke çıkarları ve kalkınması ile toplum yararlarını kategorik olarak dışlayan özelleştirme saldırısına karşıdır.

"İşimize, aşımıza, geleceğimize sahip çıkıyoruz" diyerek bir dizi eylemlilik içinde bulunan ETİ/Seydişehir Alüminyum işçilerinin özelleştirmeye karşı mücadelelerinde yanlarında olduğumuzu kamuoyuna duyururuz.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Sekreteri
Ali Ekber ÇAKAR

8.19. Makina Mühendisleri Odası, TELEKOM Ve TÜPRAŞ'ın Özelleştirilmesine Karşı Duran HABER-SEN ve PETROL-İŞ'i Destekliyor

(10.06.2005)

1990 sonrası yoğunlaşan küreselleşme süreçlerinde, uluslararası ekonomik-politik merkezlerin güdümündeki neo-liberal ekonomik politikalar ön plana çıkmakta ve ticaretin serbestleştirilmesi, sermayenin önündeki kısıtların tamamen kaldırılarak tek tek ülkelerin uluslararası finans ağ ve organizasyonlarına eklenmesi ve bu hedeflerle uyumlu kuralsızlaştırma (deregülasyon) yani serbest piyasa işleyişi ve özelleştirme politikaları egemen kılınmaktadır. 20 yıldır ülkemizde uygulanan özelleştirmelerin arka planında bu ekonomik-politik gerçekler yatmakta ve sonuçta ülkemizin en önemli birikimleri haraç mezat satılmaktadır.

Ancak 2005 yılı, Türkiye'de özelleştirmelere karşı mücadelelerin yoğunlaştığı bir yıl olmaktadır. Özelleştirmelerde sıra stratejik kuruluşlara gelince, özelleştirmeye karşı mücadelenin de daha yaygın olarak yürütülmeye başlandığı gözlenmektedir. Bunda, bu kuruluşların stratejik önemine koşut olarak buralardaki sendikal örgütlülüğün yanı sıra, özelleştirmelere ilişkin önceden öngörülen bir dizi olumsuz sonuçların çalışanlar ve toplum nezdinde görülmeye başlanmasının da önemli bir rol oynadığı açıktır.

Öte yandan, Birliğimiz TMMOB öncülüğünde, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, TTB, TMMOB ve KİGEM'in özelleştirmeye karşı birlikte mücadele kararı almaları, özelleştirmeye karşı toplumsal öncü duyarlılık oluşturulması itibarıyla oldukça önem taşıyan bir gelişme olarak kaydedilmelidir.

TÜRK TELEKOM'un özelleştirilmesine karşı kurumda örgütlü olan HABER-SEN'in, TÜPRAŞ ve PETKİM'in özelleştirilmesine karşı PETROL-İŞ'in yurt genelinde harekete geçmiş olmaları ve yine şu günlerde ETİ/Seydişehir Alüminyum işçileri ve sendikalarının gerçekleştirdikleri ile bu ayın ortasında ERDEMİR'in özelleştirilmesine karşı yapılacak eylemler, özelleştirmeye karşı gereksinilen emek cephesinin ipuçlarını sunmaktadır. Bütün bu eylemler, 2005'in sıcak özelleştirme karşıtı mücadelelerin önemli birer halkasını oluşturmaktadır.

Dünyanın en büyük 13. şebekesine sahip olan TELEKOM ile Avrupa'nın 5. büyük rafinerisi olan ve AB ülkeleriyle rekabet edebilecek TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesine karşı HABER-SEN ile PETROL-İŞ'in yurt genelinde düzenledikleri imza kampanyaları ve diğer eylemlilikleri Odamız desteklemekte, ülkemizin ekonomik birikim ve değerlerinin yağmasına dur diyecek özelleştirme karşıtı cephenin büyütülmesini selamlamaktadır.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Sekreteri
Ali Ekber ÇAKAR

8.20. Makina Mühendisleri Odası “Özelleştirmeye Hayır” Diyen Erdemir Çalışanları Ve Halkını Destekliyor

(16.06.2005)

ERDEMİR ve diğer stratejik kuruluşların özelleştirilmesi ile artan dışa bağımlılık süreçleri, Türkiye'nin ulusal ekonomisini yönlendirme ve sosyo-ekonomik gereksinimlerine göre düzenleme yapabilmesi, kendi öncelik ve özelemlerini dile getirme ve gerçekleştirme olanaklarının giderek ortadan kaldırılması sonucunu üretecektir.

Özelleştirmelerin ülke ekonomisine çok önemli katkıları olan kamu kurum ve kuruluşları ile KİT'leri, stratejik sektör ve kuruluşları kapsadığı bilinmektedir.

Odamız, uluslararası tekellerin isteklerine cevap vermeye yönelik olarak gündeme gelen, madencilikten enerjiye, iletişimden ulaşım, eğitimden sağlığa, yerel yönetimlerden hizmet sektörüne dek birçok alanın sermayeye açılarak talan edilmesini, sanayileşme ve bağımsızlıktan bir kez daha vazgeçilmesi olarak saptamaktadır. Zira küreselleşme süreçleri eşliğinde bizatihi yabancı sermayeye de açılan uygulamalarla birlikte düşünüldüğünde özelleştirme, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomiyi ulusal nitelik ve çıkarlardan arındırma ile eşanlamlıdır.

Ekonominin 1980 sonrası yeniden yapılandırılması sürecinin başlarında, madencilik ve enerjide toplam üretimin büyük bir kesimini, imalat sanayiinde ise sınav katma değerin yaklaşık % 30'unu üreten bir KİT sistemi mevcuttu. Bugün ise imalat sanayii üretiminin yaklaşık üçte birinin yabancı sermayenin denetimindeki kuruluşlarca gerçekleştirilmektedir.

Öte yandan 1985'ten bugüne kadarki özelleştirmelerde resmi rakamlarla toplam 9,5 milyar YTL (14,3 milyar dolar) gelir, giderlerin ise 9,2 milyar YTL (13,9 milyar dolar) olduğu; özelleştirmelerin yerli ve yabancı sermayeye ulusal kaynak aktarım işlevli olarak yapıldığı bir başka gerçektir.

9 yan kuruluşu, 15.000 çalışanı, 2003'te kâr artış oranı % 90, 2004'te 3,2 milyar dolar satış geliri ve 463 milyon dolar kârı bulunan ERDEMİR'in 2004 net kârının üçte biri tutarı ve piyasadaki gerçek değerinin altındaki bir bedelle satışa çıkarılması, yukarıda dile getirdiğimiz savları doğrulayıcı niteliktedir.

Yassı çelik gereksinimi her yıl artış gösteren Türkiye'nin tek yassı çelik üretim tesisi olan ERDEMİR'in satılmasıyla ülkemiz ithalata yönelecek, bu alanda da dışa

Tarihe Düşülen Notlar

bağımlı hale gelecektir. ERDEMİR ve yan kuruluşları yassı çelik, silisyumlu yassı çelik, uzun çelik, dikişsiz boru üretiminde ciddi bir kapasite yanı sıra, Türkiye'nin demir cevheri arama ruhsatının yarısına iki büyük limana, yatırım, danışmanlık, mühendislik, projelendirme açısından önemli bir zenginlik ve birikime sahiptir. Bu üretim kapasitesi ve birikimin satılmasıyla Türkiye, otomotiv, petrokimya, savunma sanayii ve hidrolik sistemlere yönelik demir-çelik alanındaki üretici potansiyelini büyük oranda yitirecektir. ERDEMİR'e dünya demir çelik devlerinin talip olması işte bu zenginlik ve birikimden ötürüdür.

Yıllardır ERDEMİR'de "Demir Çelik Kongresi" düzenleyen ve tesislerde çalışan çok sayıda üyesiyle birlikte Odamız, "ERDEMİR satılamaz" demekte ve ERDEMİR çalışanları ile halkının yanında olduğunu kamuoyuna duyurmaktadır.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Sekreteri
Ali Ekber ÇAKAR

8.21.TÜRK TELEKOM ve Diğer Stratejik Kuruluşlara İlişkin Gerçekler Özelleştirmeci Yaklaşımları Alt Edecektir.

(19.07.2005)

Uluslararası Plan

ABD'nin Orta Doğu'daki gözdelelerinden OGER, İtalyan Telecom ve İngiliz BT Telconsut konsorsiyumunun TÜRK TELEKOM özelleştirmesini yalnızca ihale aşamasında kazanmış olması, TT üzerindeki gerçekleri örtemeyecektir. Daha şimdiden çok sayıda davaya konu olan TT özelleştirmesi bugün TT'deki işçi ve kamu çalışanlarının ortak eylemiyle bir kez daha gündemde.

90'lı yılların başında ABD Başkan Yardımcısı Al Gore, "Eskiden bir ülkenin limanlarına sahip olunarak ona hükmedilebildiğini, şimdi ise iletişim altyapısına sahip olunarak hükmedilebileceğini" söylemişti. Bu sözler, özel olarak TT'nin özelleştirilmesi, genel olarak da telekomünikasyon sektöründe yabancı egemenliğin oluşmasıyla birlikte düşünüldüğünde, Türkiye aleyhine olağanüstü ağır sonuçların oluşacağını şimdiden öngörmek mümkündür.

Telekomünikasyon sistemleri, kişisel bilgisayarlar ile yaratılan "yönetim bilgi sistemleri", veri kaynaklarının, nakit akışının, üretim işlevlerinin, sunucu ve müşteri hareketlerinin ya da pazar bilgilerinin kontrolünü artırma gibi olanaklar yaratmaktadır. Tüm bu olanaklar herhangi bir yerden küresel bir ağa bağlanarak rahatlıkla kullanılabilir durumdadır. Fakat telekomünikasyon alanında ulusal düzeydeki kurumlar ve düzenlemeler çokuluslu şirketlerin rahatlıkla küresel bir ağa bağlanmasını engelleyici bir faktör oluşturmaktadır.

Ulus aşırı mali sermaye, üzerinden milyarlarca doların aktığı telekomünikasyon sistemlerinin işletilmesini, politik tercihleri değiştirebilecek ulus devletlere bırakmayacak kadar önemsemektedir.

Türkiye'de Telekomünikasyon Sektörü ve Özelleştirme

Telekomünikasyon alanı günümüzde üç ana bölüme ayrılarak incelenmektedir. Telekomünikasyon cihazları üretimi, katma değerli hizmetler ve temel telekomünikasyon hizmetleri. Bu bölümlenmeyi özelleştirme açısından incelediğimizde, öncelikle telekomünikasyon cihazları üretimi alanının özelleştirildiğini görüyoruz. Katma değerli hizmetler alanında en önemli parçalar olan GSM hizmetleri ve internet alanları ise serbestleştirilmiştir. Bugün özelleştirme çerçevesinde tartışılanlar, temel hizmetler ve bunların altyapısının özelleştirilmesidir.

PTT'nin parçalanmasından doğan TT'nin en önemli özelliklerinden biri, ilk yatırım maliyetlerinin yüksek oluşu ve bir bölgede birden fazla hizmet ağı kurmanın ekonomik olmayışıdır. TT'nin yeniden kuruluş maliyeti 200 milyar dolara ulaşmaktadır. Aynı TT, şu anki konumuyla sektörün tam liberalleşmesine ve fiyat düşmesine engel olmaktadır.

Tarihe Düşülen Notlar

850 işyeri, 3.000 bayisi, 3,5 milyon km'yi bulan bakır kablo şebekesi, 100 bin km F/O kablo, Haziran 2004 itibarıyla, 19 milyon sabit hat aboneliği ve 21 milyon sabit hat kapasitesi, ADSL ağı (network) 500.000, sayısallaşma oranı %100, sabit hat penetrasyonu % 26 gibi yüksek bir değerde olan TT'nin, mobil telefon pazarında % 15 piyasa payına karşılık gelen yaklaşık 5 milyon aboneye sahip AVEA'da % 40 hissesi bulunmaktadır.

TT, Kamu İşletmeciliği ve Ekonomiye Katkıları

TT'nin de içinde yer aldığı kamu işletmeciliği, kamu maliyesine 2003'te 18 katrilyon, 2004'te 20,4 katrilyon net faktör geliri aktardı. TT, yılda 2,3 katrilyonluk kâr transferi ile bu toplamın % 10'undan fazlasını aktarıyordu. TÜPRAŞ ise 1 yıl içindeki vergi ve fonların % 20'sini, TEKEL ile birlikte %42'sini karşılamaktadır.

TT fiyatları içinde en önemli kalemlerden biri, % 34 ile vergilerdir. Ve TT, 2004 yılı Kurumlar Vergisi rekortmenidir. Kurumlar Vergisinde ilk 20 içinde kamu şirketleri 10, ilk 100'de ise 24 ile önemli bir yer tutmaktadırlar. Kamu işletmesi sayısı çok az olmasına rağmen Kurumlar Vergisinin % 53'ünü bu kuruluşlar ödemektedirler. Ancak özelleştirmelerin gerçekleşmesi durumunda, kamu maliyesine aktarımdaki gerilemenin bütçe dengesini olumsuz yönde etkileyeceği açıktır.

Özelleştirme sonucunda malzeme ve teçhizatı yurtdışına yöneleneğinden yaşanacak olan Kurumlar Vergisi kaybı; TT'ye yerli teçhizat satan yerli sanayi ve kablo firmalarının en hafif deyimle etkilenmesi; personel nakilleriyle Hazine'ye 1 milyar dolara yakın külfet yüklenmesi; özelleştirmeyi kazanan tarafın özelleştirme fonlarından yararlanması yoluyla oluşacak kayıp toplamı, yılda 3,5 milyar dolara ulaşacaktır. Sonuçta özelleştirme, her şeyden önce yabancılaştırma ve ulusal sermayenin yoksullaşması anlamlarına gelmektedir.

TT'de olduğu gibi halkın vergileriyle kurulan bütün kuruluşların özelleştirilmesi durdurulmalıdır. Yeni yatırım ve teknolojik yeniliklerin uyarlanmasıyla bu kuruluşlar geliştirilmeli, ülke ekonomisi bu yolla da güçlendirilmeli; ülkemizin zenginlikleri kamu ve toplum çıkarları lehinde korunmalıdır.

Özelleştirmelerin kritik bir evresinde bulunduğumuz şu günlerde, konunun bir tarafı olan Odamız, TT çalışanlarının haklı eylemlerini desteklemeye ve konuya ilişkin duyarlılıklarını kamuoyu ile paylaşmaya devam edecektir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.22. Makina Mühendisleri Odası, Pamukova Faciasının Yıldönümünde Ulaşım Politikalarının Kamu ve Toplum Yararları Doğrultusunda Düzenlenmesini Öneriyor.

(22.07.2005)

22 Temmuz 2004 tarihinde Haydarpaşa-Ankara seferini yapmakta olan hızlandırılmış trenin Sakarya'nın Pamukova ilçesinde raydan çıkarak devrilmesi sonucunda 38 kişi ölmüş, 81 kişi de yaralanmıştı.

Bu olay, ülkemizin mühendislik birikimini değerlendirmeyen, uyarılara kulak tıkayan, siyasal rant uğruna imaj gösterilerini insan yaşamından önde tutan yaklaşımların kaçınılmaz bir sonucu olarak yaşanmıştır. Kaza öncesinde Ulaştırma Bakanlığı ve TCDD'ye iletilen teknik raporlarda ve kazadan birkaç gün önce TCDD'de yapılan bir toplantıda, demir yolu hattının alt ve üst yapısının hızlandırılmış trene uygun olmadığı, kaza riskinin çok yüksek olduğu net bir şekilde belirtilmesine rağmen bu uyarıların dikkate alınmadığı kamuoyunca bilinmektedir. "Hızını artıralım, hızlı tren olsun" gibi bilim dışı bir yaklaşımla kazaya davetiye çıkartılmıştır. Bu nedenle, "Beni demir yolu ile anacaklar" diyen Başbakan ile "Yapılan uyarıları dikkate aldık ve gerekenleri yaptık" diyen Ulaştırma Bakanı ve "Kadere ve kazaya karşı gelinmez" diyen ve yeniden göreve dönen TCDD Genel Müdürü kamuoyu vicdanında aklanmamışlardır.

Diğer yandan demir yollarının yeniden yapılandırılması adı altında TCDD'de 1995 yılından beri kamu işletmeciliğini yok eden politikalarla personel azaltılmasına gidilmiş, nitelikli personel kurumdan uzaklaştırılmıştır. Bu yaklaşım çerçevesinde TCDD'ye yönelik yatırımlar azaltılmış bakım atölyelerinin büyük bir kısmı kapatılmış, TCDD'ye eğitilmiş iş gücü yetiştiren demir yolu meslek okulları lağvedilmiştir.

Oysa demiryolu işletmeciliği, yatırımdan bakıma, yenilenmeye, eğitime ve yeni hatların kurgulanmasına dek merkezi bir planlamayı gerektirir. Fakat yapılmak istenen, kuruluşundan bu yana entegre bir işletme olan TCDD'nin parçalanarak işlevsizleştirilmesi ve böylece özelleştirilmesinin önünün açılmasıdır.

ABD ve özelleştirmeleri ilk başlatan ülke olan İngiltere'deki özelleştirme uygulamalarının başarısızlığı, bu hizmetlerin yeniden kamu eliyle verilmesine yol açmış, ancak ne yazık ki bu örneklerden ders alınmamıştır.

TCDD'nin yapmakla yükümlü olduğu başlıca işler ile bugün içine sokulduğu süreçte yapılanlar birbirine taban tabana zıttır. Alanında tek ve tekel olan

Tarihe Düşülen Notlar

TCDD'nin, demir yollarını, kendisine bağlı liman, rıhtım ve iskeleleri işletmek, genişletmek, yenilemek; tamamlayıcı işler olarak gerektiğinde demir yolları taşımacılığını tamamlayıcı nitelikteki feribot dahil, her türlü deniz ve kara taşımacılığı yapmak; çeken ve çekilen araç ve gereçler ile benzerlerini yapmak ve yaptırmak; görevlerinin gerektirdiği ambar, antrepo, depo ve benzeri tesisler ile yolcu ihtiyaçları için gerekli tesisleri kurup işletmek; yurt içinde ve dışında yapılmakta ve yapılacak olan demir yolu inşaatlarını üstlenmek yükümlülükleri bulunmaktadır. Bugün yapılan ise bu kamucu yaklaşımın tasfiyesidir.

Türkiye'nin artan nüfusuna paralel olarak oluşan ulaşım talebi, en ekonomik biçimde demir yolu taşımacılığının geliştirilmesiyle karşılanabilecektir.

Karayolu yapım maliyetine göre demir yolu yapım maliyeti düz arazide 8 kat, orta engebeli arazide 5 kat daha ekonomiktir.

Karayolu taşımacılığı, enerji tüketim toplamının % 82'sini tüketmesine karşın taşımadaki payı % 71,5'tir. Demir yollarının ise enerji tüketim payı % 2 iken, taşımacılıktaki payı % 4'tür.

Yalnızca bu veriler bile enerji verimliliği ve çevre sağlığı açısından demir yolu taşımacılığının önemini gözler önüne sermektedir.

Aynı şekilde, Avrupa'da yapılan bir araştırmaya göre, kazalarda ölüm riski 1 milyar yolcu-km başına demir yollarında 17 kişi iken, kara yollarında 140'tır. Yaralanma riski ise demir yollarında 41 iken, karayollarında 8.500-10.000 kişi gibi yüksek bir sayıya ulaşmaktadır. Dolayısıyla demir yolu taşımacılığı ekonomik olması yanı sıra can güvenliği açısından da önem taşımaktadır.

Ulaştırma Bakanı, birkaç gün önce, demir yolu kazalarında 2,5 yılda 183 kişinin yaşamını yitirdiğini, 541 kişinin de yaralandığını açıklamıştır. Bu rakamlar, yaklaşık olarak 2,5 yılda 5 kez Pamukova kazasının yaşandığını göstermektedir.

Odamız, ülkemizde ciddi bir Ulaşım Master Planının ve bu kapsamda demir yolu ağının genişletilmesi gerekliliğine dikkat çekmekte ve Pamukova faciasının yıldönümünde toplumsal bilincin bu yönde şekillenmesi gerektiğini duyarlı kamuoyu ile paylaşmaktadır.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.23. HABER-SEN, EMO, MMO Başkanlarının Yaptığı Ortak Basın Açıklaması: Özelleştirmeler Durdurulmalı, TÜRK TELEKOM'un Satışı İptal Edilmelidir!

(17.08.2005)

Dünyada 1970 sonrasında neo-liberal politikalarla uygulanmaya başlayan özelleştirmeler, Türkiye'de de '80 sonrasında gündeme gelmiştir. Özelleştirmeler yıllarca 'kamu işletmelerin siyasi arpalık olduğu, zarar ettiği söylemi ile meşrulaştırılarak gerçekleşmiştir. AKP ise özelleştirme sürecini daha önceki gibi kar-zarar üzerinden meşrulaştırma yoluna gitmeden, doğrudan neo-liberal politikaları dile getirerek, 'devlet işletmeci olmaz, devletin elindeki işletmeleri kâr da etse zarar da etse, parayı verene satacağız' mantığı ile hareket ediyor. Bu uygulamaların arkasında finans kapitalin çıkarları ve IMF'nin direktifleri bulunmaktadır.

Başbakan, özelleştirmelere karşı yürüten mücadeleyi her fırsatta 'ideolojik' olarak değerlendirdi; oysa bugün AKP eliyle yürütülen özelleştirme uygulamaları ideolojiktir.

Özelleştirmeye yönelik kimi 'karşı çıkışlar' 'özelleştirme sürecinin teknik yönleri' öne çıkarılarak ya da yabancı sermayeye satış sorunlaştırarak yürütülüyor.

Özelleştirmeler, yerli-yabancı karşıtlığının ötesinde bu sürece yön veren küreselleşme ve neo-liberal politikalar dikkate alınarak karşı çıkılmalıdır. Özelleştirmeler konusunda asıl sorunlaştırılması gereken konu sermayenin kendisidir. Biz gerçekleşen özelleştirmelerin yöntem ve zamanlamasına değil, özelleştirmenin bizzatı kendisine karşı olduğumuzu ifade ediyoruz.

Özelleştirmeler bir yandan kamu mülkiyetinin sermayeye devri ile gerçekleşirken diğer yandan da kamu hizmetlerinin ticarileşmesi ve paralı hale getirilmesini içermektedir. Biz, kamusal alanın sermayeye devrini içeren bu uygulamalara karşı kamusal yararı ön plana alan kamu mülkiyetini ve kamusal hizmeti savunuyoruz.

Telekom halkındır, satılamaz!

- Haberleşme altyapısı doğal tekel konumundadır. Rekabete açılma olanağı yoktur.
- Telekomünikasyon alanında rekabet olanağı yoktur. Önce serbestleşmenin sağlanması ardından da özelleştirmelerle tekelleşmenin önleneyeceği varsayımı bir başka liberal söylemdir. Rekabet Kurulu kararına da temel

oluşturan Kablo TV altyapısının Türk Telekom'a alternatif olabilmesi teknik olarak olanaklı değildir. Tüm ülkenin GSM, internet UMTS gibi haberleşme hizmetlerinin altyapısı T. Telekom tarafından karşılanmaktadır. Bu alanda rekabet sağlanamayacağından Türk Telekom'un özelleşmesi halinde telekomünikasyon alanında özel tekel oluşacaktır.

- Ülke kaynakları ile oluşturulmuş telekomünikasyon altyapısının halkın ihtiyaçları için değil; sermayenin çıkarları için kullanılmasına izin verilemez. Türk Telekom'un satışı kamu çıkarlarına aykırıdır.
- Türk Telekom'un özel tekel haline gelmesiyle, hizmet kalitesi ülkenin her kesimine eşit olarak yayılamayacaktır. Yüksek fiyatlar ve kalitesiz hizmet ile karşı karşıya kalınacaktır.

Özelleştirmelere karşı emek güçlerini ortak mücadeleye çağırıyoruz!

Kamu mülkiyetinin ve kamu hizmetlerinin özelleştirme ve ticarileştirme yöntemleriyle sermayeye devrinin anlamı tüm hizmetlerin daha pahalı, kalitesiz hale gelmesi, yıllardır halkın birikimleri ile oluşmuş kamusal malların sermayeye peşkeş çekilmesi, işsizliğin ve iş güvencesinin giderek azalması anlamına gelmektedir. Türk Telekom'un özelleştirilmesiyle birlikte binlerce Telekom çalışanı işsiz kalacaktır.

Bizler özelleştirmelere karşı kamusal mülkiyetin korunmasını ve çalışanların söz, yetki ve karar sahibi olduğu yeni bir kamusal anlayışın hayata geçirilmesini savunuyoruz. Özelleştirme, neo-liberal politikalarla tüm dünyada emeğe yönelik olarak yürütülen saldırıların parçasıdır, özelleştirmeye karşı mücadele de ancak tüm emek güçlerinin birlikte mücadelesi ile yürütülebilir.

Bu nedenle tüm emek güçlerini özelleştirmelerin durdurulması ve Türk Telekom'un satışının iptali için birlikte mücadele etmeye çağırıyoruz. Demokratik kitle örgütleri ve sorumlu bireyler olarak, büyük medya çevrelerinin duyarsızlığına ve toplumun yanıltılmasına karşı, tarihsel bir görev olarak, ülkemizin sömürgeleştirilme girişimlerinin en önemli safhalarından biri olan T. Telekom'un satış sürecinin hemen durdurulmasını talep ediyoruz. AKP Hükümetince yürütülen bu operasyonun durdurulması için, başta ana muhalefet partisi olmak üzere, bugüne kadar sesiz kalmış tüm kesimleri göreve çağırıyoruz.

**KESK HABER-SEN
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI**

8.24. Tesisat Sanayii Üzerine*

18.08.2005

(...)

Tesisat sektörünü etkileyen faktörler ve yapılması gerekenleri ise kısaca şöyle sıralayabilirim.

1980’li yılların ilk yarısından itibaren gündeme gelen özelleştirmelerin, tesisat sektörünü girdi maliyetleri yönünden yakından ilgilendiren enerji sektöründe yaşanan yağma ve yolsuzluklar yanı sıra enerjideki maliyet, fiyat artışı ve dışa bağımlılık olgularını geliştirdiğini belirtmeliyiz. Enerji sektöründe dışa bağımlılığı azaltacak yerli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarına ve bu kapsamda jeotermal kaynağa yönelim ise Türkiye’de henüz çok yeni ve oldukça yetersiz bir düzeydedir. Bu durum, tesisat sektörünü, diğer birçok sektörle birlikte etkilemektedir.

(...)

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.25. Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin Özelleştirme Yoluyla Devrini Düzenleyen Karayolları Trafik Kanunu’nun 8. ve 35. Maddelerinde Yapılan Değişiklikler, Hizmetin Özelleştirme Sürecine İlişkin Hukuksal Aykırılıkları Ortadan Kaldırmamıştır.

(29.08.2005)

Bilindiği üzere Danıştay 8. Dairesi, Odamızın 2004 yılında açmış olduğu davaya ilişkin verdiği kararda; Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin özelleştirme yoluyla devrini düzenleyen 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun 35. maddesinin Anayasa’nın 2, 47, 125 ve 155. maddelerine aykırılık taşımamasından ötürü iptali için Anayasa Mahkemesi’ne başvurulması ve Anayasa Mahkemesi’nin vereceği karar göz önünde tutulmak üzere davanın geri bırakılmasına karar vermiştir.

Karar gerekçesinde özetle; Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin “kamu hizmeti” olduğu, bu gibi hizmetlerin kamu tüzel kişisi ya da onun denetimi altındaki kişilerce yürütülebilmesi için Anayasa’nın 47. maddesinin 4.

* Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ’ın **Dünya Gazetesine** yaptığı açıklamanın yalnızca ilgili bölümü buraya alınmıştır.

fikrasında özel bir düzenleme bulunduğu, bu hizmetlerin Anayasa'nın 47. maddesinin 3. fıkrasında düzenleme bulan özelleştirilebilecek işletme ve varlıklardan olmadığı halde 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 35. maddesinde Anayasa'nın 47. maddesinin 3. fıkrasıyla da ilinti kurularak, özelleştirme uygulamasının da birlikte yansıtıldığı, kamu idaresiyle hizmet arasındaki bağı tamamen koparıldığı, kamu idaresinin onayı olmadan alt işleticilere devredilemeyeceğine hükmedilmiştir.

Hizmetin özelleştirilmesini düzenleyen 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 35. maddesi Anayasa Mahkemesi önündeyken, hizmetin özelleştirilmesine ilişkin devir sözleşmesi Danıştay 1. Dairesi'nin görüşüne sunulmuştur. Danıştay 1. Dairesi; özelleştirme yoluyla yapılacak devre ilişkin sözleşmeyi, hizmetin yürütülmesi görevinin asıl olarak kamu idaresinde olması gerektiği halde, kamu idaresiyle hizmet arasında bağı tamamen kopardığı gerekçesiyle, söz konusu sözleşmenin "imtiyaz sözleşmesi" niteliğinde olmadığına ve bir görüş bildirmesine yer olmadığına karar vermiştir.

Yaşanan bu süreçte; 2918 sayılı Yasa'nın 8. maddesi ve Anayasa Mahkemesi önünde olan 35. maddesinde 5398 sayılı sayılı Yasa yoluyla değişiklik yapılmıştır. 2918 sayılı Yasa'nın Ulaştırma Bakanlığı'nın görevleriyle ilgili 8. maddesi; araç muayene hizmetine ilişkin olarak "yapmak veya yaptırmak" şeklinde düzenlenerek, hizmetle kamu idaresi arasında bağ kurulmuştur. Yine bu doğrultuda 2918 sayılı Yasa'nın muayeneye yetkili kuruluşlarla ilgili 35. maddesinde yapılan değişikliklerle de madde; hizmetin Bakanlığa ait muayene istasyonlarında ya da Bakanlıktan işletme yetki belgesi almış gerçek veya tüzel kişilere ait muayene istasyonlarında yürütüleceği, yetkili kılınan gerçek ya da tüzel kişilerin bu yetkilerini alt işleticilere devredebilmelerinin Bakanlığın onayına bağlı olduğu şeklinde düzenlenmiştir.

Oysa bilinmektedir ki; hizmetin özelleştirilmesi sürecinde yürütülen tüm işlemlerde; 2918 sayılı Yasa'nın 35. maddesinin özelleştirme sürecinde yürürlükte olan haline göre hareket edilmiş, hizmetin özelleştirme yoluyla tamamen gerçek ya da tüzel kişilere devredileceği esas alınmıştır. İhale kararı bu şartlarla ilan edilerek kamuoyuna duyurulmuş, ihale şartnamesi buna göre hazırlanmış, ihaleye katılanlarca bu şartlara göre teklif verilmiş, ihaleyi kazanan ortak girişim grubu da bu şartlara göre ihaleye girmiş; onay kararı bu esaslara göre yürütülen ihaleye ilişkin verilmiş, devir sözleşmesi de bu esasa göre düzenlenmiştir.

Yapılan değişikliklerle, özelleştirme sürecinde yürütülen tüm bu işlemlerde esas alınan, hizmetin tamamen gerçek ya da tüzel kişilerce yürütüleceğine ilişkin Yasa kuralı ortadan kalkmıştır. Bu durum; tüm özelleştirme sürecinde yürütülen işlemlerde dayanak alınan ve esaslı bir unsur olan Yasa kuralının değiştirilmesi, özelleştirmeye ilişkin yürütülen tüm işlemlerin de hükümsüz hale gelmesi sonucunu doğurmaktadır.

Dolayısıyla kamuoyunda yer yer dile getirilen, “muayene istasyonlarında devrin önu açıldı/açılıyor, devir Eylül’e kadar tamam” vb. şeklindeki yorumlar doğru değildir. 5398 sayılı Yasa’da yapılan eklemelerle 35. maddenin Anayasa’ya aykırılığına ilişkin Danıştay 8. Dairesi’nin kararındaki gerekçelerin ortadan kaldırıldığı ve hizmetin özelleştirilmesinde yasal engel kalmadığı yolunda kamuoyuna yansıtılan bilgiler gerçeği yansıtmamakta, kamuoyu yanılgıya düşürülerek, özelleştirme oldu-bittiye getirilmeye ve özelleştirme lehine psikolojik bir atmosfer oluşturulmaya çalışılmaktadır.

5398 Sayılı Yasa ile getirilen değişiklikler, Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin özelleştirme yoluyla devrine ilişkin süreçte yürütülen işlemleri hukuka uyarlı kılmamakta, aksine yaşanan özelleştirme sürecinin yeniden gözden geçirilmesi gerçeğini ve zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, her gün yeni bir hukuksal çözümsüzlüğe doğru giden Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin özelleştirme yoluyla devrine ilişkin başlatmış olduğu yargı mücadelesine devam etmektedir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.26. Danıştay 13. Dairesi, Makina Mühendisleri Odası’nın Açtığı Davada, Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin Özelleştirilmesine İlişkin İhale Sonucunda, Devre İzin Veren Rekabet Kurulu Kararlarının Yürütülmesinin Durdurulmasını Kararlaştırdı.

(09.11.2005)

MMO’nun Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin özelleştirilmesine ilişkin hukuk mücadelesi sürüyor.

Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin Özelleştirme İdaresi’nce özelleştirmeye çalışılması, bu hizmetin kamu/toplum yararı niteliğinden hareketle Anayasal bir

Tarihe Düşülen Notlar

hüküm olan kamu hizmetlerinin kamu tarafından verilmesi gerekliliğini dışlamaktadır. Yine bir kamu hizmetinin özel ellere teslimiyle kamunun ciddi bir gelir kaybı ve zarara uğratılması söz konusudur. Bu nedenle Odamız, söz konusu özelleştirmeye ilişkin başından beri karşı çıkarak, bir hukuk mücadelesi yürütmektedir.

Odamızın bu konuda açtığı davalardan birine ilişkin yine kamu lehine bir karar, bu kez Danıştay 13. Dairesi tarafından verilmiştir.

Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin Özelleştirilmesine ilişkin ihale süreci sonucunda, hizmetin 20 yıl süreyle işletilmesi hakkının en yüksek teklifi veren Ortak Girişim Grubuna devri işlemine izin veren Rekabet Kurulu Kararının ve söz konusu ihalede 4. en yüksek teklifi verenlerin değerlendirildiği Rekabet Kurulu Kararının yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle Odamızca açılan davada, Danıştay 13. Dairesi 10.10.2005 tarihli kararıyla; “Rekabet Kurulu’nun araç muayene hizmeti için bildirilen teşebbüslerin kuzey ve güney olarak iki ayrı coğrafi bölge içinde hizmet sunma imtiyazını almasında 4054 sayılı Kanun çerçevesinde bir sakınca bulunmadığı ve bildirim konu özelleştirme işlemine izin verilmesi” kararında hukuka uyarlık görmeyerek, Rekabet Kurulu Kararlarının dava sonuçlanıncaya kadar yürütülmesinin durdurulmasına karar vermiştir.

Danıştay 13. Dairesi’nin karar gerekçesinde; aynı hizmetle ilgili, araç muayene istasyonu açma ve işletme yetkisi verilmesine ilişkin daha önce yapılan ihaleyi sonuçlandıran ve uygun teklifi belirleyen işlemi iptal eden Karayolları Genel Müdürlüğü’nün işleminin yargı kararıyla iptal edilmesiyle, ortada aynı hizmetle ilgili olarak iki ayrı ihale ve iki ayrı ihaleyi sonuçlandırıcı işlemler bulunduğundan, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’nca bu durumun değerlendirilerek yeniden bir karar alınmasının gerekli bulunduğu belirtilmektedir.

Kamuoyunca bilindiği üzere; daha önce Odamızca açılan bir başka davaya ilişkin olarak Danıştay 8. Dairesi; araç muayene istasyonları/hizmetinin özelleştirme yoluyla devrini düzenleyen Karayolları Trafik Kanunu’nun 35. maddesini Anayasa’ya aykırı bularak, Anayasa Mahkemesi’ne gönderilmesine karar vermişti.

Yapılmakta olan özelleştirmenin hukuka aykırılıkları, Odamızın yürüttüğü yargı mücadelesi sonucunda tek tek ortaya çıkmaktadır. Odamızın Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin özelleştirilmesine ilişkin hukuk mücadelesinin sürdüğünü kamuoyuna duyururuz.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.27. Araç Muayene İstasyonlarında Makina Mühendislerinin İstihdamının Gerekliliği, Özelleştirmeye Keşfedilecek Bir Husus Değil, Zorunlu Bir Standarttır.

MMO, Ülke ve Kamu Kaynakları ile Kamu Çıkarlarının Bütününe ve Makina Mühendislerinin Tamamının İstihdamının Yanındadır.

Araç Muayene İstasyonları/Hizmetine İlişkin Hukuksal Süreç Devam Etmektedir. Konu, Danıştay Yanı Sıra Anayasa Mahkemesi'ne Taşınmıştır.

MMO, Tarafları Hukuka Saygılı Olmaya Davet Etmektedir.

(22.12.2005)

Son zamanlarda yayınlanan bazı haberlerde, araç muayene istasyonlarının özelleştirilmesiyle 650–700, nihai olarak da 1.000 kadar makina mühendisinin istihdam edileceği; araç muayene hizmetinin yürütülmesinde makina mühendislerine istihdam alanı yaratılmasının ancak söz konusu hizmetin özelleştirilmesiyle mümkün olduğu, Odamızın özelleştirmeye karşı yürüttüğü hukuksal sürecin ise makina mühendislerinin istihdamına engel oluşturduğu yönünde bir izlenim yaratılmaktadır. Kamuoyuna bu yönde verilen bilgilere ilişkin görüşlerimiz ve gerçekler aşağıda kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır.

Bilindiği üzere araç muayeneleri, araçların sahip olması gereken donanım ve aksamlarının işlevsel yeterliliğinin periyodik olarak kontrol edilmesini sağlayan, trafik ve insan güvenliğinin yanında trafikteki araçların taşıt tekniğine, ilgili mevzuata ve standartlara uygunluğunun denetlenebildiği, yarattıkları çevresel etkilerin kontrol edildiği tek araçtır. Bu nedenle, araç muayene hizmetinin kamu yararına yürütülmesi gereken bir kamu hizmeti olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir.

Odamız bu gerçekten hareketle; ülkemizde araç muayenelerinin kapsamlı yapılmadığını, personel, araç-gereç ve yer sorunundan kaynaklı örgütlenmenin yetersiz olduğunu, muayene istasyonlarının teknik altyapı, teknik teçhizat, donanım ve personel açısından yetersiz bırakıldığını, hizmetin bir makina mühendisliği hizmeti olduğunu ve bu nedendir ki makina mühendislerince görülmesi gerektiğini; buna karşılık teknik personele, trafikteki araçlara ve bunların muayenelerine ilişkin mevzuat ve standartların hizmetin gereği gibi yürütülmesini sağlayıcı nitelikte olmadığını, toplumsal sorumluluğu ve bilinci gereği her türlü platformda dile getirmiştir. Odamızın konuya ilişkin tüm çabalarına karşılık; yıllar yılı bu hizmetten elde edilen gelir, yine bu hizmetin iyileştirilmesinde kullanılmayarak ve yukarıda belirtilen olumsuzluklar giderilmeyerek, hizmetin özelleştirilmesine gerekçe hazırlanmaya çalışılmıştır.

Tarihe Düşülen Notlar

Özelleştirme sürecinin başlatılmasıyla; Odamızca yıllardır dile getirilen hizmetin iyileştirilmesine ilişkin mevzuat ve standart düzenlemelerine gidilmiş, esasen bu düzenlemelerin getireceği iyileştirmelerin, ancak hizmetin özelleştirilmesiyle sağlanacağı gibi bir yanılgı, kamuoyu nezdinde yaratılmıştır. Hizmetin iyileştirilmesi için gerekli mevzuat ve standart düzenlemelerinin yapılabilmesi, hizmetin özelleştirilmesini gerektirmemesine karşın, söz konusu hizmete ilişkin özelleştirme yoluna gidilerek, özelleştirmenin getireceği sakıncalar görmezden gelinmiştir.

Odamızın yürüttüğü hukuksal süreçte; hizmetin özelleştirilmesinin getireceği sakıncalar ortaya konulmuş ve hizmetin hukuksal niteliği vurgulanmıştır. Hizmetin niteliği gereği, 4046 Sayılı Kanun kapsamında özelleştirilebilecek hizmetlerden olmadığı ve özelleştirmenin Kanun'un genel amacı olan "kamu yararı" ve özel amacı olan "ekonomide verimlilik artışı ve kamu giderlerinde azalma sağlama" amaçlarına uygun olmadığı; Anayasa'nın özelleştirmeyi düzenleyen maddesinde de, bu nitelikteki bir hizmetin özelleştirilecek hizmetler arasında gösterilmediği, Anayasa gereği bu nitelikte bir hizmetin kamu idaresi ve kamu görevlilerince yerine getirilmesinin gerektiği dile getirilmiştir.

Anayasa ve Yasaya uygun olmayan bu özelleştirmede,

- Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın kamuoyuna sunduğu gerekçelerin yerinde olmadığı,
- Yapılan özelleştirmenin kamu yararına olmamasının yanında, ekonomik açıdan da kamu zararına neden olacağı,
- Hizmetin kamu denetiminin ortadan kalkacağı,
- Araç muayenesi ile yol üzeri denetim ve tescil işlemlerinin kara yolları ve araçlara ilişkin bir bütünlük oluşturduğu, araç muayenesinin kamu elinden çıkarılmasıyla kamu hizmetlerinin yara alması yanı sıra bizzat kamu organizasyonunu tek ayaklı ve malul duruma düşüreceği,
- İdarenin yürüttüğü kamusal hizmetlerin özel sektörde denetlenmesinin yolunun açılacağı,
- Ülke ve toplum güvenliğine ilişkin verilerin yerli ve yabancı sermayenin bilgisine sunulacağı,
- Hizmetin özel sektörün inisiyatifine bırakılmasıyla, kamu hizmeti niteliğinden çıkarak ticari bir iş niteliğine bürüneceği ve ticari kâr elde etmenin kamu yararının önüne geçeceği,

- Hizmetin görülmesinin yargısal denetiminde, uygulanacak yargı türünün değişeceği,
- Otomotiv sektöründe bir tekelin yaratılacağı ve haksız rekabetin ortaya çıkacağı,
- Özelleştirme şartnamesinde AB standartlarında yer alan “tarafsızlık” kriterini sağlayıcı herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı ve benzeri gerekçeler yargı sürecinde Odamız tarafından ortaya konulmuştur.

Kamuoyunca dikkat edilmelidir ki, bugüne kadar araç muayene istasyonlarından elde edilen gelir, hizmete ilişkin yatırım ile hizmetin yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesinde kullanılmamış, bu suretle özelleştirmeye gerekçe yaratılmaya çalışılmıştır. Basit mantık kuralları işletildiğinde bile; ilk 3 yılda % 30’u, takip eden 7 yılda % 40’ı, sonraki 10 yılda % 50’sinin devlete aktarılmasıyla büyük gelir sağlayacağı varsayılan bir hizmete ilişkin gelirin, 20 yıl boyunca % 100’ünün kamuya kalması durumunda kamu lehine daha büyük bir gelir olacağı açıktır. 20 yıllık ihale bedeli olan 613,5 milyon dolar olan hizmetin kamu eliyle yürütülmesiyle; ihale bedeli, yapılacak yatırım ve kamuya 20 yıl boyunca yapılacak aktarımların tamamı ile birlikte özel sektöre kalacak kâr da kamuya kalmış olacaktır. Araç muayene istasyonlarının modernizasyonu için gerekli olan 100 milyon dolarlık yatırımın (bu rakam anılan hizmetin 2003 yılı gelirine karşılık düşmektedir) kamu tarafından yapılması ve hizmetin belirlenen ücretler üzerinden kamu eliyle yürütülmesi durumunda yılda asgari 300 milyon dolar tutarında kamu lehine çok ciddi bir gelir söz konusu olacaktır. Ancak araç muayene istasyonlarının altyapısının tamamlanması için gereken kaynağın ayrılmamasıyla söz konusu gelir çok daha fazlasıyla yerli ve yabancı sermayeye aktarılarak kamu zarara uğratılmakta, kamu kaynakları özel çıkarlara peşkeş çekilmektedir.

Bu gerçeklere karşın, yine de “Karayolları Genel Müdürlüğü bu hizmeti yürütemez” gerekçesi öne sürülüyorsa, hizmetin bir makina mühendisliği hizmeti olması ve bu nedenle makina mühendislerince görülmesi gerekliliğinden hareketle Odamız, Anayasa ve ilgili KHK uyarınca kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olarak ve gereken modernizasyonu yaparak bu hizmeti kamu idaresi olarak vermeye hazırdır ve taliptir.

Öte yandan, ihaleyi kazanan Konsorsiyumdaki firmalardan birinin otomotiv firması olması itibarıyla “haksız rekabete yol açılacağı”; bir diğerrinin de yabancı bir kuruluş olması itibarıyla “Devletin görevlendirme ve yedekleme

Tarihe Düşülen Notlar

planlarında yer alan araçlar ile tüm araçlara ilişkin adli tatbikat bilgilerinin yerli ve yabancı sermayeye açılarak ülke ve toplum güvenliğinin tehdit altına sokulacağı” şeklindeki, özelleştirme sürecinin en başında ileri sürdüğümüz savlarımız doğrulanmaktadır.

Sonuç itibarıyla, Odamızın yürüttüğü hukuksal süreç; hizmetin iyileştirilmesine yönelik mevzuat ve standart düzenlemelerine karşı değil, Anayasa ve Yasa’ya uygun olmayan, birçok sakıncaları beraberinde getirecek olan özelleştirmeye karşıdır. Hizmetin görülmesinde makina mühendisi istihdam edilecek olması, hizmetin özelleştirilmesinin değil, zaten hizmetin iyileştirilmesine yönelik mevzuat ve standart düzenlemelerinin bir gereğidir. Hizmetin özelleştirilmesiyle, mevzuat ve ilgili standartlar gereği istihdamı zorunlu olan makina mühendislerinin seçimi, özel sektörün tercih ve inisiyatifine bırakılmış olacaktır.

Makina mühendisliği meslek alanını ilgilendirmesi nedeniyle, yıllardır bu hizmetin görülmesinde makina mühendisi istihdamının gerekliliğini dile getiren Odamızın, hizmetin özelleştirilmesinin getireceği sakıncaları göz önüne alarak yürütmekte olduğu hukuksal süreç sürerken, kamuoyunda makina mühendisi istihdam edilmesinin ancak özelleştirmeyle mümkün olduğu yanlışlığının yaratılması, yargı sürecini olumsuz etkileyecek yanlış bir bilgilendirmedir. Bu yanlış bilgilendirmenin, özelleştirmenin sakıncalarını kamuoyundan gizlemeye yönelik bir amaç taşıdığı da ortadadır. Konunun yukarıda açıklamaya çalıştığımız hususlar göz önünde bulundurularak değerlendirilmesini diler, tarafları ve kamuoyunu hukuka ve hukuksal süreçlere saygılı olmaya davet ederiz.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.28. Sanayileşme, Kalkınma ve Halk İçin Bütçe!

(28.12.2005)

Ekonominin ve kaynakların toplumsal gereksinimlere göre dağılım ve kullanımını sağlayacak halk için bir bütçe mümkündür.

Dün TBMM’de kabul edilen yeni bütçenin temel bazı parametrelerine baktığımızda Türkiye’nin bir zorlu yıla daha gireceğini görüyoruz.

2006 yılı bütçesi, iç ve dış borçlar, dış ticaret açığı, faiz dışı fazla, yatırımlardaki azalma; eğitim ve sağlık gibi temel sosyal alanlarda yaşanan gerileme; vergi adaletsizliği ile gelir dağılımı/bölüşüm politikalarının ülke sanayisi ve çalışanlar aleyhine ve IMF ile Temmuz ayında yapılan anlaşmanın gereklerince biçimlendirilmiştir.

2006 yılı bütçesinde, faiz harcamaları 46 katrilyonluk payla toplam bütçe harcamalarının % 34’üne ulaşmaktadır. Toplam vergi gelirlerinin % 45,5’i faiz harcamalarına gitmektedir.

Milli gelirin % 6,5’i faiz dışı fazla yaratmaya endekslenmiş bir bütçe söz konusudur. Faiz harcamaları, yatırım harcamalarının yedi katına ulaşmaktadır.

Yatırımlara ayrılan pay % 6’lara gerilemiştir. Türkiye Cumhuriyet tarihinin yatırımlara en az pay ayrılan yıllarını yaşamaktadır. Özelleştirmelerin başlamasının ardından yatırımlardaki azalma % 75 gibi büyük bir orana ulaşmıştır.

Mevcut “büyüme” ise, ucuz döviz ve ithalata dayalı olup, istihdamı azaltan bir çizgidedir. Dışa bağımlılık temelinde şekillenen ithalat politikaları ve ithalata bağımlı ihracat, imalat sanayiinde üretim artışını zayıflatmakta olup, ekonomide küçülme (resesyon) tehlikesini gündeme getirebilecektir.

Kamu hizmeti talebi büyüyen bir ekonomi söz konusu iken, kamu iktisadi faaliyetleri ve kamu hizmetleri tasfiye edilmektedir. Sağlık ve eğitim ödeneklerinin milli gelir içindeki payı % 1,5 ve 4,0 gibi düşük oranlardadır. Vergilerle bunaltılan halk bir de % 70’i aşan dolaylı vergilerin yükünü taşımaktadır.

Türkiye’ye hâkim olan ekonomik politika anlayışı, sürekli borç çevirmeye yönelmekte ve yatırım eksenli büyümeyi dışlamaktadır. Döviz-borç-faiz-bütçe açığı-istihdam azalmasının kemirdiği bir Türkiye yaratılmıştır. Sonuçta bütçelerin finansman dengesi iyice bozulmakta, borç ve faizleri artıran bütçelerle bütçe açıklarının finansmanında borçlanma benimsenmektedir.

Tarihe Düşülen Notlar

Öte yandan sıcak para giriş-çıkışının artması büyümeyi ve ekonomik dengeleri olumsuz etkilemekte, ülkemizin elini kolunu bağlamakta ve dışa bağımlılığı artırmaktadır. Türkiye, sermaye birikimi ile ilgili olmayan sermaye hareketlerinin serbest bir alanı olmakta ve sermaye birikiminin sektörel dağılımında ciddi bozulmalar yaşamaktadır. Bu durum Türkiye'nin yatırım ve sanayileşme politikalarından vazgeçtiğini göstermektedir. Türkiye sermaye hareketlerini yönetememekte, sermaye hareketleri ülkemizi kısıkacına almaktadır.

Bütçenin kamunun ekonomideki ağırlığı anlamına gelmesine karşın kamunun üretim ve yatırımdan hızla çekilmesi düşündürücüdür. Borç faizi ve anapara ödemeleri ile serbest sermaye yatırımlarının yapılmayışının yarattığı boşluk doldurulamamış ve doğal olarak sabit sermaye yatırımlarına dayalı kalıcı bir büyüme sağlanamamıştır. Sonuçta her 5 kişiden 1'i işsiz kalmıştır; kayıt dışı ekonomi % 45 ile % 70'ler arasında tahmin edilmektedir.

Oysa emekten, sanayileşmeden yana bir bütçe mümkündür. Böyle bir bütçe için IMF, DB, DTÖ vb. uluslararası finans kuruluşlarının dayattıkları "yapısal uyum ve istikrar programları" reddedilmelidir.

Kamuyu küçülten özelleştirmeler durdurulmalı; devletin ekonomideki yönlendiriciliği artırılmalı; planlama, kalkınma, sanayileşme yönelimi benimsenmelidir.

Ülkemizin zengin kaynaklarını ülke, kamu ve toplum lehine değerlendirecek orta ve uzun vadeli ulusal stratejiler benimsenmeli, bütçeler de bu çerçevede yatırım, sosyal devlet gereklilikleri ve toplumsal gereksinimler esas alınarak düzenlenmelidir. Yüksek gelir gruplarının lehine vergi afları son bulmalı; finansal işlemler ve faiz gelirleri üzerindeki vergiler artırılmalı; çalışanlar ve KOBİ'lerin vergi yükleri azaltılmalı; halkı bunaltan dolaylı vergiler düşürülmelidir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.29. Anayasa Mahkemesi'nin Araç Muayene İstasyonlarının Özelleştirilmesiyle İlgili CHP'nin Başvurusuna Yönelik Verdiği Karar, Konuyla İlgili Hukuksal Süreci Sonlandırmamıştır.

Danıştay 13. Dairesi'nin Araç Muayene İstasyonlarının Devrine İlişkin Rekabet Kurulu Kararlarına Yönelik Yürütmeyi Durdurma Kararı Geçerliliğini Korumakta, Anayasa Mahkemesi'nin Verdiği Kararla İlgisi Bulunmamaktadır.

(30.12.2005)

Bilindiği gibi Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin özelleştirilmesi gündeme geldiğinden beri Odamız, özelleştirmeyi düzenleyen ilgili Yönetmelik'e ve ayrıca özelleştirme sürecinde yürütülen idari işlemlere karşı hukuksal bir süreç başlatmıştır. Bu süreçte özelleştirmenin Anayasa'ya aykırılığı Yönetmelik'e karşı açılan davada dile getirilmiş, Danıştay 8. Dairesi'nce bu iddiamız haklı bulunarak, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 35. maddesi Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

Bu süreçte Anayasal yerindelik incelemesinde olan 35. maddeye, 5398 sayılı Değişiklik Kanunu ile bazı ibareler eklenerek maddenin Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri kısmen giderilmeye çalışılmıştır. CHP ise; hizmetin özelleştirilmesinin dayanağı olan 2918 sayılı Kanun'a bazı ibareler ekleyen Değişiklik Kanunu'nun 20. maddesinin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuş ve bu itirazı reddedilmiştir.

Yine Anayasa Mahkemesi Odamızca Danıştay 8. Dairesi'nde açılan dava kapsamında Anayasa Mahkemesi'ne gönderilen 2918 sayılı Kanun'un 35. maddesine ilişkin olarak söz konusu maddenin 5398 sayılı Kanun'la değiştirilmiş olduğu gerekçesiyle, karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Bu karar esasa ilişkin bir karar değildir. CHP'nin başvurusuna ilişkin verilen red kararı ise; 5398 sayılı Kanun'un 20. maddesine ilişkindir.

29-30 Aralık 2005 tarihinde kamuoyuna duyurulan bazı haberlerde; araç muayene istasyonları/hizmetinin özelleştirilmesine onay verildiği, CHP tarafından yapılan başvuruya ilişkin bu red kararının Rekabet Kurulu'nun ihaleye izin kararlarının yürütülmesini durduran Danıştay 13. Dairesi'ndeki davayı doğrudan etkilediği, ÖİB'in ihaleye ilişkin alacağı yeni bir kararla özelleştirme önünde hiçbir engel kalmayacağı, özelleştirme sürecinde yürütülen işlemlere karşı Odamızca açılan davaları doğrudan etkileyeceği yönünde açıklamalar yer almaktadır.

Kamuoyuna duyurulan bu bilgiler eksik ve yanıltıcı olup, hukuksal gerçeklikleri karşılamamaktadır. Belirtmek gerekir ki; söz konusu hizmetin özelleştirilmesine ilişkin olarak Odamızca açılan tüm davalarda, yalnızca Anayasaya aykırılık

Tarihe Düşülen Notlar

iddiasında bulunulmamıştır. Bu davalarda; özelleştirme sürecinde yürütülen her bir işleme özgü hukuksal aykırılıklar, özelleştirmenin kamu yararına aykırılığı, ihalenin rekabet ilkelerine aykırı sonuçlandığı vb. diğer iptal gerekçeleri ortaya konmuştur. İdari davalarda iptal kararı verilebilmesi, idari işlem ya da eylemlerin yalnızca Anayasaya aykırı olmasına bağlı değildir.

Anayasa Mahkemesi'nce verilen kararların, Rekabet Kurulu'nun özelleştirme ihalesine verdiği izin kararlarının yürütülmesini durduran Danıştay 13. Dairesi'nin kararıyla bir ilgisi olmayıp, söz konusu davayı hiçbir şekilde etkilemesi söz konusu değildir. Danıştay 8. Dairesi'nde görülmekte olan dava, ilgili Yönetmelik' e karşı; Danıştay 13. Dairesi'nde görülen olan dava ise özelleştirme sürecinde yürütülen işlemlerden biri olan Rekabet Kurulu Kararlarına karşı açılmış davalardır. Danıştay 13. Dairesi'nde görülmekte olan davada, özelleştirmenin dayanağı olan maddenin Anayasa'ya uygunluğu tartışma konusu edilmemiştir. Rekabet Kurulu Kararları'nın yürütülmesinin durdurulmasının gerekçesi, yine özelleştirmenin Anayasa'ya aykırılığı değildir. Danıştay 13. Dairesi'nin karar gerekçesi özetle; ortada hukuken geçerli iki ihalenin mevcut oluşu ve bu durumda ÖİB'nin yeni bir karar alma gerekliliğidir. Bu gereklilikten hareketle ÖİB'nin alacağı karar, yapılan ihalenin onayına ilişkin değil, bir ihalenin yapılıp-yapılmayacağına ilişkin olmalıdır.

Sonuç itibarıyla Anayasa Mahkemesi'nce verilen kararlar, söz konusu Anayasal incelemeden tamamen bağımsız bir davada, Danıştay 13. Dairesi'nce verilen Rekabet Kurulu Kararlarının Yürütülmesinin durdurulmasına ilişkin kararı etkilememekte, kamuoyunda yansıtıldığı gibi özelleştirme sürecinin devamına olanak tanımadığını kamuoyuna duyururuz.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.30. MMO, ERDEMİR Özelleştirmesine Yönelik İhalenin Onayına İlişkin Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararının Kamu Yararına ve Hukuka Aykırılıkları Nedeniyle İptali ve Yürütmesinin Durdurulması İstemiyle Danıştay'da Dava Açtı.

02.02.2006

Odamız kamu, ülke ve toplum yararını açık bir şekilde göz ardı eden Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş sermayesindeki kamu hissesinin, 4 Ekim 2005 tarihinde yapılan ihaleyle blok satışına onay veren 01.12.2005 tarih ve 2005/140 sayılı ÖYK Kararı'nın İPTALİ ve dava konusu işlem hakkında YÜRÜTMENİN DURDURULMASI istemiyle Danıştay'da dava açmıştır.

Erdemir, ülke sanayisinin temel ham maddelerinden olan demir-çelik ihtiyacının karşılanmasında dışa bağımlılığı ortadan kaldırarak, kendi kendine yeter hale gelebilmek amacıyla kurulmuştur. Bu nedenle, ERDEMİR'in kuruluş amacını herhangi bir üretim ve herhangi bir ticari kazanç elde etmek gibi dar bir çerçeveye sınırlamak mümkün değildir.

15 Mayıs 1965 tarihinde üretime başlamasıyla birlikte ERDEMİR, her geçen gün kapasitesini daha da artırmış, bugün itibarıyla çelik üreticisi 15 AB üyesi ülke arasında 8. sırada, dünyada 48. sırada yer alan, 2004 yılını rekor üretimle kapatan, köklü üretim kültürü, ileri teknolojik yapısı, dünya çapında ürün kalitesiyle, kârlılığı ve verimiyle göz kamaştırır, önümüzdeki 3-5 yıl içindeki yatırım hedefleriyle Avrupa'nın en üst sırasında yer almaya aday, ülke sanayisi ve ekonomisinin lokomotifine haline gelmiştir. ERDEMİR, ülke sanayisinin bütünü üzerinde belirleyici konumu bulunan stratejik bir kuruluştur.

ERDEMİR'deki Kamu Payının Özelleştirilmesi Kamu Yararına Aykırıdır

İdare Hukuku temel ilkelerine göre, her idari işlemde "Kamu Yararı"nın bulunması vazgeçilmez bir koşuldur. Oysa ERDEMİR'in özelleştirmesinde kamu yararı bulunmamaktadır. Kamu yararından yoksun olan bir özelleştirme, özelleştirme sürecinde tesis edilen bütün idari işlemlerin de kamu yararına aykırılığını beraberinde getirmektedir.

ERDEMİR'deki kamu payının blok olarak satış suretiyle özelleştirilmesine ilişkin 4 Ekim 2005 tarihinde yapılan ihaleyi; 2.770.000.000 ABD doları bedelle en yüksek teklifi veren Ordu Yardımlaşma Kurumu-OYAK'ın kazandığı açıklanmış, bu ihale ÖYK kararıyla da onaylanmıştır. Öncelikle belirtmek gerekir ki; söz konusu ihalenin OYAK tarafından kazanılmış olması, ERDEMİR'deki kamu payının özelleştirilerek ortadan kaldırılması gerçeğini değiştirmemektedir. Zira özelleştirme uygulamalarının değerlendirilmesinde,

Tarihe Düşülen Notlar

yerli-yabancı sermaye ikileminden çok, öncelikle ülke ve kamu çıkarlarının göz önüne alınması gerekmektedir.

Kaldı ki; OYAK'ın ERDEMİR hisselerinin alımı için kurduğu ATAER firmasının % 41 oranındaki hissesinin, öteden beri ERDEMİR'e talip olan ARCELOR firmasına devrine ilişkin anlaşma imzalandığı basından takip edilmektedir. ERDEMİR'in özelleştirilmesiyle, stratejik bir kuruluşun kamu bağı koparılmakta, ülke yararına üretim ve gelişimi yerine, tamamen özel sermayenin kâr amacına göre işletilmesine terk edilmektedir.

ERDEMİR'in 2004 yılında elde ettiği net kâr, satış rakamının neredeyse 3'te 1'i oranındadır. Yani ERDEMİR her 3 yılda bir, satılmasıyla elde edilecek geliri zaten hazineye kazandırmaktadır. ERDEMİR özelleştirmesinde, dolayısıyla dava konusu ettiğimiz ÖYK kararında bu açıdan da kamu yararı bulunmamaktadır.

Türkiye'nin yassı çeliğe olan ihtiyacı, yaklaşık 7 milyon ton civarında olup, ERDEMİR bu ihtiyacın yaklaşık 3 milyon tonunu karşılamakta; 4 milyon ton ise ithal edilmekte ve bunun için her yıl 3 milyar dolar ödenmektedir. ERDEMİR'in üretim kapasitesinin daha da artırılarak yıllık 3 milyar dolar ithalat giderinin tasarrufu mümkünken, kamuya ait hisselerin 2.77 milyar dolara elden çıkarılması yolu tercih edilmiştir. Yassı çelik açığı için ikinci bir ERDEMİR dahi gerekteyken ve özel sektörün yatırım yaparak yeni bir işletme kurmasının önünde hiçbir engel yokken, stratejik bir kuruluşun tamamen özel sektöre devredilmesi, çok dile getirilen "ekonomik rasyonalite" açısından da anlaşılır değildir.

ERDEMİR özelleştirmesinin kamu yararına aykırılığının bir göstergesi de; yeniden oluşturulmasının, ihale bedelinin kat kat üzerinde (7-8 milyar dolarlık) bir yatırım gerektirmesidir.

ERDEMİR özelleştirmesi, devletin demir-çelik sektöründen tamamen elini çekmesinin dönüm noktasıdır. Oysa demir-çelik sektörü tamamen özel sektörün inisiyatifine bırakılabilecek bir sektör değildir. Demir-çelik sektörü, bir ülke sanayisinin tüm sektörlerini doğrudan ilgilendiren, bu stratejik özelliği nedeniyle de ülke sanayisi ve ekonomisine yön verebilme, ülke sanayisi ve ekonomisini kontrol edebilme gücü olan bir sektördür. Bu nedendir ki; ERDEMİR'deki kamu payının özelleştirilerek ortadan kaldırılması, devletin ülke sanayi ve ekonomisi üzerindeki kontrol, düzenleme ve yön vermesinden de vazgeçilmesi anlamına gelmektedir. Bu durum, kamu yararıyla hiçbir yönden bağdaşmamaktadır.

Kamu Payının 4046 Sayılı Kanun Kapsamında Özelleştirilmesi Mümkün Değildir

Bilindiği gibi ülkemizde özelleştirme uygulamaları 4046 sayılı Yasa kapsamında yürütülmektedir. 4046 sayılı Yasa'nın amacı; "ekonomide verimlilik artışı" ve "kamu giderlerinde azalma sağlamak" olarak ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu Yasa'ya dayanılarak yapılan özelleştirmelerin ve özelleştirmeyi oluşturan tüm idari işlemlerin 'amaç' yönünden hukuka uygun olması, genel kamu yararı amacının özel görünümü halini alan bu iki amacın varlığının ortaya konulması ile sağlanabilecektir. ERDEMİR'deki kamu payının özelleştirilmesi işlemi, genel amaç olan kamu yararına aykırı olduğu gibi; 4046 sayılı Kanun'da öngörülen özel amaca da uygun değildir.

Zira ERDEMİR'deki mevcut kamu payı, ne ekonomideki verimlilik artışını olumsuz açıdan etkilemekte ne de kamu gideri yaratmaktadır. Aksine bu özelleştirme yeni kamu giderlerinin ortaya çıkmasına neden olacaktır. Ülkenin demir-çeliğe olan ihtiyacının hiç bitmeyeceği düşünüldüğünde; ihale bedelinin bu ihtiyaç bedelini sürekli karşılayacak boyutta olmadığı da ortadadır.

ERDEMİR'deki Kamu Payının Özelleştirilmesi Anayasa'nın 167. Maddesine Aykırıdır

T.C Anayasası'nın "Ekonomik Hükümler" bölümünü düzenleyen, "Piyasaların Denetimi ve Dış Ticaretin Düzenlenmesi" başlıklı 167. maddesinin 1. fıkrası, piyasalarda tekelleşme ve kartelleşmenin olamayacağı, bunu önlemenin de devletin görevi olduğuna hükmetmektedir. Bu hükümde aynı zamanda; piyasaların sağlıklı ve düzenli işlemelerinin sağlanması da devletin görevleri arasında gösterilmiştir. Kamu payının özelleştirilerek ortadan kaldırılmasıyla ERDEMİR, fiilen özel sektör TEKEL'i haline dönüşecektir. Bunun da ötesinde; OYAK'ın uluslararası tekel konumunda olan ARCELOR ile ortaklık anlaşması imzalamasıyla, uluslararası tekel olan bir şirket de ERDEMİR'de söz sahibi olacaktır. Oysa ki Anayasa'nın 167. maddesi, piyasalarda tekelleşme ve kartelleşmenin önlenmesi gerektiğini hükmetmektedir.

İhaleyi Kazanan OYAK ile ARCELOR Firmasının Ortaklığı Rekabet Hukuku ve İlkelerine Aykırıdır

OYAK ihaleden çok kısa bir süre sonra ERDEMİR hisselerini satın almak amacıyla kurduğu ATAER Holding A.Ş'nin % 41 oranındaki hissesini, ERDEMİR için ihaleye çıkılmasından çok önce ERDEMİR'i istediği bilinen ve ERDEMİR ihalesine katılan, ancak sonradan çekilen ARCELOR'a devretmiştir.

Tarihe Düşülen Notlar

Dava konusu ÖYK Kararı'nda da belirtildiği üzere; dava konusu karar; Rekabet Kurulu'nun ihaleye "izin kararı"na dayanılarak alınmıştır.

Öte yandan Rekabet Kurulu ihalenin iznine ilişkin kararını verirken; OYAK'ın ihaleyi kazandığı durum itibarıyla inceleme yaparak, ihaleye izin vermiştir. Ancak ARCELOR'a yapılan hisse devri, Rekabet Kurulu'nun ihaleye izin verdiği durumdan (yeni bir rekabet incelemesini gerektirir) farklı bir durum ortaya çıkarmıştır.

ARCELOR'a yapılan hisse devrinin, Rekabet Hukuku açısından yeni bir incelemeyi gerektirdiği, hisse devrinin Rekabet Kurulu önüne götürülmesinden de anlaşılmaktadır. İhaleye izin verilmesine ilişkin Rekabet Kurulu Kararı'nın hukuksal geçerliliği, hisse devri sonrası yeni bir rekabet incelemesine bağlıyken, Rekabet Kurulu'nun ihaleye izin kararına dayanılarak alınan dava konusu ÖYK Kararı'nın da hukuksal geçerliliğinin olamayacağı kanısındayız. Üstelik davalı İdare, Rekabet Kurulu'nun ARCELOR'a hisse devrine ilişkin kararı beklenmeden, böyle bir devrin uygunluğunu da onaylamıştır.

Bilindiği üzere BORÇELİK ve ERDEMİR; yassı çelik üretiminde yıllık 4,6 milyon tona varan üretimle, ülkedeki çelik üretiminin % 50'sinden fazlasını gerçekleştirmektedir. Yine bilindiği üzere BORÇELİK'in % 40 hissesi Borusan Holding, yüzde % 40 hissesi ARCELOR, yüzde 11,5'i Uluslararası Finans Şirketi (IFC), % 8,5'i de ERDEMİR'e aittir. ARCELOR'un, ATAER firmasının % 41 hissesini almasıyla; ERDEMİR'in BORÇELİK'teki % 8,5 oranındaki payında da ARCELOR söz sahibi olacak ve BORÇELİK'in büyük hissedarı konumuna gelecektir. Türkiye'nin yassı çelik ihtiyacının büyük kısmını karşılayan ERDEMİR ve BORÇELİK'in ikisinde birden söz sahibi hale gelen ARCELOR, uluslararası çelik tekeli olma durumunu, Türkiye'de bölgesel bir tekel olarak kuvvetlendirecektir. Bir başka ifadeyle ARCELOR, Türkiye yassı çelik piyasasında hakim duruma gelmiş olacaktır.

Bu durum, Anayasa'nın "Piyasaların Denetimi ve Dış Ticaretin Düzenlenmesi" başlıklı 167. maddesine aykırı olduğu gibi, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a da aykırıdır.

Yukarıda sıraladığımız nedenlerin bütünselliği içinde Odamız Danıştay'a dava açmış ve ihaleye onay veren ÖYK Kararının iptali ile yürütmesinin durdurulmasını talep etmiştir.

Konu özgülündeki kamu yararını gözeterek hukuk mücadelemiz sürecektir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.31. Yangından Mal Kurtarıncasına Yapılan Özelleştirmelere Karşı Kamu Yararını Gözeten Hukuk Mücadelemiz Sürecektir.

Yapılmakta Olan Özelleştirmelerde İzlenen Tutum, Ülkemizdeki İdari Yargı Denetimini İşlevsiz Bırakacak Boyutlara Ulaşmıştır.

Özelleştirmelere İlişkin Yargı Süreci Tamamlanmadan Yapılan Devirler, TÜPRAŞ Özelleştirmesinde Olduğu Gibi Hukuksal Çözumsuzlüklere Yol Açmaktadır.

Bilindiği Gibi Danıştay, TÜPRAŞ'ın Devri Kararından Bir Hafta Sonra, Daha Önce Açılmış Bir Davaya İlişkin Yürütmenin Durdurulması Kararını Vermişti. Benzer Bir Kararın Açmış Olduğumuz Davadan Hareketle Erdemir İçin De Verilmesi Olasıdır.

ERDEMİR Özelleştirmesine Yönelik İhalenin Onayına İlişkin Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararının Kamu Yararına ve Hukuka Aykırılıkları Nedeniyle İptali ve Yürütmesinin Durdurulması İstemiyle Odamızın Danıştay'da Dava Açmış Olduğunu Hatırlatırız.

(01.03.2006)

Bilindiği üzere; kamu idareleri yürütme fonksiyonunu idari işlemlerle gerçekleştirir. İdarelerin yürütme fonksiyonunu yerine getirirken tesis ettikleri idari işlemlerin yerindeligi ise idari yargı denetimiyle sağlanmaktadır. İdari yargı denetiminin fonksiyonu; keyfi, kamu yararı ve hukuka aykırı işlem tesis edilmesini önlemektir.

Özelleştirmeler; birden fazla İdarenin, birden fazla idari işlemlerle gerçekleşen bir süreci gerektirmektedir. Özelleştirme sürecinde tesis edilen idari işlemlere karşı açılan davalarda, bu süreçte yürütülen idari işlemlerin hukuksal yerindeligi kamu adına denetlenmektedir. Kamu İdarelerinin tesis ettikleri işlemlerin dava konusu yapılarak idari yargı denetimine tabi tutulması halinde, bu denetimin sonuçlandırılmasının beklenmesi "Sorumlu İdare İlkesi"nin bir gereğidir. Kamu İdaresinin yargı sonucunu beklemesi, aynı zamanda tesis ettiği işlemlerin yerindeligiine duyduğu güvenin bir göstergesi olacaktır.

İdari yargı denetimi, idarenin yürütme fonksiyonunu gereği gibi yerine getirmesi önünde bir engel değil, aksine yürütme fonksiyonunun gereği gibi yerine getirilmesinin sağlanmasına hizmet etmektedir. Oysa ki özelleştirmelere karşı açılan davalarda; kamu adına yapılan yargı denetiminin sonucu beklenmeden, tesis edilen işlemlerin yerindeligi yargı kararıyla saptanmadan, yangından mal kaçırırmasına devir işlemleri gerçekleştirilmektedir. Sorumlu

İdare İlkesine aykırı olan bu tutum; işlemin yerinde olmadığına ilişkin yargı kararları verilmesiyle, hukuksal sorunları da beraberinde getirmektedir.

Çok yakın bir zamanda; TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesine karşı açılan davanın sonucu beklenmeden devir işleminin gerçekleştirildiği, ancak yargıdan yürütmenin durdurulmasına ilişkin bir karar çıktığı herkesçe bilinmektedir. Üstelik “devir işleminin yapılmış olmasının, yargı kararının uygulanmasını imkansız kıldığı” yönünde kamuoyuna yanıltıcı bilgiler de verilmiştir. Ancak bilinmelidir ki bir hukuk devletinde; yargı kararlarının İdarenin işlemleriyle hükümsüz kılınması mümkün olmayıp, İdarenin işlemleri yargı kararlarıyla hükümsüz kılınabilir.

TÜPRAŞ'ın devrine benzer bir durum da dün yaşanmış, Odamızca ERDEMİR özelleştirmesine karşı açılan davaların sonucu beklenmeden ve özelleştirmenin hukuksal yerindeliliği denetlenmeden; devir işlemi gerçekleştirilmiştir. Yargıdan, ERDEMİR özelleştirmesinin yerinde olmadığı yönünde bir karar çıkması olasıdır ve bu durumda TÜPRAŞ özelleştirmesinde yaşanan karmaşa yeniden gündeme gelecektir.

ERDEMİR'deki Kamu Payının Özelleştirilmesi Kamu Yararına Aykırıdır ve 4046 Sayılı Kanun Kapsamında Özelleştirilmesi Mümkün Değildir

İdare Hukuku temel ilkelerine göre, her idari işlemde “Kamu Yararı”nın bulunması vazgeçilmez bir koşuldur. Oysa ERDEMİR'in özelleştirmesinde kamu yararı bulunmamaktadır. Kamu yararından yoksun olan bir özelleştirme, özelleştirme sürecinde tesis edilen bütün idari işlemlerin de kamu yararına aykırılığını beraberinde getirmektedir.

Bilindiği gibi ülkemizde özelleştirme uygulamaları 4046 sayılı Yasa kapsamında yürütülmektedir. 4046 sayılı Yasa'nın amacı; “ekonomide verimlilik artışı” ve “kamu giderlerinde azalma sağlamak” olarak ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu Yasa'ya dayanılarak yapılan özelleştirmelerin ve özelleştirmeyi oluşturan tüm idari işlemlerin ‘amaç’ yönünden hukuka uygun olması, genel kamu yararı amacının özel görünümü halini alan bu iki amacın varlığının ortaya konulması ile sağlanabilecektir. Erdemir'deki kamu payının özelleştirilmesi işlemi, genel amaç olan kamu yararına aykırı olduğu gibi; 4046 sayılı Kanun'da öngörülen özel amaca da uygun değildir.

Zira Erdemir'deki mevcut kamu payı, ne ekonomideki verimlilik artışını olumsuz açıdan etkilemekte ne de kamu gideri yaratmaktadır. Aksine bu özelleştirme yeni kamu giderlerinin ortaya çıkmasına neden olacaktır. Ülkenin

demir-çeliğe olan ihtiyacının hiç bitmeyeceği düşünüldüğünde; ihale bedelinin bu ihtiyaç bedelini sürekli karşılayacak boyutta olmadığı da ortadadır.

ERDEMİR özelleştirmesinin kamu yararına aykırılığının bir göstergesi de; yeniden oluşturulmasının, ihale bedelinin kat kat üzerinde (7–8 milyar dolarlık) bir yatırım gerektirmesidir.

ERDEMİR’deki Kamu Payının Özelleştirilmesi Anayasa’nın 167. Maddesine Aykırıdır

T.C Anayasası’nın “*Ekonomik Hükümler*” bölümünü düzenleyen, “*Piyasaların Denetimi ve Dış Ticaretin Düzenlenmesi*” başlıklı 167. maddesinin 1. fıkrası, piyasalarda tekelleşme ve kartelleşmenin olamayacağı, bunu önlemenin de devletin görevi olduğuna hükmetmektedir. Bu hükümde aynı zamanda; piyasaların sağlıklı ve düzenli işlemlerinin sağlanması da devletin görevleri arasında gösterilmiştir. Kamu payının özelleştirilerek ortadan kaldırılmasıyla ERDEMİR, fiilen özel sektör TEKEL’i haline dönüşecektir.

Erdemir Türkiye’nin Göz Bebeğidir

ERDEMİR, sanayinin temel hammaddelerinden olan demir-çelik ihtiyacının karşılanmasında dışa bağımlılığı ortadan kaldırarak, kendi-kendine yeter hale gelebilmek amacıyla kurulmuştur. 1960 sonrası Türkiye’nin sanayileşme ve kalkınma hamlelerini simgeleyen ERDEMİR, Türkiye’deki ortalama performansın çok üzerine çıkmış bir kurum niteliği taşımaktadır. Kamuya yük olmadığı gibi, küresel düzeyde rekabet ederek ayakta kalmayı başarabilecek niteliğe sahiptir. Her geçen gün kapasitesini daha da artıran ERDEMİR, bugün itibarıyla çelik üreticisi 15 AB üyesi ülke arasında 8. sırada yer almasının yanı sıra 2009 yılına kadarki yatırım hedefleriyle Avrupa’nın en üst sırasında yer almaya da adaydır.

Kuruluş sözleşmesi gereği, yarattığı gelirin önemli bir kısmını yeniden yatırıma dönüştürmek zorunda olduğundan dolayı, yatırımların çok düşük olduğu ülkemiz için vazgeçilmez bir konumu da bulunmaktadır 2004 yılında elde ettiği net kâr, satış rakamının neredeyse 3’te 1’i oranındadır. Yani ERDEMİR her 3 yılda bir, satılmasıyla elde edilecek geliri zaten hazineye kazandırmaktadır.

Bütün bu vb. nedenlerden ötürü ERDEMİR özelleştirmesine ilişkin kamu yararını gözetken hukuk mücadelemiz sürecektir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.32. Mühendisler Sömürüye, İşsizliğe, Yoksulluğa, Özelleştirmelere, Emperyalist Savaş ve İşgallere Karşı Birlik, Mücadele ve Dayanışma İçin 1 Mayıs'ta Alanlarda

(29.04.2006)

12 Eylül'den bu yana izlenen neo liberal politikalarla işçi sınıfı ve bütün emekçilerin koşulları giderek ağırlaşmış; 2006 1 Mayıs'ına girerken emekçilerin yaşam ve çalışma koşulları önceki yıllara göre çok daha büyük boyutlara ulaşmıştır. 12 Eylül'ü, "bundan sonra biz güleceğiz" diye karşılayan büyük sermaye çevreleri, izlenen serbestleştirme, kuralsızlaştırma, esnek üretim ve esnek istihdam politikalarıyla gerçekten de ihya olmuşlardır. Sermayenin azami kâr güdüsüne hizmet için, kamusal mülkiyet ve hizmet alanlarının yeni kâr alanları olarak sermayeye açılması sonucunda ücretlerden emekliliğe ve temel sosyal haklara dek bütün çalışanların bugünü ve geleceği karartılmıştır.

IMF, DB, DTÖ, AB yasaları ile eğitimden sağlığa, sosyal güvenlik altyapıya, tarımdan yerel hizmetlere, sağlıktan eğitime, haberleşmeden ulaştırmaya, enerjiden madenlere ve mühendislik hizmetlerine kadar her şey uluslararası sermayenin egemenliğindeki piyasa işleyişine sunulmuş; ülkemiz emperyalist güçlerin açık sömürü alanı haline getirilmiştir. Son olarak gündeme gelen Sosyal Güvenlik, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası ve stratejik sektörlerdeki özelleştirmelerle uluslararası sermaye ve onun işbirlikçilerine tam bir hareket serbestisi ve azami kâr koşulları sağlanmış, emekçilere ise aşgarinin de altında yaşam koşulları dayatılmıştır.

Ekonomik veriler göstermektedir ki, ucuz döviz ve ithalata dayalı, istihdamı azaltan ekonomik-sosyal politikalar, ülke sanayisi ve çalışanlarının aleyhine sonuçlar yaratmaktadır. Türkiye, yatırımlara en az pay ayrılan yıllarını yaşamaktadır. Özelleştirmelerin başlamasının ardından yatırımlardaki azalma % 75 gibi büyük bir orana ulaşmıştır. Son verilere göre, 50 milyon 826 bin olan çalışabilir nüfusun bugün ancak 22 milyonu, yani % 43'ü istihdam edilmektedir. Bu 22 milyonun % 46'sı ise hiçbir sosyal güvenlik kuruluşuna ve güvenceye sahip olmaksızın çalışmaktadır. Mühendislik, sanayileşmenin temel unsurlarından biri olduğu halde bugün sanayide mühendis istihdamının % 22,3 oranında olması sanayinin durumuna ilişkin ciddi bir veri sunmaktadır.

Sermaye egemenliği ve emperyalizme bağımlılık süreçlerinin bütün sonuçları iç içe geçerek Türkiye'yi ve emekçileri kuşatmaktadır. Irak'tan sonra İran ve Suriye'yi sıraya koyan ABD'nin sıçrama tahtası haline getirilmek istenen

Türkiye'nin onurunu dünya kamuoyu nezdindeki yine işçiler, mühendisler, doktorlar, kamu çalışanları, kısaca emekçiler temsil edecektir.

Bütün ekonomik-sosyal güçlüklerle ve ülkemizin pazarlanmasına karşın, Emeğin Bayramı olan 1 Mayıs'ı coşku ve mücadele kararlılığıyla karşılıyoruz. Çünkü bütün olumsuzluklara karşın bağımsızlık yanlısı emek ve demokrasi güçlerinin ağırlık oluşturmasıyla süreci tersine çevirmek olanaklıdır.

Bu bilinçle 1 Mayıs'ta, iş ve ekmek için, eşitlik, adalet, barış ve kardeşlik için emeğin kurtuluş özlemini haykırarak, emperyalist savaş ve işgallere "Hayır!" diyeceğiz.

Mühendisliğe ilişkin meslek ve meslektaş sorunlarının ülke sorunlarından ayrılamayacağı gerçeğinden hareketle; sanayileşmiş, demokratik, barış içinde, yaşanabilir başka bir Türkiye özlemi ve iradesi, emek ve demokrasi güçleriyle birlikte 1 Mayıs'ta alanlarda yankılanacaktır.

Emeğin Bayramı kutlu olsun diyoruz.

Yaşasın Birlik Mücadele ve Dayanışma Günü, Yaşasın 1 Mayıs!

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.33. ERDEMİR Özelleştirmesinde Devire İzin Veren Rekabet Kurulu Kararı'nın Yürütmesi Danıştay 13. Dairesi Tarafından Durdurulmuştur.

Danıştay'ın Bu Kararı ile ERDEMİR'in Devri Yasal Dayanaktan Yoksun Kalmıştır. ERDEMİR Derhal Kamuya İade Edilmelidir.

10.05.2006

ERDEMİR'in özelleştirilmesine karşı Odamızca açılan davada, Danıştay 13. Dairesi'nce; Rekabet Kurulu'nun ERDEMİR'in devrine izin verdiği Kararını 7 kişiyle alması gerekirken, Yasa'ya aykırı olarak 8 kişi toplanarak aldığı gerekçesiyle, devir işlemine izin Kararı'nın yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir.

Danıştay'ın bu Kararı ile ERDEMİR'in devri yasal dayanaktan yoksun kalmıştır.

Danıştay 13. Dairesi'nin Kararı bir kez daha göstermiştir ki; stratejik öneme sahip, kamuya büyük gelir getiren işletme, varlık ve hizmetler yangından mal kaçırırçasına özelleştirme kapsamına alınarak bir an önce özelleştirilmelerine çalışılmakta, böylesine önemli özelleştirme süreçlerinde yürütülen işlemlerde, telafisi imkânsız hatalar yapılmaktadır.

Kamuya ait tüm değerlerin önü alınamaz bir istekle özelleştirilmelerinde yürütülen işlemlerde böylesine önemli hataların yapılması; özelleştirmelerdeki aceleciliği ve dolayısıyla kamu yararına uygunluk değerlendirmesinin yeterince yapılmadığını da ortaya koyar niteliktedir.

Artık ERDEMİR, TELEKOM, TÜPRAŞ v.b. gibi ülkenin ve kamunun genelini ilgilendiren özelleştirmelerde, devir yapılmadan, bu özelleştirmelere karşı yürütülen yargı sürecinin beklenmesi, Kanuni İdare İlkesinin bir gereği olarak kabul edilmelidir.

ERDEMİR'de devir işleminin yapılmış olması, ERDEMİR özelleştirmesinin hukuka aykırılığını ortadan kaldırmamakta, Danıştay'ın yürütmeyi durdurma Kararı'nı hükümsüz kılmamaktadır.

Devirin hukuka aykırılığı yargı kararıyla tespit edilmiştir ve İdarelerin hatalı işlemlerini geri alabilmeleri genel İdare Hukuku İlkelerindedir.

Odamız, bağımsız yargının kararına saygı ve yürütmeyi durdurma işleminin derhal uygulanmasını istemektedir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.34. Enerji Alanında Yaşanan Sorunların Kökeninde Türkiye'ye Dayatılan Özelleştirme, Ticarileştirme, Serbestleştirme ve Kamu Örgütlenmesinin Parçalanarak Zayıflatılması Bulunmaktadır.

Yalnızca Azami Kâr Güdüsüyle Davranan Özel Sektöre Teslim Olunmamalıdır.

Elektrik Kesintileri ve Enerji Darboğazıyla Karşılaşmamak İçin Kamusal Planlama ve Denetim Zorunludur.

(17.07.2006)

Şubat ayında yaşanan Rusya-Ukrayna doğal gaz krizi ve bunun ülkemize etkileri, elektrik üretimindeki payları yüksek olmayan otoprodüktör kuruluşların yol açtığı son kriz, ülkemizde izlenen enerji politikalarının köktenci bir tarzda gözden geçirilmesini gerektirmektedir. Zira yaşanan tüm sorunların temel nedeni, dışa bağımlı, yerli kaynak kullanımını reddeden enerji politikaları ile bir kamu hizmeti olan enerjinin tamamen ticarileştirilmesi, serbestleştirilmesi ve serbest piyasanın üzerinde hiçbir denetim mekanizması bulunmamasıdır.

Bilindiği gibi diğer kamusal alanlarda olduğu gibi enerji sektörü de, yerli ve yabancı sermaye için yeni bir ticari alan olarak örgütlenmiş; 1984 yılından bu yana çıkarılan yasa, KHK ve yapılan Anayasa değişiklikleri ile bu yönde kapsamlı adımlar atılmıştır. 1984'te "TEK Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun" ve bu yöndeki yönetmeliklerle enerji sektöründe özelleştirmelerin yolu açılmış, özel sektöre enerji alanında faaliyette bulunma olanağı tanınmıştır. Bu Yasa küresel piyasa kurallarının ulusal düzenleme ve kurumları geriletmediği ilk uygulamadır.

Enerji sektörünün özelleştirilmesinin yolu sektörün idari olarak yeniden yapılandırılmasından, bir diğer deyişle TEK'in bölünüp, küçültülerek işlevsizleştirilmesinden geçiyordu. Bu operasyon 1993 yılında TEK'in TEAŞ ve TEDAŞ olarak ikiye bölünmesiyle başlatılmış ve dağıtım şirketlerine bölünen TEDAŞ'ın satışının önü açılmaya çalışılmıştır. Bununla da yetinilmemiş; 2001'de Dünya Bankası'nın verdiği kredilerin ön şartı olarak Bakanlar Kurulu Kararı ile TEAŞ; TEİAŞ, EÜAŞ, TETAŞ olarak üçe ayrılmıştır. Böylece sektörün merkezi planlamayı gerektiren bütünlüklü yapısı bozularak, sonuçları karşımıza yıllardır yolsuzluk ve kaos olarak çıkan dönemin kapısı aralanmıştır.

Tarihe Düşülen Notlar

Yine 2001 yılında, AB Elektrik Mevzuatı ile uyum sürecinde 4628 sayılı Elektrik Piyasası Yasası ile özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterecek bir elektrik piyasası oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanması için yeni bir yapı olarak Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumu ve Kurulu oluşturulmuştur. Bu Yasa, özet olarak elektrik üretim, iletim, dağıtım, satış, ithalat ve ihracatı ve elektrik alanındaki özelleştirmelerde izlenecek usulleri kapsamaktadır.

18.04.2001 tarihli Doğal Gaz Piyasası Kanunu ile doğal gaz sektörü de Enerji Piyasası Üst Kurulu'na bağlanmıştır. Bu Yasa ile üst kurulun adı Elektrik Piyasası iken, Enerji Piyasası olarak değiştirilmiştir.

Bir kamu hizmeti olan ve doğal gaz santrallerinden termik santrallerine, trafolardan dağıtım şebekelerine dek bir bütün olan enerjinin ticarileştirilmesi ve serbestleştirilmesi bu Yasa ve ilgili yönetmeliklerle sağlanmış ve ülkemizdeki genel yönetim krizi ile ekonomik-sosyal sorunlara bir de enerji yönetimi krizi ve yol açtığı/açacağı sorunlar eklenmiştir.

Yıllardır uygulanan ithal doğal gaza dayalı dışa bağımlı enerji politikaları sonucu ülkemiz elektrik enerjisi üretiminde % 45 oranında doğal gaza bağımlı kaldığı bilinmektedir. Üretimde Yap İşlet Devret ve Yap İşlet modelleri ve yüksek fiyatlı yüzde yüz alım garantili sözleşmelerle enerji maliyetleri sürekli artmış, Türkiye elektriği en pahalıya tüketen ülkelerden biri haline gelmiştir. Yap-İşlet ve Yap-İşlet-Devret anlaşmalarındaki usulsüzlükler, özel şirketlere sağlanan milyarlarca dolarlık haksız kazançlar TBMM'ye sunulan Sayıştay Raporu'nda belgelenmiştir. Yap-İşlet ve Yap-İşlet-Devret uygulamalarının sakıncaları açık seçik bir şekilde ortaya çıkmışken, daha birkaç ay önce elektrik üretim ve dağıtım tesislerinin özel sektöre devredilmesi için yeni bir yasal düzenleme daha yapılmıştır.

Enerji üretiminde kamusal planlama, kamusal üretim ve yerli kaynak kullanımını reddeden özelleştirme politikaları ülkemizi enerji alanında da darboğaza sokmuştur. Son 20 yıldır uygulanan özelleştirmeci politikalarla ülkemize dayatılan dışa bağımlı enerji politikaları, enerjinin her şeyden önce bir kamu hizmeti/toplumsal bir hizmet olduğu bilincinin edinilmesini engellemiş, kamunun bu hizmeti herkese gereksinimi ölçüsünde sağlaması gerektiği fikri reddedilmiştir.

Kamusal bir hizmet olmasına karşın siyasal iktidarlar tarafından, IMF, Dünya Bankası, AB, OECD vb. uluslararası kapitalist örgütlerin talimatlarıyla özelleştirilmeye ve piyasaya terk edilmeye çalışılan elektrik üretiminde, her ne şartta olursa olsun piyasa egemenliğine teslim olma anlayışı yaşanan ciddi sıkıntıların ana etkenini oluşturmaktadır.

Elektrik üretiminde kamusal planlamanın işlevsizleştirilmesi ve yok sayılması, kamusal denetimin azaltılması, kamu üretim tesislerinin düşük kapasitelerde çalıştırılması ve bir bölümünün özelleştirilmesi, elektrik üretiminde sürekli olarak özel sektöre ağırlık verilmesini içeren sürecin ciddi sorunlar doğurduğu artık kabul edilmelidir.

Elektrik üretimi basit bir piyasa faaliyeti değildir. Elektrik üretimi, “maliyetlerin arttığı ve kâr marjlarının düştüğü” gerekçesiyle, yasal bildirim şartlarına bile uymadan, yük tevzi planlamasında gerekli değişikliklere imkan vermeden, kafasına estiğince üretimini durdurabilen özel sektör üreticilerine bırakılamayacak kadar ciddi kamusal bir hizmettir.

Elektrik üretiminin dörtte birini, ayrıcalıklı sözleşmelerle uluslararası sermaye bağlantılı özel sektöre işletilen Yap-İşlet santrallerine dayandıran uygulamanın, hukuka uygun olmadığı Danıştay’ın aldığı kararlarla belgelenmiştir. Danıştay kararlarını uygulamamak için “Bakanlar Kurulu Prensipten Kararı” diye hiç bir yasal dayanağı olmayan bir uygulamayla hukuksuzluğu sürdürmek isteyen iktidarın, bu hukuk dışı kararı da, Danıştay tarafından iptal edilmiştir. Bu durumda, Yap-İşlet santralleriyle ilgili sözleşmelerde, siyasal iktidar kendisinin de şikayetçi olduğunu öne sürdüğü, ülke ve kamu çıkarları aleyhine hükümleri değiştirme imkânı varken, bu yola gitmemiş; hukuk dışılığı yargı kararlarıyla belgelenen bu durumu yeni yasal düzenlemeye konu etmiştir. Bu, usulsüzlüğü gidermek değil, hukuksuzluğu usule uydurmaya yönelik bir uygulamadır, yasaya karşı başvuru olan bir hiledir.

Odamız, genel olarak enerji üretiminin, özel olarak elektrik üretiminin kamusal bir hizmet olduğu, elektrik üretiminde kamusal planlama, üretim ve denetimin şart olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır. Elektrik üretiminde sorunlarla karşılaşılması için:

- Enerji ihtiyacının karşılanmasında yeni, yenilenebilir ve yerli kaynaklara ağırlık verilmesini, başta doğal gaz olmak üzere ithal enerji kaynaklarına bağımlılığın azaltılmasını,

Tarihe Düşülen Notlar

- Henüz değerlendirilmeyen hidrolik, rüzgâr, jeotermal güneş enerjisi vb. yerli ve yenilenebilir enerji kaynağı potansiyellerinin değerlendirilmesini,
- Yerli kömür kaynaklarımızın ileri teknolojilerle çevreye olumsuz etki yaratmadan elektrik üretimi için kullanılmasını,
- Kamu enerji üretim, iletim ve dağıtım tesislerinin iyileştirme, bakım, onarım çalışmalarının hızla sonuçlandırılmasını,
- Süregelen kamu enerji yatırımlarının yeterli kaynak ayrılarak bir an önce devreye girmelerinin sağlanmasını,
- İletim ve dağıtım kayıplarının azaltılmasını,
- Enerji verimliliği ve tasarrufu uygulamalarına ağırlık verilmesini savunmaktadır.

Odamız, bu doğrultuda sürdürüle geldiği çalışmalarla ve yayınlarla, başta siyasal iktidar, enerjiyle ilgili kurum ve kuruluş yöneticileri olmak üzere tüm ilgilileri ve kamuoyunu bilgilendirmeye ve uyardıya devam edecektir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.35. ERDEMİR Özelleştirmesinde Devire İzin Veren Rekabet Kurulu Kararından Sonra, Danıştay 13. Dairesi'nce Satışa Onay Veren Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı'nın Yürütmesi de Durdurulmuştur.

ERDEMİR Özelleştirmesiyle İlgili Yargı Kararları “Özelleştirme Aceleciliğine Dur” Demektedir.

ERDEMİR'in Devrinin Yasal Dayanaktan Yoksun Kaldığı Bir Kez Daha Kanıtlanmıştır. Yineliyoruz: ERDEMİR Derhal Kamuya İade Edilmelidir.

(18.07.2006)

ERDEMİR özelleştirmesine karşı Odamızca açılan davalardan birine ilişkin Danıştay 13. Dairesi'nce; Rekabet Kurulu'nun ERDEMİR'in devrine izin veren Kararını 7 kişiyle alması gerekirken, Yasa'ya aykırı olarak 8 kişi toplanarak aldığı gerekçesiyle devir işlemine izin Kararı'nın yürütmesinin durdurulmasına karar verdiği ve bu yürütmeyi durdurma kararına karşı yapılan itirazın Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'na reddedildiği bilinmektedir.

Son olarak ise Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun ERDEMİR İhalesine Onay Kararı'na karşı Odamızca açılan bir başka dava da Danıştay 13. Dairesi'nce; ERDEMİR'in satışına onay veren Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı'nın yürütmesi de durdurulmuştur. Daha önce yürütmesi durdurulan Rekabet Kurulu'nun Devre İzin Karar'ına dayanılarak tesis edilen bir işlem olduğu gerekçesiyle, ERDEMİR'in satışına onay veren Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı'nın da yürütmesinin durdurulmasıyla; ERDEMİR'in devrinin yasal dayanaktan yoksun kaldığı bir kez daha ortaya konulmuştur.

Danıştay 13. Dairesi'nin bu Kararı da bir kez daha göstermiştir ki; stratejik öneme sahip, kamuya büyük gelir getiren işletme, varlık ve hizmetlerin yangından mal kaçırırçasına özelleştirme kapsamına alınarak bir an önce özelleştirilmelerine çalışılmakta ve böylesine önemli özelleştirme süreçlerinde yürütülen işlemlerde telafisi imkansız hatalar yapılmaktadır.

Kamuya ait tüm değerlerin önü alınamaz bir istekle özelleştirilmelerine ilişkin yürütülen işlemlerde böylesine önemli hataların yapılması; özelleştirmelerdeki aceleciliği ve dolayısıyla kamu yararına uygunluk değerlendirmesinin yeterince yapılmadığını da ortaya koyar niteliktedir.

Tarihe Düşülen Notlar

Artık ERDEMİR vb. gibi ülkenin ve kamunun genelini ilgilendiren özelleştirmelerde devir yapılmadan önce, bu özelleştirmelere karşı yürütülen yargı sürecinin beklenmesi, Kanuni İdare İlkesinin bir gereği olarak kabul edilmelidir.

Gelişmeler Odamızın ERDEMİR özelleştirmesine ilişkin kamu ve ülke çıkarlarını koruyan tutumunu doğrulamaktadır. ERDEMİR gibi dev bir kuruluşun özelleştirilmesinin kamu yararına ve hukuka aykırılığı, ihaleyi kazananın yerli ya da yabancı olmasına göre değişkenlik göstermemektedir. Tüm platformlarda dile getirdiğimiz gibi; kârlılığı bilinen ve zarar etmesi mümkün olmayan ERDEMİR'in özelleştirilmesinde; özelleştirmelerin genel amacı olarak belirtilen "kamu yararı" bulunmadığı gibi, özelleştirme uygulamalarını düzenleyen 4046 sayılı Yasa'da belirlenmiş olan ve bir değer için özelleştirilmesi için gerekçe kabul edilen "ekonomide verimlilik artışı" ve "kamu giderlerinde azalma sağlamak" gibi özel amaçlar da mevcut değildir. Ancak ne yazık ki, kamuya yük olmak şöyle dursun, kamuya gelir getiren ve ekonomik verimlilik taşıyan ERDEMİR 4046 sayılı Yasa kapsamında özelleştirilmiş, böylesine önemli bir özelleştirmede önemli hukuki hatalar yapılmış, üstelik yargı süreçleri sonlanmadan ERDEMİR devredilmiştir.

ERDEMİR'in devrinin hukuka aykırılığı, Rekabet Kurulu'nun Devire İzin Kararı'ndan sonra, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun satışa onay Kararı'nın da yürütmesinin durdurulmasıyla bir kez daha tespit edilmiştir.

Odamız, bağımsız yargının kararına saygı ve yürütmeyi durdurma kararlarının derhal uygulanmasını istemektedir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.36. TMMOB Makina Mühendisleri Odası, Pamukova Faciasının Yıldönümünde, Ulaşım Politikalarının Kamu ve Toplum Yararları Doğrultusunda Düzenlenmesini, Demiryolu Taşımacılığının Geliştirilmesi ve Kombine Taşımacılığın Uygulanmasını Öneriyor.

(24.07.2006)

Son dönemlerde “hızlı tren” uygulaması ile meydana gelen tren kazaları, demir yolu altyapısının teknik gerekliliğe uygun hale getirilmeden gündeme alınması, sorunun ciddiyetinin hâlâ kavranmadığının bir göstergesi olarak değerlendirilmelidir.

Ulaşım politikaları, toplum yararını gözeten, tüm ulaşım alternatiflerini (Kara, Deniz, Hava ve Demir Yolu) değerlendiren Kombine Taşımacılığı (seri, ekonomik, çevreci, güvenli ve hızlı taşımacılık) esas alması gerekirken ülkemizde demir yolları kara yolu taşımacılığı lehine bilinçli olarak geriletilmiştir.

Bu nedenle gerekli teknik alt yapıdan yoksun bir şekilde siyasi iktidarın imaj gösterisi olarak gündeme sokulan “hızlandırılmış tren”in 22 Temmuz 2004 tarihinde Sakarya'nın Pamukova ilçesinde raydan çıkarak devrilmesi sonucunda 38 kişi ölmüş, 81 kişi de yaralanmıştır.

Pamukova faciası;

- Mühendislik birikiminin inatla değerlendirilmemesi,
- Siyasal çıkarlar uğruna imaj gösterilerinin insan yaşamından önde tutulması,
- “Hızını artıralım, hızlı tren olsun” gibi bilim dışı bir yaklaşımın egemen olması,
- Kaza öncesinde Ulaştırma Bakanlığı ve TCDD'ye iletilen teknik raporlarda ve kazadan birkaç gün önce TCDD'de yapılan bir toplantıda demir yolu hattının alt ve üst yapısının hızlandırılmış trene uygun olmadığı, kaza riskinin çok yüksek olduğunun net bir şekilde belirtilmesine rağmen bu uyarıların dikkate alınmaması,
- Demir yollarının yeniden yapılandırılması adı altında TCDD'de 1995 yılından beri kamu işletmeciliğini yok eden politikalarla personel azaltılmasına gidilmesi ve nitelikli personelin kurumdan uzaklaştırılması,
- TCDD'ye yönelik yatırımların azaltılması, bakım atölyelerinin büyük bir kısmının kapatılması ve TCDD'ye eğitilmiş iş gücü yetiştiren demir yolu meslek okullarının lağvedilmesi,

Tarihe Düşülen Notlar

- Kuruluşundan bu yana entegre bir işletme olan TCDD'nin parçalanarak işlevsizleştirilmesi ve böylece özelleştirilmesinin önünün açılmasının kaçınılmaz bir sonucu olarak yaşanmıştır.

Bütün bu nedenlerle, “Beni demir yolu ile anacaklar” diyen Başbakan ve konuya laubali bir tarzda yaklaşan yetkililer kamuoyu vicdanında aklanmamıştır.

Demir yolu işletmeciliği, yatırımdan bakıma, yenilenmeye, eğitime ve yeni hatların kurgulanmasına dek merkezi bir planlamayı gerektirmektedir. TCDD'nin yapmakla yükümlü olduğu başlıca işler de zamanında bu çerçevede tanımlanmıştır. TCDD'nin demir yollarını, kendisine bağlı liman, rıhtım ve iskeleleri işletmek, genişletmek, yenilemek; tamamlayıcı işler olarak gerektiğinde demir yolları taşımacılığını tamamlayıcı nitelikteki feribot dahil, her türlü deniz ve kara taşımacılığı yapmak; çeken ve çekilen araç ve gereçler ile benzerlerini yapmak ve yaptırmak; görevlerinin gerektirdiği ambar, antrepo, depo ve benzeri tesisler ile yolcu ihtiyaçları için gerekli tesisleri kurup işletmek; yurt içinde ve dışında yapılmakta ve yapılacak olan demir yolu inşaatlarını üstlenmek yükümlülükleri bulunmaktadır. Bugün yapılan ise bu kamucu yaklaşımın tasfiyesidir.

1998 yılı verilerine göre gelişmiş ülkelerden İtalya'da demiryolu hat uzunluğu 16.080 km, İngiltere'de 16.847 km, Fransa'da 31.727 km; ülkemiz demir yollarının toplam ana hat uzunluğu ise 10.508 km'dir. Ülkemizin yüzölçümü ise bu ülkelerin yüzölçümlerinin sırası ile 2,6, 3,2 ve 1,4 katıdır. Bu veriler, Türkiye'de demir yolu taşımacılığının nasıl ihmal edildiğini göstermektedir.

Öte yandan ABD ve özelleştirmeleri ilk başlatan ülke olan İngiltere'deki özelleştirme uygulamalarının başarısızlığı, bu hizmetlerin yeniden kamu eliyle verilmesine yol açmış, ancak ne yazık ki bu örneklerden ders alınmamıştır. Türkiye'nin artan nüfusuna paralel olarak oluşan ulaşım talebi, en ekonomik biçimde demiryolu taşımacılığının kamu hizmeti olarak ve kamu eliyle geliştirilmesiyle karşılanabilecektir.

Demir yolu yapım maliyeti, kara yolu yapım maliyetine göre düz arazide 8 kat, orta engebeli arazide 5 kat daha ekonomiktir.

Kara yolu taşımacılığı, enerji tüketim toplamının % 82'sini tüketmesine karşın taşımadaki payı % 71.5'tir. Demir yollarının ise enerji tüketim payı % 2 iken, taşımacılıktaki payı % 4'tür.

Yalnızca bu veriler bile enerji verimliliği ve çevre sağlığı açısından demir yolu taşımacılığının önemini gözler önüne sermektedir.

Aynı şekilde, Avrupa’da yapılan bir araştırmaya göre, kazalarda ölüm riski 1 milyar yolcu-km başına demir yollarında 17 kişi iken, kara yollarında 140’tır. Yaralanma riski ise demiryollarında 41 iken, kara yollarında 8.500–10.000 kişi gibi yüksek bir sayıya ulaşmaktadır. Dolayısıyla demir yolu taşımacılığı ekonomik olması yanı sıra can güvenliği açısından da önem taşımaktadır.

Odamız, “kaza” olarak anılan Pamukova katliamı dolayısıyla;

- Bilim insanları ve meslek odalarının görüşleri alınmaksızın “hızlı veya hızlandırılmış tren” uygulamasına geçilmemesini,
- Demir yolu hatlarının ciddi ve bütünlüklü bir tarzda onarılarak yeniden yapılandırılmasını,
- Kara yolu, hava yolu, deniz yolu ve demir yolu ulaşım politikalarının ülke genelinde ve yerel bazda birbirleri ile bütünlüklü olarak planlanmasını ve Kombine Taşımacılık’ın egemen kılınmasını,
- Kara yolu ulaşımı dışında, çağdaş ve hızlı, alt yapı problemleri ve sorunları çözümlenmiş demir yolu, hava yolu ve deniz yolu ulaşımının da hak ettiği düzeye ulaşması ile ulaşım da toplu taşımanın yaygınlaşmasını,
- TCDD’nin parçalanarak işlevsizleştirilmesi ve demiryollarında özelleştirme uygulamalarına son verilmesini, önermektedir.

MMO, ülkemizde ciddi bir Ulaşım Master Planının oluşturulması ve bu kapsamda demir yolu ağının genişletilmesi gerekliliğine dikkat çekmekte ve Pamukova faciasının yıldönümünde toplumsal bilincin bu yönde şekillenmesi gerektiğini duyarlı kamuoyu ile paylaşmaktadır.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.37. EGO Özelleştirmesi Üzerine.*

(31.07.2006)

SORU : EGO'nun özelleştirilmesine ilişkin görüşlerinizi alabilir miyiz?

YANIT: Odamız, yerel yönetim hizmetlerinin kamusal hizmetler olduğu, bu hizmetlerin, kentin ve kent halkının çıkarları doğrultusunda, kamu eliyle verilmesi gerektiği düşüncesindedir.

Odamızın kurucuları arasında yer aldığı ve sekreterliğini yürüttüğü, bünyesinde çok sayıda demokratik kuruluş ve kent haklarını savunan kişinin yer aldığı Ankara Kent Konseyi Girişiminin, 13-14 Mart 1999 tarihinde düzenlediği "Ankara Gerçeği" başlıklı toplantının Sonuç Bildirgesinde de ifade edildiği üzere, Odamız:

- "Yerel yönetim çalışmalarında şeffaflığın esas olmasını, yerel yönetimlerin özzerleştirilmesini, halkın doğrudan katılımı üzerinden tasarlanması,"
- "Kentsel hizmetlerdeki ücret politikalarının piyasa koşullarının ve belediye yöneticilerinin insafına terk edilmeden, tüketici hakları korunarak tespit edilmesi,"
- "Ankara'nın ulaşım sorunun çözümünde toplu taşıma ağırlık veren projeler üretilmesi"

gereğini savunmuştur.

Bugün de Odamız, kent halkına yerel yönetimlerce verilen tüm hizmetlerin kamusal hizmetler olduğu ve kamu eliyle verilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Dolayısıyla, Odamız EGO'nun özelleştirilmesine karşıdır. Nitekim, doğal gaz sektörünü piyasa faaliyetlerine açan 4646 sayılı Doğal gaz Piyasası Yasası ile ilgili değerlendirmelerinde, Odamız, kentsel doğal gaz dağıtım ve işletme hizmetlerinin yerel yönetimlerin elinden alınarak, özel şirketlere devredilmesine karşı çıkmıştır.

Ancak EGO'nun özelleştirilmesine karşı çıkmak, EGO'nun her türlü uygulamasını sorgusuz sualsiz kabul etmek değildir. Odamız, EGO'nun kent ve

* Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ'ın **Sabah Gazetesi Ankara Eki** muhabirinin EGO özelleştirmesine yönelik sorularına verdiği yanıtlar.

kent halkının çıkarları doğrultusunda çalışması, çalışmalarında Ankara halkının, meslek örgütlerinin, uzmanların görüş ve önerilerini dikkate alması ve şeffaf olmasını savunmaktadır. Ancak, süre gelen ve mevcut belediye ve EGO yönetimleri bu doğrultuda çalışmamaktadır.

SORU: EGO kâr yapıyor mu?

YANIT: EGO'nun hesaplarını ayrıntılı ve net olarak inceleme ve kontrol etme olanağımız olmadı.

Ancak,

- Özel gaz dağıtım şirketlerinin birim hizmet ve amortisman bedeli olarak gaz alış fiyatına metreküp başına ekledikleri ve ekleyebilecekleri miktarın bugün için 0–3.7 YTL olmasına karşın, EGO'nun doğal gaz satış fiyatının güncel rakamlarla 0.058019 YTL bölü metreküptür.
- Abonelerden bağlantı bedeli olarak EPDK kararları uyarınca en fazla 150 USD+KDV=177 USD almaları gerekirken çok uzun bir süre % 69.5 daha fazla bir tutar olan 300 USD tahsil ettikleri, binlerce aboneden bu haksız yere tahsil edilen fazla tutarın milyonlarca dolara ulaştığı,
- EPDK kararları uyarınca doğal gaz faturalarında doğal gaz tüketim miktarını dış ortam sıcaklığına göre düzelten K faktörünü göstermeleri gerekirken göstermedikleri,
- Hazine garantili doğal gaz yatırım dış kredi borçlarını ödemeyip, bu borçları Hazineye ödetmeleri,
- BOTAŞ'a olan doğal gaz borçlarını ödemeyip, borç tutarı çok büyük tutarlara ulaştıktan sonra, bir taksitli ödeme planı uyarınca ödemeye başlanması,

EGO'nun mali ve finansal uygulama ve politikalarında açıklığa kavuşturulması gereken bir dizi nokta olduğunu göstermektedir.

Öte yandan EGO Genel Müdürlüğünün EPDK'dan aldığı doğal gaz dağıtım lisansının sınırları, Ankara Büyükşehir Belediyesi mücavir alan sınırlarıdır. Doğal Gaz Müşteri Hizmetleri Yönetmeliği'nin 36. maddesinde “Dağıtım Şirketi, sorumluluk alanında oturan tüketicilere talep etmeleri halinde, dağıtım şebekesine bağlamakla yükümlüdür” denmektedir. Hal böyleyken, EGO Genel Müdürlüğü yasal sorumluluğu olan, Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları

Tarihe Düşülen Notlar

içindeki tüm kentsel yerleşimlere gaz götürme yükümlülüğünü, neden bir fedakârlık olarak göstermektedir?

Birçok kamusal hizmeti özelleştiren Ankara Büyükşehir Belediyesinin, yalnızca doğal gazın özelleştirilmesine karşı çıkması ne kadar inandırıcıdır, bu karşı çıkışın arkasında siyasal ve ekonomik rant hesapları mı olduğu cevaplanması gereken bir sorudur.

SORU: EGO Genel Müdürü'nün bitmeyen metro projeleri ile ilgili olarak “her şey paraya bağlı” demesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

YANIT: Kuşkusuz bütün yatırımların gerçekleşmesi paraya bağlıdır. Metro gibi temel kentsel altyapı yatırımlarının sağlam finansal kaynaklar bulunmadan, siyasi çıkar gözetilerek plansız-programsız başlatılması, sonra “para kalmadı” denilerek yıllarca sürüncemede bırakılması, maliyetleri arttıracığı ve halkın hizmetten yararlanmasının geciktireceği için, halk yararına bir uygulama değildir.

EGO Genel Müdürü parasal konularda yakınmak yerine Ankara halkına, süren metro projelerinin başlangıçta öngörülen keşif bedelleri ve bitiş tarihleri neler olduğunu, şimdi ise hedeflenen keşif tutarları ve bitiş tarihlerini ve gecikmelerin ve keşif artışlarının nedenlerini açıklamak zorundadır.

EGO Genel Müdürünün, ‘Mühendis odalarının konuları kendileri kadar bilemediği, çalışmalarını değerlendirirken, ekonomik boyutlarını hesaba katmadığı’ vb. ifadeleri de gerçeği yansıtmamaktadır.

8.38. İGDAŞ Özelleştirmesi Üzerine.*

01.08.2006

Doğal gaz piyasasında faaliyet yürütecek Gerçek ve Tüzel kişiler; 4646 sayılı *Doğalgaz Piyasası Yasası* ve ona bağlı olarak çıkarılan Yönetmelikler çerçevesinde yetkilendirilmektedir. Bu Yasanın Geçici 3. maddesinin b fıkrasına göre, “*mülkiyeti belediyeye veya belediye şirketine ait olan mevcut şehir içi doğal gaz dağıtım tüzel kişilikleri hazine garantili borçlarını ödeme şartıyla kamu hisselerini yüzde yirmi veya altına düşürmekle*” yükümlü kılınmışlardır. İGDAŞ’taki kamu hisselerinin çoğunluğunun satılması buna dayalı bir uygulamadır.

Odamız, yerel yönetim hizmetlerinin kamusal hizmetler olduğu, bu hizmetlerin, kentin ve kent halkının çıkarları doğrultusunda, kamu eliyle verilmesi gerektiği düşüncesindedir. Odamız, yerel yönetim çalışmalarında şeffaflığın esas olmasını, yerel yönetimlerin özzerleştirilmesini, halkın doğrudan katılımı üzerinden tasarlanmasını ve kentsel hizmetlerdeki ücret politikalarının piyasa koşulları ve belediye yöneticilerinin insafına terk edilmeden, tüketici hakları korunarak tespit edilmesi gereğini savunmuştur. Odamız, yerel yönetimlerce kent halkına verilen tüm hizmetlerin kamusal hizmetler olduğunu ve kamu eliyle verilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Dolayısıyla Odamız, İGDAŞ vb. kuruluşların özelleştirilmesine karşıdır. Odamız, kentsel doğal gaz dağıtım ve işletme hizmetlerinin yerel yönetimlerin elinden alınarak özel şirketlere devredilmesini yanlış bulmaktadır.

Öte yandan İstanbul Belediyesi İGDAŞ’taki tüm hisselerini satsa bile, yerel yönetim kuruluşu olarak kentsel bir hizmet olan gaz temin ve satışı faaliyetlerinin kamu ve kent halkının çıkarları doğrultusunda gerçekleşmesi yönündeki denetimden sorumlu olacaktır. Fakat özelleştirme uygulaması ve hizmetlerin piyasaya açıldığı bir durumda bu denetimin yeterince yapılamayacağı açıktır.

Ancak İGDAŞ vb. kuruluşların özelleştirilmesine karşı çıkmak, bu kuruluşlar ve özeldede İGDAŞ’ın yanlışlarını onaylamak anlamına gelmez. Odamız, İGDAŞ’ın kent ve kent halkının çıkarları doğrultusunda çalışması; İstanbul halkı, meslek örgütleri ve uzmanların görüş ve önerilerini dikkate alması ve

* Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ’ın, **Business Week Dergisine** verdiği demeç.

Tarihe Düşülen Notlar

şeffaf olmasını savunmaktadır. Ancak süre gelen belediye ve İGDAŞ yönetimleri bu doğrultuda çalışmamaktadır.

Doğalgaz Piyasası Yasası ve ilgili Yönetmelikler çerçevesinde EPDK tarafından Gaz Dağıtım Şirketi olarak yetkilendirilen İGDAŞ, EGO, GAZNET vb. firmalar, aynı zamanda yetkili buldukları bölgelerde Proje, Müşavirlik, Kontrol Denetim, İç Tesisat, Yapım, Bakım-Onarım, Polietilen/Çelik Servis Hattı vb. konularda faaliyet yürütecek firmaları sertifikalandırmaktadır.

Doğal Gaz Sertifikalandırma Yönetmeliği'nde belirtilen İç Tesisat ve Servis Hatları Sertifikası ile ilgili başvurularda gerekli bilgi ve belgeler arasında, *“Şirket Ortağı/Firma Sahibi veya çalışanı Makina Mühendisine ait, Makina Mühendisleri Odası'ndan alınmış Doğal Gaz İç Tesisat Mühendis Yetki Belgesi”* bulundurma koşulu bulunmaktadır

Doğalgaz Piyasası Yasası ve ilgili Yönetmelikler çerçevesinde tanımlanan doğal gaz piyasasında *“Serbest Mühendislik Müşavirlik Hizmeti”* yürütmek suretiyle faaliyette bulunacak firmalarda en az bir Makina Mühendisi istihdamı zorunluluğu ve Doğal gaz iç tesisatı konusunda da Makina Mühendisleri Odası'ndan alınmış *“Doğal Gaz İç Tesisat Mühendis Yetki Belgesi”* yükümlülüğü bulunmaktadır.

Gerek *6235 sayılı TMMOB Yasası* ve gerekse diğer Yönetmelik ve mevzuatlarca üye sicillerini tutmakla görevlendirilen MMO, her bir projenin mesleki denetimini yapmak ve yapılan projelerin o meslek erbabınca yapıp yapılmadığını kontrol etmektedir.

Ancak Doğalgaz Piyasası Yasası'ndaki “düzenleme” ve “denetim” iddiasına karşın uygulamada bir çok sorunla karşılaşmakta; bütün girişimlerimize rağmen, EPDK tarafından yetkilendirilen Gaz Dağıtım Şirketlerinin uygulamalarında herhangi bir standardizasyon görülmemektedir.

Doğal Gaz Piyasası Yasası ve ilgili mevzuat gereğince *“İç Tesisat ve Servis Hatları Sertifikası”* almak suretiyle *“Serbest Mühendislik Müşavirlik Hizmeti”* yürütmek üzere yapılan başvurularda bu firmalardan;

- Makina Mühendisleri Odası SMM Büro Tescil Belgesi istenmediği,
- Makina Mühendislerince yapılan projelerde, MMO mesleki denetimi istenmediği ve bu yönde girişimlerde bulunulmadığı,

- Firmalarda makina mühendisi istihdamı ve sürekliliğinin kontrol edilmediği,
- Firma yetkililerince “Gaz Dağıtım Şirketi” onayına sunulan projelerin gerçek meslek erbabınca yapılıp yapılmadığının denetlenmediği,
- Firmada tam gün esaslı çalışması gereken makina mühendislerinin birden fazla firmada çalıştığı, hatta o ilde ikamet edip etmediğinin takip edilmediği,
- Yürütülen proje faaliyetlerinde Oda Asgari Ücretinin takibinin yapılmadığı ve bu yolla üyeler arasında haksız rekabete ve vergi sorunlarına neden olduğu,
- Yapılan tüm bu uygulamalarla hizmet kalitesinin düşürüldüğü görülmektedir.

Böylece Doğalgaz Piyasasında “Serbest Mühendislik Müşavirlik Hizmeti” yürüterek vergilerini ödeyen meslektaşlarımız cezalandırılmış olmakta, tescilsiz bürolarda çalışma özendirilmekte, vergilerde kayıpların artmasına katkıda bulunmaktadır. Bu bürolarda çalışan mühendislerle ilişkin 22.11.2001 tarih ve 24591 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, “*TMMOB Makina Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik Mühendislik Büroları Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliği*” ile “*TMMOB Makina Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik Hizmetleri Asgari Ücretleri Yönetmeliği*” hükümlerine ters uygulamalar yaygındır.

Yüz binlerce dönüşüm ve tadilatın yapıldığı İstanbul’da yerel gaz dağıtım şirketinden “İç Tesisat ve Servis Hatları” konusunda sertifika alan 1.240 firmadan yalnızca 26’sının Odamızda kaydının bulunması, İstanbul’daki kayıt dışılık oranının yüksekliğini göstermektedir.

EPDK tarafından tanımlı bir iş için yetkilendirilen ve aynı şekilde yetkisi kaldırılabilen bir işletmenin piyasada kuralsızlığı ve usulsüzlüğü hâkim kılması müdahale edilmesi gereken bir durumdur.

Gaz Dağıtım firmaları söz konusu uygulama ile ilgili Yasa ve Yönetmelikleri çiğneyerek suç işledikleri için Odamızca EPDK’ya şikâyet edilmişlerdir.

8.39. Deprem Ülkesi Türkiye’de 17 Ağustos 1999 Depremi Sonrasında Saptanan Temel Sorunlar Sürüyor.

“Yara Sarmacılık” Yaklaşımı Reddedilmeli, Köktenci Önlemler Bütünü ile Deprem Zararları En Aza İndirilmeli, Gerekli Yasal Düzenlemeler Hızla Yapılmalıdır

(16.08.2006)

Topraklarının % 93’ü aktif deprem kuşağında bulunan Türkiye’de, nüfusun % 98’i deprem riski altında yaşamaktadır. 1900’den bu yana 190’a yakın büyük hasarlı depremde yaklaşık 100 bin insan yaşamını yitirmiştir. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Deprem Araştırma Dairesi Sismoloji Şube Müdürlüğü verilerine göre yalnızca son bir yıl içinde (15 Ağustos 2005 ile 15 Ağustos 2006 tarihleri arasında) Türkiye’de 4.833 deprem gerçekleşmiştir. Bütün bu gerçekliklere rağmen ülkemizde deprem dahil doğal afetlere yönelik köklü çözümler yaşama geçirilmemektedir.

17 Ağustos 1999 günü meydana gelen depremin üzerinden tam yedi yıl geçmiş olmasına karşın, yaşanan toplumsal sorunlar ve insani dramların uyarıcılığı sürmektedir. Toplumsal hafızamızın zayıflığı ve yaşadığımız felaketlerden gerekli dersleri almamış olmamız nedeniyle yasal düzenlemelerdeki eksikler ve denetimlerdeki boşluklar sürmekte, depremlere karşı önlemler günü birliği yaklaşımınla geçiştirilmektedir.

Bütün bu yaşananların temel nedeni, yıllardır uygulana gelen siyasi ve ekonomik rant amaçlı yapılaşma politikalarıdır; çağdaş, planlı sağlıklı, güvenli kentleşme süreçlerini yaratacak ve depremlerde yıkımı en aza indirecek düzenlemelerin yapılmamasıdır. Hatalı ve denetimsiz yapı süreçleri, bütün bu sorunların başında gelmektedir.

Diğer yandan, doğal afetlere karşı bilimsel ve teknolojik gelişmelere dayalı bilimsel-teknik mühendislik önlemlerinin alınması konusunda yeterli çalışmalar yapılmamış, Deprem Şurası vb. girişimlerin hakkı verilmemiştir. Hatta 1999 yılında deprem sonrasında TBMM’de gündeme gelen bazı mevzuat değişiklikleri bile hâlâ komisyonlarda bekler durumdadır.

Yine son dönemlerde Afet, İmar, Yapı Kanunları ve “Deprem Bakımından Yapı Yasaklı Alanlardaki Yerleşimlerin Güvenilir Alanlara Nakline Dair Kanun Tasarısı”nda görüldüğü gibi yasalar, yasa tasarıları ve yönetmelikler arasında birbirinden kopukluklar söz konusudur. Bilimsellikten ve kamu yararı temelinden uzak tasarılar ile köktenci çözümlere yönelmek mümkün değildir.

Öte yandan 7. Beş yıllık Kalkınma Planı’ndan beri diğer kamusal hizmetlerde olduğu gibi afetlerle ilgili yasa ve mevzuatlara ilişkin yaklaşımlarda da *özelleştirme ve piyasaya açılmacılık* egemen kılınmıştır. 1999 depremi sonrası

Dünya Bankası'nın dayattığı zorunlu deprem sigortası da bu temelde gündeme gelmiş ve malul kılınmıştır.

Özellikle 17 Ağustos 1999 depremi sonrasında “güvenli yapılaşma” adına getirilen yapı denetimi düzenlemeleri de deprem sonrası sorunları çözememiş hatta yeni kargaşalar yaratmıştır. Depremle ilgili yasal düzenlemelerden biri olan “Yapı Denetim Kanunu”nda ciddi eksikler bulunmaktadır. 17 Ağustos 1999 depremi ardından “gündeme gelen 595 sayılı KHK'nin Anayasa Mahkemesi'nce iptali üzerine aynı anlayışla oluşturulan 4708 sayılı Yasa'nın sonuçları 2003 Mayıs'ında Bingöl depreminde bir kez daha ortaya çıkmıştır. Odamızın tüm uyarılarına rağmen bu yasanın kapsamına birinci derece deprem bölgesindeki birçok ilimiz ısrarla alınmamıştır.

Bilim ve tekniğin gereklerine uygun, TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odalarının görüşleri alınarak hazırlanacak yeni bir Yapı Denetim Kanunu ivedilikle TBMM gündemine taşınmalıdır. Bu Kanun'un temelini oluşturacak ve tüm hazırlıkları TMMOB tarafından tamamlanmış olan “Yetkili/Yetkin Uzman Teknik Eleman Kanunu” da Yapı Denetim Kanunu'na paralel olarak TBMM gündemine taşınmalıdır.

1999 depremlerinden sonra üniversiteler, meslek odaları ve uygulamacı kamu kurumlarında artan bilgi ve deneyim birikimine dayanarak, piyasacı/özelleştirmeci anlayışlardan bağımsız bir önlemler bütünü oluşturulmalıdır.

Bu kapsamda, insan yerleşimlerinin güvenli kılınması ve afet zararlarının en aza indirilebilmesi için önleyici önlemlerin geliştirilmesi gerekmektedir. “Yara sarıcı” ve yalnızca deprem sonrasıyla sınırlı kalan değil, deprem öncesi önlemleri de planlayan “zarar azaltma” yaklaşımı ön plana geçmelidir.

Bunların yanı sıra deprem zararlarını azaltma, imar yasası ve ilgili mevzuatlara yansıtılması, kent planlaması ve yapı üretimi bütünlüklü bir şekilde ele alınmalı ve Afet Yönetimi Stratejik Planı hızla oluşturulmalıdır.

Denetimsiz yapılaşmayı teşvik politikalarından vazgeçilmeli, depremlere karşı toplumsal önlemlerde mahallelerden başlayarak katılımcılığı temel alan örgütlenmelere yönelinmeli, kamusal denetim güçlendirilmeli ve meslek odalarının önerilerine kulak verilmelidir.

Mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı hizmetlerinden hareketle, bilim ve tekniğin insanlık yararına sunumu olmazsa olmaz bir koşul olarak görülmeli, sosyal devletin planlı, dengeli kalkınma, bölgesel planlama gibi unutulmuş araçlarının ivedi olarak yaşama geçirilmesi gerekmektedir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.40. Mühendislik ve Türkiye'nin Dışa Bağımlılığı Üzerine*

(17.08.2006)

Soru: “Birçok alanda olduğu gibi mühendislik alanında da azımsanmayacak bir noktadayız. Ancak gelip bir yerlerde tıkanıyoruz. Atılım yapamıyoruz, dışa bağımlı kalıyoruz. Bu kısır döngüyü aşamaz mıyız?”

Yanıt: Mühendislik doğrudan sanayi ve sanayileşme ile ilgili çok disiplinli bir alan olmakla birlikte, piyasacı ve neo-liberal politikalarla edindiğimiz avantaj ve birikimler işlevsiz kılınmaya çalışılmaktadır. Bir yandan IMF ve Dünya Bankası'nın dayattığı yatırımsızlık ve özelleştirmeler, diğer yandan Dünya Ticaret Örgütü ve Avrupa Birliği kanallarından dayatılan teknik ve mesleki mevzuat uyarınca mühendislik, mimarlık meslek alanlarının düzenlenmesine dönük uyumlaştırma, yani emperyalist/kapitalist ilişkiler ve işbölümüne bütünüyle bağlanma, ülkemiz sanayisi ve mühendislik disiplinlerine büyük darbeler vurmaktadır. “Küreselleşme” sürecinin örgütlerinden biri olan Dünya Ticaret Örgütü Anlaşmalarından Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) ile mühendislik hizmetleri dahil enerjiden suya, sağlıktan eğitime, sosyal güvenlikle ulaşıma kadar tüm toplumsal hizmetler uluslararası ticarete açılmakta; Çok Taraflı Yatırım Anlaşması, Yatırım Garanti Sözleşmesi ve Uluslararası Tahkim gibi anlaşma ve sözleşmelerle, yabancı yatırımlar tek yanlı olarak korunmaktadır. Böylece ülkemizin geleceği ipotek altına sokulmakta, Türkiye üretim ve geleceğini planlama yeteneğini kaybetmektedir.

1970 yılında % 47,6 olan yatırım yoğunluğu, 2005 yılında % 12,9'a kadar düşmüştür. Bu düşüş, sermayenin sanayi dışında yoğunlaştığını, rant alanlarına kaydığını göstermektedir. Öyle ki, son bütçede faiz harcamaları 46 katrilyonluk payla toplam bütçe harcamalarının % 34'üne ulaşmaktadır. Milli gelirin %6,5'i faiz dışı fazla yaratmaya endekslenmiştir. Yatırımlara ayrılan pay % 6'lara gerilemiştir.

Bu genel durum mühendislere de yansımakta, meslektaşlarımızın istihdamı beklenen düzeyde gerçekleşmemekte, işsizliğe, düşük ücretlere, mesleki tatminsizliğe, gelecek belirsizliğine, meslek alanı dışında çalışmaya ve beyin göçüne yol açmaktadır. Meslek alanlarımızdaki işsizlik ya da başka bir işte çalışanlar, üye sayımızın % 25'ine ulaşmış, mühendisler de gizli işsizler ordusuna dâhil olmuştur.

* Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ'ın, *Cumhuriyet Gazetesi* yazarı Işık KANSU'nun bir sorusuna verdiği yanıt.

Ancak bütün bu olumsuz süreç ve uygulamalar, ufkumuzu karartmamalıdır. Zira bağımsızlık yanlısı emek ve demokrasi güçlerinin ağırlık oluşturmasıyla süreci tersine çevirmek olanaklıdır.

Emekten, sanayileşmeden, mühendisten, bilim ve teknolojiden yana bir Türkiye mümkündür. Böyle bir ülke ve toplumsal yararları gözeten bir ekonomi için IMF, DB, DTÖ vb. uluslararası finans kuruluşlarının dayattığı “yapısal uyum ve istikrar programları” reddedilmelidir.

Kamuyu küçülten özelleştirmeler durdurulmalı; devletin ekonomideki yönlendiriciliği artırılmalı; planlama, kalkınma, sanayileşme yönelimi benimsenmelidir.

Ülkemizin kalkınma stratejileri ulusal bilim, teknoloji, yenilenme politikaları temellerine oturtulmalıdır. Böylesi bir stratejide yerli yatırımcı özendirilmeli ve korunmalı, katma değeri yüksek ileri teknoloji isteyen alanlarda yapılacak yatırımlar desteklenmelidir.

Yabancı yatırımlara ulusal kalkınma stratejilerimize uygunluğu, ülke halkının refahının yükseltilmesi, bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi, teknolojik gelişimimize katkısı temel alınarak izin verilmelidir.

Ülkemizin zengin kaynaklarını ülke, kamu ve toplum lehine değerlendirecek orta ve uzun vadeli ulusal stratejiler benimsenmeli, bütçeler de bu çerçevede yatırım, sosyal devlet gereklilikleri ve toplumsal gereksinimler esas alınarak düzenlenmelidir.

Yer altı ve yer üstü kaynaklarını bağımsızlık, planlama, sanayileşme, kalkınma temelinde değerlendirecek bir Türkiye, emin olalım ki toplumsal moral ve gönenci yüksek, başka bir Türkiye olacaktır.

8.41. ERDEMİR Özelleştirmesi Üzerine*

23.08.2006

ERDEMİR, sanayinin temel ham maddelerinden demir-çelik ihtiyacının karşılanmasında dışa bağımlılığı ortadan kaldırarak, kendi kendine yeter hale gelebilmek amacıyla kurulmuştur. ERDEMİR, 1960 sonrası Türkiye'nin sanayileşme ve kalkınma hamlelerini simgelemekte ve Türkiye'deki ortalama performansın çok üzerine çıkmış bir kurum niteliği taşımaktadır. Kuruluş sözleşmesi gereği, yarattığı gelirin önemli bir kısmını yeniden yatırıma dönüştürmek zorunda oluşu, kamuya kattığı değer ve ülkemizde yatırımların çok düşük olması itibarıyla vazgeçilmez bir konumu bulunmaktadır.

Özelleştirmelerle ilgili 4046 sayılı Yasa'nın amacı, "ekonomide verimlilik artışı" ve "kamu giderlerinde azalma sağlamak" olarak ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu Yasaya dayanılarak yapılan özelleştirmelerin ve özelleştirmeyi oluşturan tüm idari işlemlerin "amaç" yönünden hukuka uygun olması ve genel kamu yararı amacının özel görünümü halini alan bu iki amacın varlığının bulunması gerekmektedir. Fakat ERDEMİR özelleştirmesinde, genel amaç olan kamu yararına ve 4046 sayılı Yasa'da öngörülen özel amaca uygunluk bulunmamaktadır.

ERDEMİR özelleştirmesinde kamu yararı yoktur. Kamu yararından yoksun olan bir özelleştirme, özelleştirme sürecinde tesis edilen bütün idari işlemlerin kamu yararına aykırılığını da beraberinde getirmektedir. Kamu yararına aykırılığın bir göstergesi de yeniden oluşturulmasının, ihale bedelinin kat kat üzerinde (7-8 milyar dolarlık) bir yatırım gerektirmesidir. ERDEMİR, her 3 yılda bir, satılmasıyla elde edilecek geliri zaten hazineye kazandırmaktadır.

ERDEMİR özelleştirmesi Anayasa'ya da aykırıdır. Anayasa'nın "*Piyasaların Denetimi ve Dış Ticaretin Düzenlenmesi*" başlıklı 167. maddesinin 1. fıkrası, piyasalarda tekelleşme ve kartelleşmenin olamayacağı, bunu önlemenin de devletin görevi olduğuna hükmetmektedir. Bu hükümde aynı zamanda; piyasaların sağlıklı ve düzenli işlemelerinin sağlanması da devletin görevleri arasında gösterilmiştir. Kamu payının özelleştirilerek ortadan kaldırılmasıyla ERDEMİR, fiilen özel sektör tekeli haline dönüşecektir.

ERDEMİR'in özelleştirilmesine karşı Odamızca açılan bir davada, Danıştay 13. Dairesi'nce; Rekabet Kurulu'nun ERDEMİR'in devrine izin verdiği Kararını 7 kişiyle alması gerekirken, Yasaya aykırı olarak 8 kişi ile toplanarak

* Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ'ın, **Aydınlık Dergisine** verdiği demeç.

aldığı gerekçesiyle, devir işlemine izin Kararı'nın yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir. Son olarak, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun ERDEMİR İhalesine Onay Kararı'na karşı Odamızca açılan bir başka davada da, yine Danıştay 13. Dairesi'nce; daha önce yürütmesi durdurulan Rekabet Kurulu'nun Devre İzin Karar'ına dayanılarak tesis edilen bir işlem olduğu gerekçesiyle, ERDEMİR'in satışına onay veren ÖYK Kararı'nın da yürütmesinin durdurulmasıyla ERDEMİR'in devrinin yasal dayanaktan yoksun kaldığı bir kez daha ortaya konulmuştur.

ERDEMİR hisselerinin uluslararası tekellere dolaylı olarak devrine ilişkin alınan bir karara karşı Danıştay'da açmış olduğumuz bir başka dava ise sürmektedir. Her ne kadar böyle bir devirden vazgeçildiği söylenmekte ise de bundan sonra devredilmeyeceğinin bir garantisi de bulunmamaktadır.

Kamuya ait tüm stratejik değerlerin özelleştirilmeleriyle ilgili işlemlerde önemli hataların yapılması, özelleştirmelerdeki aceleciliği ve dolayısıyla kamu yararına uygunluk değerlendirmesinin yeterince yapılmadığını ortaya koyar niteliktedir.

Öte yandan devirin hukuka aykırılığı şu ana kadarki yargı kararlarıyla tespit edilmiştir. ERDEMİR'de devir işleminin yapılmış olması, özelleştirmenin hukuka aykırılığını ortadan kaldırmamakta, Danıştay'ın yürütmeyi durdurma kararlarını hükümsüz kılmamaktadır.

ERDEMİR ve diğer stratejik kuruluşların özelleştirilmesi ile artan dışa bağımlılık süreçleri, Türkiye'nin ulusal ekonomisini yönlendirme ve ülkemizin kendi sosyo ekonomik gereksinimlerine göre düzenleme yapabilmesi, kendi öncelik ve özlemlerini dile getirme ve gerçekleştirme olanaklarının giderek ortadan kaldırılması sonucunu üretecektir.

Yangından mal kurtarırcasına yapılan özelleştirmelere karşı ülke, kamu ve toplum yararını gözeten hukuk mücadelemiz sürecektir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.42. İş Kazalarında Türkiye Avrupa Birincisi. Türkiye’de Yaklaşık Her 7 Dakikada Bir İş Kazası Olurken, Her Gün iki Çalışan Hayatını Kaybediyor.*

(05.11.2006)

SSK ve diğer resmi istatistikler ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin gereken önem verilmediğini gösteriyor. Yasa, yönetmelik ve uygulamalarda yetersiz kalınmakta, gerek işveren kesimi gerekse kamuda işveren konumundaki devlet, neo-liberal ekonomik politikaların da etkisiyle konuya gereken özeni göstermemekte.

İstatistiklere göre yaklaşık her 7 dakikada bir iş kazasının meydana geldiği Türkiye’de, her 10,8 saatte bir çalışan insanımız (her gün en az iki çalışan) hayatını kaybederken her 5,5 saatte bir çalışan “sürekli iş göremez” şekilde sakat kalıyor.

SSK’lı olmayan kayıt dışı çalışanların uğradıkları ve SSK’ya bildirilmeyen iş kazaları da göz önüne alındığında ise bu sayıların SSK istatistiklerinin birkaç kat üstünde olacağı tahmin ediliyor.

Küreselleşme sürecine paralel olarak özelleştirme, sendikasızlaştırma ve taşeronlaştırma, kısaca örgütsüzleştirme politikaları ve her türlü güvenlik ve güvenceden yoksun kayıt dışı işçilik ve çocuk çalıştırmayla katmerlenen iş kazaları ve meslek hastalıklarının boyutunun resmi istatistiklerde yayınlanandan çok daha büyük olduğu iddia ediliyor.

Makina Mühendisleri Odası’nın resmi istatistiklerden de yararlanarak hazırladığı İş Sağlığı ve Güvenliği Raporu bir acı gerçeği gözler önüne seriyor. Rapora göre Türkiye, iş kazalarında Avrupa birincisi ve dünya üçüncüsü.

İş sağlığı ve güvenliğinin, tıp bilimleri, mühendislik bilimleri ve sosyal bilimleri içeren çok-bilimli (multi-disipliner) bir konu olduğunun belirtildiği raporda, dünyada olduğu gibi ülkemizde de iş kazaları ve meslek hastalıklarının önemli bir sorun olarak karşımıza çıkması, sanayileşmenin gelişimindeki sorunlar ile birlikte iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin gerekli düzenleme ve yatırımların yapılmamasına bağlanıyor.

(...)

* Oda merkezi tarafından **ANKA Haber Ajansı**’na yapılan açıklamanın yalnızca ilgili bölümü buraya alınmıştır.

8.43. Makina İmalat Sanayii Oda Raporu Üzerine: Sanayinin de Mühendislerin de Durumu İç Açıcı Değil*

22.11.2006

Mühendislik doğrudan sanayi ve sanayileşme ile ilgili çok disiplinli bir alan olmakla birlikte, piyasacı ve neo-liberal politikalarla bugüne kadar edinilen avantaj ve birikimler işlevsiz kılınıyor.

Bir yandan IMF ve Dünya Bankası'nın dayattığı yatırımsızlık ve özelleştirmeler, diğer yandan Dünya Ticaret Örgütü ve Avrupa Birliği kanallarından dayatılan teknik ve mesleki mevzuat uyarınca mühendislik, mimarlık meslek alanlarının düzenlenmesine dönük uyumlaştırma, yani emperyalist/kapitalist ilişkiler ve iş bölümüne bütünüyle bağlanma, ülkemiz sanayisi ve mühendislik disiplinlerine büyük darbeler vuruyor.

“Küreselleşme” sürecinin örgütlerinden Dünya Ticaret Örgütü Anlaşmalarından Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) ile mühendislik hizmetleri dahil enerjiden suya, sağlıktan eğitime, sosyal güvenlikle ulaşımaya kadar tüm toplumsal hizmetler uluslararası ticarete açılıyor, Çok Taraflı Yatırım Anlaşması, Yatırım Garanti Sözleşmesi ve Uluslararası Tahkim gibi anlaşma ve sözleşmelerle, yabancı yatırımlar tek yanlı olarak korunuyor.

1970 yılında % 47,6 olan yatırım yoğunluğu, 2005 yılında % 12,9'a kadar düşmüş durumda. Bu düşüş, sermayenin sanayi dışında yoğunlaştığını, rant alanlarına kaydığını gösteriyor. Öyle ki, son bütçede faiz harcamaları 46 katrilyonluk payla toplam bütçe harcamalarının % 34'üne ulaşmış durumda. Milli gelirin % 6,5'i faiz dışı fazla yaratmaya endekslenmiş; yatırımlara ayrılan pay da % 6'lara gerilemiştir.

Bu genel durum mühendislere de yansıyor. İşsizliğe, düşük ücretlere, mesleki tatminsizliğe, gelecek belirsizliğine, meslek alanı dışında çalışmaya ve beyin göçüne yol açılıyor. Mühendislik alanlarındaki işsizlik ya da başka bir işte çalışanlar mühendis, mimar Odalarının üyelerinin % 25'ine ulaşmış, mühendisler de gizli işsizler ordusuna dahil olmuştur.

Türkiye sanayideki istihdam ise toplam istihdamın % 22,3'ünü kaplıyor. Tarım ise % 42,1 ile en fazla istihdam alanı durumunda.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası'nın imalat sanayii raporunda, 1–5 yıllık mühendislerde işsizlik oranının % 30'lara tırmandığı belirtiliyor. Pek çok

* Oda merkezi tarafından **BirGün Gazetesine** yapılan açıklamanın yalnızca ilgili bölümleri buraya alınmıştır.

mühendis, mesleki formasyonu içermeyen alanlarda çalışıyor, bir süre sonra da bu mesleki erozyon kalıcı hale geliyor.

Rapora göre 2005 itibarıyla makina imalat sektöründe, toplam çalışanlar içinde mühendislerin istihdamdaki payı % 1,2'dir. Aynı sektörde kalifiye olmayan iş gücü ise % 70'lere yaklaşıyor. Tekstil, gıda ve içki, toprak ürünleri, demir-çelik, demir dışı metaller, madeni eşya, elektrikli ürünler, elektronik gibi sektörler ele alındığında bu oran daha da aşağıya iniyor. Kamudaki mühendis istihdamı da 2000 yılından başlayarak giderek düşmüş, özelleştirmeler sonucu yüksek oranda mühendis işsiz kalmış durumda.

(...)

8.44. 2006–2007 Değerlendirmesi ve Odamız*

21.12.2006

Odamız 2006 yılını nasıl değerlendiriyor?

Ülkemiz ve meslek alanlarımız açısından 2006 yılı, 24 Ocak 1980'den beri izlenen ekonomik politikaların yoğunlaştığı bir gerileme yılı olmuştur. Ekonomide serbestleşme, küreselleşme, Gümrük Birliği ve AB süreçleriyle birlikte yatırımlarda ve istihdamda düşme yaşanmış, ithalat ile ihracat arasındaki dengesizlik artmış, sanayimiz fason üretime daha fazla bağlanmış, işsizlik ve yoksulluk artmış, sosyal devlete önemli darbeler indirilmiş, sağlıktan enerjiye dek yapılan özelleştirmelerle topluma yönelik kamu hizmetlerinde önemli gerilemeler yaşanmıştır. Öyle ki ülkemizin geleceği ipotek altına verilmekte, Türkiye üretim ve geleceğini planlama yeteneğini kaybetmektedir.

2006 yılında Odamıza bağlı çalışanların yaşadığı en büyük mesleki problemler neler oldu?

En özet haliyle meslek alanlarımızın daraltılmaya çalışılmasıdır diyebilirim. Odamızın ve TMMOB'nin en büyük mesleki problemi bu olmuştur. IMF ve Dünya Bankası'nın dayattığı yatırımsızlık ve özelleştirmeler ile Dünya Ticaret Örgütü ve Avrupa Birliği kanallarından dayatılan teknik ve mesleki mevzuat uyarınca mühendislik, mimarlık meslek alanlarının düzenlenmesine dönük

* Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ'ın, **Hürriyet Gazetesi Ankara Eki** muhabiri ile yaptığı söyleşinin yalnızca ilgili bölümü buraya alınmıştır.

uyumlaştırma çabaları, ülkemiz sanayisi ve mühendislik disiplinlerine büyük darbeler vurmaktadır.

2006’da, daha çok alt hizmetler diyebileceğimiz alanları ilgilendiren Mesleki Yeterlilik Yasasına özel yasa ve yönetmelikleri bulunan mühendislik disiplinlerinin de katılmaya çalışılmasından, bizlerin uğraşları sonucunda ve son anda vazgeçilmesi bunun bir göstergesidir.

Şu an TBMM’nin gündeminde bulunan “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı” ise çok daha vahimdir. Bu değişiklik gerçekleşirse halen yürürlükte bulunan “4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun” ile “3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Kanun” ve 6235 sayılı “TMMOB Kanunu”nun arasındaki uyum bozulacak ve ülkemiz mühendis ve mimarlarının aleyhine düzenlemeler egemen olacaktır. Bu tasarı yasalaştığında, “ülkemize denetimsiz yabancı girişi”, ülkemiz mühendislik ve mimarlık hizmetini kamu çıkarından uzak bir noktaya getirecektir. Ülkemiz insanının aleyhine haksız rekabetin önü açılacaktır. Yabancı “kilit ve idari” personelin, mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı alanındaki tüm kurallardan muaf tutulması, yabancı meslek mensuplarının akademik ve mesleki yeterliliğinin aranmaması; ülkemiz mühendis, mimar ve şehir plancılarının mesleklerinin icrasını engelleyecek ve meslek bürolarının kapanmasını gündeme getirecektir. Bunun için “ülkemizde mülteci konumuna düşürülmek isteniyoruz” dedik.

(...)

8.45. Ankara Metrosu ve EGO'nun Doğal Gaz Politikaları Üzerine*

03.04.2007

Yerel yönetimlere bağlı kamu kurumu niteliğindeki Kentsel Gaz Dağıtım Şirketlerinin özelleştirilmesi, tüm kentsel kamu hizmetlerinin özelleştirilmesini ve piyasa faaliyeti haline dönüştürülmesini öngören Dünya Bankası ve IMF politikalarının bir parçasıdır. Nitekim bu husus Doğal Gaz Piyasası Yasası'nda hükme bağlanmış ve bugüne dek ESGAZ ile BURSAGAZ özelleştirilmiştir. EGO, İGDAŞ ve diğerleri de bu kapsamda özelleştirilecektir.

Odamız, Doğal Gaz Piyasası Yasası'nı, "Türkiye'nin Doğal Gaz Temin ve Tüketim Politikalarının Değerlendirilmesi" başlıklı Oda Raporu ve diğer çalışmalarında ayrıntılı bir şekilde irdeleyerek eleştirmiş, Yasa'nın amacının piyasanın serbestleştirilmesine yönelik olduğu belirtilerek sektördeki özelleştirmelere esastan karşı çıkmıştır. Yine aynı Yasa yoluyla belediyelerin etkinliğinin azaltılması da tarafımızdan eleştirilmiştir.

Bunun da ötesinde Odamız, bütün özelleştirmelere, kamu, ülke ve toplum çıkarlarını kesin bir biçimde zedelediği, sosyal devletin tasfiyesi ve kamu kaynaklarının sermayeye aktarımını amaçladığı için kategorik olarak karşı çıkmıştır.

Odamız, ulaşım ve toplu taşıma ile ilgili uzun yıllardır çalışmalar yapmaktadır. Doğal gazla ilgili olarak da 1989'dan yana Türkiye'nin dört bir yanında binlerce üyesinin katıldığı eğitimler, seminerler, kongre ve sempozyumlar düzenlemiş, binlerce sayfa yayın yapmıştır. Üyelerinin mesleki bilgi birikimini kurumsal bilgi birikimiyle bütünleyen Odamız, metro, ulaşım, toplu taşıma ve doğal gaz uygulamaları konularına, kamu ve toplum yararı açısından bakarak Ankara Büyükşehir Belediyesi ve EGO, ASKİ, BUGSAŞ vb. bağlı kuruluşların çalışmalarını irdelemekte ve aşağıdaki soruları sormaktadır.

- Süren metro projelerinin başlangıçta öngörülen keşif bedelleri ve bitiş tarihleri nelerdir? Şimdi ise hedeflenen keşif tutarları ve bitiş tarihleri nedir? Gecikmelerin ve keşif artışlarının nedenleri nedir? Bu projeler ne zaman sonuçlanacak ve Ankara halkının hizmetine ne zaman sunulacaktır?
- Metro gibi temel kentsel altyapı yatırımlarının sağlam finansal kaynaklar bulunmadan, siyasi çıkar gözetilerek plansız-programsız başlatılması, sonra "para kalmadı" denilerek yıllarca sürüncemede bırakılması ve

* Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ'ın, **Evrensel Gazetesine** verdiği demeç.

halkın hizmetten yararlanmasının gecikmesi, halk yararına bir uygulama mıdır?

- Büyükşehir Belediyesi Hazine'ye en çok borcu bulunan ikinci belediyedir. Doğal gazı aldığı BOTAŞ'a 1 milyar YTL gibi büyük borçları vardır. Metro için asıl giderin yapılan kaba inşaat değil mekanik ve elektronik sistemlere yönelik olacağı düşünüldüğünde bu proje nasıl bitirilecektir?
- Borçlarını ödemeyerek BOTAŞ'ı zor duruma düşüren EGO'nun bağlı bulunduğu Ankara Belediyesi, EGO'nun vatandaştan topladığı gaz bedellerini, ilk yağmurda göle dönen ve kaza oranlarını artıran alt geçitlerde, yayalara değil araçlara öncelik ve ağırlık veren ve kent içi ulaşım arterlerini birer yarış pistine alanına çeviren lüks yol projelerinde ve bu projeleri süslemek için yurt dışından ithal edilen ağaçlarda harcamaya devam etmesi ne anlama gelmektedir?
- İlgili mevzuata göre doğal gaz abonelerinden bağlantı bedeli olarak 150 USD+KDV alınması gerekirken, EGO Genel Müdürlüğü 1 Ocak 2005'e kadar neden haksız bir biçimde abonelerden 300 USD tahsil etmiştir?
- EGO Genel Müdürlüğünün EPDK'dan aldığı doğal gaz dağıtım lisansının sınırları Ankara Büyükşehir Belediyesi mücavir alan sınırlarıdır. Doğal Gaz Müşteri Hizmetleri Yönetmeliği'nin 36. maddesinde, "Dağıtım Şirketi, sorumluluk alanında oturan tüketicilere talep etmeleri halinde, dağıtım şebekesine bağlamakla yükümlüdür" denmektedir. Hal böyleyken, EGO Genel Müdürlüğü, yasal sorumluluğu olan Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki tüm kentsel yerleşimlere gaz götürme yükümlülüğünü, neden bir fedakârlık olarak göstermektedir?
- Ankara'da son yıllarda büyük doğal gaz yapım ihalelerini hep aynı firmanın alması basit bir rastlantı mıdır?
- Halihazırda EGO'nun gaz alış fiyatına eklediği hizmet ve amortisman bedelinin gaz alış fiyatının % 17'si olduğu EGO kaynaklarınca ifade edilmektedir. Bu rakam, cari fiyatlarla metreküp başına 0.06 YTL (60.000 TL) mertebesindedir. Oysa, EPDK'dan ihale yoluyla kentsel gaz dağıtım lisansı alan şirketlerin, birim hizmet ve amortisman bedelleri 0–0.037 YTL (0–37.000 TL) arasındadır. Bu durumda, EGO gazı en ucuz değil, en pahalı satan kuruluşların başında gelmektedir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

**8.46. Enerji Verimliliğinde Yeni Bir Sayfa Açmak Mümkündür.
“Enerji Verimliliği Yasası” Bu Açıdan Değerlendirilmeli ve Sanayiden
Ulaşım, Kamu ve Toplumda Dek Enerji Verimliliği Bütünlüklü Olarak
Uygulanmalıdır. ***

(11.10.2007)

(...)

Enerji Verimliliğinin Önündeki Engeller

Ülkemizde enerji fiyatlarının kontrolü, dışa bağımlılığın azaltılması, enerji üretiminin en ekonomik biçimde sağlanması, çevre ve doğal kaynakların korunması yönleriyle enerjinin verimli kullanımı büyük önem kazanmakta; sanayi faaliyetleri ve nüfusa bağlı olarak enerji talebinin yükselişine paralel bir biçimde konunun önemi her geçen gün daha da artmaktadır.

Öte yandan 20 yıldır uygulanan politikalarla Türkiye'nin elektriği en pahalıya tüketen ülkelerden biri haline gelmiş olması gerçeği söz konusudur. Pahalı enerji sanayi maliyetlerini artırmakta, rekabet şansı düşük olan yerli üretimi güçsüz kılmaktadır. Bugünkü sorunların temelinde indiğimizde kamusal bir hizmet olan enerji üretiminin basit bir piyasa faaliyeti olarak görülmesi, stratejik bir planlama anlayışının bulunmamasını saptamak mümkündür. Böylelikle enerjinin bir kamusal/toplumsal hizmet olduğu, herkese gereksinimi ölçüsünde ve en ucuz bir şekilde sağlanması gerektiği fikri reddedilmiş; bu alandaki kamu kuruluşları küçültülmüş, özelleştirilmiş, “kamu hizmeti kavramı” yapılan hukuki değişikliklerle deforme edilmiştir.

TEK'in faaliyet gösterdiği 20 yıllık süre içerisinde elektrik enerjisi üretimi 1970 yılına göre 7,2 kat artarken, özelleştirme ve serbestleştirme uygulamalarının yoğunlaştığı 1990'dan günümüze elektrik üretimi ancak 2,8 kat artış gösterebilmiştir. Bu durum, enerjide kamu örgütlenmesi, kamu planlaması ve kamusal üretimin önemine işaret etmektedir.

Enerjinin bir kâr alanı olarak örgütlenmesiyle enerji verimliliği arasında bir uyum sağlanmasının esasen mümkün olmadığına dikkat çekmek istiyoruz. Zira enerji verimliliği, enerjinin üretiminden dönüşümüne, iletim ve tüketimine kadarki çalışmaların tümünü kapsayan bütünlüklü bir alandır. Bu bütünlüğün kurulmasıyla, kısa ve orta dönemde, enerji tasarrufu ve enerji teminiyle ilgili sorunların çözümüne küçümsenemeyecek katkılar sağlanabilecektir.

(...)

**TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ**

* Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ'ın, **Anadolu Ajansı'na** yaptığı açıklamanın yalnızca ilgili bölümü buraya alınmıştır.

8.47. EGO'NUN Özelleştirilmesi Ankara Halkına Acı Faturalar Çıkaracaktır. Bu Özelleştirme ile Bir Kamu Hizmeti Daha Sermayeye Peşkeş Çekilmektedir.

(26.05.2007)

Yerel yönetimlere bağlı kamu kurumu niteliğindeki kentsel gaz dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesi, tüm kentsel kamu hizmetlerinin özelleştirilmesini ve piyasa faaliyeti haline dönüştürülmesini öngören Dünya Bankası ve IMF politikalarının bir parçasıdır. Nitekim bu husus Doğal Gaz Piyasası Yasasında hükme bağlanmış ve bugüne dek BOTAS'a bağlı olan ESGAZ ile BURSAGAZ özelleştirilmiştir. EGO, İGDAŞ ve diğerleri de bu kapsamda özelleştirilecektir. Ancak EGO özelleştirmesi Doğal Gaz Piyasası Yasası'nda yapılan bir değişiklikle Melih GÖKÇEK lehine, Ankara halkı aleyhine özel bir biçimde yapılmaktadır.

EGO'nun özelleştirilmesiyle ilgili dün TBMM'de kabul edilen yasa sonucu, birim hizmet ve amortisman bedelleri şirketi satın alacak özel sermaye lehine artırılabacaktır.

Halen EPDK'nın çıktığı kentsel doğal gaz lisans ihalelerinde birim hizmet ve amortisman bedelleri, ilk 8 yıl için en yüksek 2.5 cent/m³ olurken, bazı kentlerde 0 olarak gerçekleşmiştir. Oysa mevcut yasa ile EGO'yu satın alacak şirkete 10 yıl süreyle birim hizmet amortisman bedelini 5.555 cent olarak uygulama imkanı verilmektedir.

EPDK kararlarına göre lisans sahibi şirketlerin uygulayacağı iletim bedelleri, birim hizmet amortisman bedeline eşitlenirken, Ankara'da EGO'yu satın alacak şirkete, bugüne kadar öngörülen yüksek birim hizmet ve amortisman bedelinin en az % 50 fazlası ve fahiş bir fiyat olan 7.777 cent/m³ uygulama imkanı tanınmaktadır.

Zaten EPDK kararlarıyla EGO, İZGAZ, İGDAŞ gibi şirketlere, diğer kentlere göre çok daha yüksek olan metre küp başına 0.058019–0.069649 YTL birim hizmet amortisman bedeli uygulama imkanı tanınırken, bu yasa ile bugünkü kurdan % 25 artış anlamına gelen 0.07444 YTL birim hizmet amortisman bedeli uygulanması öngörülmektedir.

Diğer yandan yasa ile EGO'nun BOTAS'a ve Hazine'ye olan borçlarının faizleri de silinmektedir.

BOTAS'a olan borçlarını ve ayrıca Hazine garantili dış kredileri ödemeyen, metro projeleri yerinde sayarken BOTAS'a ve Hazine'ye ödemediği paralarla

şehir plancılığı açısından anlamsız kavşaklara ve alt geçitlere trilyonlar akıtan Gökçek yönetimi, bu yasa ile ödüllendirilmektedir.

Gerek özelleştirmenin bu özel biçimi gerekse genel sonuçları gaz tüketecek Ankaralıların aleyhine acı faturalar çıkaracaktır.

Doğal gaz kullanımı çağdaş kentsel yaşamın bir unsurudur ve kentlilerin ucuza doğal gaz kullanması kamusal bir haktır. Bu hakkın kullanılmasını bugüne değin doğal gazı en pahalı satarak, doğal gaz bağlantı bedelini 150 dolar yerine 300 dolar uygulayarak engelleyen ve bu engeli bundan sonrası için de geçerli kılan Melih GÖKÇEK yönetimini kınıyoruz.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.48. “Yaşanabilir Bir Dünya ve Yaşanabilir Bir Türkiye” İstemi Yaygınlaşmalıdır.

Dünyanın Ekolojik Dengelerinin Sarsılmasının Faturası Modernleşme ve Sanayileşmeye Değil, Dizginsiz Azami Kâr Güdüsüne Çıkarılmalıdır.

(04.06.2007)

Günümüzde yeryüzü ile evrenin evrimine özgü sorunlar, izlenen yanlış sanayi ve çevre politikaları, savaşlar ve enerji kaynaklarının yanlış kullanımı sonucu canlı ve cansız doğa büyük bir bozulma sürecini yaşamaktadır. Bu bağlamda atmosferdeki karbondioksit oranının artışının sebep olduğu küresel ısınma, ozon tabakasındaki deliğin büyümesi ve enerji kaynaklarının bütününe yeterince değerlendirilmemesi sonucu iklim değişiklikleri yaşanmaktadır. Dünyanın kimi yerlerinde kuraklık yaygınlaşırken kimi bölgelerinin sel altında kalma tehlikesi bulunmakta, nükleer kirlilik, endüstriyel kirlilik, sulardaki yaşamın zarar görmesi, su kaynaklarının aşırı kullanımı ve kirlenmesi, ormansızlaşma, tarım alanlarındaki verimliliğin azalması, çarpık ve sağlıksız, ranta dayalı plansız yapılaşma ve kentleşme, su ve kanalizasyon ile kentlerin çöp sorunu, gürültü kirliliği, nihayetinde cilt kanseri artışı ve daha bir dizi çok denklemlili sorun ile karşı karşıya kalınmaktadır.

Bütün bu sorunlar, insan yaşamı ve dünyanın ekolojik dengelerinin sarsılması sonucunu üretmektedir. Bu sorunların temel nedeni, insanların sağlıklı, temiz bir çevre ve doğada yaşamalarının en temel ve doğal hakları olduğunun sermaye egemenliği ve azami kâr güdüsü tarafından yadsınmasıdır.

Sermaye çevrelerinin daha fazla kâr amacıyla insan sağlığını ve çevreyi yok sayması ile doğa tahribatı daha da derinleşmekte; doğal kaynaklarımız yabancı sermayenin yağmasına bırakılırken, çevre sorunlarına ilişkin denetim ve yaptırım eksikliği ülke zenginlikleri olan ormanlar, hazine arazileri ve kıyıların talana açılmasına; yağışların sel felaketlerine, depremlerin katliama, çöp yığınlarının patlamalara dönüşmesine neden olmaktadır. Aynı nedenlerle ülkemizin tatlı su kaynakları korunamamakta, yeraltı ve yerüstü su kaynakları kirletilmekte, nüfusun ancak üçte birine arıtılmış su verilebilmektedir. Bu sorunlar doğal, kültürel, toplumsal ve tarihi değerlerimizin yok edilmesi ile eş zamanlı bir şekilde yaşanmaktadır.

Sanayileşme ve çevre yönetimi ile yakından bağlantılı bir konu da “enerji politikaları”dır. Ülkemizde kamusal planlama, üretim ve yerli kaynak kullanımını reddeden özelleştirme politikaları enerji alandaki sorunların temel nedenini oluşturmaktadır, Yurtiçi linyit ve hidrolik (suya dayalı) kaynaklar ile yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarından daha yüksek bir verimle yararlanılmasına yönelik kamusal politika ve uygulamalar yetersiz kalmakta, kamu bu alandan tümüyle çekilmekte, hidrolik esaslı enerji üretim tesisleri artık yabancı şirketler tarafından kurulmaktadır.

Oysa doğru bir planlama ile çevre sorunlarını en aza indirecek bir sanayileşme ve kalkınma mümkündür. Sanayileşme, sanayinin hızlı ve kesintisiz gelişimini dile getiren tarihsel ve toplumsal bir ekonomik hareket olarak, teknoloji ve enerji dahil çevre yönetimi politikası ile kalkınma, bir bütünlük içinde ele alınmalıdır. Başka türlü insanca bir yaşam geliştirmek imkanı bulunmamaktadır. Ancak böylece, teknoloji-sanayileşme ve çevre politikaları arasında bir uyum kurulabilecektir.

Bu nedenle insan ve çevreyi eksen alan, çevre yönetimi ile bütünlüklü bir planlamaya yönelinmeli; üniversiteler, meslek odaları ve ilgili tüm kesimlerin katılımları ile ulusal sanayi, enerji ve çevre politikaları oluşturulmalı; çevrenin ve doğal hayatın korunmasına ilişkin gerekli araştırma ve planlamalar yapılmalı; tarım alanlarına sanayi tesisleri kurulmamalı, çarpık kentleşme ve kıyı yağmalanmasının önüne geçilmeli, sanayi atıkları kontrol altında tutulmalı, arıtma tesisleri şart koşulmalı ve denetlenmeli, atıklar için geri dönüşüm proje ve teknolojileri kullanılmalıdır.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.49. Seçim Öncesinde Çağrı: Telekom'u Geri Alın!

(11.07.2007)

Türk Telekom'un özelleştirmesinin üzerinden 2 yıl geçmeden hileli zam gibi kamu zararına uygulamalar ortaya saçılmıştır. Kamu hizmetini yok sayan özel bir tekel yaratılmıştır. Ne kablolu TV ne de Telekom'un altyapısını kullanan diğer işletmecilerin Türk Telekom karşısında seçenek oluşturmadığı bugün açıkça ortadadır.

Yargı çeşitli hukuka aykırılık noktalarında kararlar vermesine rağmen, kılıfına uydurulmuş işlemler yapılmakta, yargının yetkisi daraltılmakta, kimi zaman yargı hedef tahtası haline getirilmektedir. Hukuk devleti yalnızca yasaların uygulanmasıyla sağlanamaz. Hukuk devletinin gereği yürütmenin icraatında meşruiyetin sağlanmasından geçmektedir. Bu gerçekler karşısında kamu yararından yana tavır alacak güçlü bir siyasal iradeye ihtiyaç bulunduğu açıktır. Seçimler öncesinde iktidar arayışında olan partilere ve oy kullanacak yurttaşlara Türk Telekom'un geri alınması gerektiği çağrısını yapıyoruz.

Bizler, özelleştirmenin, kamusal kaynakların sermayeye peşkeş çekilmesi olduğunu ve asli amacı kamu yararını gözeterek topluma hizmet vermek olan kurumları kar peşinde koşan şirketlere dönüştüreceğini defalarca söyledik. Bu doğrultuda her türlü eylem, etkinlik ve hukuk mücadelemize rağmen Türk Telekom, devletin kendi koyduğu yasalar bile göz ardı edilerek AKP Hükümeti döneminde "babalar gibi" satıldı. Ancak mücadelemizi sürdürdük ve özelleştirme kararına karşı dava açtık. Bu davalardan biri de, Türk Telekom'un yüzde 55 oranındaki hissesinin blok satışına ilişkin 1 Temmuz 2005 tarihli kararın iptali istemiyle Danıştay'da açılan davadır. Ancak 9 Temmuz 2007 tarihinde davayı esastan sonuçlandıran Danıştay 13. Dairesi, Türk Telekom'un özelleştirilmesi kararının iptal istemini oybirliğiyle reddetmiştir. Danıştay'ın verdiği ret kararı hukuki sürecin sonlandığını göstermemektedir. Bu kararın temyiz aşaması bulunmaktadır.

Türk Telekom'un Oger firmasına devrinin üzerinden geçen 1,5 yıllık süre kamunun zararına uygulamaları belgelemiştir:

Özelleştirme her yurttaşın ulaşabilmesi gereken ve kamusal bir hak olan haberleşme hakkına indirilmiş bir darbe olmuştur. Nitekim Türk Telekom, ev abonelerinin yoğun kullandığı hatlarda ve şehir içi görüşmelerde yüksek oranda zam yapmış, yargıya yapılan başvuru sonucunda bu zam şimdilik engellenmiştir.

Kamu elindeyken özelleştirilen cep telefonu işletmecisi Avea'nın bir kısım hisseleri, özel tekelin çıkarları gereği kamu kaynağı kullanılarak yeniden devralınmıştır.

Tüm yurttaşların haberleşmesinin gizliliği Anayasal güvence altında ve devletin sorumluluğunda olması gerekirken, özelleştirme bu gizliliği ihlal etmiş ve devlet güvencesini ortadan kaldırmıştır. Bu süreçte Harp Okulu Komutanı'nın telefonu dinlenmiş, Telekom'da yabancı ajanların telefon kayıtlarını yasadışı biçimde aldığı ve sınır dışı edildikleri medyaya yansımıştır.

Türk Telekom'un özel tekele devredilmesiyle Türkiye telekomünikasyon alanındaki tüm iddiasını kaybetmiştir. Kurumu işleten firma, kuruma tek kuruluşluk yatırım yapmamıştır.

Özelleştirme ile sabit telefon ve internet hizmetlerinde özel bir tekel yaratılmıştır.

Devlet milyarlarca dolarlık gelirden mahrum bırakılmıştır. Bu kaynak Oger firmasına aktarılmıştır.

Kamu çalışanları adeta özel tekele kiraya verilmiştir. Nitelikli birçok eleman kurumdan ayrılmak zorunda bırakılmış, birçok insanın işine son verilmiştir.

Türk Telekom'un devrinden ülkenin stratejik çıkarları, halkımız ve çalışanlar hiçbir şekilde kazanmamıştır. Bu devirden tek kazanan Oger firması olmuştur. Türk Telekom'un özelleştirilmesi usule uygun olabilir, ancak açıkça kamu yararına aykırıdır. Özelleştirme uygulamaları; IMF, Dünya Bankası ve uluslararası finans çevreleri ile yerli iş birlikçilerinin çıkarlarına hizmet etmektedir.

Türk Telekom gibi dünyanın 13. büyük şebekesine sahip Türkiye'nin en önemli kurumlarından birisinin halkın malı olduğu yönündeki mücadelemizi ısrarla sürdüreceğiz. Türk Telekom' da yaşanan her türlü gelişmeyi halkımızla paylaşmaya ve doğru biçimde bilgilendirmeye devam edeceğiz. Bizler, sendikalar ve meslek örgütleri olarak kamu kurumlarının, ülkenin zenginliklerinin özelleştirilerek yabancı sermayeye peşkeş çekilmesine karşı verdiğimiz mücadeleyi her türlü platformda sürdüreceğimizi belirterek, Türk Telekom'u geri alın çağrısı yapıyoruz.

Yeni Telekom ve Petkim gibi peşkeşler yaratılmaması için, Türk Telekom'un özelleştirmesini savunan ve geri alınması konusunda adım atmayacak olan partilere oy verilmemesi çağrısında bulunuyoruz.

**HABER-SEN
ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI**

8.50.Genel Seçimler Öncesi Hukuksuzluklar Artmakta, Araç Muayene İstasyonları/ Hizmetinin Özelleştirilmesinde Yargı Süreci Baypas Edilmek İstenmektedir.

PETKİM ve TÜRK TELEKOM Dahil Özelleştirilmeleri Yargı Sürecinde Olan Bütün İşletmeler Kamu Tarafından Geri Alınmalı, İstisnasız Bütün Özelleştirmeler Durdurulmalı, Ülke, Kamu ve Toplum Çıkarlarını Esas Alan Bir Kamulaştırma Programı Başlatılmalıdır.

(16.07.2007)

Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin özelleştirme ihalesini kazanan Doğuş-Akfen ve Alman TüvSüd ortak girişim grubunun kurduğu TÜVTÜRK'ün, araç muayene istasyonları/hizmetinin devir sözleşmesini imzalamak üzere Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca davet edildiği, geçen hafta basında çıkan bazı haberlerde yer almıştır.

Bilindiği üzere Odamızca; araç muayene istasyonları/hizmetinin Anayasal bir kamu hizmeti ve bu nitelikteki bir hizmetin kamu idaresi ve kamu görevlilerince yürütülmesinin Anayasal bir zorunluluk olduğu, hizmetin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinin yolunun mutlaka özelleştirilmesi olmadığı, yıllar yılı bu hizmetten elde edilen gelirin, yine bu hizmetin iyileştirilmesinde kullanılmayarak hizmetin özelleştirilmesine gerekçe oluşturulmaya çalışıldığı, ülke insanının can ve mal güvenliğini doğrudan ilgilendiren böylesine önemli bir hizmetin yürütülmesinin, özel sektörün inisiyatifine bırakılmayacağı gibi temel gerekçelerle hizmetin özelleştirilmesine karşı hukuksal mücadele süreci başlatılmış ve özelleştirilme sürecinde tesis edilen işlemlere karşı çok sayıda dava açılmıştır.

Araç muayene istasyonları/hizmetinin özelleştirilmesine karşı yıllardır yürütmekte olduğumuz hukuksal mücadelemizin her aşamasında, özelleştirmeye karşı temel gerekçelerimizin yanında; Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın kamuoyuna sunduğu özelleştirme gerekçelerinin kamu yararına uygun olmadığı, bunun yanında ekonomik açıdan da kamu zararına neden olacağı, hizmetin kamu denetiminin ortadan kalkacağı, idarenin yürüttüğü kamusal hizmetlerin özel sektöre denetlenmesinin yolunun açılacağı, ülke ve toplum güvenliğine ilişkin verilerin yerli ve yabancı sermayenin bilgisine sunulacağı, hizmetin yürütülmesinin özel sektörün inisiyatifine bırakılmasıyla hizmetin ticari bir iş haline dönüşerek ticari kâr elde etmenin kamu yararının önüne geçeceği serbest piyasa koşulları içinde bir tekelin yaratılacağı, haksız rekabetin ortaya çıkacağı, otomotiv sektöründe faaliyet göstermekte olan bir şirketin özelleştirme ihalesini kazanan ortak girişim grubu içerisinde yer aldığı

ve bu durumun da AB Standardı olan “tarafsızlık” kriterine uygun olmadığı v.b gerekçeler de dile getirilmiştir.

Kamuoyunun bilmesi gerekmektedir ki, araç muayene istasyonları/hizmetinin özelleştirilmesine karşı Odamızca açılmış olan davalar halen devam etmekte ve kesinleşmiş herhangi bir yargı kararı da bulunmamaktadır.

Özelleştirme sürecinde tesis edilen tüm işlemler yargı aşamasındayken ve henüz kesinleşmiş herhangi bir yargı kararı da mevcut değilken, ülkenin gündeminin seçimlerle meşgul olmasını fırsat bilerek yangından mal kaçırıcısına devir sözleşmesi imzalanarak hizmet devredilmek istenmektedir.

Artık ülkenin ve kamunun genelini ilgilendiren özelleştirmelerde, devir yapılmadan bu özelleştirmelere karşı yürütülen yargı sürecinin beklenmesi, Kanuni İdare İlkesinin bir gereği olarak kabul edilmelidir. Hukuk devleti ilkesine bağlı ve hukuka saygılı bir kamu idaresinden beklenen, dava konusu edilmiş her türlü tasarrufla yargı sürecinin sonlanmasını beklemektir. Yargı süreçleri sonlanmadan yapılacak bir devir, ileride çok önemli hukuksal sorunların ortaya çıkması ve kamunun daha büyük zararlara uğraması ihtimallerini de taşımaktadır.

Odamız bu sürecin takipçisidir ve gerekenleri yapacaktır.

Genel seçimler öncesinde yangından mal kaçırıcısına özelleştirmeler yapılmamalıdır.

Diğer yandan özelleştirmelerin ülkemiz lehine olmadığı kamuoyunca gecikmeli de olsa artık görülmeye başlanmıştır.

Bütün bu uygulamalarda sorumluluğu bulunan Özelleştirme İdaresi Başkanlığı lağvedilmeli, yargı sürecinde iken devredilen kuruluşlar geri alınmalı, ülkemizin aleyhine olduğu açık olan bütün özelleştirmeler durdurulmalı, ülke, kamu ve toplum çıkarlarını esas alan bir kamulaştırma hareketi başlatılmalıdır.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.51. TMMOB Makina Mühendisleri Odası, Hükümet Programının Ekonomi, Sanayi, KOBİ, Ar-Ge, Enerji, Ulaşım, İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümlerinin Değerlendirilmesi Raporu.

Hükümet Programı, Odamız Raporunca Gerek Meslek ve Uzmanlık Alanlarımız Kapsamındaki Ekonomi, Sanayi, Enerji, Ulaşım, İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümleri, Gerekse Toplumsal Gereksinimler Açısından Eksik, Hatalı ve Yanlış Bulunmuştur.*

(19.09.2007)

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, Hükümet Programının meslek alanlarımızla doğrudan ilgili kısımları olan ekonomi, sanayi, KOBİ'ler, AR-GE, enerji, ulaştırma ve iş sağlığı ve güvenliği bölümlerine ilişkin bir Rapor hazırlamıştır. Hükümet Programının temel savlarını; bu alanlardaki gerçeklerden hareketle irdeleyen bu Rapor, basın-yayın kuruluşları ile kamuoyunun dikkatine sunulmaktadır.

Hükümet Programında 2003-2007 dönemi, "*Cumhuriyet tarihimizin en parlak dönemlerinden biri*" olarak nitelenmekte ve "*Ekonomi alanında elde ettiğimiz tarihi başarılar*"dan söz edilmekte ve bir önceki dönemin devamı olan politikalar benimsenmektedir. Kamuoyunda söz konusu döneme ilişkin doyurucu değerlendirmeler yapıldığı için gerçeği yansıtan bu değerlendirmeler doğrudan ele alınmayacak, ancak, Hükümet Programının temel belirlemeleri doğrultusunda, ilgili olduğumuz alanlardan hareketle bazı değerlendirmeler yapılacaktır.

Bu arada Programın temel belirlemelerinin, "*mal ve hizmet sektörlerinde rekabet ortamını iyileştirmek*", "*devletin ekonomiden çekilmesi*", "*özelleştirme*", "*ekonominin dışa açılıp uluslararası piyasayla entegre olması*", "*uluslararası doğrudan yatırımları daha hızlı cezbetmek*" ve "*döviz kurumun piyasa şartlarında oluşması*" olduğunun, yapacağımız değerlendirmeler boyunca gözetilmesi gerektiğini belirtmeliyiz.

(...)

2002'de kamu açıklarının GSMH'ye oranı % 12,6 iken, 2006'da % 3 fazlalıktan söz edilmektedir. Bu fazlalığın nedeni, 2006 yılı özelleştirme gelirleridir. Ancak özelleştirme gelirlerinden arındırılmış bütçe açıkları ele alındığında bu değer % 5 fazla değil, % 10,5 açık oranını vermektedir.

* Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ tarafından yapılan açıklamanın yalnızca ilgili bölümleri buraya alınmıştır.

Hükümet Programında 2007 yılı kamu açıklarının kapatılması yine aynı anlayışa dayandırılmaktadır. Bu anlayışla Türkiye'nin stratejik kamu işletmeleri yok pahasına satılmaktadır. Anlaşılan o ki, şimdi sıra akarsuların, göllerin, ormanların, özelleştirilip yabancılara satışına gelmiştir. Böylece kamu açıkları kapatılacak, denk veya fazlalığı olan bütçe ortaya çıkarılacaktır!

(...)

Ayrıca Programda sözü edilen “Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı” aracılığıyla söz konusu edilen çalışmalar hakkında herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Bunun yine bir “özelleştirme” programı ile iç içe olduğu ve göstermelik bir yaklaşıma yöneldiği tahmin edilmektedir.

Programın enerji ile ilgili ilk paragrafında, *“enerji arz güvenliğinin sağlanması, elektrik üretim ve dağıtımına özel sektörün katılımının sağlanması, enerji üretiminde ithalata bağımlılığın azaltılması”* önceliklerinden söz edilmektedir.

Ancak, enerjide ve özellikle elektrik enerjisinde arz güvenliğinin önümüzdeki dönemin en önemli sorunu olacağı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kendi tahminlerinden anlaşılmaktadır. Hükümet Programı buna yönelik ciddi bir plan ve öngörü ile karşımıza çıkmamıştır.

(...)

Avrupa piyasalarının dış rekabete açılmasının, serbestleştirme ve özelleştirmenin mucidi ve hamisi Avrupa Birliği tarafından Rusya vb. ülkeler gerekçe gösterilerek engellendiği bir dönemde, Türkiye'nin yakın dönemde başarısızlığa uğramış serbestleştirme ve piyasacı rekabet politikasında ısrar etmesi anlamsızdır. Bugün elektrik enerjisi sıkıntısının temelinde, ısrarla sürdürülen enerji sektörünün serbestleştirme ve özelleştirilmesi politikası vardır. Özel sektör ve özellikle dış sermaye Türkiye'ye yeni tesisler kazandırmaktan çok mevcutları ekonomik değerinin altında satın almaya yönelmiştir. İzlenen bu politikalar sonucunda enerji arzı güvenilir şekilde yönetilemez hale gelmiştir. Oysa enerji sektöründe hassas bir planlama zorunludur. Hızla artan enerji ihtiyacının yalnızca yeterli kâr oranları güvence altına alındığında yatırım yapacak olan özel sektör eliyle karşılanması mümkün değildir. Sorunun çözümü, elektrik üretim, iletim ve dağıtımının özelleştirilmesinden değil, kamusal planlamayı esas alan, kamusal üretimi de öngören şeffaf bir yapının tesis edilmesiyle mümkündür.

(...)

Programın bu bölümünde, *“ulaştırma, enerji, bilgi ve iletişim teknolojileri gibi altyapı hizmetlerinin sunumunda etkinlik sağlanacak ve kalite standartları yükseltilecektir. Mal ve hizmet üretiminin en önemli ön şartı ve girdisi olan altyapı hizmetlerinin rekabetçi piyasada özel sektör tarafından sunumu esas alınacaktır”* denilmektedir.

Bu yaklaşımın enerji ve iletişim sektörlerinde yol açtığı fiyat artışları ve sorunlar bilinmektedir. Yine bu yaklaşımın ulaşım ve ulaştırmaya uyarlanması ile zaten ilk adımları atılmış olan, bütün yollar ve ulaşım türleri ile ulaştırma ve ilgili altyapının özelleştirileceği sonucuna ulaşmak mümkündür. Özelleştirme ve rekabetçi piyasanın istihdam azaltıcı ve hizmetlerde fiyat artışına yol açtığı ve açacağı açıktır.

(...)

Fakat yine Programda dile getirilen, *“Kamu kaynağını daha az, alternatif finans modellerini daha fazla kullanarak, havaalanları ve deniz yapılarında başarıyla uyguladığımız modellerin diğer altyapı projelerine de tatbik edilmesi önceliklerimiz arasında olacaktır”* yaklaşımının “yap–işlet–devret”, “yap–işlet” ve “işletme hakkı devri” vb. modellere davetiye çıkaracağı açıktır. Kara, hava, deniz ve demir yolu ulaşımına ilişkin gerçekleştirilen ve öngörülen serbestleştirme–özelleştirme ve yalnızca kara yolu ulaşımını güçlendirmeye yönelik politikalar ile diğer ulaşım biçimlerine de yatırım yapılması gerektiği yaklaşımı arasındaki çelişki de çok görünür bir biçimdedir. Örneğin havacılıktaki dışa bağımlılık görülmezden gelinerek yalnızca yolcu taşıma kapasitesinin artması bir başarı olarak gösterilemez. Bu yaklaşımlarla, yıllardır önerdiğimiz ve Programın da benimser görüldüğü, tüm ulaşım seçeneklerini (kara, deniz, hava, demir yolu ve boru hatları taşımacılığını) değerlendiren “kombine taşımacılığın” (seri, ekonomik, çevreci, güvenli ve hızlı taşımacılık) başarılması mümkün değildir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.52. TMMOB Makina Mühendisleri Odası Türk Telekom Grevini Desteklemektedir.

Türk Telekom'da Özelleştirmenin Sonuçları Ortaya Çıkmaya Başlamıştır. Yabancı Sermaye Kârına Kâr Katmak İstemektedir.

Ücretlerin Düşürülmesi ve Sendikasızlaştırma Operasyonlarına 'Hayır' Diyoruz.

(16.10.2007)

14 Eylül'de başlayan toplu iş sözleşmesi görüşmeleri, yabancı sermaye yönetimindeki Türk Telekom'da işverenin tamamen haksız ve yanlış yaklaşımlarıyla tıkanmış ve Haber-İş Sendikası tarafından bugün haklı bir grev başlatılmıştır.

Türk Telekom'da yaşanan sorunlar, özelleştirme uygulamalarının varacağı noktayı gözler önüne sermektedir. İşveren, çalışanların kazanılmış haklarını gasp etmeye, sendikalı işçilerle aynı unvan ve kıdeme sahip bulunan sendikasız işçilere verilen ücreti sendikalı işçilere vermek istemeyerek sendikal örgütlülüğü zayıflatmaya çalışmaktadır. Bu eşit işe eşit ücret ilkesinin ihlalidir ve kârına kâr katma arzusunun dışında hiçbir açıklaması yoktur.

Hafta sonu tatilleri ve hafta içi çalışma süreleri konusunda esnek çalışma koşullarını egemen kılmak isteyen Türk Telekom işvereni OGER, özelleştirmenin amaçlarından biri olan emeklilik yoluyla istihdamın azaltılması, yeni işe başlayanlarda asgari ücretin esas alınması gibi uygulamalar ve düşük zam önermesiyle özelleştirme talanına yeni halkalar eklemek istemektedir.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası olarak, Türk Telekom çalışanlarının yanında olduğumuzu açıklıyor, haklı grevi destekliyoruz.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.53. Enerji Sorununun Çözümü Doğrultusunda BOTAŞ ve TPAO Birleşmeli, Aynı Şekilde Elektrik Üretim, İletim ve Dağıtım Kuruluşları da Tekleşmelidir

11.11.2007

Odamız, yıllardır enerji, petrol ve doğal gaz sektöründeki kamu kuruluşlarını küçültmeye, bölmeye, işlevsizleştirmeye ve özelleştirmeye yönelik girişim ve uygulamalara karşı çıkmaktadır.

TPAO, 1984 yılında yeniden yapılandırılırken kurumun entegre yapısı bozulmuş ve daha sonra Kanun Hükmünde Kararname ile bünyesinde bulunan ve doğal gaz ithalat, iletim, dağıtım ve satışından sorumlu olan iştirakçi BOTAŞ, TPAO'dan ayrılmıştı.

4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Yasası ile:

- Kentsel doğal gaz dağıtım hizmetlerinin özelleştirilmesi,
- BOTAŞ'ın doğal gaz alım sözleşmelerinin özel sektöre devri ve
- BOTAŞ'ın küçültülerek yalnızca iletim şirketi olarak faaliyet göstermesi öngörülmüştü.

Kamu kuruluşları olan EÜAŞ ve HEAŞ, BOTAŞ'a 7 milyar 300 milyon YTL'ye ulaşan borçlarını ödemezken, özelleştirilecek EGO'nun BOTAŞ'a olan 780 milyon YTL borcunun faizi yasa ile silinmişti. Alacaklarını tahsil edemeyen BOTAŞ, ticari bankalara borçlanmak zorunda bırakılmıştı. BOTAŞ'ın etkin çalışmasının önlenmesi için yönetim mekanizması adeta felç edilmişti.

“Sektörün serbestleştirilmesi” gerekçesiyle Avrupa Birliği'nin BOTAŞ vb. enerji kuruluşlarının, özelleştirilmesini dayatan, ancak kendi kamu enerji şirketlerini satın almasından korkarak, övündükleri “serbest piyasalarını” Gazprom'a karşı nasıl kapatacaklarını planlamakta oldukları ise bilinmektedir.

Odamız kamuyu küçültmeye yönelik bu sakat uygulamaları her zaman eleştirmiş ve ulusal ve kamusal nitelikli bu kuruluşların güçlendirilmesi gerektiğini savunmuştur.

Şimdi BOTAŞ ve TPAO'nun birleştirilmesi istemleri, geç kalmış da olsa doğru bir girişimdir. Çünkü petrol ve doğal gaz arama, üretim, iletim, dağıtım ve satış faaliyetleri dikey bütünleşmiş bir yapıda sürdürülmelidir. Dünyanın birçok

ülkesinde bu böyledir. BOTAS'ı da bünyesine alacak TPAO, Türkiye Petrol ve Doğal Gaz Kurumu olarak, arama, üretim, iletim, depolama, dağıtım faaliyetlerinin yanı sıra, petrol ve doğal gaz satış, pazarlama faaliyetleri ve petrol rafinaj hizmetlerini de kamu eliyle vermelidir.

Doğal gaz alım sözleşmeleri devri uygulaması sona ermelidir. Yeni arama ve üretim çalışmaları için, oluşturulacak Türkiye Petrol ve Doğal Gaz Kurumu desteklenmeli, bu kurum, çalışanların da yönetim ve denetimde söz sahibi olacağı bir yapıda, devlet bünyesindeki özerk bir şirket olarak ve gündelik siyasi çekişmelerden etkilenmeyecek, liyakat sahibi kamu yöneticileri tarafından yönetilmelidir.

Bu birleşme enerji sektörü için örnek olmalı, elektrik üretim, iletim ve satışı alanında faaliyet gösteren EÜAŞ, TEİAŞ ve TETAŞ, eskiden olduğu gibi Türkiye Elektrik Kurumu olarak tek bir yapı içinde yer almalıdır.

Enerjinin bir kamusal hizmet, ucuz ve nitelikli enerjiye erişimin ise bir insan hakkı olduğu gözetilerek, enerji sektöründe ulusal ve kamusal çıkarları esas alan strateji ve politikalar izlenmelidir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.54. HABER-SEN, EMO ve MMO'dan Telekom Çalışanlarına Çağrı: Greve Sahip Çıkalım!

(14.11.2007)

Basın Yayın ve İletişim Emekçileri Sendikası (Haber-Sen), Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) ve Makina Mühendisleri Odası (MMO), Telekom'da sendikasız çalışmak zorunda bırakılanlara, işçilerin sürdürdüğü greve sahip çıkma çağrısında bulundu. Çalışanların grev kırıcılığına zorlanmasının yasa dışı olduğu vurgulanan bildiride, yasa dışı talimatlara uyulmaması istendi.

Telekom'da çalışan mühendislerin üye oldukları meslek odalarından EMO ve MMO ile özelleştirme öncesi kamu çalışanlarının örgütlü olduğu ancak özelleştirme sonrasında bu iş kolundaki yetkisiyle ilgili hukuki mücadelesini sürdüren Haber-Sen, sendikasız bırakılan Telekom çalışanlarına bildiri dağıtmaya başladı. "Türk Telekom Çalışanlarına Çağrımızdır! Greve Sahip Çıkalım." başlıklı bildiride, Türk Telekom yönetiminin "çirkin iddialarla grevci

işçileri hedef haline getirmeye çalıştığına” dikkat çekilerek, “Bunlar taleplerin üstünü örtemez” denildi. Türk Telekom yönetiminin grevi kırmak için yasaları ihlal ettiğine dikkat çekilen bildiride, 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu’nun “grevdeki işçiler yerine başkalarının çalıştıramayacağı ve grevdeki işçilerin işlerinin başkalarına yaptırılamayacağına” ilişkin 43. maddesi anımsatıldı.

Bildiride şöyle denildi:

“Bazı iş yerlerinde arızalara ve şebeke işlerine taşeron firma elemanlarını gönderiyor. Bazı iş yerlerinde ise 1. Tip, 2. Tip ya da kapsam dışı statüdeki kurum çalışanları grevdeki işçilerin işlerini yaptırmaya zorluyor. Bu uygulamaların tamamı hukuk dışıdır. Grevdeki işçiler bu durumları tespit ederek, buldukları ilin Cumhuriyet Savcılığı’na başvurmakta, işçilerin yerine çalıştırılanlar ve sorumlu yöneticiler hakkında suç duyurusunda bulunmaktadır.”

Grevin işçilerin yüz yılı aşkın bir süre mücadele ederek, çok ağır bedeller ödeyerek kazandığı meşru, Anayasa’nın ve yasaların güvencesinde bir hak olduğu vurgulanan bildiride, Oger firmasının AKP Hükümeti’nden aldığı güçle işçilerin kazanılmış haklarını yok etmeye, sendikal örgütlenmeyi bitirmeye çalıştığı kaydedildi. Emekçilerin kazanılmış haklarına sahip çıkılmasının “herkesin görevi” olduğu anımsatılan bildiride, şu çağrıya yer verildi:

“Sizler, nakle tabi personel olarak devlet memurlarının tüm haklarına sahip biçimde, geçici süreli Telekom’da çalışıyorsunuz. İşveren sizleri, görev tanımınızın dışında ve unvanınıza uygun olmayan hiçbir işte zorla çalıştıramaz. Size bu yönde bir baskı yapamaz. Yapanlar suç işlemektedir! Bu grevin başarıya ulaşmasından sadece işçiler değil, sendikasız çalışmak zorunda bırakılan tüm Telekom çalışanları da kazançlı çıkacaklardır. Göreviniz olmayan hiçbir işi kesinlikle yapmayın. Göreviniz ve unvanınız dışındaki işleri yapmanızı isteyen yöneticilerden talimatı yazılı vermesini isteyin. Sizin göreviniz olmayan işleri yapmaya zorladıklarında, taşeron ya da dışarıdan elemanlar işlere müdahale ettiğinde bize ya da Haber-İş’e bildirin. Yaşadığımız deneyimler, sustukça sıranın herkese geldiğini bugüne kadar defalarca gösterdi. Bugün Telekom’daki greve destek vermek hepimizin tarihsel görevidir.”

**HABER-SEN
ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI**

8.55. Demir Çelik Sektörü Uluslararası Basınç Altındadır.*

Makale, 01.12.2007

Demir çelik ürünleri savunma açısından stratejik, sanayileşme gereksinimlerinin karşılanması açısından da temel girdilerde bulunmaktadır. Ülkeler, açıkça ifade etmemelerine karşın demir-çelik sektörlerinin ulusal olmasına özen göstermekte, demir çelik sektörlerini yabancı sermayeye teslim etmemekte veya bunu sınırlamaktadırlar.

TÜRKİYE'DE SEKTÖR ULUSLARARASI BASINÇ ALTINDADIR

Dünyadaki küreselleşme ve liberalleşme süreçlerinin etkileri ile devlet-ekonomi ilişkisi yeniden yapılandırılmaktadır. 1980'li yıllardan itibaren uygulanana gelen planlamayı, yatırımı, üretimi, sanayileşmeyi ve sosyal devlet anlayışını dışlayan özelleştirmeci küresel politikaların yıkıcı sonuçları demir çelik sektöründe de yaşanmaktadır.

IMF ve Dünya Bankasının direktifleriyle ve onlara verilen taahhütler gereğince uygulanan özelleştirme ve serbestleştirme politikaları etkisini demir çelik sektöründe de göstermiştir. Bu süreçte kamu işletmeciliğini bitirmek adına, entegre demir çelik tesislerimize bakım, yenileme ve kapasite artırma yatırımları yapılmayarak bu tesisler bilinçli bir şekilde zarar ettirilmiş, geriletmiştir.

Sanayide uygulanan yatırım politikaları, üretim yapısını ve gelişmesini olumsuz etkilemiş, küreselleşmenin uluslararası iş bölümü paylaşımında Türkiye'ye imalat sanayiinde fason imalat yaptırılması öngörülmüştür.

Bizim gibi geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelere kamu işletmeciliğinin tasfiyesi ve ulusal ekonominin korunmamasını dayatan emperyalist ülkeler, kendi ülkelerinin sanayi sektörlerine ise kıskançlıkla sahip çıkmaktadır. Japonya, Rusya ve G. Kore'den yapılan ithalatlar nedeniyle Kuzey Amerika'da çelik fiyatları düşünce, Amerikan çelik şirketleri rahatsız olmuş 2002'de ABD, 10 çelik ürünü ithalatında gümrük vergilerini yüzde 8'den yüzde 30'a yükseltme kararı almaları buna yalnızca bir örnektir.

Yine 2002'de ABD'li bir firmanın ERDEMİR'e teknoloji satışı, ABD'nin çelikte gümrük vergisinin artırılması uygulamasıyla çelişeceği gerekçesiyle özel olarak engellenmiştir.

* Makale, Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ tarafından **Dünya Gazetesi** için hazırlanmıştır.

Tarihe Düşülen Notlar

Aynı şekilde Avrupa Birliği, çelik sanayiini korumak amacıyla 2002 yılında 15 demir çelik ürünü ithalatında Genel Tarife Kotası uygulamasına geçmişti. Gümrük Birliği ile Türkiye'nin de bu uygulama kapsamında tutulması, sektörün ve ülkemizin aleyhine olmuştur.

Pek olası görünmemekle birlikte, Türkiye'nin AB'ye girmesi durumunda, çelik üretimine bazı kısıtlamalar getirileceği ve dışa bağımlılığın geliştirileceği de açıktır. AB bünyesinde çelik üretim fazlalığı söz konusudur. AB sürecinde Birlik içinde çelik üretim dengesinin kurulması için ülkemizdeki çelik üretiminin azaltılması yönünde Birliğin bazı kısıtlamalar getirmesinin işaretleri mevcuttur. Devam etmekte olan Türkiye demir ve çelik sanayiinin AB'ye uyum çalışmalarında da özellikle sıcak haddeleme kapasitesine ve devlet teşviklerine kısıtlamalar getirilmektedir.

AB'nin, zamanında Avrupa Kömür Çelik Topluluğu olarak kurulduğu ve Türkiye ile AKÇT arasında yapılan Serbest Ticaret Anlaşması uyarınca Türkiye demir çelik sektörünün yeniden yapılandırılmasının AB Genişleme Strateji Raporu, Türkiye İlerleme Raporu ve Türkiye Katılım Ortaklığı Belgesi'nde gündemde tutulduğu ve bunun Türkiye üzerinde bir baskı unsuru olarak kullanıldığı, sektörün Ulusal Yeniden Yapılandırma Programına zorlandığı da bir gerçektir.

DÜNYADA OLİGOPOLLEŞME EĞİLİMİ

Diğer yandan dünyada az sayıda şirketin egemen olacağı bir oligopolleşme eğilimi gözlenmektedir. 2002 yılında, ARCELOR'un oluşmasıyla hız kazanan demir çelik sektöründeki yeniden yapılanma eğilimi üç firmanın birleşmesiyle ortaya çıkan Mittal Steel'de ve daha sonra da Mittal'in Arcelor'u en büyük satın alma operasyonu ile ele geçirmesiyle sürmüştür. Yalnızca 2006'da gerçekleşen bazı birleşme ve satın almaların karşılığı 69 milyar 351 milyon dolar olmuştur.

Arcelor'un 2005 yılında 60 ülkede 90 bin çalışanı, Mittal Steel'in de dört kıta ve 16 ülkede 224 bin çalışanı olan firmalar olmaları, piyasadaki oligopolleşme eğilimini bütün canlılığıyla göstermektedir.

Dünyada çelik devleri pazarları yeniden paylaşmaktadır. Toplam 1 milyar 239 milyon tona ulaşan dünya üretimi içinde ülkemiz entegre ve ark ocaklı tesislerinin dünya toplamı içindeki % 1,9'lük üretimi onlar için gerçekte fazla bir anlam ifade etmemekte, ancak yayılma stratejileri, bölgenin kontrolü ve

ülkemizdeki demir çelik sektöründeki gelişmenin kontrol altında tutulabilmesi için önem taşımaktadır.

YABANCI YATIRIMLAR YÜKSEK KATMA DEĞERLİ ÜRETİM BOŞLUĞUNDAN DOLAYI

ArcelorMittal'in yerli bir firma ile sıcak haddeleme tesisi kurma kararı; Güney Kore firması Daiyang'ın paslanmaz çelik üretimi için Türkiye'ye gelmesi; yine yerli bir firmanın Rusya'nın en büyük çelik üreticilerinden biri olan MMK ile İskenderun'da 2,6 milyon ton yassı çelik üretimi yapacak entegre çelik fabrikası kurmayı planlaması, yüksek katma değerli çelik üretimimizdeki boşluktan ve uluslararası güçlerin yayılma emellerinden kaynaklanmıştır. ERDEMİR'in ilk taliplileri arasında Arcelor, US. Steel, Corus, Novolipetsk gibi firmaların bulunması, uluslararası tekellerin Türkiye'ye göz diktiklerini kanıtlamıştır.

OLASI KRİZ DİNAMİKLERİ

Dünyadaki durumun tersine bir yapı gösteren Türkiye'nin yassı mamul/uzun mamul üretim dengesizliği nedeniyle, özellikle kriz dönemlerinde ülkemiz uluslararası piyasaya direnemeyecek ve bundan dolayı da ülke büyük kayba uğrayacaktır.

Diğer yandan Çin dünya ham çelik üretiminin % 33,8'ini tek başına gerçekleştirmektedir. Çelik üretimi ve ihracatını artıran Çin'in ithalatında ise gerileme görülmektedir. 2025 yılına kadar nüfus artışı olmasa bile Çin'in 780 milyon ton çelik üreteceği tahmin edilmektedir. Bugün dünya çelik üretiminin 1,239 milyar ton olduğu göz önüne alındığında bu miktarın ne kadar büyük olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Günümüzde hâlen hammadde sıkıntısı yaşanırken 2025 yılında bu miktarlarda tüketim talebinin olması durumunda fiyatların çok fazla yükseleceği ve piyasalarda büyük krizler yaşanacağı uzmanlarca tahmin edilmektedir. Türkiye demir çelik sektörü mevcut yapısıyla ve içine girdiği entegrasyon süreçleriyle böylesi bir krize hazırlıklı değildir.

SEKTÖRÜN ÜLKEMİZDEKİ EVRİMİ VE MEVCUT DURUM

Ülkemizde modern anlamda demir çelik üretimine yönelik ilk girişimler Cumhuriyet sonrasında başlamış ve ilk tesis de Kırıkkale'de kurulmuştur. 1930'lar ve 1960'lar Kardemir, Erdemir, İsdemir gibi güçlü kuruluşlarla asıl hamlelerin yapıldığı, kamu mülkiyeti ve kamu işletmesi olarak temel tesislerin kurulduğu yıllar olmuştur. Diğer sanayileşme ve kalkınma adımlarıyla birlikte, Türkiye demir çelik sektörü böylece önemli bir gelişme yaşamıştır.

Türkiye’de sektör, kamu sektörü olsun, teşviklerle özel sektör olsun kamu öncülüğünde gelişmiştir. Bu, 1980 sonrası özel sektörün gelişimi açısından da tamamen böyledir. Bu arada demir çelik sanayiinin özellikle 1960'lara kadar hemen hemen bütün sektörleri denetim altında tutan çok temel bir sektör olduğunu ve hemen her sektöre girdi sağladığını belirtmek gerekir.

Türkiye’de demir çelik sektörünün kurulmasında ve gelişmesinde devlet bizzat üretici olarak önemli görevler üstlenmiştir. Üretimin yapılanması, özel sermaye birikiminin oluşturulması, koruma oranlarının saptanması ve yurt içi üretim paylarının saptanmasında devletin öncü rolü vardır. 1930'lardan 1980'lere kadar bu politika, yassı ve uzun ürünlerin ülke içinde üretimini kamu eliyle yapmış ve bunun yurt içinde satılmasını teşvik etmiştir.

1960 ve 1970'lerde demir çeliği hammadde olarak kullanan sanayilerin gelişmesi ile birlikte artan talebe paralel olarak kamu yatırımları aracılığıyla üretim kapasitesi artırılmıştır.

1980'lerden sonra ise devletin rolü sermayenin dünya pazarlarına da açılan bir sermaye birikim tarzını teşvik etme yönünde gerçekleşmiş, verilen çok çeşitli teşviklerle özel sektörün üretici konuma gelmesi sağlanmıştır. 1980–1990 arasında Marmara ve Ege Bölgesinde aldıkları teşviklerle kurulan birçok tesis iç ve dış pazara yönelik olarak üretim yapmaktadır.

1984 yılında iç pazara dönük yatırımların teşvik edilmeyeceği vurgulanmış, 1984–1989 yıllarını kapsayan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Plan'ında fiyat, kalite ve teknoloji yönünden yurt içi talebi ülke olanaklarıyla karşılayıp ihracata yönelme hedeflenmiştir.

1990–1994 arası Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında da sektör ihracatının artması hedeflenmiştir. 1980 kararları ile getirilen fiyat ve faiz oranları serbestliği, ihracat dışında pek çok alandan kaldırılan teşvikler, kur politikaları ve para arzı kısıtlamaları gibi önlemler, iç talebin daralmasına yol açmıştır.

1980'li yıllarda verilen teşviklere rağmen ortaya çarpık bir yapılanma çıkmıştır. Böylece yassı üretimde açık, uzun üretimde fazlalık oluşmuş; yassı üründe ithalat, uzun üründe ihracat zorunlu hale gelmiştir.

Yassı çelik mamul üretiminin toplam üretime oranı dünyada % 60 iken Türkiye’de 2005’te % 18, 2006’da ise % 13, uzun ürün oranı da % 85'dir. Sektörde uzun ürün üretiminde yaklaşık 5,5 milyon tonluk ihracı zorunlu iç talep fazlası varken, yassı mamullerde 3 milyon ton arz açığı bulunmaktadır.

Tüm plan dönemlerinde hedeflenen, ark ocaklı tesislerin özel çelik üretimine yönlendirilmesinin özendirilmesi de gerçekleşmemiştir. Dünyadaki tersine bu çarpık yapı, yanlış yatırım teşvikleri ile gerçekleşmiştir.

İşte böylece dışa bağımlılığın azaltılması için demir cevheri ihtiyacının öncelikle ülke kaynaklarından karşılanması gerekliliği göz ardı edilmiş, demir cevheri arama faaliyetlerinden vazgeçilmiş, ülkemiz demir cevheri rezervleri 10 yıl içinde tükenebilecek konuma getirilmiştir.

Özellikle Divriği, Hekimhan ve Attepe'de 20 yıllık ihtiyacımızı karşılayabilecek demir rezervimiz bulunmasına rağmen yurt dışından demir cevheri ithal edilmektedir.

İthal cevher, hurda demir ithalatı olarak girmekte ve sektör dışa bağımlı bir hale gelmektedir. Demir çelik sektörü bir taraftan ülkenin iç tüketim açığını yassı ürün ithal ederek karşılar, diğer taraftan uzun ürünü üretebilmek için hurda demir ithal edilmektedir. Fiyat farkları Türkiye'den dünyaya katma değer transferini getirmektedir. Her iki durumda da sektör dışa bağımlı hale getirilmiştir. Türkiye ithal ettiği hurda demir ile dünya sıralamasında hala birinci sıradadır. Türkiye 4,8 milyon ton AB menşeli hurda alımı ile AB'den ithalat yapan ülkeler arasında da 1. sırada yer almaktadır ve AB ithalatı yalnızca 2006'da % 60 artmıştır.

Dünya toplam ham çelik üretiminin ise yalnızca % 1,9'u Türkiye'de gerçekleşmektedir. 1980'de 4,2 milyon ton olan üretim 2006'da 23,3 milyon tona ulaşmıştır; ancak, uygulanan yanlış teşvik politikalarıyla düşük katma değerli üretim ağır basmıştır.

Sektörde uzun ürün fazlalığına rağmen yurt dışından dumpingli fiyatlarla uzun ürün ve kütük ithalatına izin verilmektedir.

Kişi başına çelik üretiminde AB ülkelerinin düzeyine ulaşılabilmesi için bile yassı mamul üretiminin 18 milyon ton/yıl, toplam çelik üretiminin de 36 milyon ton/yıl değerine yaklaşılması gerekmektedir. Bu, ülkemizin ERDEMİR kapasitesinde daha birçok tesise ihtiyacı olduğu anlamına gelmektedir.

2001 yılında dünyanın en büyük 15. çelik üreticisi olan Türkiye, 2006 yılı itibarıyla 2005'e göre üretimini % 11,2 artırarak 23,3 milyon ton ham çelik üretimi ile dünya sıralamasında 11., Avrupa'da Almanya ve İtalya'dan sonra 3. sırada yer almaktadır.

Tarihe Düşülen Notlar

Üretim artışında asıl etken ark ocaklı tesislerin üretimi olmuş ve % 15,4'ü bu tesislerde gerçekleşmiştir. Entegre tesislerdeki üretim artışı ise % 1 olmuştur. Ark ocaklı tesislerin hurda ithalat kullanım oranlarında da 1 yıl içinde % 11 artış gerçekleşmiştir. 2006 yılında Türkiye'nin toplam ham çelik üretiminin yaklaşık % 74'ü ark ocaklı tesisler, % 26'sı ise entegre tesisler tarafından gerçekleştirilmiştir.

Paslanmaz çelik ve mamullerinde 2006'da 300 bin ton tüketim yapılmış bunun 270 bin tonu ithalattan karşılanmıştır.

Demir çelik sektörü ark ocaklarında hammadde olarak kullandığı hurdanın % 35'ini yerli kaynaklardan % 65'ini ise ithalat yolu ile temin etmektedir. Entegre tesislerin ihtiyaç duyduğu hammadde olan demir cevherinin % 40'ı yerli, % 60'ı ise ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Demir çelik sanayi, yıllık yaklaşık 5 milyon ton yassı mamul açığını ithalatla kapatmaya çalışmaktadır. Yıllık 350-400 bin ton arasında olan vasıflı çelik üretimi de iç talebi karşılamadığından, yılda 750 bin ton vasıflı çelik ithal edilmektedir.

Dolayısıyla övünülen ihracat artışları yalnızca görünürdeki durumu kurtarmaya yetmekte, temel sorunlara ve olası krizlere karşı önleyici bir hükmü bulunmamaktadır.

Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre 2005 yılında dünyadaki en çok çelik ithalatı yapan ülkeler sıralamasında 9. sırada yer alan Türkiye'nin demir çelik ithalat değeri 6,7 milyar dolar olmuştur.

İşte bu nedenlerle Odamız, özelleştirmelerin ülkemizin ekonomik birikimlerinin sermaye egemenliği lehine talan edilmesi olduğunu her zaman ileri sürmüş, açtığı davalarla kamunun ekonomik gücünün ve sosyal devletin tasfiyesine her zaman karşı çıkmıştır. ERDEMİR özelleştirmesine karşı çıkışımız da bu temele oturmaktadır.

Bu nedenle Odamız kamu, ülke ve toplum yararını açık bir şekilde göz ardı eden Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş. sermayesindeki kamu hissesinin, 04.10.2005 tarihinde yapılan ihaleyle blok satışına onay veren 01.12.2005 tarih ve 2005/140 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) Kararının iptaline ve şartların bir arada varlığı göz önüne alınarak, dava konusu işlem hakkında dava sonuna kadar yürütmenin durdurulmasına yönelik Danıştay'da davalar açmıştır. Danıştay yürütmeyi durdurma kararı vermiştir. Böylece haklılığımız bir kez daha belgelenmiştir.

Odamız, özelleştirmeler konusunda, ‘yerliye mi gitsin-yabancıya mı’ vb. aldatıcı yaklaşımları ve hatta ‘ucuza gitti-gitmesin’ tartışmalarının da ötesinde, bu sürece yön veren küreselleşme, neo-liberal politikalar ve ülke çıkarlarımız dikkate alınarak tutum belirlemiştir.

Bir yandan sektöre devlet desteği isterken bir yandan da serbestleştirme, özelleştirme ve küreselleşmeci yaklaşımları savunmak arasında bir çelişki bulunmaktadır. Bu nedenle sektörü ve ülkemizi AB yollarında zayıflatacak “Ulusal Yeniden Yapılandırma Programı”nı değil, gerçekten üretici, yatırımcı ve kamu öncülüğünde bir ulusal stratejiye, kömür ve demir cevheri madenciliği ile çelik üretim ve tüketimini bütün olarak değerlendirecek bir “ulusal demir çelik stratejisi”ne ihtiyaç vardır.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.56. Elektrik ve Doğal Gaz Zamlarını Yeni Zamlar İzleyecektir

Elektrik Zammı Kamu Gelirlerini Artırmak İçin Değil, Yapılacak Özelleştirmelerle TEDAŞ ve EÜAŞ’a El Koyacak Olan Sermaye Güçlerinin Kârlarını Güvenceye Almak İçindir.

İddiaların Aksine Enerji Fiyatlarına Son Yıllarda Sürekli Zam Yapılmıştır. Son Üç Yılda Doğal Gaza % 77,8, Kurşunsuz Benzine % 37,4, Motorine % 43, 6 No’lu Fuel Oile % 100, LPG’ye % 33, Kömüre % 35 Oranında Zam Yapılmıştır. Enerji Zamları Fiyatları Artırmaktadır ve Ücret Artışlarından Daha Yüksek Oranlıdır.

(02.01.2008)

Yeni yıla girerken yürürlüğe konulan elektrik ve doğal gaz zamlarını yeni zamlar izleyecektir.

5 yıldır elektrik fiyatlarını artırmamakla övünen iktidar, zam yapılmayan bu sürenin acısını çıkarmak için, IMF ve Dünya Bankasına verdiği sözler doğrultusunda, elektrik fiyat artışlarını otomatiğe bağlama hazırlığı içindedir.

Basında yer alana haberlere göre, “Enerji KİT’lerinin Uygulayacağı Maliyet Bazlı Otomatik Fiyatlandırma Mekanizmasının Usul ve Esasları” adını taşıyan ve Yüksek Planlama Kurulunda kesinleştirilmesi beklenen yeni sistem, yılbaşından başlayarak, elektrik fiyatının, elektrik üretimindeki maliyet

Tarihe Düşülen Notlar

unsurları dikkate alınarak belirlenen formüllere göre hesaplanması temeline dayanıyor. Bu mantığa göre maliyetler düşerse, elektrik fiyatlarının da düşebileceği, ancak bunun çok ender rastlanabilecek bir durum olacağı belirtiliyor.

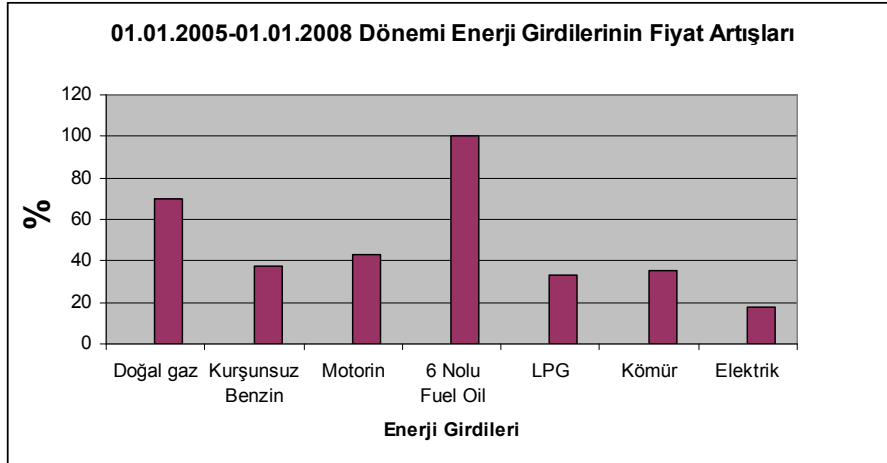
Tüketiciye yansımaları % 17,4 olan elektrik zammının gerekçesini; enerji KİT'lerinin zarar etmesi olarak gösteren iktidarın, bu iddiası da samimi değildir. Eğer zarar varsa, bu gün de söz konusu idi ancak Hükümet zamları seçim sonrasında ertelemiştir. Şimdi yapılan ve yapılacak yüksek oranlı zamlarla, TEDAŞ'a bağlı kamu elektrik dağıtım şirketleri ve EÜAŞ'ın elektrik üretim tesislerinin özelleştirilmesi öncesinde, bu kurumlara el koyacak sermaye şirketlerinin gelirleri ve kârları, güvence altına alınmaktadır.

Yine seçim dönemi olması nedeniyle doğal gaz fiyatlarına on dört aydır zam yapılmamıştı. Ancak elektriğin aksine, 2005 Ocak ayından, son zam öncesine kadar doğal gaz fiyatları % 58,5 oranında artmıştır. Yapılan son % 7,4 oranında olan zamlarla birlikte son üç yıldır doğal gaz fiyatı % 77,8 oranında artmıştır.

01.01.2005'ten 01.01.2008'e kadarki 3 yıl içinde kurşunlu benzin, motorin ve 6 no'lu fuel-oil fiyatları ve artış oranları ise şöyledir:

Ürün	01.01.2005	01.01.2008	Artış Oranı
K. Benzin	2.30 YTL/litre	3.16 YTL/litre	% 37.4
Motorin	1.86 YTL/litre	2.66 YTL/litre	% 43
6 no'lu fueloil	0.57 YTL/litre	1.14 YTL/litre	% 100

Öte yandan TÜİK verilerine göre aynı dönemde LPG tüp fiyatlarında % 33, kömür fiyatlarında % 35,3'e varan fiyat artışları da göz önüne alındığında, hükümetin, "enerji fiyatlarını arttırmadık" ifadesinin gerçeği yansıtmadığı ortaya çıkmaktadır.

ENERJİ FİYAT ARTIŞLARININ FİYATLARI ARTIRICI BİR ROLÜ OLACAKTIR

Merkez Bankası Para Politikası Kurulu Raporlarında, “önümüzdeki dönemde elektrik ve doğal gaz fiyatlarında yapılması planlanan artış, petrol fiyatlarının seyri ile birlikte enerji fiyatlarına yönelik temel risk unsurudur” denilerek, enerji fiyatlarındaki artışın genel olarak fiyat artışlarını tırmandıracağı itiraf edilmektedir.

Ancak hükümet çevreleri, enflasyonun artacağını bilmelerine karşın, tutmayacağından emin oldukları düşük enflasyon hedefleri bildirmekte ve işçi ve memurlara yapılacak zamlarda bu düşük oranları referans almaktadırlar.

Memurlara % 5 oranında zam öneren, asgari ücreti kademeli olarak % 9 oranında artıran hükümet, elektrik fiyatını şimdilik % 17,4, doğal gaz fiyatını da % 9 oranında artırmakta bir beis görmemektedir.

Öte yandan, alım garantili ayrıcalıklı elektrik santrallerinin Yap-İşlet (Yİ), Yap-İşlet-Devret (YİD), İşletme Hakkı Devrinin (İHD) elektrik üretimindeki payı giderek artmaktadır. Bu konuda 31.12.2007 tarihli TEBA Bülteninde yer alan rakamlar aşağıdadır.

Tarihe Düşülen Notlar

Santral Türü	2007 Elektrik Üretimi Milyar kws	2007 Elektrik Üretimi İçindeki Payı%
Yİ Doğal Gaz	34.519	18.16
Yİ İthal Kömür	9.046	4.76
Yİ Toplam	43.565	22.93
YİD Doğal Gaz	10.443	5.50
YİD Hidrolik	3.200	1.68
YİD Rüzgar	0.047	0.02
YİD Toplam	13.690	7.20
İHD-Linyit	3.659	1.93
Yİ, YİD, İHD Toplam	60.914	32.06

Bu tablo, 2007 yılı elektrik üretiminin neredeyse üçte birinin özel sektörün ayrıcalıklı üretim tesislerinde karşılandığını ortaya koymaktadır.

SONUÇ: ENERJİ MALİYETLERİNİ DÜŞÜRMEK MÜMKÜNDÜR

Ülkemizde elektrik fiyatlarının artmasının temel nedenleri arasında, fiyatları sürekli artan ithal enerji kaynaklarına yüksek orandaki dışa bağımlılık yer almaktadır. Elektrik üretimi içinde doğal gazın payı bu yıl % 50'yi aşacaktır. İthal taşkömürü ile birlikte bu iki girdinin payı % 55'e ulaşacaktır. Öte yanda yerli linyit kaynaklarının % 60'ı, hidrolik kaynaklarının % 75'i, rüzgar ve jeotermal potansiyelinin ise neredeyse tamamı değerlendirilmeyi beklemektedir.

Türkiye'nin Değerlendirilmeyi Bekleyen Kaynakları

Değerlendirilebilir ilave linyit ve taşkömür potansiyeli	100 milyar kws
Değerlendirilebilir ilave hidrolik potansiyel	125 milyar kws
Değerlendirilebilir ilave rüzgar potansiyel	120 milyar kws
Değerlendirilebilir ilave jeotermal potansiyel	16 milyar kws
Değerlendirilebilir ilave yerli toplam potansiyel	361 milyar kws
2007 Türkiye Elektrik Üretim Tahmini	190 milyar kws

Başka bir deyişle, 190 milyar kws olarak gerçekleşmesi beklenen 2007 elektrik üretiminin neredeyse iki katı kapasitede yıllık üretimi sağlayabilecek yerli kaynaklar, atıl vaziyette değerlendirilmeyi beklemektedir.

ÖNERİLER:

1. Enerji üretiminde ağırlık; yerli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarına verilmelidir. Enerji planlamaları, ulusal ve kamusal çıkarların korunmasına ve toplumsal yararın artırılmasını, yurttaşların ucuz, sürekli ve güvenilir enerjiye kolaylıkla erişebilmesini hedeflemelidir.
2. Fiyatları sürekli artan ve daha da artacağı Uluslararası Enerji Ajansı'na da tahmin edilen, ithal doğal gaz ve taşkömürünün elektrik üretiminde yarıyı aşan payları, yerli ve yenilenebilir kaynaklar devreye alınarak, kademeli olarak önce % 30'lara, sonra dörtte birlere düşürülmelidir.
3. Enerji sektöründeki kamu kurumlarını küçültme, işlevsizleştirme, özelleştirme amaçlı politika ve uygulamalar son bulmalıdır. Mevcut kamu kuruluşları etkinleştirilmelidir. Doğal gaz ve petrol arama, üretim, iletim, rafinaj, dağıtım ve satış faaliyetlerinin entegre bir yapı içinde sürdürülmesi için BOTAŞ ve TPAO, Türkiye Petrol ve Doğal Gaz Kurumu bünyesinde birleştirilmelidir.
4. Elektrik üretim, iletim, dağıtım faaliyetleri bütünlük içinde olmalı, EÜAŞ, TEİAŞ, TEDAŞ, TETAŞ, eskiden olduğu gibi Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) bünyesinde birleşmelidir.
5. Kamu elektrik üretim ve dağıtım şirketleri özelleştirilmemeli, gerekli rehabilitasyon çalışmaları yapılarak verimleri yükseltilmelidir.
6. Özel sektör tarafından yapılan enerji yatırımlarını kamusal çıkarları gözetilen bir anlayışla denetlenmesine imkan veren düzenlemeler bir an önce yürürlüğe konmalıdır. Enerjide kamusal planlama, denetleme faaliyetleri artırılmalı ve kamusal üretimle desteklenmelidir.
7. Enerji girdileri üzerindeki yüksek oranlı vergiler düşürülmelidir. Ticari ve sınai işletmeler, enerji vb. girdiler için ödedikleri KDV'yi, ürettikleri mal ve hizmetlerin fiyatlarına ekledikleri KDV'den düşebilmektedir. Oysa konutlarda elektrik tüketen yurttaşların bu imkanı yoktur ve yüksek oranlı KDV, onların ödediği enerji fiyatlarını artırmaktadır. Bu nedenle % 18 olan KDV % 1'e düşürülmeli, enerji girdilerindeki ÖTV vb. diğer dolaylı vergiler kaldırılmalıdır. Devlet doğacak vergi açığını, rant gelirlerine uyguladığı vergi bağışıklıklarını kaldırarak karşılamalıdır.
8. Ucuz, sürekli ve kolayca erişilebilir enerji toplum için temel bir haktır ve bu hakkın etkin bir şekilde kullanımı kamu eliyle sağlanmalıdır.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.57. Enerji Verimliliği Üzerine*

(15.11.2008)

(...)

Ülkemizde son yıllarda, enerji sektöründe arz tarafı yönetimi politikalarının yanı sıra, talep yönetimi ve enerji verimliliğinin arz kaynağı olarak görülmesi konusunda bazı inisiyatifler harekete geçmeye başlamıştır. Türkiye 2004 yılında taraf olduğu İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinin yükümlülüklerini yerine getirmeye çalışmaktadır. Türkiye'nin önünde Kyoto sonrası zorlu süreçler olduğu Bali toplantısını takiben yavaş yavaş ortaya çıkmaktadır. Talep taraflı önlemlerin arz politikalarıyla desteklenmesi konusundaki anlayış değişiminin en önemli göstergesinin Mayıs 2007'de yürürlüğe giren Enerji Verimliliği Kanunu olduğu söylenebilir. Enerji Verimliliği Kanunu, enerjinin etkin kullanılması, enerji israfının önlenmesi, enerji maliyetlerinin ekonomi üzerindeki yükünün hafifletilmesi ve çevrenin korunması için enerji kaynaklarının ve enerjinin kullanımında verimliliğin artırılmasını amaçlamaktadır. Enerjinin üretim, iletim, dağıtım ve tüketim aşamalarında, endüstriyel işletmelerde, binalarda, elektrik enerjisi üretim tesislerinde, iletim ve dağıtım şebekeleri ile ulaşımda enerji verimliliğinin artırılmasına ve desteklenmesine, toplum genelinde enerji bilincinin geliştirilmesine ve yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanılmasına yönelik uygulamaları kapsamaktadır. Ancak Kanun'un, enerji ve diğer sektör politikaları üzerinde nasıl bir evrimleşme yaratacağı henüz çok belli değildir. Ayrıca son yıllarda özelleştirme ve serbestleştirme sürecinde yürürlüğe konan yasal düzenlemelerde bu konuya yapılmış ciddi bir atf yoktur. Bu da Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda da yine sadece üretime yatırım yapacağını bir işarettir.

(...)

Sektörü düzenleyen mevzuatta arz şirketlerine bu konuda yükümlülükler getirilmesi için değişiklikler yapılmalıdır. AB'nin Enerji Hizmetleri ve Nihai Tüketim Sektörlerinde Enerji Verimliliği Direktifinin uyumlaştırılması da gerekli düzenlemelerin yapılması hususunu gündeme getirecek ve verimlilik hizmetinin elektrik ve doğal gazı tüketiciye sunan şirketlere verimlilik hizmeti de vermesi için yönlendirici olacaktır.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

* Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin KORAMAZ'ın, **Anadolu Ajansı**'na yaptığı açıklamanın yalnızca ilgili bölümleri buraya alınmıştır.

8.58. Kütahya Yakınlarındaki Tren Kazası Üzerine.*

(30.01.2008)

27 Ocak 2008 tarihinde saat 02.00 sularında Pamukkale Ekspresi vagonlarının Kütahya yakınlarında (Çöğürler-Değirmenözü istasyonları arasında km 91+800) raydan çıkması sonucu biri tren şefi olmak üzere 9 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 30 vatandaşımız ise yaralanmıştır.

(...)

Dikkatlerden kaçırılmaya çalışılan temel sorun; “küresel tasarıma” uygun olarak yürütülen bilinçli politikalarıdır.

En genel tanımıyla mevcut işletmecilik içerisinde yol güvenliği; TCDD bünyesinde oluşturulan yol bekçisi-takım-kısım-şube örgütlenmesi ile sağlanmaktadır.

Bugün gelinen noktada bu örgütlenme, başta özelleştirme ve “yeniden yapılanma” olmak üzere uygulanan politikaların bir sonucu olarak şeklen varlığı devam eden ancak gerçekte içleri boşaltılmış organlara dönüştürülmüştür.

Yol bekçiliği sistemi fiilen ortadan kaldırılırken; takım mevcutları personel azaltım politikaları ile asgari işleri bile yapamayacak hale getirilmiştir. Bugün şebeke genelinde personel yokluğundan hendek ve menfez temizlikleri bile yapılamaz hale gelmiştir.

Bütün dikkatini hızlı tren hayallerine harcayarak milyarlarca avroyu toprağa gömenler ile 10.000 km’lik demiryolu şebekesini kendi kaderine terk edenler sorumluluktan sıyrılırken, görevlerini yapmaktan öte suçlu olmayan yol çavuşu, kısım şefi ve şube şefinin tutuklanması isyanımızı ve kızgınlığımızı körüklemektedir.

Ulaştırma Bakanlığı ve şu anki TCDD yönetimi göreve geldiği Aralık 2002 tarihinden bu yana tarihinin en büyük tren kazalarına imza atmıştır. (Pamukova, Tavşancıl, Temelli hemzemin geçit kazası, Ankara Garı Tren kaçma kazası, Erdemir Treni kazası vb.) Bu süreçte gerek sendikamız, gerek bilim insanları gerekse meslek odalarından gelen uyarılara ısrarla kulak

* KESK Birleşik Taşımacılık Çalışanları Sendikası, TMMOB Elektrik, İnşaat, Makina, Metalurji Mühendisleri Odalarının ortak basın açıklamasının yalnızca ilgili bölümleri buraya alınmıştır.

Tarihe Düşülen Notlar

tıkanmış ve görmezden gelinmiştir. Bilim ve teknik ile mühendisliğe inanın geldiği yer ölümlü kazalardır.

1995 yılından beri kamu işletmeciliğini yok eden politikalarla TCDD’de personel azaltılmasına gidilmesi, nitelikli personelin kurumdan uzaklaştırılması, yatırımların azaltılarak bakım ve onarım atölyelerinin işlevsizleştirilmesi, büyük kısmının kapatılması, TCDD’ye eğitilmiş iş gücü yetiştiren demir yolu meslek okullarının kapatılması, yetersiz personelin sosyal ve ekonomik durumlarının gittikçe kötüleşmesi bu olumsuzluklara yol açmıştır.

(...)

Bu eksiklik ve yanlış politikaların başında emek yoğun bir işletme olan Demiryollarında personel sayısının bilinçli bir şekilde azaltılması politikası gelmektedir. TCDD “yeniden yapılanma” adı verilen bu politikalarla özelleştirmelerin önünü açmış, esnek çalıştırmayı esas alarak “az adamla çok iş” uygulamasını hayata geçirmiş, personelin iş yükünü artırmış, demir yolu işletmeciliği ve tren trafiğinin güvenliği açısından hayati öneme sahip olan ve yol kontrolünü yapan yol bekçilerini personel tasarrufu gerekçesiyle fiili olarak nerede ise sıfırlamıştır.

Oysa demir yolu işletmeciliği yatırımdan bakıma, yenilenmeye, eğitime ve yeni hatların açılmasına dek merkezi planlamayı gerektirmektedir. TCDD bunu yapmakla yükümlüdür.

Ulaştırma Bakanlığına ve TCDD yönetimine bir kez daha çağrı yapıyoruz:

Tren işletmeciliği, güvenlik unsuru yüksek bir işletmeciliktir ve birbiriyle uyumlu sistemler bütünüdür. Uyulması, mecburiyet arz eden bir disiplin manzumesidir. Gerekli, yeterli ve yetişmiş personel sayısı, düzenli yol bakım ve onarımı, çeken çekilen araçların düzenli bakım ve onarımı ve teknolojik yatırım, bu işletme sisteminin temel unsurlarıdır. Eğer bunlardan biri eksilirse ya da yerine getirilmezse kazaya davetiye çıkarılmış demektir.

Demir yolu kazalarının asıl nedeni, uygulanan yanlış ulaşım ve demir yolu politikalarıdır. Ülke kaynaklarını kara yolları ve dolayısıyla uluslararası petrol ve otomotiv tekeline akıtan politikalar aşılmadığı müddetçe doğru bir ulaşım sistemine geçiş mümkün olmayacaktır.

Biz KESK Birleşik Taşımacılık Sendikası, TMMOB Elektrik, İnşaat, Makina ve Metalurji Mühendisleri Odaları olarak,

- Kara yolu, hava yolu, deniz yolu ve demir yolu ile beraber ulaşım politikalarının ülke genelinde birbiri ile eşgüdüm sağlayacak şekilde ve kapsamlı bir ulaşım master planı dahilinde yeniden oluşturulmalıdır.
- Ulaşım sistemleri yönetimi tek bir bakanlık bünyesinde toplanmalıdır.
- Bilim insanları ilgili sendika ve meslek odalarının görüşleri alınmaksızın “hızlı tren” uygulamasına geçilmemelidir.
- Demir yolu hatları ciddi ve bütünlüklü bir tarzda onarılarak yeniden yapılandırılmalıdır.
- TCDD'nin parçalanarak işlevsizleştirilmesi ve demir yollarında özelleştirmelere son verilmelidir, diyoruz.

Bu çerçevede sorumluluğu üç demir yolcuya yüklemek ve vicdanları kanatarak bu suretle aklandığını sanmanın aymazlık olduğuna kamuoyu nezdinde dikkat çekmek istiyoruz.

**KESK BİRLEŞİK TAŞIMACILIK ÇALIŞANLARI SENDİKASI
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
TMMOB İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
TMMOB METALURJİ MÜHENDİSLERİ ODASI**

8.59. Tarih, TEKEL Dahil Bütün Özelleştirmeleri Türkiye'ye Karşı İşlenen Bir Suç Olarak Kaydedecektir!

(23.02.2008)

Bilindiği gibi Türkiye, Cumhuriyetin ilk döneminde tütün dahil bütün “inhisarlar”ı (tekelleri) millileştirme/devletleştirmeler yoluyla kaldırıp, ekonomik bağımsızlığını kazanmıştır. Bu kapsamda “Reji Şirketi”nin elindeki tütün işletmeleri imtiyazı da alınmış ve başta TEKEL olmak üzere büyük sanayinin öncü kuruluşları oluşturulmuş, kurulmuştur.

Bugünkü TEKEL özelleştirmesiyle TEKEL'in bütün mülkiyeti satılarak Osmanlı dönemindeki “Reji” uygulamasından da geriye gidilmektedir. Zira “Reji inhisarı” döneminde bile tütün işletmelerinin mülkiyeti devlete ait idi.

1980 sonrasında Türkiye genelinde sanayide sübvansiyonların kaldırılması, KİT yatırımlarının durdurulması, ihracata dayalı modelin ithalata bağımlı kılınması ve özelleştirmelerle, “sanayisizleştirme” olarak tanımlanabilecek bir süreç yaşanmıştır.

Sanayideki bu durum tarıma dayalı sanayileri doğrudan etkilemiş; tarımsal destekler ile tarımsal ürünlerin fiyatları baskı altına alınmış, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü ile yapılan anlaşmalarda tarımsal iç desteklerin azaltılması ve uluslararası tekellerin iç pazara girişi kolaylaştırılmıştır. 1999'da IMF'ye verilen taahhüt ile de arz fazlası ürünlere verilen tarımsal destekler % 70 azaltılmış; o günden bu yana IMF'ye verilen dört ayrı "niyet mektubu"nda TEKEL'in tasfiyesi ve özelleştirilmesi taahhüt altına alınmıştır. 2001'de çıkan Tütün Yasası'ndan sonra tütün üreticilerimiz uluslararası şirketlere teslim edilerek ABD'nin pazarı haline gelmiş, "Reji" dönemindeki gibi iç pazar şirketlere devredilmiştir.

Böylelikle 2002 sonrasında TEKEL'in pazar payı % 68'den % 20'lere düşürülmüştür. Alkol bölümü özelleştirilerek büyük oranda tasfiye edilen üzüm üreticiliğini, TEKEL'in sigara bölümünün özelleştirilmesiyle Türkiye'nin altı bölgesinden beşinde üretim yapan tütün üreticiliğinin yıkımı izleyecek, "teröre karşı ekonomik yatırım" söylemlerine karşın Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki tütün üreticiliği tamamen yok edilecek, yalnızca bu iki bölgede 1-1,5 milyon insan işsizler ordusuna eklenecektir.

Şimdi yapılan, TEKEL nezdinde Türkiye'nin ekonomik bağımsızlık ve sanayileşme tarihine bir darbe daha vurulmasıdır. Daha birkaç yıl önce kamu işletmeciliği, kamu maliyesine 20,4 katrilyon net faktör geliri aktarıyordu. TÜRK TELEKOM, yılda 2,3 katrilyonluk kâr transferi ile bu toplamın %10'undan fazlasını aktarmaktaydı. TÜPRAŞ 1 yıl içindeki vergi ve fonların % 20'sini, TEKEL ile birlikte % 42'sini karşılıyordu. Kurumlar Vergisinin %53'ü de bu kuruluşlarca karşılanmaktaydı. Bu maddi kayıpların önemi yanı sıra bugün izlenen ekonomik programlar ve tüketilen ekonomik birikimler itibarıyla Türkiye ERDEMİR, PETKİM, TÜPRAŞ, TEKEL'i bir daha kuramayacaktır.

Türkiye'deki kamu tekellerinin özelleştirilmesi, birçok özel kuruluşun yabancı sermayenin eline geçmesiyle birlikte yabancılaştırma ve yeni bir sömürgecilik dönemini ifade etmektedir. Odamız bu nedenlerle özelleştirmelerin Türkiye'ye karşı işlenen bir suç olduğunu düşünmektedir. Tarih özelleştirmeleri böyle kaydedecektir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

8.60. Elektrik Sektöründe 4628 Sayılı Yasayla Dayatılan Sistem Çalışmamıştır. Yasa Ülke, Kamu ve Halkın Çıkarları Doğrultusunda Değiştirilmelidir.*

(05.03.2008)

2001’de Dünya Bankası, IMF, OECD vb. uluslararası kuruluşların istemleri doğrultusunda yasalaşan ve yedi yıldır uygulanan elektrik üretimini basit bir piyasa faaliyetine dönüştürme girişimleri başarısız olmuştur.

“Serbest piyasanın bütün sorunlara çözüm getireceği” yanılması ile kamunun eli kolu bağlanmış, uzun vadeli planlama olanakları ortadan kaldırılmıştır. Enerji arz artışı sağlanmasında büyük ümitler bağlanan özel sektörün elektrik üretim amaçlı yeni yatırımları sınırlı kalmış, kamunun yeni yatırım yapması ise yasaklandığı için hızla artan elektrik talebinin karşılanmama riski doğmuştur. “Özelleştirileceği gerekçesi” ile kamunun mevcut elektrik üretim ve dağıtım tesislerinde verimi artırıcı bakım, onarım, rehabilitasyon çalışmaları yeterli düzeyde yapılmamıştır. Bir zamanlar çok şikayet edilen “alım garantileri” uygulaması, nükleer santraller ve 1000 MW üzeri yerli kömür santralleri için tekrar uygulamaya konulmuştur.

İzlenen bu hatalı politikalar sonucu enerji yönetimi ciddi açmazlarla karşı karşıyadır. TMMOB Elektrik Mühendisleri Odasının çalışmalarında belirtildiği üzere, “Dengeleme ve Uzlaştırma Sistemiyle” oluşturulan elektrik borsasında enerji dengesizlik tutarı üzerinden 2007 yılında 1,9 milyar YTL ceza ödemek zorunda bırakılan TEDAŞ'a; özelleştirme öncesinde yatırım yapması için Dünya Bankasından Türkiye Cumhuriyeti garantörlüğü altında kredi kullandırılmasına karar verilmiştir. Dünya Bankasından alınan "Elektrik Dağıtım Rehabilitasyon Projesi" kredisiyle gerekli yatırımların yapılmasının ardından dağıtım şebekelerinin özel sektöre devredilmesi öngörülmektedir. Nitekim kredi anlaşmasının imzalanması sırasında Dünya Bankası Türkiye Ülke Direktörü Ulrich Zachau'nun "Bu çalışmalar aynı zamanda elektrik sektörünü özel yatırımlar için daha çekici hale getirecektir" açıklaması da gerçek niyeti açıkça ortaya koymaktadır. Bu durumda Hazine garantili kredinin faiziyle birlikte yükü kamunun üzerinde kalırken, bu yatırımlarla iyileştirilmiş şebeke üzerinden elde edilecek kârlar özel sektöre bırakılmış olacaktır.

* Oda Enerji Çalışma Grubu Başkanı Oğuz TÜRKYILMAZ'ın **Enerji Dünyası Dergisine** yaptığı açıklama.

Tarihe Düşülen Notlar

Ülkenin enerji güvenliğini dikkate aldığımızda elbette bu yatırımların yapılması kaçınılmazdır. Ancak kayıp-kaçağın azaltılmasının ve verimliliğin artırılmasının yolu mülkiyet değişikliğinden değil, gerekli yatırımların yapılarak, denetim sisteminin "kayırmacılık" anlayışı terk edilerek, işletilmesinden geçmektedir. Verimliliğin mülkiyetle ilişkisi olmadığı açıktır.

EMO'nun Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi raporlarından yaptığı hesaplama göre, Dünya Bankasından yatırım için 205 milyon avro kredi kullanılan TEDAŞ, 2007 yılında bu borsada enerji dengesizlik tutarı üzerinden 1 milyar 925 milyon YTL yükümlülükle karşı karşıya kalmıştır. TEDAŞ borsaya uygun talep tahmini yapamadığı ve özel şirketlerin karşılamakta zorunlu olmadığı talepleri de kamu hizmeti gereği karşılamak zorunda olduğu için sistemde oluşan enerji dengesizlik miktarı üzerinden cezalandırılmaktadır.

Yalnızca bir yılda özel elektrik üreticilerine aktarılan 1 milyar 925 milyon YTL ile kamu, Dünya Bankasından alınan kredinin 5 katı yatırım kaynağını kaybetmiş bulunmaktadır.

1. Kamu elindeki üretim ve dağıtım tesislerinin özelleştirme öncesi yatırım sorumluluğu kamuya yüklenmektedir. Bu durumda kamu eliyle iyileştirilmiş üretim tesislerinin ve dağıtım şebekelerinin özel sektöre devri son bulmalıdır. Kayıp-kaçağı azaltmak için gerekli yatırımları kamu üstleniyorsa, dağıtım şebekelerini özelleştirmenin gerekçesi de ortadan kalkmıştır ve özelleştirmeden vazgeçildiği ilan edilmelidir.
2. Elektrik borsası ile kamu eliyle bir yılda yaklaşık 2 milyar YTL'lik kaynak, özel şirketlere transfer edilebiliyorsa; kamunun yatırımlar için kaynağı olmadığı söylemi de doğru değildir. Temel elektrik üretim tesisleri mutlaka kamuda kalmalıdır. Arz açığının kapatılabilmesi için, özel sektörün yanı sıra kamu da yatırım yapabilmelidir. Sağlıklı bir enerji planlaması yapabilmek için özel sektör elektrik üretim lisanslarının gerçekleşmesi denetlenmelidir. Özel sektör kamu elindeki tesislere el koymak yerine, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının değerlendirilmesine imkan veren yeni üretim projelerine yönelmelidir.

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI
Enerji Çalışma Grubu Başkanı
Oğuz TÜRKYILMAZ